

สกาย

บีที่ ๗ ตอนที่ ๓ ประจำเดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๓

444

EAU DE QUININE

The World's Greatest Hair Stimulant and Tonic.

น้ำแดงใส่ผมเบอร์ 444

เป็นน้ำโอเดอควินินแท้ ซึ่งโลกได้ยกย่องว่า

ดียิ่งกว่าน้ำแดงใส่ผมทุกชะนิด

เชิญลองมีจำหน่ายทั่วไป ยทั่วไป

สำนักงาน
๑๒๒๑ หน้าวัดราชบพิธ
ถนนเฟื่องนคร พระนคร โทรศัพท์ ๙๔๘

หลวงสรรสารกิจ บรรณาธิการ
โรงพิมพ์ไทยเขษม หน้าวัดราชบพิธ ถนนเฟื่องนคร พระนคร
เป็นเจ้าของและผู้พิมพ์

กำหนดเวลาออก ในวันที่ ๑๕ ของเดือน หากจะคลาดเคลื่อน คณะพยายามจะไม่ให้เกินกว่ากำหนด ๑๕ วัน (คือ ไม่เกินกว่าเดือนที่ออก)

อัตราค่าบำรุง ในพระราชอาณาจักรสยาม ค่าบำรุงปีละ ๑๐ บาท ครึ่งปี ๖ บาท, นอกพระราชอาณาจักรสยาม หรือส่งทางอากาศไปรษณีย์ปีละ ๑๒ บาท ครึ่งปี ๗ บาท. ถ้ารับไทยเขษม รวมข่าว รายสัปดาห์ด้วย คิดรวมกันปีละ ๑๒ บาท ครึ่งปี ๗ บาท, นอกพระราชอาณาจักรสยาม หรือส่งทางอากาศไปรษณีย์ปีละ ๑๕ บาท ครึ่งปี ๘ บาท ๕๐ สตางค์.

การบอกรับ ไม่จำเป็นจะต้อง รอ บอกรับตั้งแต่ฉบับต้นปี จะบอกรับตั้งแต่ฉบับไรก็ได้ นับ ๑๒ เล่ม เป็น ๑ ปี ๖ เล่ม เป็นครึ่งปี โปรดแจ้งความจำนงยังสำนักงานข้างบนนี้ โดยทางใดทางหนึ่งแล้วแต่ความสะดวก พร้อมกับเงินค่าบำรุง สำหรับผู้ที่อยู่ต่างจังหวัด โปรดส่งเงินทางธนาณัติ สำหรับผู้ที่อยู่ในจังหวัดพระนคร จะให้ไปรับเงินที่บ้าน พร้อมด้วยนำหนังสือส่งยังท่านทีเดียวก็ได้.

ราคาเย็บเล่ม—หนังสือไทยเขษม ปกหนังทั้งตัวเล่มละ ๘ บาท. สันหนังหุ้มผ้าเดิรทองสัน ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๒ เล่ม เงิน ๕ บาท, ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๓ เล่ม เงิน ๕ บาท ๗๕ สตางค์. หุ้มผ้าทั้งตัวเดิรทองสัน ปีหนึ่งเย็น ๒ เล่ม เงิน ๓ บาท ๕๐ สตางค์, ปีหนึ่งแบ่งเย็น ๓ เล่ม เงิน ๔ บาท.

อัตราค่าลงแจ้งความ ในแผ่นกระดาษหลังปก (คือหน้าซึ่งแจ้งระเบียบการอยู่นี้) พิมพ์ด้วยหมึกสี เต็มหน้าปีละ ๖๐ บาท. ในแผ่นกระดาษสีต่าง ๆ สอดอยู่ภายในปกหน้าและหลังเต็มหน้าปีละ ๕๐ บาท, ครึ่งปีหรือครึ่งหน้า ๓๐ บาท.

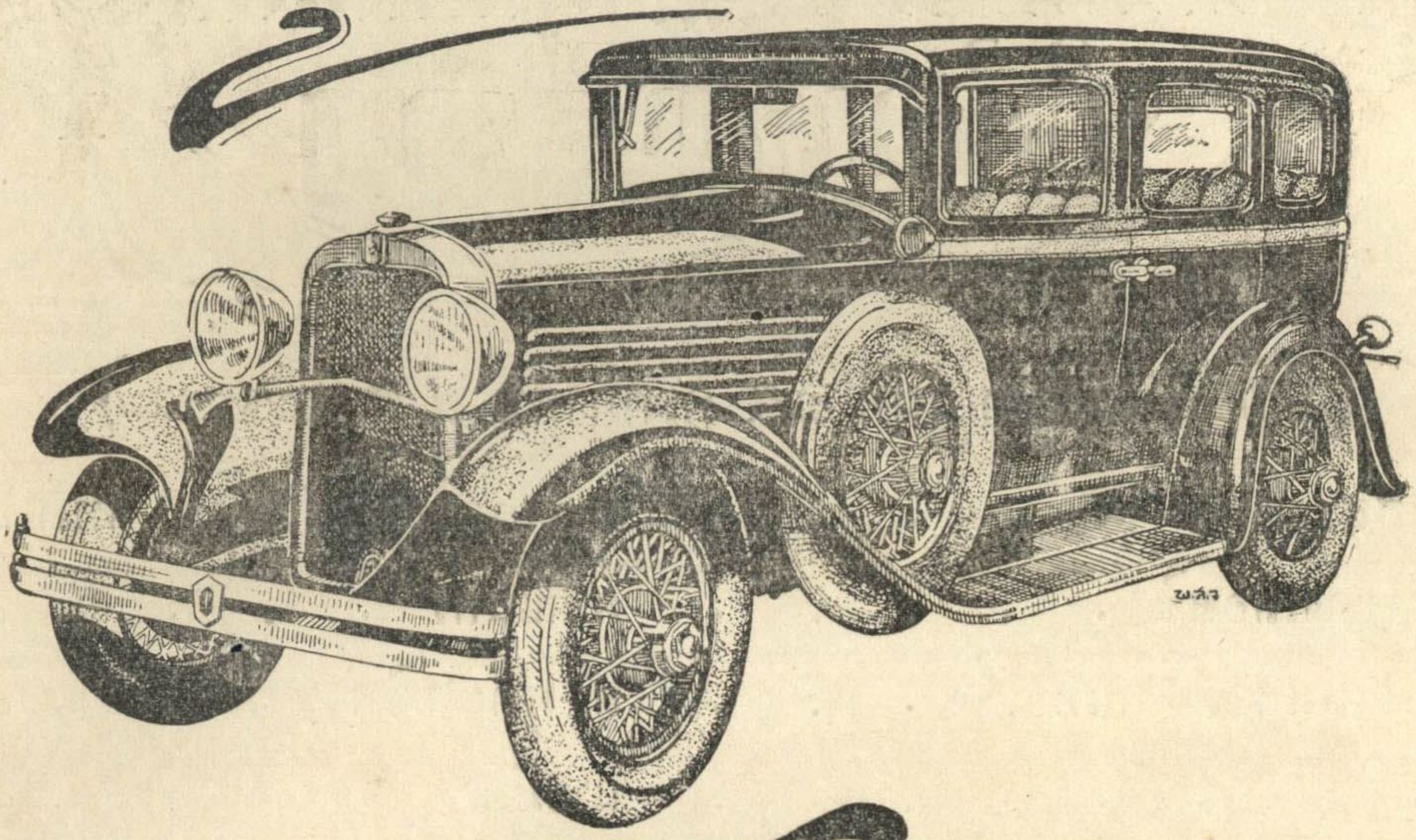
พิมพ์วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๓ (มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ)

บัญชีเรื่อง

(ปีที่ ๗ เล่ม ๓ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๓)

มาสานุสสรณ์ . . . . . พระยาศรีสุนทรโวหาร หน้า ๓๒๙
ความรักของเลอศรี . . . . . ด. ณนคร . . . ,, ๓๓๐
หญิงนักสืบสก๊อตแลนด์ยาร์ด . . . ถ. หุตะโกวิท . . ,, ๓๕๓
ธรรมชาติ—รัก . . . . . นายมั่น . . . ,, ๓๗๔
มรณาสันนภาพ . . . . . วงศ์กมล . . . ,, ๓๘๒
ความลับแห่งจิตต์ใจของมนุษย์. . . ว. สารคาม . . . ,, ๓๘๕
นิทานบุญของอินเดีย . . . . . พรรธนะแพทย์ . . ,, ๓๘๘
พงศาวดารมหาล . . . . . กังสดาน . . . ,, ๔๐๒
เลือกชู้ผู้ชะนะ . . . . . พ่อเฉก . . . ,, ๔๒๖
นครนารี . . . . . ป. โชตินิยม. . . ,, ๔๓๑
ครัวของไทยเขมม . . . . . แฝง พหุลรัต . . ,, ๔๖๒
สารเขษม . . . . . ทิดคุ่ย . . . . ,, ๔๗๐
พระราชกฤษฎีกา . . . . . พิเศษ ๒๗
ประกาศตั้งกรมตำรวจภูบาล . . . . . ,, ๓๐
ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย . . . . . ,, ๓๑
ประกาศกระทรวงธรรมการ . . . . . ,, ๓๒
พระราชบัญญัติประถมศึกษา . . . . . ,, ๓๓
พระราชกำหนดเสื้อครุยบัณฑิต . . . . . ,, ๓๔
กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ . . . . . ,, ๓๖

รถเวลก์

ถูก

—สุข—

ค่า เกิน ราคา

เชิญรีบตกลง ซึ่งจะตกเข้ามาอีก

เดี๋ยวนี้เหลือ คูเป อยู่ในสต๊อก

ห้างสามเหลี่ยม จำกัด

ถนนอัษฎางค์ ปากคลองตลาด พระนคร

สารสาสตร์

๑

อลพฺธ์ ไขว ลิปฺเสต ลพฺธ์ รกฺเษทเวกฺษยา

รกฺษิตๆ วรฺธเยตฺ สมฺยกฺ วฤทฺธ์ ตีเรฺถษุ นิกฺษิเปตฺ

◎ บุญแท้เป็นมนุษย์ต้อง เต็มพยา- ยามเพื่อน

แสวงทรัพย์ซึ่งยังหา ห่อนได้

มีอยู่ย่อมรักษา ฤๅเสื่อม

ผะดุงทรัพย์นับเพิ่มไว้ หว่านเนื้อนาบุณย์ ฯ

One should desire to gain (what is yet) unobtained; one should preserve with care (what) has been obtained; one should increase properly (what) has been preserved; one should spend upon places of pilgrimage (what) has been increased.

พระยาศรีสุนทรโวหาร

ผู้ซึ่งใช้นามปากกาว่า "หมื่นศรี"

ความรักของเลอศรี

ด. ณนคร

แต่ง

—๑—

ท้องทะเลกำลังสงบราวกับอยู่ในภวังค์ แสงทอง แห่ง ดวงตะวัน กำลัง แผ่ซ่าน มา ทาง ภาคบูรพาทิศโพ้น ทาบทับจับพื้นน้ำแลดูวาบวะวับจับสายตา เย็นที่เพลิดเพลินเจริญใจแก่ผู้ทัศนายิ่งนัก เหล่าชาวประโมงต่างกะวีกะวาดจัดแจงกางใบเรือรับลมอันพัดอยู่เฉื่อยฉิว หันหัวเรือมุ่งตรงไปยังโขดเพื่อลงอวนจับปลา อันเป็นกิจวัตร์ประจำวัน เรือใบแล่นไปเป็นหมู่ ๆ อยู่เหนือระลอกน้อยยิบ ๆ เป็นที่ชวนชมยิ่งนัก ดวงตะวันค่อย ๆ โผล่จากพื้นน้ำทีละน้อย ๆ จนกะทั่งลอยเด่นเห็นเต็มดวง พระพายเริ่มพัดแรงขึ้นเป็นลำดับ พัดวีเอาพันทะเลอันราบเป็นหน้ากลอง เมื่อแรก รุ่งสาง นั้นกลายเป็นระลอกวิ่งไล่กันอยู่ไร ๆ

เลอศรี ตื่นแต่เช้าตรู่เพื่อออกเดินเล่นตามหาดทรายเช่นเคย เธอชอบทะเล ชอบชมสภาพของทะเลเมื่อแรกรุ่งอุทัย เธอชอบทั้งในความงามอัน ธรรมชาติได้จัดสรรค์ไว้เพื่อให้เป็นที่ต้องใจต้องตาของมนุษยโลก และนึกอยู่เสมอว่าเธอจะ ไม่ พรากไปจาก ชายทะเลอันเป็นแหล่งที่พอใจเป็นอันขาด ถ้าคิดไปก็เป็นของน่าประหลาดที่เธอ พึงใจในสภาพ ความเป็นอยู่อย่างชาวทะเลเสียจริง ๆ จัง ๆ โดยมิได้เอากำเนิดมาจากชาวนั้น เธอเป็นคนกรุงเทพ ฯ และครอบครัวของเธอก็เคยมีหน้ามีตามาครั้งหนึ่ง แต่เมื่อสมัยดุลยภาพซึ่งชาวเราย่อมทราบแล้วว่าเป็นสมัยซึ่งประเทศสยาม กำลังกลับตัว และดำเนิรให้ต้อง ตามเศรษฐกิจ เพื่อจักได้ถึงซึ่งความเจริญสูงครั้งนั้นข้าราชการ จำนวนร้อย ได้ถูก ออก จาก ราชการเพื่อถนอมทรัพย์ ของ รัฐบาล ดังกล่าวแล้ว ข้าราชการเหล่านี้ต่างเปลี่ยนทางดำเนิรแห่งชีวิตใหม่ คือ ต่าง มุ่งประกอบ การค้าขาย, การกสิกรรมและ อุตสาหกรรมต่าง ๆ เป็นการเลี้ยงชีพแทนการทำกิจของรัฐบาลดังเคย และทั้งนี้ก็นับ ว่าราชกุศโลบาย อันสุขุมคัมภีรภาพแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประมุขของ

ชาวสยามได้บรรลุถึงซึ่งที่หมายแล้ว

พระพัลลภเลขา บิดาของ เลอศรี ก็เป็น คนหนึ่งในเหล่าข้าราชการที่ถูกดุลย์ และ ภายหลังที่ได้คิดอย่าง รอบคอบ แล้ว คุณพระได้ อพยพ ครอบครัว น้อย ๆ ของ ท่าน พร้อม กับ เลอศรี บุตรสาว คน เดียว ของ ท่าน ซึ่ง กำพร้า มารดามาตั้งแต่ยังเยาว์ มุ่งตรงมาขับของ ที่ดิน อัน ว่าง เปล่า แถบ ชาย ทะเล ฝั่ง ตะวันตก ตอนบ้านชะอำเป็นที่พำนัก พระพัลลภเลขา ได้ยึดอาชีพทางทำโป๊ะและเผาถ่าน เป็น จำนวน มากออกขาย กระทำการติดต่อกับพ่อค้า ต่างจังหวัดทั่วพระราชอาณาจักร การทั้งนี้ เจริญขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่เริ่มประกอบการ อาชีพทางนี้เมื่อ เลอศรี อายุได้ ๑๒ ปี จน กะทั่งอายุของ เลอศรี ได้ ๑๗ ปีบริบูรณ์ รวม เวลา ๕ ปีเต็ม การดำเนินอาชีพทางนี้ของ คุณพระก็เจริญขึ้นถึงขีดสุด

คุณพระเป็นคนรักบุตรยิ่งนัก และไม่ ต้อง สงสัย ที่ คุณพระ จะมี ความรัก ใน เลอศรี มากเพียงไร เพราะนอกจาก เลอศรี จะเป็น บุตรคนเดียวของท่านแล้ว กิริยาอาการ ตลอดจน เค้าหน้า และ นิสสัยใจคอ ของ เลอศรี ก็ยังละม้าย คล้ายคลึง ราวกับ ถอดแบบ มาจาก คุณนายสายสวาสดิ์ ภรรยาที่รักของท่าน ที่ล่วง ลับไปแล้วด้วย เลอศรี เป็นหญิงที่เรียบร้อย รักความสงบ ชอบความสงัด และทั้งว่า ง่ายสอนง่ายโอนอ่อนตามผู้ ใหญ่ ซึ่งเป็น ที่ถูกใจของคุณพระผู้ บิดายิ่งนัก

ทุก ๆ วันที่ว่างธุระคุณพระมักชอบนั่งอยู่ ใน ห้อง ซึ่ง จัดไว้ ฉะเพาะ สำหรับ สอน หนังสือ ให้ เลอศรี เสมอ เนื่องด้วยความเพียรพยายาม พร่ำสอนของ คุณพระ และความพอใจช่าง คิดช่างจำของ เลอศรี อย่างน่าพิศวงนั้นเอง ชั่ว เวลาไม่กี่ปี เลอศรี ก็สามารถอ่านออก เขียนได้ อย่างชำชอง ยังความโสมนัสยินดีให้แก่ท่าน บิดายิ่งนัก

เลอศรี เจริญวัยขึ้นพร้อมทั้งความรู้ เธอ ชอบหมกตัวอยู่ในห้องอ่านหนังสือ และใช้ เวลา ส่วนมาก ให้ หมดเปลือง ไป โดย การ อ่าน หนังสือต่าง ๆ อันน่ารู้และน่าอ่าน แล้วจด จำในสิ่งที่ถูก เทียบเคียงและคิดในสิ่งที่น่า จะเป็นไปได้ จนมีความรู้แตกฉานในทาง หนังสือ สามารถแต่ง โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ได้อย่างไพเราะ ซึ่งคุณพระ พอชม ความฉลาดเฉียบแหลม ของ บุตรี ของ ท่าน อยู่ เสมอ

เลอศรี เป็นสตรีซึ่งถึงพร้อมด้วยความงาม ด้วยประการทั้งปวง ไม่มีที่ติ ผิวพรรณขาว

สะอาด นัยน์ตาดำขลับเย้ิมไปด้วยความหวาน
พอที่จะมองให้ชายหนุ่มงวยงงไปด้วยความใคร่
ผมอันดำมันของเธอตัดแบบชิงเกิ้ลสมสมัย รับ
กับต้นคออันขาวสะอาด และใบหน้าอันสวย
เก๋ของเธอยิ่งนัก รวมความได้ว่าเธอสวย—
สวยอย่างไม่มีใครเปรียบในย่านนั้น

เธอเดิรชมความงามแห่ง ทะเล ด้วย ความ
เพลิดเพลิน นัยน์ตาเหม่อมองเหล่าสกุณชาติ
อันบินจับหมู่กันเย็นฝูง ๆ ร่อนโฉบฉายฉวัด
เฉวียนอยู่เหนือระลอกน้ำอันไหวอยู่ยิบ ๆ นาน ๆ
เธอก็หยุดคุ้ยเขี่ยหาหอยเสียครั้งหนึ่ง แล้ว
ลุกเดิรต่อไปช้า ๆ ปล่อยให้เจตสิกลอยอยู่
เหนือความเพลิดเพลินทั้งปวง

เสียงคลื่นกะทบหาดทรายอยู่ฉาดฉาน แรง
ขึ้นทุกขณะ ความร้อนแห่งดวงอาทิตย์ทวี
ขึ้นเย็นลำดับ เธอรีบหันหลังเดิรกลับบ้าน
อันแสนสุขซึ่งอยู่ห่างจากชายทะเลประมาณ ๒
เส้น พร้อมทั้งหอยเล็ก ๆ น่ารักเต็มกำมือ

เสมือนเงาตามตัวฉะนั้น ฉะนี้แหละโลกจึง
อบอวนไปด้วยความรัก และความรักเท่านั้น
ที่ยังผลสำเร็จให้แก่มนุษย์

แต่ ความรักใน ชายหนุ่ม หญิงสาว นั้น จะ
ยังเกิดขึ้นโดยง่ายดายเสมอไปนั้นมิได้ น้อย
รายนักที่ จะพบ ความรักอัน แท้จริง โดย มิได้ รู้
จักและหยั่งทราบถึงวิถีจิตต์ภายใน ของกัน และ
กันก่อน เช่นนี้แหละ จึงไม่น่าตำหนิ เลอศรี
ที่เธอไม่รัก คุณถนอม รุ่งพาณิชย์ บุตร
ชาย นายสนั่น รุ่งพาณิชย์ เศรษฐี เพ็ชรบุรี
ซึ่งมีทรัพย์นับล้าน จริงอยู่คนเราต่างคนต่าง
ใจย่อมคิดเห็นไปต่าง ๆ เลอศรี เห็นว่า
คุณถนอมเป็นชาย รุกริก ประเปรียว เกินความ
ต้องการของเธอ ร่างเล็กกร่องแกร่งติดบุหรี่
ดื่มเหล้า สรวลเสเฮฮาแสดงความเริงใจอยู่
เป็นนิจสินตามวิสัยบุตรผู้มั่งคั่ง แต่สำหรับ
เธอตรงกันข้าม เธอรักความสงบ เธอ
ชอบอยู่ในที่สงัดเงียบ ชอบความงามตาม
ธรรมชาติ เหล่านี้เป็นสิ่งพอใจของเธอยิ่งนัก

ส่วนคุณพระท่านยิดานั้นเล่า ไม่ต้องสงสัย
ท่านพอใจ ที่จะได้ลูกเขยที่อุดมด้วยธนทรัพย์นับ
ล้านเช่นนั้น หลายครั้งที่ นายสนั่น ได้มาทำ
การสู่ขอ เลอศรี ให้แก่บุตรชาย แต่เนื่อง
ด้วย เลอศรี ยังปฏิเสธอยู่ว่าเธอยังไม่รู้จักความ

มนุษย์ที่เกิดมาในโลกนี้ เมื่อบรรลุวัย
อันสมควรแล้วย่อมปฏิเสธ ไม่ได้ว่า ตนไม่ รู้จัก
ความรัก ความรักย่อมสถิตอยู่ในใจของ
ชายหนุ่มหญิงสาวทุกรูปทุกนาม เปรียบ

รัก เช่นนี้คุณพระจึงขนใจ และขอผ่อนว่าให้รอไปก่อน จนกว่า เลอศรี จะมีความคิดดีขึ้นกว่านั้น

ความจริง เลอศรี ทราบดีว่าความรักคืออะไร และยิ่งกว่านั้นเธอยังทราบอีกว่าตัวเธอนั้นแหละเต็มไปด้วย ความรัก ซึ่ง ชายหนุ่มทั้งหลายย่อมปรารถนา แต่ทำไมเธอจึงแกล้งปกปิดว่าไม่รู้จักความรัก ข้อนี้ไม่ยาก ตามธรรมดาหญิง ย่อม มีโอกาส เลือก ความรักได้แต่เพียงครั้งเดียวเท่านั้น ความรักครั้งแรกที่หญิงจะมอบให้แก่ชายนั้นย่อม สำคัญ ที่สุดในชีวิต ถ้าแม้ชายที่ตนได้มอบหมายความรักให้ ในครั้งแรกนั้น ภายหลังปรากฏว่าไม่เป็นที่ถูกใจซึ่งกันและกันแล้ว ไม่ต้องสงสัยตน จะได้ รับ ความ ระทมทุกข์อย่าง แสนสาหัส เปรียบเสมือนดอกไม้ เมื่อ ยาม เฉา ใคร เล่า จะเหลียวแลและเด็ดดม ฉะนั้น เลอศรี จึงได้สงวนความรักของเธอไว้ เพื่อมอบให้แก่ชายที่เธอเลือกแล้วเท่านั้น

◎ ◎ ◎

ฤดูหนาวได้ล่วงไปแล้ว!

ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ ถึง เดือนเมษายน ๓ เดือนเต็ม ๆ นี้เป็นฤดูร้อน อากาศในกรุงเทพ ฯ และตามหัวเมือง ย่อมได้ รับ ความอบอ้าวแห่งความร้อนตามระยะฤดูกาล เพราะฉะนั้น บรรดา ข้าราชการ จึง ถือโอกาส ลาหยุดราชการเพื่อพักตากอากาศ ตาม ชายทะเล และตามชนบทต่าง ๆ ตามสมควร

ตอน เย็น ตาม หาดทราย บ้านชะอำ เต็มไปด้วยผู้คนซึ่งลงอาบน้ำทะเลแลดูสะพรั่ง ต่างแวกว่ายผุดดำตาม กระแสคลื่น ด้วย ความเบิกบาน บ้างก็ คุ้ยเขี่ยหาหอย ตาม หาดทราย บ้างแต่งกายด้วยเครื่องอันวิจิตร เดินเล่น ตามชายหาดเป็นคู่ ๆ เพื่อรับอากาศอันสดชื่นด้วยความบันเทิงเริงรมย์

ภาพแห่งสายัณห์กาลนั้นเมื่อพิศแล้วก็งามยิ่งนัก พระอาทิตย์เจ้ากำลังโคจรลับเหลี่ยมเขาอยู่รำไร และมิช้ามินานก็เคลื่อนคล้อยหายวับไป ยังแสงเหลืองซึ่งกระท้อนจากท้องฟ้าจับอยู่กับภูผาน่าดู ราวกับประโปรยไว้ด้วยฝอยทองอันรองเรือง ภาคพื้นทะเลก็เคลื่อนไหวอยู่ ยิบ ๆ เย็น ประกาย แวว วาว น่าสะพึงชม พระพายชายพัดอยู่เอ้อย ๆ เมื่อยามต้องต้นสนซึ่งอยู่ริมหาด ก็ยังเกิดเสียงว่าคู่กับเสียงคลื่นอันซัดหาดทรายอยู่ฉะฉาด เย็นที่เจริญแก่โสตประสาทยิ่งนัก

แสง แห่ง ดวงตะวัน ค่อย ๆ จางหายไป ทีละน้อย ๆ และในไม่ช้าก็ปราชัยแก่ความมืด

แห่งรัตติกาล

เช้าวันหนึ่ง เลอศรี ออกเดินเล่นตาม หาด-ทรายเช่นเคย จะเย็นโดยบังเอิญหรืออย่างไรไม่ปรากฏ เธอได้เดินเลยไปถึงเขาชะอำซึ่งตั้งตระหง่านอยู่หลังสถานีรถไฟ เขาลูกนี้ไม่สูงนัก มีบันไดซีเมนต์นำขึ้นไปยังยอดเขาและใกล้ ๆ กับเขานั้นเป็นที่ตั้งของ วัดชื่อ วัดชะอำ บรรดาผู้ที่มาพักตากอากาศย่อมไม่ละโอกาสที่จะมาเยี่ยมเขานี้ ขนยอดเขามีถ้ำและ พระนอน พร้อมทั้ง พระพุทธรูป และ รอยพระบาทอันหล่อไว้ประดิษฐาน อยู่เหนือแท่น อันก่อด้วยซีเมนต์ และตามฐานซีเมนต์เหล่านี้ถูกรับรองด้วยรายชื่อ คน ที่มา เที่ยวเซ็น ไว้คำไปหมด ในจำนวนนี้ถ้าสังเกตให้ดีจะเห็นนามอันบรรจงเซ็นไว้ด้วยลายเส้นดินสอดำตัวน้อย ๆ ว่า 'เลอศรี' แฝงอยู่ด้วย

สาวน้อยยืนชมภูมิประเทศเบื้องล่างอยู่ด้วยความเพลิดเพลิน พระพายรำเพยพัดอยู่มิขาดสาย เหล่าพันธุ์พฤกษาชาติอันขึ้นอยู่สะพรั่งก็โอนเอียงไปตามกระแสลม เสียงใบไม้และกิ่งไม้สีกันก็ยังเกิดขึ้นในท่ามกลางแห่งความเงียบ เธอหยุดยืนชมความงามแห่ง พรรณพฤกษาชาติ อยู่ เหนือหิน ก้อนหนึ่งอย่างเอาใจใส่ ทันใดนั้นเธอประสพภาพ ๆ หนึ่งอยู่เบื้องล่าง ภาพนั้นเป็นภาพของชายหนุ่มผู้หนึ่ง มือขวาถือยื่นลูกซอง ใบหน้าอันคมคายของเขาส่ายไปมาตามเสียงร้องของนก แต่เขาจะเห็นสักตัวเดียวก็หาไม่ ภายหลังที่นั่งพักอยู่ครู่หนึ่ง เขาค่อย ๆ ลุกขึ้นหยิบยื่นขึ้นประทับบ่า แล้วหันปากกระบอกตรงไปยังนกเคราะห์ร้ายตัวหนึ่งซึ่งกำลังบินตามตัวแมลงอยู่เหนือศีรษะ เมื่อกระชับดีแล้วก็ขยับไก 'ปัง' เสียงยืนดังกังวาน และในขัดดลนกเจ้ากรรมตัวนั้นก็กระทำอาการถลาร่วงผ่อยอยู่ณแทบเท้าชายหนุ่มผู้นั้นเอง พลันริมฝีปากอันจิ้มลิ้มน่ารักของ เลอศรี ก็เผยอ ออก ปรากฏเห็นไรฟันอันขาวสะอาด แสดงความพอใจในฝีมืออันแม่นยำของเขายิ่งนัก

พระพายพัดมาวูบหนึ่ง ด้วยอำนาจความดันได้หอบเอาหมวกของ เลอศรี ออกจากศีรษะตกไปเบื้องล่างกลิ้งไปตามบุญตามกรรม เธอขยับจะลงไปเก็บด้วยตนเอง แต่เมื่อเห็นชายหนุ่มผู้นั้นกำลังวิ่งไล่ตาม หมวกของเธออยู่เบื้องข้างหน้านั้น ก็ยืนยิ้มเฉยอยู่ และอาการยิ้มได้เปลี่ยนเป็นหัวเราะคิกคักอยู่ในลำคอ เมื่อหมวก ของ เธอ ทำให้ เขา ตะครุบกบ ครั้ง หนึ่ง หมวก กลิ้งมาติดอยู่กับโคนต้นไม้ การวิ่งไล่ตามจึงถึงที่สุด

"หมวกใบนี้คงเป็นของคุณ" ชายหนุ่มถามเจือความแน่ใจ ภายหลังที่ได้ขึ้นมาแผชิญหน้าอยู่กับเธอ—หญิงรูปงาม

"ขอบพระคุณ ของดิฉันเองค่ะคุณ ทวิ" ตอบเสียงกังวาน พลางเอื้อมมือไปรับหมวก

ชายหนุ่ม สะดุ้ง เมื่อ ได้ถูก ขาน นาม โดยหญิงที่ตนไม่รู้จักมาก่อน เขาตะลึง—ตะลึงในความงาม ตะลึงในถ้อยคำปราศรัยที่ได้เป็นไปราวกับว่าเธอได้คุ้นเคย กับเขามา แต่เก่าก่อน ความตะลึงทั้งหลายแหล่เหือดหายไป คงอยู่แต่ความงาม ร่างอันอ้อนแอ้น ใบหน้าอันหวาน—หวานสำหรับเพศที่ตรงกันข้าม แต่ขมขื่นที่สุดสำหรับเพศเดียวกัน ผมอันดำมันโยกสะบัดไปมาอยู่รอน ๆ เสื้อสีเหลืองอ่อนสมสมัยบ่มผิวเนื้ออันนวลฉวีของเธอให้เด่นความงามขึ้นเป็นทวีคูณ ดวงตาดำสนิทมีประกายแวววาวสามารถมองทะลุถึงดวงใจของชายหนุ่ม และปลุกความรักให้คุโชน ตลอดจนลักษณาการที่เธอยืนก็มีสง่างาม ดุจ นางพญา แห่ง นางพญาทั้งหลาย

"ไม่เป็นไรครับ นิดหน่อยเท่านั้น" เขาตอบภายหลังที่ได้ลอบชมความงามครู่หนึ่ง

นายทวิ ธรรมประคัลภ์ เนติบัณฑิตสยาม เป็นชายหนุ่มรูปงาม มีลักษณะองอาจสมกับบุรุษเพศทุกอย่าง เขากำพร้าบิดามารดามาแต่เยาว์ เคราะห์ดีที่อาของ ทวิ—หลวงสุจริตราชัย ข้าราชการกระทรวงยุตติธรรมได้รับเป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำจุน ตลอดจนให้ศึกษาวิชาความรู้ กะทั่ง ทวิ สอบกฎหมายได้ภาคสองได้ปริญญาเนติบัณฑิต สมกับความเพียรพยายามของเขา เมื่อสอบได้แล้ว คุณหลวงสุจริต ฯ ได้จัดการให้หลานชายฝึกหัดงานอยู่ที่กระทรวงยุตติธรรมเพื่อรอคอยตำแหน่งว่างต่อไป

ทวิ ยังใหม่ต่อ ชะอำ เพราะเป็นบ้านแรกที่ได้มา นับแต่ได้สร้างบ้านที่พักเสร็จเรียบร้อยเมื่อวันแรก ที่ ทวิ กับ คุณหลวงสุจริต ฯ มาถึงนั้น เลอศรี ก็อยู่ที่สถานี แต่ ทวิ ไม่เห็น เพราะคนกำลังพลุกพล่าน และมัวแต่ยุ่งอยู่กับการชนของ เลอศรี รู้ ชื่อ ทวิ เพราะได้ยินคุณหลวงเรียก ฉะนั้น การที่ได้พบกันครั้งนี้ สำหรับเธอไม่ใช่เป็นครั้งแรก

ความสัมพันธ์ฐานมิตรภาพระหว่างเขา—ทวิ ธรรมประคัลภ์ และเธอ — เลอศรี ศริตวิวัฒน์ ได้เริญขึ้นอย่างราบรื่น รวดเร็ว ดุจการ กะเถิบตัวเริญวัยของพันธุ์รุกขชาติในฤดูฝน

"โน่นไงล่ะคะ มฤคทายวัน" เธอชี้

ให้เขาดูประกอบคำพูด ถ้าคุณสังเกตดี ๆ จะเห็นเขาตะเกียบด้วย”

“อ้อ! ผมเห็นแล้ว เช้าวันนี้อากาศดีจริง มฤคทายวันไหมครับ? ผมคิดว่าอย่างมากในราวชั่วโมงครึ่งก็ถึง”

“ม่ายละค่ะ คุณทวิ, คุณคาดผิดถนัด” เธอริบค้าน “ถ้าจะเดินแล้วต้องกินเวลาไม่น้อยกว่าหกชั่วโมง แล้ว_แล้วเราคงเมื่อยแย่”

“ถ้าจะจริงของคุณ” ชายหนุ่มคล้อยตาม แล้วมองดูคลื่นน้อยใหญ่ที่ตะเกียกตะกายซัดเซาะหาดทรายอยู่ซู่ซ่า

เขาสูดอากาศอันบริสุทธิ์ด้วยอาการหายใจยาว ๆ เป็นระยะ ๆ ปลายไม้เท้าก็ขุดเขี่ยกวัดแกว่งอยู่เหนือพื้นทรายอันละเอียดอ่อนด้วยอาการอันอิ่มเอิบร่าเริง บางคราวเขาชี้ชวนให้เพื่อนหญิงอันน่ารักดูเรือใบที่แล่นอยู่เฉื่อยฉิวสุดสายตาราวกับไต่อยู่เหนือขอบทิฆัมพรภาคแนะเธอให้ดูน้ำทะเลอันใสสะอาด และท้องฟ้าซึ่งขณะนั้นคล้ายกับกะจกเงายานมหึมา ทั้งหาดทรายอันเตียนโล่งซึ่งสายตาราวกับว่าไม่มีที่สิ้นสุด และก็ได้รับคำเออออวยจากอีกฝ่ายหนึ่งด้วยน้ำเสียงอันไพเราะเสมอ นี่แหละ ทำให้เขารู้สึกเพลิดเพลินและเปี่ยมด้วยความสุข

“ผมนึกว่าถ้าได้อยู่ชายทะเลเช่นนี้นาน ๆ เช่นคุณแล้วคงมีความสุขมาก” เขากล่าวด้วยใจจริง

“ก็ควรจะเป็นเช่นนั้น เพราะอากาศชายทะเลเป็นอากาศที่บริสุทธิ์” อีกฝ่ายหนึ่งตอบใบหน้าย่มสีโลหิตน้อย ๆ

“แต่ชายเป็นกำลังของประเทศ มักจะหาโอกาสเช่นนี้นาน ๆ ได้ยาก” พูดด้วยอาการเคร่งขรึม

“ก็ลาหยุดเสียนาน ๆ ซิคะ”

“ไม่ได้ดอกครับคุณศรี, เพราะการลาหยุดนาน ๆ ก็เท่ากับพ้องตัวเอง นอกจากจำเป็นจริง ๆ”

“พูดถึงราชการผู้หญิงออกจะสบาย แต่อีกสักหน่อยก็คงพูดเช่นนี้ไม่ได้ เพราะผู้หญิงได้มีโอกาสเรียนวิชชากฎหมายและวิชชาแพทย์เหมือนผู้ชายแล้ว” เธอพูดพลางชำเลืองดูหน้าชายหนุ่ม ปรากฏโคนคิ้วทั้งสองกำลังขมวดเข้าหากัน

“สำหรับวิชชาแพทย์ผมจะไม่พูดถึง แต่สำหรับวิชชากฎหมายแล้ว ผู้หญิงจะไม่มีประโยชน์ในราชการเลย เพราะ_”

“เพราะไม่มีความสามารถ” เธอต่อให้

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

"อาจเย็นได้ตามวิสัยของเพศอ่อนแอ" เธอพูดเสียงแหลม

"คุณทวิ คุณออกจะดูถูกเพศที่ตรงกันข้ามกับคุณมากเกินไป" เธอพูดเสียงแหลม

"โอ! มิได้เลย" เขารีบกล่าวอย่างตกใจ เพราะไม่นึกว่าทุก ๆ ประโยคที่เขาได้พูดออกมาด้วยความระมัดระวังนั้นจะเป็นชะนวนชวนวิวาท "ถ้าหากว่าการออกความเห็นอย่างตรงไปตรงมาเช่นนี้เข้าเกณฑ์ของการดูถูกแล้ว ผมขออภัย"

ความจริง เลอศรีไม่รู้สึกโกรธเขาเลย ยิ่งกว่านั้น เธอยังนึกชอบวาจาอันหลักแหลมของเขาอยู่เสมอ แต่คำสุดท้ายของเขานั่นแหละที่เธอต้องการ

"ก็ถ้าเช่นนั้นแล้วผู้หญิงจะก้มหน้าก้มตาเรียนไปทำไมเล่าคะ?" เธอพูดเสียงอ่อนลง

"เพราะนอกจากเป็นการขึ้นราคาตัวของตัวเองแล้ว กฎหมายยังเป็นวิชชาที่ทุก ๆ คนน่ารู้น่าเรียน ด้วยเป็นการกันการเสียเปรียบ ฉะนั้น การเรียนกฎหมายจึงเป็นการเหมาะด้วยประการทั้งปวง"

เงียบไปครู่หนึ่ง

"เมื่อไหร่หนอจึงจะเห็นผู้พิพากษาสตรีสวมเสื้อครุยออก นั่งบัลลังก์ในท่ามกลางฝูงชน" เธอกล่าวกับตัวเองมากกว่าที่จะกล่าวแก่เขา

เนติบัณฑิตหนุ่มยิ้ม แล้วเผยอริมฝีปาก "สำหรับผม คิดว่าคงจะยังอีกนานมาก หรือเกือบจะไม่มีโอกาสเช่นนี้เลยก็ว่าได้" เขาพูดแล้วรู้สึกตกใจภายหลังที่ได้กะการล่วงหน้าไปอย่างน่ากลัวอันตราย "เพราะผู้หญิงนั้นธรรมชาติได้สร้างไว้เพื่อให้เป็นแม่บ้านการเรือนย่อมไม่มีเวลามานั่งบัลลังก์ได้ตลอดทั้งปี" เขามองดูหน้าเธอ ใบหน้าอันงามของเธออาบด้วยสีโลหิต "และยิ่งกว่านั้นการเรียนกฎหมายที่จะให้รู้จริงนั้น ไม่ใช่ของสนุกนัก เพราะต้องเรียนกันเสมอไม่มีที่สิ้นสุด และต้องใช้ความเพียรมาก พร้อมทั้งเฉียบแหลมในการพูดจาโต้ตอบและวินิจฉัยข้อปัญหากฎหมาย ซึ่งหญิงไม่ควรจะเก็บชีวิตไว้ในห้วงนี้"

เสียงคราง ของคลื่น และเสียงจักจั่นส่งเสียงอยู่องึมนั้น ทำให้จิตต์ใจของหนุ่มสาวค่อย ๆ คลายจากปัญหาที่โต้ตอบกันนั้นจนสิ้นเชิง ความจริง เลอศรีนึกชมในคำพูดอันมีเหตุผลน่าฟังของทวิ พร้อมทั้งกิริยาท่าทางนั้นแสดงว่าเขาถึงพร้อมด้วยความเพียร เพื่อเชิดชูฐานในภายหน้า ความรู้สึกชะนิดหนึ่งเร้าให้เธอคิดอยู่เสมอว่าทวิจะได้เป็นใหญ่เป็นโตในภายหน้าอย่างแน่นอน

"น่ำสายแล้ว กลับเถอะครับ วันนี้คุณก็ลืมเอาร่มมา ประเดี๋ยวจะปวดศีรษะ" ทวีกล่าวแก่เธอ แล้วมองดูดวงตะวันซึ่งกำลังส่องแสงเย็นประกายแวววาวเหนือพื้นทะเล

"ดิฉันก็กำลังจะชวนคุณอยู่ทีเดียว ใจช่างตรงกันจริง" เธอหัวเราะเบา ๆ แล้วหันหลังเดินทางกลับ

◎ ◎ ◎

เวลาได้ล่วงไปโดยรวดเร็ว ความสัมพันธ์ฐานมิตรภาพระหว่างหนุ่มสาวคู่นี้ได้กระชับตัวแน่นขึ้น จนกลายเป็นความรัก—ความรักอันมิรู้เสื่อม!

ความมืดแห่งรัตติกาลได้แผ่ซ่านไปทั่วนิคมเขตต์ ดวงจันทร์ครึ่งซีกในข้างแรมลอยเด่นอยู่ในท่ามกลางหมู่ดาราน้อยใหญ่ อันส่องแสงอยู่ริบหรี่เย็นประกายน้อย ๆ อยู่เหนือท้องทะเลอันเวิ้งว้าง

ภายใต้ต้นสนริมชายหาด มีภาพชายหญิงคู่หนึ่งนั่งเคียงข้างกันอยู่ เมื่อยามลมโชยต้นสนก็อ่อนระทวย แหวกทางให้แสงสลัวของดวงเดือนเผยภาพคำตะคุ่มของหนุ่มสาวให้เห็นชัดขึ้น โบเสื้อแพรสีเทาของฝ่ายหญิงถูกลมโยกสะบัดอยู่ไปมานาน ๆ ก็ยกมืออันเรียวงามขึ้นเสยผมอันตกมาปรกหน้าเสียครั้งหนึ่ง ฝ่ายชายก็ทอดสายตาเหม่อมองฟองอันขาวสะอาดของคลื่นเมื่อกะทบชายหาด ผมอันดำมันของเขาเรียบและแนบสนิทรับกับใบหน้าอันคมคาย เสื้อแพรสีไข่ไก่รัดกุมพอเหมาะกับหน้าอกอันผึ่งผาย

เสียงจิ้งหรีดและจักจั่นดังอยู่เซ็งแซ่ประกอบด้วยเสียงลมและเสียงคลื่นกระทบชายหาดนั้น ดังพอที่จะเกลื่อนเสียงของหนุ่มสาวจากหูของบุคคลที่สาม

"พรุ่งนี้แล้ว" ฝ่ายหญิงพูดช้า ๆ แล้วหยุดถอนหายใจยาว เสมือนกับเบื่อหน่ายที่จะกล่าวต่อไป "คุณก็จะจาก ชะอำ—จากความรัก—ความรักอันแสนบริสุทธิ์"

"หากว่าจำเป็น มิฉะนั้นแล้วจงมั่นใจเสียเถอะว่าผมจะไม่พรากจากคุณไปเลย คุณศรีที่รัก เชื่อผมเถอะ แล้วจงระงับใจให้เย็นสุข" ชายหนุ่มกล่าวมองดูหน้าหญิงสาวด้วยความรักระคนสงสาร "แม้ว่าเราจะจากกันไปชั่วคราวเช่นนี้ ก็ไม่หมายความว่าความรักของเราจะจางหาย ความรักที่แท้จริงย่อมคงอยู่—คงอยู่จวบโลกสลาย คุณศรีครับ โปรดอย่าทำหน้าเช่นนั้น จงยิ้ม—ยิ้มให้ผมชื่นใจ"

เธอหันหน้ามาทางเขาช้า ๆ และยิ้มน้อย ๆ

นัยน์ตาทั้งสองเยิ้มกว้างเย็นประกาย แสดง มีผลรุนแรงขึ้นตามส่วน
ความพอใจในคำพูดของเขา รุ่งขึ้น ทวิ ก็ได้จากไป.
"ขอให้เป็นจริงดังคุณพูดนะคะ" เธอ ◎ ◎ ◎
กล่าวแล้ว เงยหน้าขึ้นสู่เบื้องบน ราวกับจะ นับแต่วันที่ ทวิ ได้กลับกรุงเทพ ฯ แล้ว ทำ
ขอร้องให้ดวงจันทร์มาเป็นพะยานใน คำพูดของ ให้หัวใจ ของ เลอศรี เหี่ยวแห้ง และหงอยเหงา
เขาฉะนั้น ลงไปมาก ความรักคอยเตือนให้นึกถึง ทวิ
ทวิ จับมือเธอมากำไว้แทนคำตอบ แล้ว อยู่เสมอ เลอศรี นึกเร่งวันเร่งคืนให้ล่วงไป
ยกขึ้นประทับณทรวงอกเบื้องซ้าย เพื่อเป็น โดยเร็ว เพื่อให้ถึงปลายปี แล้ว ทวิ ก็จะได้
สะพานของกระแสแห่งความรัก มาตากอากาศและพบเธอ อา ! แต่ไฉนจึงมิ
ได้เป็นไปดังใจนึก วันคืนก็ได้ล่วงไปตาม
ในที่สุด เลอศรี ก็ได้ประสพ ความรัก แล้ว ปกติ หาได้ข้ามท่ม ข้ามยามไปไม่
เป็นความรักครั้งแรก ที่ได้กลั่น ออกจาก หัวใจ หกเดือนได้ล่วงไปแล้ว !
อันบริสุทธิ์ ฉะนั้น จึงย่อมมีอำนาจรุนแรงเป็น เย็นวันหนึ่ง เลอศรี นั่งเล่น อยู่ริมชายหาด
ธรรมดา เปรียบเสมือนดอกไม้ที่พึ่งแย้ม ชมความงามของพระอาทิตย์เมื่อคราวอัสดงคต
ย่อมส่งกลิ่นหอมแรงกล้าและฉุนเฉียว และ สภาพ ธรรมชาติ ทั้ง หลาย อัน ซึ่ง เคย นำ
ความเพลิดเพลินมาให้เธอแต่เก่าก่อน แต่ครั้ง
เลอศรี รัก ทวิ รักอย่างดูดดื่ม และฝ่าย นี้เธอไม่รู้สึกใคร่ในสภาพนี้แล้ว ดวงหน้าของ
ทวิ มีความรักใน เลอศรี ไม่น้อยเลย ทวิ เธอซีดเผือดแสดงความทุกข์ สายตาของเธอ
ไม่เคยริรัก ผู้หญิงอื่น นอกจาก ครั้งนี้ เป็น เพ่งอยู่ ณ หนังสือพิมพ์ไทยเขษม รวมข่าว และ
ครั้งแรก เพราะฉะนั้นเกลียวแห่งความรัก อ่านความตอน ๑ อย่างเอาใจใส่ เมื่อจบแล้ว
ของหนุ่มสาวคู่นี้จึงได้แน่นขึ้นทุกขณะ จนแทบ เธอยิ้มน้อย ๆ แต่อาการยิ้มนั้นก็ได้จางหายไป
จะไม่เคลื่อนคลายขยายออกเลยฉะนั้น โดยเร็ว และถูกกลบเกลื่อนโดยใบหน้าอัน
พรุ่งนี้ทวิก็ถึงกำหนดกลับกรุงเทพ ฯ ความ เศร้าสลด อ้า ! ใจความในนั้นแน่แล้วที่เป็น
อาลัยคิดถึงที่จะยังเกิดขึ้นแก่ผู้ที่จะต้องจากกัน ต้นเหตุแห่งอาการเช่นนี้
นั้นย่อมมีเป็นของธรรมดา แต่สำหรับหญิงสาว
ชายหนุ่มที่มีใจผูกสมัครรักใคร่กันนั้น ย่อม

ข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นมีว่า:

ผู้ได้รับทุนเล่าเรียน

ของกระทรวงยุตติธรรม

ตามที่ได้แจ้งให้ทราบแล้วว่า กระทรวงยุตติธรรมได้มีเงินเหลืออยู่ก้อนหนึ่ง พอที่จะส่งนักเรียนไปเรียนต่างประเทศได้ ๑ นาย นั้น บัดนี้กระทรวงได้จัดการสอบความรู้ของเนติบัณฑิตที่สมควรจะได้รับทุนเล่าเรียนนี้เสร็จแล้ว คงได้แก่นายทวิ ธรรมประคัลภ์ บุตร นายธวัช ธรรมประคัลภ์ ฉะนั้นกระทรวงจึงจะได้จัดการส่ง นายทวิ ธรรมประคัลภ์ ไปศึกษาวิชชากฎหมายเพิ่มเติม ณ ประเทศ ฝรั่งเศส เป็นเวลา ๖ ปี ในเวลาอันเร็วนี้

อนิจจา ! ทวิ จะต้อง จาก เธอไป ตั้ง ๖ ปี — ๖ ปี ในต่างประเทศ ! แน่นอน, เธอย่อมมีความอาลัยนึกถึง ทวิ มาก เพียงแต่ ๖ เดือน ที่จากกันไป เธอยังกลุ้มไม่รู้หาย ยิ่งเมื่อ ๖ เดือน ได้เปลี่ยนเป็น ๖ ปี ด้วยแล้ว อกใครข้างจะไม่ระทมทุกข์

เมื่อคิดอีกทางหนึ่ง เธอก็ควรสะกดใจให้เป็นสุขได้ ด้วยการไปของ ทวิ ครั้งนี้นับว่าเป็นโอกาส อันแสนประเสริฐ ของ ทวิ ที่ได้ ไปศึกษาวิชชากฎหมายต่อณประเทศฝรั่งเศส เท่ากับไปหาความยั่งยืนของชีวิตในภายหน้า เมื่อทวิ เรียนสำเร็จกลับประเทศสยามแล้ว เขาจะมีเกียรติยศสักเพียงใด และเธอเล่า, อ้า ! คู่รักของนักเรียนนอก ย่อมหรูหราเป็นธรรมดา

รุ่งขึ้น อีก วันหนึ่ง เลอศรี ได้ รับ จดหมาย จาก ทวิ เล่าให้เธอทราบถึงความสำเร็จอันงามของเขา และทั้งยอกล่วงหน้ามาด้วยว่า ทวิ จะมา พัก ที่ ชะอำสัก ๒ — ๓ วัน ก่อน ไปฝรั่งเศส ในตอนสุดท้ายยังแถมส่งความรักอย่างสุดซึ้งมายังเธอด้วย

เลอศรี ตัวสั่นด้วยความดีใจ อ่านแล้วอ่านอีกไม่รู้สึกเบื่อ จนแทบจะจำได้ทุกถ้อยคำจดหมาย ฉะนี้เป็น เพื่อน ของเธอ ได้ อย่างดี เมื่อคิดถึง ทวิ ก็เอา มาอ่าน ๆ ทุกตัว อักษร แล้วพิจารณาดูลายมือของเขา ทายดูว่าเขาใช้ปากกาอะไรเขียน หมึกอะไรช่างดำสนิทดี กระดาษก็พับอย่างเรียบร้อย ซองก็ไม่เล็กไม่โตกำลังน่ารัก รอยยับที่มีบ้างก็คงเป็นเพราะเขา รีบร้อน และ เอาใส่ กะเป๋าเสื้อ ไม่ทันระวัง คำพูดก็ไพเราะซาบซึ้งถึงหัวใจ เธอรู้สึกอิ่ม — อิ่มไปด้วยรสรัก

การมาของผู้ที่จากกันไป เป็นเวลานาน นั้นย่อมนำความตื่นใจดีใจมาสู่ผู้ที่ฝันถึงเป็นยิ่งยวดฉันใด การมา ของ ทวิ ก็ย่อม นำความ ดีใจมาสู่ เลอศรี ฉันนั้น ไม่มีอะไรอีกแล้วที่เธอ

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ดีใจไปกว่า

เสียงคลื่นกะทบชายหาดดังซ่า ๆ เป็นระยะ จักจั่นจิ้งหรีดส่งเสียงอยู่อึงมี่ เป็นที่เย็นโสต ประสาท เสมือนได้สดับดนตรีที่บรรเลงเพลง อันวิเวกวังเวงใจฉะนั้น ดอกรักที่ขึ้นอยู่ริมหาดทราย ก็เผยกลีบแย้มอยู่สลอน ประดุจจะชักชวนหมู่ภมรให้ยิ่งวนและชื่นชม

อากาศในตอนเช้าวันนี้เย็นยะเยือก เหตุด้วยหมอกตกหนัก ดูขาวสะพรั่งไปทั่วทุกแห่ง แสงอาทิตย์ก็ถูกบดบังเสียสิ้น ถึงแม้อากาศจะวิปริตไปเช่นนี้ก็ตาม ก็หาทำให้ทวิกับเลอศรีต้องงดการเดินเล่นตอนเช้าเสียไม่

ริมฝีปาก ของ เลอศรี สั่นระริก ด้วย ความหนาว ใบหน้าซีดเผือดด้วยมิอาจจะแฝงความเศร้าไว้ได้ อาการทั้งนี้หาได้ลอดจากความสังเกตของ ทวิ ไปไม่ อนิจจา! เขาเองที่ได้ปลูกความระทมทุกข์ไว้กับเธอ ด้วยความรัก แต่ก็จะทำอย่างไรได้ เมื่อธรรมชาติบังคับให้เขาต้องรัก และความจำเป็นบังคับให้เขาต้อง พราก — พราก จาก ความรัก ใน เวลา อีก ๖ ชั่วโมง ที่จะมาถึง.

เดินมาจนกะทั่งถึงบ้านหนองแขม แล้ว นั่งพักบนร้านเก่า ๆ ภายใต้ต้นมะขามซึ่งขึ้นอยู่บนเนิน ห่างจากชายทะเลประมาณ ๔ เส้น.

เพราะความรู้สึกชะนิดหนึ่งทำให้คอหอยติบตันไปหมด ในที่สุด เขากล่าวขึ้น ด้วยเสียง อันแหบแห้ง

"ผมจะเขียนจดหมายถึงคุณเสมอ"

"อย่าเลยค่ะ, คุณทวิ คุณ ต้องเห็น แก่การเรียน เป็นใหญ่ เมื่อ การเรียน ซึ่งเป็นประธานถึงผลสำเร็จแล้ว ความรัก คือ ส่วนอุปกรณ์ก็คงสำเร็จได้ โดยไม่ยากนัก" เลอศรีกล่าวอย่างฝืนใจ.

"ถ้าเช่นนั้น ผมจะนึกถึง ความรัก ของเรา เสมอ เพื่อเป็นเครื่องช่วยให้มีความเพียรขึ้น"

"เป็นความคิดที่ถูกที่สุด" เธอตอบด้วยเสียงอันแหบเครือ

ทวิ ล้วงแหวนจากกะเป๋าเสื้อขึ้นมา และสวมให้ เลอศรี แหวนวงนี้เป็น แหวนทองเรียบ ๆ ขอบในมี อักษร 'ท. ธ.' จารึกอยู่ ถึงแม้จะไม่มีราคาค่างวดมากมายก็ดี เลอศรี รู้สึกว่า สำหรับเธอแล้วมีค่ามาก และสัญญากับเขาว่าจะสวมไว้ ในนิ้วของเธอเสมอ

การลาของคู่รักนั้นปฏิบัติกันเช่นไร ย่อมทราบกันดีแล้ว

ณ สถานอันว้าเหว่นั้น ฉากรักอันดูดดื่มก็ได้ปรากฏขึ้น ทวิ ได้รวบร่าง ของ เลอศรี ไว้ ใน

วงแขนด้วยความรัก และค่อย ๆ ขรดนาสิก ลงสัมผัสปรางของเธอ และสูดอยู่นาน — นานด้วยความรักและความรื่นเริงที่ล่วงมาแล้ว — เพื่อทดแทน ความ ระทมทุกข์ในปัจจุบัน และเพื่อความสุขที่จะมีมาในอนาคต.

ต่อจากนั้น ทวี มาส่ง เลอศรี แล้วลา—ลาเย็นครั้งสุดท้าย เลอศรี ยกมือไหว้ น้ำตาคลอหน่วย เกือบจะไหลลงอาบแก้มอยู่รอมร่อ ทวี ลดสายตาลงสู่เบื้องล่างแล้วกัดฟันด้วยความมานะ เพื่อหักห้ามความสงสารอันสุดซึ้ง

ทวี เดินไป ประมาณสิบก้าว แล้วหันกลับมาดูดวงหน้าของที่รักเป็นครั้งสุดท้าย เลอศรี ยังคงยืนอยู่อย่างเดิม นัยน์ตาเหม่อมองดูเขาไปถึงแม้หมอกจะยังมิจางหาย ทวี ก็ยังสังเกตเห็นผมอันดำงาม — ใบหน้าอันน่าเอ็นดูตลอดจนริมฝีปากอันอิ่มนั้น เมื่อดูจนเต็มตาแล้วก็หันกลับเดิน ต่อไป อย่าง สติลอย ประมาณร้อยก้าว ทวี หันมาอีกครั้งหนึ่ง เลอศรี ยังคงยืนอยู่ที่นั่น แต่เห็นราง ๆ และในไม่ช้าก็ถูกบดบัง อย่างมิดชิด ด้วยม่านหมอก อันขาวสะพรั่ง.

—๔—

เวลาล่วงไปเป็นปี ๆ ความรักของ เลอศรี ก็มิได้เปลี่ยนแปลง แม้ทว่าจะอยู่ไกลแสนไกลกับเธอเพียงไรก็ตาม สายสัมพันธ์แห่งความรักก็มิได้ขยับขยายคลายเกลียวออกเลย สมกับพระราชนิพนธ์ของพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ในเรื่อง “หมายน้ำย่อหน้า” ตอนที่ว่า “ความรักย่อมมัดเราไว้มั่น ยิ่งกว่าศาลกรมธรรมมัดทาส” ฉะนั้น

เลอศรี รู้สึกมีความสุขขึ้นบ้าง เมื่อถึงระดูตากอากาศเพราะได้พบปะสนทนา กับพวกพี่น้องของ ทวี ที่มา ตากอากาศ กับ หลวงสุขริตราชัยอา ของ ทวี และผู้ที่เลอศรี คุยด้วยมากที่สุดก็คือหนูถวิลบุตรชายอายุ ๗ ขวบของคุณหลวงสุขริต ฯ เลอศรี ชอบชวน หนูถวิล ไปเดินเล่นริมหาดทรายแทบทุกเช้าเย็น

“นี่ไงฮับ, เสือที่อาศัยเย็บให้ผม แหมฉวยขัง” หนูถวิล พูดขณะที่เดินเกาะแขนเลอศรี ไปตามชายหาด

“ใคร แต่งตัวให้หนู ดูซิ ประแป้ง เสียเลอะทีเดียว” เลอศรี กล่าวพลางก้มลงลูบแป้งที่หน้า หนูถวิล

“แหว่, ฮับ”

“น่าเฆี่ยน แหว่ จริง” กล่าวเยา ๆ แล้วหัวเราะ

“ตั้งแต่ อาวี ไปเมืองปรั่งเศสแล้ว แหว่

ขี้เกียจลงไปเย็นกอง อาวิ มาหนูจะพ้องให้ถูกติเชียว” เด็กน้อยช่างพูด กล่าวต่อ

“อาวิ ของหนูถ้าจะดูมากซิ ?” เธอถามอย่างเอาใจใส่

“ดูซิฮับ, วันไหนโต๊ะหนังสือรก แจ๋วเย็นต้องถูก อาวิ ดูทุกที.”

“หนูเกลียดคนดู ๆ อย่าง อาวิไหมจ๊ะ ?”

“หนูไม่เกียดอาวิ หนูรัก อาวิ คุณพ่อบอกว่าให้หนูเอาอย่าง อาวิ เพราะ อาวิ เย็นคนดี ขยันเรียนจนได้ไปเมืองปรั่งเศส กับมาก็จะได้เย็นขุนนาง”

เธอฟังคำพูดของเด็กน้อยด้วยความพอใจ

“หนูรัก อาวิ มากไหม ?” เธอถาม

“มากฮับ”

“มากเท่าไหน ?” เธอถามต่อ

เด็กน้อยมองดูรอบ ๆ ตัว เพื่อหาของเปรียบ ในที่สุดชี้ไปทางทะเล

“เท่าทะเลแน่ะฮับ”

“แล้ว อาวิ รักหนูไหมจ๊ะ ?”

“รักฮับ”

“รักเท่าไหน หนู ?”

“อาวิ บอกหนูว่ารักเท่าก่องไม้ขีดไฟ”

“แหม ! ทำไมน้อยนักเล่าหนู ?” เลอศรีหัวเราะร่วนด้วยความขบขัน

“อาวิ บอกว่าหนูยังเย็นเด็กต้องรักน้อย ๆ ถ้าโตขึ้นขยันเรียน อาวิ จะรักขึ้นเยอะแยะ” หนูถวิลพูดพลางเตะเปลือกหอย ยนหาดทรายไปพลาง

“แล้ว อาศิ รัก อาวิ ไหมฮับ ?” หนูถวิลถามอย่างไม่เดียงษา

เลอศรีหยุดเดินทันที ใบหน้าฉีดโลหิตน้อย ๆ

“เอ๊ะ ! หนูนี่เอาใหญ่แล้วนะ” เธอแสร้งทำเย็นโกรธ “เกลียดแล้ว ! ทีจ๊ะไม่ชวนมาเที่ยวอีกละ”

“ก๊ – ก๊หนูถาม อาศิ มั่งซิฮับ” หนูถวิลทำหน้าเบ้ แล้วร้องไห้โฮ

“โอ๋ – อาศรี ล้อเล่น หรอก นิ่ง เสียเถอะหนู” เธอปลอบ

“แล้ว อาศิ ชวน หนู มา เที่ยว อีก นะ ฮับ” เด็กน้อย พูดทั้งน้ำตา

“จ๊ะ อา จะชวนหนูมาเที่ยวอีก”

คำถามของ หนูถวิล ทำให้ เลอศรี เสียวถึงหัวใจ เธอรักทวีอย่างเต็มอก และใคร่จะตอบว่า “รัก” จนตัวสั่น แต่ความอายของหญิงได้ยึดปากเธอไว้

ภายหลัง น้ำตาแห้ง หนูถวิล เอ่ย ขึ้นอีก

“อาศิ รัก อาวิ มากเท่าไหน ฮับ ?”

เธอเหลือที่จะอดกลั้นความในใจไว้ได้อีก แล้ว ก้มลงรวบร่างเด็กน้อยไว้ในวงแขน ด้วยความเอ็นดู แล้วกะซิบที่หูเขา ๆ "รักมากเท่าฟ้าเชียวแหละหน"

◎ ◎ ◎

ความมืดแห่งรัตติกาลกำลังจะกระจายหายไปทีละน้อย แสงสว่างแห่งดวงทินกรค่อย ๆ แผ่ซ่านมาแทนที่ เผยให้เห็นภาพต่าง ๆ อันถูกปกคลุมด้วยความมืดตลอดเวลา ๑๒ ชั่วโมงเต็ม

เลอศรีไม่ได้ลืมเพื่อนน้อยน่ารักของเธอเลย เช้าวันนี้ก็ตั้งใจจะชวนไปเดินเล่นอีกแต่ทราบข่าวว่าเย็นไข้ ทั้งไม่เหมาะที่จะเอามาตากลม เพราะไข้อาจกำเริบได้ เธอจึงต้องเดินคนเดียว

เดินคล้ายคนไม่มีจิตต์ใจ ความคิดเลื่อนลอยไปในที่ต่าง ๆ และในที่สุดก็มารวมอยู่ที่ทวี — ทวีที่เธอรัก

ทวีจากเธอไปตั้ง ๕ ปีแล้ว และเธอก็ได้คอยเขาด้วยความอดทน จนกะทั่งอีกปีเดียวทวีก็จะกลับ

"ปีเดียวไม่สู้นานนัก" เธอพึมพำกับตัวเอง ด้วยความสุข พลางยกนิ้วที่สวมแหวนขึ้นแนบอก

"ฮัลโหล! คุณศรี" เสียงร้องทักข้างหลังทำให้เธอสะดุ้งเยือก

"คุณถนอม," เธอร้องเบา ๆ สีหน้าอันอิ่มแย้มหายไปสิ้น

"ขอโทษ, ถ้าทำให้คุณตกใจ" เขาเอ่ยขึ้น ขณะที่กัมศรยะลงให้เกียรติยศเธอน้อย ๆ "นึกว่าทักผิดเสียแล้ว"

"คุณมาถึงเมื่อไหร่คะ?" เธอปราศรัยพอมิให้เสียจรรยา

"ถึงเมื่อวานนี้เอง คุณพระถ้าจะอยู่สบายดี" ปากพูดแต่สายตาจับอยู่ที่ใบหน้าเลอศรีตลอดเวลา

"สบายดีค่ะ"

"เย็นวันนี้คุณพ่อจะต้องการไปพบปรึกษาอะไรสักอย่าง"

"ถ้าจะเรื่องโป๊ะ" เธอเตา

"คุณคาดผิดถนัด ไม่ใช่เรื่องโป๊ะ แต่เป็นเรื่องส่วนตัว" กล่าวพลางพ่นควันบุหรี่ขึ้นเหนือศีรษะ

"เรื่องส่วนตัว," เธอทวนคำพูดในใจ ในใจใบหน้าพลันซีดผิดสังเกต ซึ่งไม่ยากที่จะเดาว่าเนื่องจากอะไร

คุณถนอมรักเลอศรี แต่จะแท้จริงและบริสุทธิ์เพียงไรนั้นเหลือเดา แต่ฝ่ายเลอศรี

ไม่ได้รักตอบเขาเลยแม้แต่น้อย ความรักตลอดจนชีวิตจิตต์ใจของเธอได้มอบให้แก่ทวิแล้วโดยสิ้นเชิง ทวิรัก, บูชา และซื่อสัตย์ต่อเธอเพียงไร เธอทราบดี ตราบใดที่ชีวิตยังคงอยู่ตราบนั้นทวิก็เป็นของเธอ และ เธอก็เป็นของทวิ ไม่มีสิ่งใดในโลกที่จะพรากความรักในกันและกันได้ นอกจากมฤตยู.

คุณถนอมได้พยายามขอความรักต่อเลอศรีก็หลายครั้ง แต่ก็ได้รับแต่ความหมดหวังทุกครั้ง จนกะทั่งใช้วิธีอันไร้ธรรมคือลวงซื้อความรักด้วยเงิน เมื่อคุณพระพัลลภ ฯ ขาดแคลนเงินทอง ก็คอยหาช่องเข้าช่วยเหลือ และปล่อยเฉยไม่ทวงถาม บ่อยครั้งเข้าก็เป็นเงินจำนวนถนัด หนี้บุญคุณอันนี้ทำให้คุณถนอมรู้สึกมีหวังขึ้นบ้าง

นั่งพักริมชายหาดภายใต้ต้นสนอย่างเสียไม่ได้ สายตาเหม่อมองไปทางท้องทะเล ลมหอยเอากลิ่นน้ำเค็มผ่านไปเอื่อย ๆ เสียงคลื่นคร่างเบา ๆ คล้ายกับคนไข้อาการหนักถอนหายใจ ทำให้เลอศรีรู้สึกวาบหวำอยู่ภายใต้ห้วงนึกอย่างสยดสยอง

"คุณศรีครับ ผมขอความช่วยเหลือคุณสักอย่างหนึ่ง หวังว่าคุณคงไม่รังเกียจ" ในที่สุดเขาเอ่ยขึ้น

เลอศรีสะดุ้งเยือก ไม้ที่เธอขีดเขียนทรายเล่นนั้น ร่วงจากมือโดยไม่ได้ตั้งใจ เธอเดาไม่ผิดว่า เขาคงมาแบบนี้อีก

"ความรักของผมเป็นความรักแรมปี และไม่มีที่สิ้นสุด" เขาพูดต่ออย่างคล่องแคล่วตามเคย "ความสุขของผมก็คือ คุณ — คุณผู้เดียวเท่านั้นที่ผมตั้งใจคอย" เขาจ้องเธอตาเขม็งราวกับจะย้อมใจเธอให้อ่อนลง "ครั้งนี้ไม่ใช่ครั้งแรก ผมได้ถามคุณหลายครั้งแล้ว และครั้งนี้หวังว่าคุณคงไม่ปฏิเสธ" เขาพ่นควันบุหรี่เป็นวง ๆ คอยคำตอบ

"ดิฉันรู้สึกเป็นเกียรติยศที่สุด" เธอตอบเบา ๆ "แต่ดิฉันจะตอบให้เป็นที่ต้องใจคุณไม่ได้" เธอหยุดพูดครู่หนึ่ง ด้วยรู้สึกเพลียใจ "คุณถนอมขา โปรดอย่าพูดเช่นนี้อีก ดิฉันนับถือคุณเยี่ยงญาติคนหนึ่งเท่านั้น" เธอลดสายตาลงต่ำ แล้วคุ้ยเขี่ยทรายต่อไป

"โอ! โปรดอย่าฆ่าผมด้วยคำพูดเช่นนั้น เพื่อเห็นแก่ความรักและชีวิตของผม ผมจะ

เย็นข้า — ข้า เพราะ ความ ระทมรัก” เขา หยุดพูด หน้าสลดลง “แต่ง — แต่งงาน กับผม แล้ว ความรัก ภายหลัง ชีวิตวิวาห์ คงเกิดขึ้น”

เลอศรี ชำเลือง ดู เขา ด้วย ความ สงสาร เขารักเธอ แต่ อนิจจา ! เธอไม่มีความรักใน ตัวเขาแม้แต่น้อย และจะให้เธอฝืนรักกะไรได้ ความรักย่อมเกิดขึ้นก่อนการแต่งงาน แต่งงาน กับเขาเสียก่อนแล้วจึงค่อยเรียนรัก สำหรับ เธอแล้วเย็นไปไม่ได้

เธอรีดสายตาลงจับพื้นทราย ที่ค้ายเขียเล่น โดยไม่ ตั้งใจ บนพื้นทรายนั้น ปรากฏ เย็นตัว หนังสือได้ความว่า **ทวี—สวรรค์!** นั่นหรือจะ เย็นคำตอบ หน้าเธอย้อมด้วยสีโลหิตเรื่อ ๆ ด้วยความละอาย และกลบทรายตอนนั้นเสีย โดยเร็ว

ถนอม เห็น ใบหน้าเธอ แดงเรื่อ ผิด สังเกต ทำให้เข้าใจผิดคิดว่า เลอศรี คงเห็นใจ เขาแล้ว จึงกะเถิบเข้าชิดจะจับมือ แต่ เลอศรี ชักเสีย และรีบถอยหนี

“อย่า — อย่าค่ะ ! อย่าถูกตัวดิฉัน,” เธอพูดละล่ำละลัก

เขาพยายามสงบใจไว้อย่างเหลือฝืน แล้ว ถอยห่าง

“คุณยังไม่ได้ตอบคำถามของผม” เขา พูดเสียงเครือ

“ดิฉันเสียใจค่ะ ที่ — ที่จะทำตามคุณพูด ไม่ได้ — ดิ — ดิฉันไม่รักคุณเลย”

“แต่งงานเสียก่อน แล้วคุณจะรักผม ทีหลัง”

“โอย ! อย่าเลยค่ะ,” เธอ ร้องขึ้น โดย เผลอตัว “อย่า ทรมาน ดิฉัน เช่น นั้น โลกนี้ยังมีหญิงอีกมาก โปรดปล่อยดิฉันตาม บุญตามกรรมเถิด.”

◎ ◎ ◎

หัวอก เลอศรี ปวดร้าวแทบจะสลาย เธอ ต้องจำใจแต่งงาน กับ คุณถนอม อา ! เย็นไป ได้เจียวหรือ ? อนิจจา ! พระกามเทพเจ้า พระองค์ทรงโปรดประทาน ความรัก ดุจ ประทีป ส่องความสุขแล้ว และจะกลับยับคั้นหัวอกหญิง ให้ แหลก ราน ลง ด้วย ความ รัก นั้น อีก เจียว หรือ? อ้า ! สภาพแห่งความรักช่างร้ายกาจ เห็นปานฉะนี้เจียวหรือ ?

เลอศรี ได้ สละ ความรัก เข้า แลก ความ กตัญญู อันมีต่อบิดาผู้ยังเกิดเกล้า เพื่อให้ พ้นจากการ ล้มละลาย เธอได้ ไตร่ตรอง ดู ถี่ถ้วนแล้ว ถ้าหากเธอปฏิเสธการหมั้นเสีย ผล จะปรากฏเช่นไร ทรัพย์สมบัติทั้งหมดจะฉิบหาย

ยิดาอันเย็นที่รักของเธอก็จะถึง ซึ่งความหายนะ แล้วโลกก็จะ ตราหน้าเธอว่าเย็นหญิง อกตัญญู ซึ่ง จะ นำความ ปวดร้าว มาสู่ หัวใจเธอ ไม่น้อย เลย ฉะนั้นในที่สุด เธอก็ได้แต่งงานกับเขา.

ภายหลังวันวิวาห์ เลอศรี ก็เจ็บหนัก ความสัมพันธ์ทางสามีภรรยาจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ เธอยังบริสุทธิ์ เธอยังสงวนไว้เพื่อชายที่เธอรักเท่านั้น แต่ใครเล่า จะเชื่อใน ความบริสุทธิ์ของเธอ นอกจากตัวเธอเอง

พออาการไข้ค่อยยังชั่ว สามีแต่ในนามของเธอได้ขอร้องให้ ไปอยู่ ด้วยกัน ที่ เพชรบุรี แต่เธอปฏิเสธ อ้างว่าหมอแนะนำให้อยู่คนเดียว ไปก่อน จนกว่าร่างกายจะสมบูรณ์เช่นเคย

ในโลกนี้ไม่มีสิ่งอะไรที่จะแน่นอน นอกจากความตาย วันนี้อย่างนี้ พรุ่งนี้กลับเย็นอย่างนั้น สภาพ ของโลก ช่างไม่ไกล จาก สภาพของหยาดน้ำค้าง ที่กลิ้งกลอกอยู่บนใบบอนนั้นเลย

ดาวส่องแสงริบหรี่ อยู่เหนือ ท้อง นภากาศ นาน ๆ ก็ถูกบดบังด้วย ก้อนเมฆน้อยใหญ่เสียครั้งหนึ่ง เมื่อเมฆเลื่อนลอยพ้นไปแล้ว ก็กลับคืน สู่ สภาพเดิมไม่ เปลี่ยน แปลง แต่ ความ รัก ของ เลอศรี เมื่อ ได้ ถูก บีบ คั้น ด้วย อำนาจ แห่งความ อกตัญญูให้ มัวหมองไปแล้ว ยังจะกลับสู่สภาพเดิมบ้างไหมหนอ ?

จิตต์ ใจ กำ ลัง วน เวียน อยู่ ใน กอง ทุกข์ ใบหน้าอันเคยเปล่งปลั่งก็ซูบลงถนัด นัยน์ตาเบิกกว้างมองตรงไปยังความมืดซึ่งไม่มีที่หมาย เธอกำลังนึกถึงชีวิตอันไร้ความสุข

“อา ! คุณทวิ ขา ถ้าคุณทราบ คุณคงลงโทษ ศรี อย่าง ร้ายแรง ศรี เป็นคนไม่มีความสัตย์ เป็นคนลวงโลก เอาเถอะค่ะศรีรับ” เธอพูดเองตอบเอง คล้าย คนไม่มีสติ “แต่คุณทวิ ขา, ศรี ทำโดยจำใจ, ศรี ไม่รักเขาเลย, ศรี ยังบริสุทธิ์, ศรี ยังรักคุณ, ยังเป็น ของคุณ, ศรี อยาก เห็น หน้าคุณ เต็มทนแล้ว”

“มัน เป็นกรรม ของเรา เอง โธ่เอ๋ย ! เวรกรรมช่างทำได้ ศรี คงตาย – ตาย ใน เร็ววัน ที่สุด ชาติหน้า ขอให้เราพบ กันใหม่ และ ขอให้ความรักของเราจงเป็นผลด้วยเถิด” เธอ ซบหน้า ลง กับหมอน แล้วสะอื้นไห้ อย่างน่าสงสารยิ่ง

—๕—

สามัคยาจารย์ กำลัง เนืองแน่น ด้วยฝูงชน สถานที่ ก็ได้ประดับประดา ด้วยโคมไฟดูงามตา ด้วยวันนี้เวลา ๒๐ น. จะมีปาฐกถาพิเศษเรื่อง

“การเรียน กฎหมาย ในฝรั่งเศส” โดย ดอกเตอร์ ทวิ ธรรมประคัลภ์ ผู้ซึ่งพึ่งกลับจาก การศึกษา วิชชา กฎหมาย ในประเทศ ฝรั่งเศส พร้อมด้วย ปริญญาหมอกฎหมาย ฝรั่งเศส อัน เชิดชูยิ่ง

ขณะที่นักเก้ ๆ กัง ๆ อยู่

“เชิญ ทาง ด้านโน้น ซิครับ ที่ คง มีว่าง” เสียงชายหนุ่มผู้มีวรรยาอันงามแนะนำ พร้อม กับเดิรช่วยหาที่นั่งให้

“ขอบพระคุณค่ะ”

“คุณมาช้าไป ที่นั่งข้างหน้าเต็มหมด” ชายหนุ่ม พูด ภายหลัง เมื่อนั่ง ลง บนเก้าอี้ ข้าง หญิงสาว แปลกหน้า ผู้นั้น “ทวิ เย็น คน พูดค่อยคงได้ ยินไม่ค่อยถนัด”

คำว่า ‘ทวิ’ ทำให้หญิงผู้นั้นสะดุ้ง ใบหน้า พลันซีดสลด ลงทันที หญิงแปลกหน้า ผู้นี้ มิใช่ใคร คือ เลอศรี ศริตวิวัฒน์.

“ไม่ได้ ยินถนัดก็ช่าง แต่ขอให้เห็นหน้า เถิด” เธอตอบในใจ

นาฬิกาตี ๘ ครั้ง,

พอเสียงกังวานแห่งนาฬิกาสุดสิ้นลง เสียง จ้อกแจ้กของผู้ฟังก็เงียบหายไปด้วย

เลอศรี ใจเต้นแรงผิดปกติ ความกระหาย ที่จะเห็นหน้า ทวิ ทำให้ ใจเธอทึกทักชอยกล “มาแล้ว, มาแล้ว” เสียงของผู้ที่นั่ง ข้าง ๆ

พอขาดคำ ทวิ ก็ย่างขึ้นบนเวที เลอศรี จ้องเขม็ง เธอมองเสีย เต็มตา เขา สวยขึ้น กว่าเก่า อากาศหนาวได้ย่มผิวดูเปล่งปลั่ง สมบูรณ์ไป ด้วย เลือดฝาด ใบหน้า ยิ้มแย้ม แจ่มใสอยู่เสมอ เลอศรี รู้สึกตื่นใจและดีใจ แต่ก็ชั่วขณะ ความรู้สึก ชะนิด หนึ่งทำให้ หน้าเธอสลดลงอีกน้ำตาไหลออกมาคลอหน่วย เธอกัดฟันแล้วเบือนหน้าหนี ด้วยความ ระทมใจ เพียงกลัดหนอง

เสียงของปาฐกดังกังวานไพเราะ เร้องที่ นำมาแสดงก็เป็นเรื่องที่น่ารู้น่าฟัง ทั้งพูดได้ คล่องแคล่วเป็นที่ทันใจของผู้ฟังยิ่งนัก เสียง ตบมือให้ เกียรติยศ ดัง กราวใหญ่ เป็น ระยะ ๆ นับว่า ปาฐกได้ ทำความ พอใจให้ ผู้ฟัง อย่างน่า ปลาบปลื้ม

หลายครั้งที่เธอหลบสายตาเขา อนิจจา! จะไม่ให้เขาเห็นหน้าเธออันเป็นที่รักอย่างยิ่งยวด ของเขาบ้างเจียวหรือ? หรือจะคอยพบเขาที่ ชะอำ เพราะปรากฏใน จดหมาย ที่เขาเขียน ถึงเธอเมื่อวันถึงกรุงเทพ ฯ ว่า เมื่อถึง เรียบ-ร้อยแล้วจะมาหาเธอในเร็ววันที่สุด อา! เขา ยังรัก และ ซื่อสัตย์ต่อเธอ เสมอ แต่เธอ —

อนิจจา ! ถ้าเขาทราบ เขาจะรู้สึกเช่นไร ?

◎ ◎ ◎

เลอศรี พักที่โฮเต็ลราชธานี พอรุ่งเช้าก็โดยสารรถไฟกลับ ชะอำ

เธอได้เห็นหน้า ทวี ที่เธอบูชาแล้ว เห็นแล้วอย่างเต็มตา และเย็นการเห็นครั้งสุดท้าย.

ในระหว่างที่นั่งมาในรถไฟ ใบหน้าของเธอยังคงซีดสลดด้วยความทุกข์ น้ำตาไหลลงอาบแก้มมิขาดสาย เธอเขียนจดหมายอันยืดถึง ทวี ตั้งใจว่าจะทิ้งเมื่อถึงสถานีบ้านชะอำ ที่เธอถ่วงเวลาไว้เช่นนี้ ก็เพื่อจะให้ทวี ทราบข่าวของเธอ ก็เมื่อเธอได้กระทำกิจอันสำคัญสำเร็จแล้ว.

รถไฟหยุดณสถานีบ้านชะอำ

เธอทิ้งจดหมาย ลงในตู้หนังสือ ด้วยอาการอันเงื่องหงอย จดหมายฉะบับนั้น จะไม่มีวันกลับคืนมาสู่เธออีกแล้ว.

ถึงอย่างไรก็ดี เธอยังปลื้มปิติในความสำเร็จของ ทวี ชีวิต ของเขา จะดำเนิรไปด้วยความสุข ซึ่งเธอสมควรจะได้รับด้วย แต่ความหวังอันนี้ซึ่งน่าจะเป็นจริง กลับกลายเป็นความหวังที่ไร้ผลเสียแล้ว แน่นอนทีเดียว ทวี ไม่ลืม เขายังรักเธออยู่เสมอ แต่น่าอนาถยิ่งนักที่ความรักอันบริสุทธิ์ของหนุ่มสาวคู่นี้จะต้องถูก พราก จาก กัน อย่างไม่มีวันกลับคืน.

"อีก ๒ ปี อย่างน้อย คุณทวีก็จะได้เป็นหลวง — หลวงอะไร ? หลวง ทวี—ธรรมประคัลภ์." เธอนึกในใจ "หลวง ทวี ธรรมประคัลภ์ ช่างเหมาะเจาะเสียจริง ๆ แล้วเราก็จะได้เป็น คุณนาย — คุณหญิง แล้วก็ท่านผู้หญิง อ้า ! จะสุขสักเพียงไหน" เธอสร้างวิมานบนอากาศ แล้วความทุกข์พลันเข้ามาแทนที่อีก ในเมื่อวิมานที่เธอประดิษฐ์ขึ้นอย่างงดงามนั้น ได้พังทะลายลงอย่างไม่มีชิ้นดี.

พอถึงบ้าน เธอก็ได้รับจดหมาย จาก คุณพระ ใจความว่าจะพักอยู่ที่จันทบุรี อีก ๒ วัน จนกว่างานที่นั่นจะเรียบร้อย โอกาสช่างอำนวยให้เธอจริง ๆ ไม่มีใครทราบถึงระแคะระคายในเรื่องของเธอเลย

"เมื่อวานคุณไปไหนมาคะ ?" นางเกริ่น คนครัวถามเธอด้วยความพิศวง เมื่อเห็นใบหน้าของนายสาวซีดสลดราวกันคนละคน

"ไปหา คุณถนอม ที่เพชรบุรีแล้วเลยค้างที่นั่น" เธอเห็นว่าไม่มีคำตอบอะไร ที่จะดีไปกว่านั้น

นางเกริ่น เชื่ออย่างสนิท และยิ้มอย่าง

มีนัย แต่อนิจจา ! ถ้าแกทรายความในใจของเธอแล้ว แกจะไม่ลืมเลยในวันนั้น

หลังจากการสั่งอาหารมื้อสุดท้ายแก่คนครัวแล้ว เธออาบน้ำและแต่งตัวด้วยเครื่องแต่งตัวชุดเดียวกับวันที่เธอแต่งไปพบทวีที่เขาชะอำ เหตุการณ์ทั้งหลายทำให้ใจเธอหวิวตัวสั่นสะท้าน คล้ายกับได้รับลมหนาวอันเย็นยะเยือก

อาหารมื้อเย็นนี้เปลี่ยงไปน้อยที่สุด สิ่งที่เธอจะทำต่อไปก็คือ ออกไปนั่งเล่นที่หาดทรายเพื่อรอไปจนกว่าจะค่ำ

เสียงคลื่น, เสียงลม, ยังครวญครางอยู่เช่นเคย สภาพธรรมชาติยังปกติ ไม่มีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นเลย แต่หัวอกเธอปวดร้าวแทบสลาย หัวใจอันบริสุทธิ์เต็มไปด้วยรสอันขื่นขมปานยอระเพ็ด เธอมองไปทางทะเล คลื่นลูกมหึมากำลังถาโถมไล่ตามกันราวกับมีชีวิตเธอยกมือทั้งสองขึ้นขยี้ตา อา ! ภาพอันน่าสยดสยองกำลังหลอกล้อเธออยู่.

ค่ำแล้ว,

นาฬิกาตี ๖ ครั้ง, ภาพของเลอศรีปรากฏกำลังเข็นเรือโยตลำน้อยลงสู่ทะเล เมื่อนั่งเรียบร้อยแล้ว จับพายขึ้นพายฝ่าความมืดมุ่งตรงไปสู่ห้วงทะเลลึก.

คลื่นน้อย ๆ ปะทะหัวเรือพอโคลง นอกจากเสียงพายสัมผัสน้ำดังจ๋อม ๆ เป็นระยะแล้วก็ไม่ได้ยินเสียงอะไรอีก

ฝั่งทะเลห่างออกไปทุกที จนกะทั่งลับสายตา. ลมพัดแรงขึ้นเป็นลำดับ คลื่นลูกโต ๆ เริ่มมีขึ้น เลอศรีวางพายยกมืออันสั่นเทาขึ้นพะนม น้ำตาไหลพราก มฤตยูใกล้เข้ามาแล้ว.

"คุณทวี ขา, ดิฉันขอลาแล้ว ลาเป็น—เป็นครั้งสุดท้าย"

คลื่นลูกใหญ่หอบน้ำมาเบียก เธอโซก

"โอย ! คุณขา ดิฉันยังรักคุณอยู่เสมอ คุณยังคงรักศรีไม่ใช่หรือคะ ? ชื่นใจของศรีถึงแม้ศรีตาย แต่วิญญาณยังคงอยู่ — อยู่รอคุณในพิภพหน้า."

คลื่นลูกมหึมากะแทกแคมเรือดังสนั่น, น้ำเข้าเต็มเรือ และในไม่ช้าก็จม—จมลงสู่ก้นทะเลลึก.

"ทวี — ทวีขา—น้อง ขอ—ขอลาแล้ว —"

รุ่งขึ้นตอนเช้า ทวีได้รับจดหมายของเลอศรี เขายิ้มด้วยความปลื้ม ลายมือของเลอศรี ยังคงติดตาเขาอยู่ บรรจงฉีก ด้วย

ความยินดีโดยมิรู้สำนึกว่าทุก ๆ คำในจดหมายนั้นเต็มไปด้วยยาพิษ.

"คุณทวิ ยอดชีวิต ของ ศริ ศริ ขอส่งความยินดีจากขั้วหัวใจอันบริสุทธิ์มาด้วย ในการที่คุณเรียนสำเร็จ และกลับมา พร้อมด้วยเกียรติยศ, ในภายหน้าคุณก็จะได้เป็นใหญ่และมีชื่อเสียง ศริรู้สึกปลื้มแทนจริง ๆ

"จดหมายของคุณ ศริ ได้รับแล้ว, ศริ เห็นใจว่าคุณยังรัก ศริ อยู่ แต่อนิจจา! ศริได้แต่งงานเสียแล้ว แต่งงานกับชายที่ไร้ธรรม เขาคือ คุณถนอม รุ่งพาณิชย์ เขาลวงซื้อ ศริ ด้วยเงิน ถ้าหาก ศริ ไม่ทำตาม คุณพ่อตลอดจนทรัพย์สมบัติก็จะต้องฉิบหาย คุณทวิ ขา, ยกโทษให้ ศริเถิด อำนาจแห่งความกตัญญูบังคับหัวใจของ ศริ ให้ทำไปเช่นนั้น แต่ ศริ ยังคงบริสุทธิ์อยู่ บริสุทธิ์จริง ๆ เชื่อ ศริ เถิด เพราะหลังจากวันแต่งงาน ศริ ก็เจ็บหนัก พอค่อยยังชั่ว ศริ ก็หาอุบายปฏิเสธเรื่อยมา แต่จะมีใครเชื่อนอกจากตัวของ ศริ เอง เพราะฉะนั้น ศริ จะยินดีกับตัวของ ศริ เองกะไรได้ ศริ จึงต้องลงโทษตัวของตัวเอง เพื่อมิให้โลกนินทา และเพื่อให้โลกทราบว่า ศริ ยังคงมีความสัตย์ ถ้ายังรัก ศริ ก็โปรดเชื่อ ศริ เถิดว่า ศริ ยังบริสุทธิ์

"คุณทวิ ขา, ศริ ยังรักคุณอยู่อย่างเดิมเมื่อวันคุณแสดงปาฐกถาที่สามัคยาจารย์ คุณนึกบ้างไหมคะ ว่า ศริ ก็ได้ไปฟังด้วย ศริ มีโอกาสดูหน้าคุณเสียเต็มตา — สมกับความรัก ศริ จะตายโดย ไม่ได้ เห็น หน้าคุณ ไม่ได้ เย็นอันขาด

"ที่รัก, คุณจำได้ ไหมคะ วันที่เราจะจากกันไป วันนั้นเย็นวันที่หัวใจของเราเย็มไปด้วยความสุข และทุกข์ระคนกัน ศริ รู้สึกเย็นสุขที่ได้อยู่ในวงแขนของคุณ ซึ่ง ศริ จะไม่ลืมทั้งในภพนี้และภพหน้า

"คุณทวิ ขา, ทวิ ที่รักของ ศริ ความรักของ ศริ มีกรรม ศริ ต้องลาคุณ — ลาโดยไม่มีโอกาสจะพบกันอีก ขอให้คุณเจริญด้วยลาภ ยศ สุข สรรเสริญนั้นเถิด ในขณะที่คุณอ่านจดหมายฉะบับนี้ ร่างของ ศริ ได้สูญย์ไปแล้ว แต่วิญญาณยังคงอยู่ — อยู่รอคุณในภพหน้า"

ต่อจากนี้เต็มไปด้วยรอยน้ำตาเลอะไปหมด พออ่านจบ จดหมาย ก็ร่วง จากมือ สีหน้า อันอิ่มเอิบ กลับซีด ลงทันที ความรัก, ความสงสาร, ความหมดหวัง และความทุกข์ แทบจะระเบิดหัวใจของเขาให้แยกสลาย

"หรือเธอจะยังมีชีวิตอยู่ ?" เขาคิดในใจ "จดหมายฉะบับนี้อาจเป็นเครื่องทดลองใจก็เป็นได้"

ทวิรีบแต่งตัวและโดยสารรถไฟลงมาชะอำทันที !

พอถึงสถานี เขาวิ่งไปตามหาดทรายตลอดทาง และในไม่ช้าก็มาหยุดที่หน้าบ้านเลอศรี

เงียบราวกับไม่มีคนอยู่ คุณพระยังไม่กลับจากจันทบุรี เขารีบวิ่งขึ้นไปบนเรือนหัวใจก็ก้องไปด้วยความหวังและความหมดหวัง เขาเปิดประตูห้องที่เลอศรีเคยอยู่ เสียงประตูดังปัง เปล่า ! เขาไม่เห็นอะไร.

วิ่งลงมาที่ครัว พบนางเกริ่นกำลังทำกับข้าว แกเบิกตากว้างด้วยความตกใจ

"คุณทวี !"

"คุณศรีอยู่ไหน ?" เขาละล่ำละลักถามนางเกริ่นน่าสลดลงทันที แกสงสารทวิเพราะทราบว่าทวิรักเลอศรีมาก่อน

"เธอหายไปตั้งแต่เช้า เรือโยตลำเล็กก็หายไปด้วย"

ทวิแทบเป็นลม เหงื่อแตกเต็มตัว เขารีบวิ่งไปยังหาดทราย

สายเสียแล้ว, เขาหมดหนทางที่จะช่วยเหลือ บนหาดทรายมีรองเท้ายางข้างหนึ่งกับเศษกะดานที่แตกจากเรือสองสามแผ่นถูกคลื่นซัดมากองอยู่.

ทวิทรงกายไว้ไม่อยู่ ต้องนั่งลงด้วยความหมดหวัง น้ำตาไหลเป็นทางลงสู่แก้ม.

"แฟร์เวลล์—แฟร์เวลล์ทูเลอศรี !" เขากล่าวเบา ๆ ด้วยความระทมใจ

หลังจากนั้นทวิไม่เคยมาตากอากาศบ้านชะอำอีกเลย ความรักและความหลังยังยอกหัวอกเขาอยู่.

หญิงนักสืบสก๊อตแลนด์ยาร์ด

ถ. หุตะโกวิท

แปลและเรียบเรียง

[ต้นฉะบับเดิมของเรื่องนี้ให้ชื่อว่า ‘พฤติการณ์ของ เลดี มอลลี่ แห่ง สก๊อตแลนด์ยาร์ด (*The Adventures of Lady Molly of Scotland yard*) ยารอน เนสส ออคซี่ นักประพันธ์การิณีผู้มีนามอุโฆษ เจ้าของเรื่อง ‘สการเลตปิมเปอร์เนล’ เขียนตามคำบรรยายของสหายของเลดี มอลลี่ ชื่อ แมรี่ แกรนาร์ด บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ (*Cassell's Magazine*) ประกาศโฆษณาอย่างเอิกเกริกว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสั้นเอกของ ยารอนเนสส จึงเห็นว่า ควรแปลมาสู่กันฟัง พยายามมิได้ทิ้งใจความ หรือรวบรัดตัดตอน ๆ หนึ่งตอนใดเลย ด้วยใคร่จะถนอมรสชาติให้คงอยู่ในสภาพเดิม.]

บทที่ ๑

ฆาตกรรมไนน์สคอร

เลดี มอลลี่ ผู้นี้ มีบางคนโจษกันว่า เธอเป็นสตรีที่เกิดในตระกูลที่มีบรรดาศักดิ์สูง บางคนก็หาว่า เธอเกิดในตระกูลต่ำ ๆ เท่านั้น เพื่อให้สมกับเกียรติยศ และ ความสามารถ ต่อหน้าที่ จึงจำกัดเรียกเธอในตำแหน่ง ‘เลดี’ ดิฉันอาจบรรยาย เรื่องราว ของเธอได้มาก แต่มัน ตรงกับประโยคตามที่ท่านจินตกวีกล่าวไว้ว่า ‘ถูกเข็มเย็บปาก’ เสียหมด ขอให้ คิดดูซิคะ! ในการสืบค้นคดีต่าง ๆ ของกองนักสืบสก๊อตแลนด์ยาร์ด ดิฉันเป็นผู้ได้รับเกียรติยศให้ร่วมมือกับเธอเสมอ เพราะเธอเห็นแก่ความเป็นมิตรภาพ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทุกครั้งที่ดิฉันเป็นลูกมือของเธอ ก่อนหน้าจะกระทำการสืบ ดิฉันเป็นต้องให้คำปฏิญาณเสมอว่า จะไม่เปิดเผยความเป็นไปในชีวิตส่วนตัวของเธอโดยฉะเพาะ ต้องสบถสาบาน ต่อหน้าคัมภีร์ ทุก ๆ ครั้งเสีย ด้วย จึงจะนำมาเปิดเผยให้สิ้นเชิงทีเดียวไม่ได้.

หลังจากที่เธอได้รับหน้าที่เป็นหัวหน้าควบคุมพวกของเรา เรามักพากันเรียกเธอว่า ‘เลดี

ของฉัน' ท่านผู้บัญชาการใหญ่เรียกหล่อนว่า 'เลดิ มอลลี่' เราพวกนักสืบหญิง ออกจะถูกกีดกัน ถูกเหยียดหยามน้ำหน้า โดยพ่อพวกนักสืบผู้ชายมาก แม้เราจะมีความสามารถสืบสวน วินิจฉัยคดี ให้กระจ่างแจ้ง มีจำนวน เท่ากับพ่อพวกที่มีเพศแข็งแรงก็ดี ดิฉันมีมานะทิฏฐิเคร่งนักเชียวว่า พวกเราจะไม่ยอมให้ครึ่งหนึ่งของ จำนวนคดี อันเป็น ภาระ ของพวกเราที่จะต้อง สืบ สวน แล้ว เหลว หลุด ลอย ปราศจากเค้าเงื่อน

ท่านจะนึกบ้างไหมหนอว่า ความจริงของ คดี พิเศษ ที่ ไนน์สคอร จะนำมา เปิดเผยได้โดยชัดเจน ถ้าแม้นฝ่ายชายกระทำกันตามลำพัง ไม่ต้องมาอาศัยพึ่งพา น้ำแรง พวกผู้หญิง ? ชายใดบ้างที่จะองอาจกล้าหาญฝ่าอุปสรรค และอันตรายต่าง ๆ นา ๆ ได้เสมอเหมือนกับที่ เลดิมอลลี่ ได้ผจญมาแล้วเมื่อครั้ง ..... แล้วดิฉันจะกล่าวต่อไป

ขอให้ ดิฉันบรรยายขับ เค้าเงื่อน ของ เหตุการณ์ ในเช้าวันหนึ่งนั้นก่อน เช้าวันนั้นเธอเข้ามาหาดิฉัน ด้วยกิริยาตื่นเต้นผิดปกติแล้วและกล่าวด้วยเสียงกะหึดกะหอยว่า

"มารี่ ! ท่านผู้บัญชาการใหญ่บอกกับฉันว่า ถ้าพอใจจะไปที่ไนน์สคอร ก็ได้ ท่านไม่ขัด" "เธอน่ะหรือ ?" ดิฉันอุทาน "ไปทำไม ?"

"ไปทำไม—ไปทำไม ?" เธอกล่าวทบทวน "มารี่ ! เธอไม่เข้าใจหรือว่า นี่เป็นโอกาสอันดีที่ฉันกำลังรออยู่ด้วยความกระหายมานานนักหนาแล้ว เป็นโอกาสดี ในชีวิตทุกคนต่างพากันหมดหวัง จนบัญญาที่จะค้นคว้าสืบคดีนี้ให้เป็นผลสำเร็จ รัฐบาลกำลังเป็นเดือดเป็นแค้น พวกหนังสือพิมพ์ก็พากันจารึกอักษรเย้ยหยันอยู่ พวกผู้ชาย ก็ไม่มีใครสามารถที่จะจัดการลงไปได้ พากันจนบัญญาไปหมดเห็นไหม ? จะไม่นับว่า เป็นโอกาสอันดีกระไรได้ เมื่อเช้านี้ ฉันเลยตรงไปหาท่านผู้บัญชาการใหญ่ทันที—"

"แล้วอย่างไรต่อไปอีก ?" ดิฉันถามด้วยความกระหายอยากรู้ เมื่อเธอหยุดกล่าวลงเฉย ๆ

"อย่าพึ่งรู้ก่อนเลย เอาไว้ค่อยบรรยายกันบนรถไฟขณะเดินทางเถอะ เราจะมีเวลาอีกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จะต้องรีบเตรียมตัวไปให้ทันรถไฟที่จะไป แคนเตอร์เบอรี่ เวลา ๑๑ ก. ท. นี่เอง ท่านผู้บัญชาการใหญ่อนุญาตให้ฉันไป และสั่งว่า ถ้าจะปรารถนาเอาใครไปเป็นเพื่อนด้วยก็ได้ ท่านคงหมาย

ถึงใครคนหนึ่งในจำพวกผู้ชาย แต่ฉันมาคิดเสียว่ามันควรจะเป็นธุระของหญิงมากกว่า จึงอยากชวนเธอไปเป็นเพื่อนด้วย คิดว่าคนอื่น ๆ หลายเท่านัก เวลาเดินทางเราจะได้คิดค้นวิธีดำเนินการของเราต่อไป ฉันไม่นึกว่าเธอจะได้เตรียมกะการนี้ไว้ล่วงหน้า งั้นก็ควรบรรจุเข้าของที่จำเป็นสักสองสามสิ่งก็พอแล้วไปพบกับฉันที่หน้าห้องขายตั๋วที่สถานีรถไฟให้ตรงเวลา ๑๑ ก. ท. นะ อย่าลืม!"

ก่อนที่ถามเรื่องราวอื่น ๆ ต่อไปให้ละเอียดเธอก็เดินพ้นประตูไปเสียแล้ว ความจริงดิฉันก็รู้สึกค่อนข้างจะตื่นตันใจอยู่เหมือนกัน นึกจะพูดอะไรก็พูดไม่ใคร่ออก คดีฆาตกรรมต้องตกเป็นภาระของกองนักสืบหญิง! ดูออกจะเป็นเรื่องใหม่—แปลก ไม่เคยมีมาก่อนแต่ไหนแต่ไรเลย ทำเอาดิฉันออกรู้สึกตื่นเต้นอย่างไรชอบกล บอกไม่ถูก แม้กระนั้นก็จงเชื่อเถิดว่า ดิฉันคงไม่เหลวไหลชักช้าจนไม่ทันเวลารถไฟออกเป็นแน่.

เคราะห์ดีที่เรา—เลดิมอลลี่กับดิฉันได้นั่งรถร่วมคันเดียวกัน ย่ายหน้าตรงไปยังแคนเตอร์เบอรี่โดยมิได้หยุดแวะตามสถานีอื่นๆ เลย เหตุนี้เราจึงมีเวลาที่สนทนากันมาก จนกว่ารถจะถึงที่หมาย ดิฉันเองก็กระหายอย่างยิ่งใคร่จะทราบความเป็นไปของคดีฆาตกรรมเรื่องนี้อยู่ นับแต่นาทีแรกที่ได้รับเกียรติยศเชื้อเชิญให้เข้าร่วมมือกับเลดิมอลลี่แล้ว

ฆาตกรรมแห่ง แมรี่ นิคอลลส์ บังเกิดขึ้นที่แอชคอร์ท เป็นคฤหาสน์ที่เก่าแก่งดงามตั้งอยู่ในตำบลไนน์สคอร ในที่ ๆ ออกจะทึบและเปลี่ยว แต่เป็นสถานที่ ๆ ร่มเย็นสุขโขน่าสำราญ เป็นเกาะน้อย ๆ มีน้ำล้อมรอบมีสะพานเหล็กทอดเดินไปยังเกาะนั้น เป็นสถานที่ซึ่งเราให้ชื่อว่า 'ความเปลี่ยว' อยู่ห่างกับริมฝั่งทางบกมาก จนมองออกไปไม่เห็นคฤหาสน์ที่ตั้งอยู่บนเกาะนี้ ในสถานที่นี้แหละข้างริมตลิ่งได้มีผู้พบศพของหญิงที่น่าสงสารผู้ถูกกระทำฆาตกรรม เมื่อวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ที่แล้วมานี้เอง

ดิฉันจะกล่าวให้ทราบคดีนี้โดยละเอียดต่อไป แต่จะขอกล่าวรวบรัดพอควรในที่นี้ก่อนว่า หญิงผู้ประสพเคราะห์นี้ นอนคว่ำหน้าอยู่ในน้ำ ร่างส่วนต่ำติดอยู่บนรั้วเขื่อนริมสนามหญ้า ศีรษะ แขน และไหล่ ตอนบนจุ่มอยู่ในน้ำ.

ผู้ที่พบซากศพคนแรก คือ ทิมอซี่ โคลแมน เป็นคนสวนประจำแอชคอร์ท ขณะที่เขาเดินข้ามสะพานจะไปเที่ยวเล่นบนเกาะ เหลือบ

ไปเห็นอะไรชะนิดหนึ่ง สีเขียว ๆ อยู่ในน้ำครึ่งหนึ่ง เหนือน้ำครึ่งหนึ่ง จึงเกิดเอะใจขึ้น ความจริงเขาเป็นคนที่ออกจะมีปัญญาที่อยู่สักหน่อย เมื่อรู้แน่ว่าเป็นร่าง ของหญิง ที่สวม เครื่องแบบสีเขียว ผ้าคลุมหน้าสีขาวแล้วก็ก้มลงยกหัวร่างขึ้นมาเท่านั้น หาได้ พิจารณาสังเกตร่องรอยอย่างอื่นไม่.

หากเขาจะเป็นคนโง่ที่ปราศจากไหวพริบก็ตาม แต่ภาพน่าทุเรศโหดร้ายที่ประจักษ์แก่สายตานั้น แสดงให้เขาทราบชัดว่า หญิง—จะเป็นใครก็ตาม—ได้ถูกกระทำการฆาตกรรมอย่างทารุณ เครื่องแต่งกายเบื้องบนเปรอะไปด้วยโลหิต ภาพที่น่าสยดสยองถึงกับทำให้ทิมอซี ร้อน ๆ หนาว ๆ ด้วยความกลัว จะไม่เนื่องจากศีรษะ แขน หรือไหล่ ซึ่งเคยอยู่ในรูปทรงอันงดงามมาก่อนนั้น เบื่อยเน่าเหม็นพุ่งไปกระนั้นดอกหรือ?

อะไรที่ควรจะทำได้ก็ต้องรีบจัดการ กระทำเสีย นั่นถูกทีเดียว โคลแมน รีบไปขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ สักครู่ตำรวจก็มายังสถานที่ ๆ เกิดเหตุ แล้วนำซากศพของหญิงเคราะห์ร้ายนี้ไปเก็บไว้ ที่สถานีตำรวจ

ไนน์สคอร นับว่า เป็นตำบลที่สงัดเงียบเปล่าเปลี่ยว มีผู้คนอาศัยอยู่บางตา อยู่ห่างจาก แคนเตอร์เบอรี ประมาณ ๗ ไมล์ นับจากแซนด์วิช เห็นจะห่างประมาณ ๔ ไมล์ กิตติศัพท์ในเรื่องฆาตกรรมนี้ก็กระจายไปทั่วทุกแห่งทุกคน เกร็ดนอกประเด็นต่าง ๆ ก็มีพ่อพวกนักสืบชายเรา พากัน เอาไปนึกไปฝัน คิดค้น อยู่เย็นโกลาหล

แรกเริ่มเดิมที ไม่มีใครทำได้ว่าร่างนั้นเป็นใครกันแน่ เครื่องประดับกายสีฟ้า ผ้าคลุมหน้าสีขาว หาช่วยให้เป็นประโยชน์บอกตำหนิสังเกตได้ ไม่ ไข่มุก แหวนทับทิมและกะเป๋าหนังสีแดง ที่นายตำรวจไมเซอร์ ค้นพบอยู่กับผู้ตายนั้นก็อีกนั่นแหละ หาทำให้เดาได้แน่ไม่ว่า ผู้ตาย คือ ใคร ชื่อเสียงอะไร อยู่ที่ไหน

ประมาณ ๒ ชั่วโมง เมื่อ ทิมอซี โคลแมน ตั้งสติใจคอแน่วแน่ดีแล้ว จึงให้การบ่งชื่อหญิงผู้ถูกฆาตกรรมว่า คือ แมรี นิคอลลส์ ผู้ที่อาศัยอยู่ใน บ้าน เลขที่ ๒ ตรอก ไนน์สคอร เยื้องกับ แอชคอร์ท หล่อนอยู่กับพี่สาวคนหนึ่ง ชื่อ ซูแซน เมื่อตำรวจไปสืบค้นที่บ้านที่อยู่นี้ ก็หาปรากฏว่า มีผู้ใดอยู่ดังเดิมไม่ บ้านถูกทิ้งปิดเงียบ.

ยาย ฮูเคอร์ เพื่อนบ้านใกล้เคียงได้บอกแก่นายตำรวจ ไมเซอร์ ว่า “ซูแซนด์ กับ แมรี

นิคอลลุส์ พา กัน ออกไป จาก บ้าน ประ มาณ ๒ สัปดาห์มาแล้ว นับแต่บัดนั้น หล่อนก็ไม่เห็นหน้าค่าตา หญิงทั้งสองนั้นอีกเลย.”

“เมื่อ ก่อน หน้า ๒ สัปดาห์ที่ ผ่าน มานี้” หล่อนให้การต่อ “ดิฉันยืนอยู่ข้างประตูห้อง กำลังเรียกแมว ที่มันเดินออกไปข้างนอก เวลานั้นกะดูคงประมาณสัก ๗ นาฬิกาครึ่ง ค่ำแล้ว ดิฉัน เห็น แมรี่ และ ซูแซน สองคนพี่น้องพากันเดินออกไปจากบ้าน ความจริงมองไม่เห็นซูแซน—ชัดดอก เข้าใจเอาเช่นนั้นก็โดยที่ได้ ยินเสียง แมรี่ พูดกับพี่สาวว่า ‘เราจะต้องรีบไป’ ดิฉันเข้าใจว่า เขาคงจะพากันไปรับจ้างหางานทำในหมู่บ้าน ดิฉันจึงได้ร้องตะโกนเตือนออกไปว่า ได้ ยินเสียงระฆังโบสถ์ตีบอกเวลา ๗ ครั้ง และว่า วันนั้น เป็นวัน พฤหัส ห้างร้านต่าง ๆ ที่ไนน์สคอร เขาปิดหมด จะพากันไปไหน แต่หล่อนทั้งสองหาได้นำพาไม่ เดินออกไปจากบ้าน จนบัดนี้ ก็ยังไม่พบปะกันอีกเลย”

คำถามต่าง ๆ ที่สืบถามจาก พวกชาวบ้านใกล้เรือนเคียง นำข้อความมาอย่างพิสดารแปลก ๆ กันทั้งนั้น พูดตามเสียงโจษของชาวบ้านกล่าวติเตียนในความประพฤติของแมรี่น้องสาว ชมเชยในความเรียบร้อยสงบเสงี่ยมสุขุมของ ซูแซน ฉะนั้น ในหน้าที่ของพี่สาวก็ย่อมจำเป็นอยู่เอง ที่จะพยายามถนอมเกียรติยศ ชื่อเสียงของน้องสาวของหล่อน แค้นเคืองในข่าวเลื่องลือ ติฉินนินทา ของ น้องสาว ต่าง ๆ พยายามว่ากล่าวสั่งสอนน้องสาว จนต้องถึงกับเกิดวิวาทบาดหมางกันบ่อย ๆ ตามเสียงที่ยาย ฮูเคอร์ได้ ยิน การทะเลาะวิวาทนี้ออกจะรุนแรงมาก มาเมื่อยที่แล้วนี่เอง ในเวลาที่ นาย ไลออนเนลลิด์เกท มาทำความรู้จักกับบ้านนี้ ท่าทาง เขาเป็น สุภาพบุรุษ ชาว พระนครลอนดอน ซึ่งต่อมา จึงทราบว่า—เขามักจะอยู่กับเพื่อนที่ แคนเตอร์เบอรี เป็นนิจ และก็มักจะนั่งรถม้ามารับ แมรี่ ออกไปเที่ยว ใน เวลาเย็น ๆ เสมอ.

นาย ลิด์เกท ผู้นี้เป็น น้อง ชาย ท่าน ลอร์ด เอดบรูค มหาเศรษฐี ผู้ที่ได้ มีงานฉลองอายุครบบริบูรณ์เมื่อยที่แล้วมานี้เอง

ท่านขุนนางผู้นี้ อยู่ที่ปราสาท เอดบรูค ตัวท่าน และ น้องชาย นาย ไลออนเนล เคยมาอยู่ที่แอช คอร์ทนี้ ประ มาณ ครั้ง หนึ่ง หรือ ๒ ครั้ง เพราะ ทั้ง สอง เชี่ยว ชาญ ใน การ เล่น กอล์ฟ ซึ่งเหมาะแก่ภูมิประเทศเช่นนี้ ท่านลอร์ดแต่งงานไปแล้ว เหลือแต่น้องชาย ยังคงเป็นโสดอยู่ มีคู่หมั้นคนหนึ่ง ชื่อนางสาว มาเบอรี่

บุตรีแห่งตระกูล 'แคนอน ณ แคนเตอร์เบอรี่' เป็นธรรมดาอยู่เอง ที่ซูแซนผู้พี่ย่อมป้องกันความครหานินทาของน้องสาวอันเกิดจากการสมาคมกับผู้ชายที่อยู่ในตระกูลสูงกว่าทั้งมีคู่หมั้นที่มียศศักดิ์เทียมบ่าเทียมไหล่เดียวกันอยู่แล้วด้วย.

แมรี่หรือจะเอาใจใส่ในข้อตักเตือนหล่อนผู้เป็นสตรีสาวที่นิยมความเบิกบานสนุกสนานหล่อนหรือจะกลัวเกรงต่อคำครหานินทาของชาวบ้าน กลับจะเยาะเย้ยในความคิดเห็นต่าง ๆ นา ๆ นั้นเสียซ้ำไปอีก มิใยที่จะมีข่าวลืออย่างน่ารังเกียจว่าเมื่อเร็ว ๆ นี้หล่อนได้คลอดบุตรน้อย ๆ คนหนึ่ง แล้วนำไปฝากไว้ในความอารักขาของยายวิลเลียม ซึ่งอยู่ที่ถนนแคนเตอร์เบอรี่ แมรี่โกหกแก่ยายวิลเลียมว่า เด็กคนนั้นเป็นลูกของน้องชายของหล่อนเอง เขาพึ่งตายไปเสียเมื่อเร็ว ๆ นี้ ทิ้งบุตรน้อยไว้กับหล่อน และซูแซนค่าที่หล่อนไม่สามารถจะเลี้ยงดูได้สะดวก จึงต้องขอให้ยายวิลเลียมดูแลแทน ฝ่ายยายวิลเลียมเล่าก็ยินดีรับ

ค่าเลี้ยงดูเด็กนั้นตกลงราคากันพอควรแต่นั้นมา แมรี่นิคอลล์ก็มาเยี่ยมเยียนเด็กอยู่เสมอแทบทุกอาทิตย์ พร้อมกับเงินค่าเลี้ยงดูติดมือมาด้วย

นายตำรวจไมเซอร์เรียกตัวยายวิลเลียมไปซักไซ้ไล่เลียง หญิงหม้ายผู้นั้นก็บรรยายเรื่องราวทั้งหมดดังข้างบนนี้ให้ฟังจนหมดสิ้นแล้วเสริมว่า

"เมื่อก่อนหน้า ๒ สัปดาห์ที่แล้วมานี้ ประมาณเวลาสัก ๗ นาฬิกากว่า ๆ แมรี่รีบวิ่งตะลีตะลานเข้ามาในห้อง คืนนั้นออกจะมืดเงียบน่ากลัวอยู่หน่อย อากาศเย็นยะเยือกมีหิมะตกอยู่เย็นฝอย ๆ แมรี่บอกกับดิฉันว่ามีธุระร้อนจะต้องรีบขึ้นรถไฟจากแคนเตอร์เบอรี่ไปลอนดอน การที่มาทั้งนี้ก็เพื่อจะมาร่ำลาหนูน้อย สังเกตดูกิริยาหล่อนออกจะมีพิรุธ แสดงความหวาดกลัวเนื้อตัวสั่นสะเทิ้ม ผ้าผ่อนเปียกมอมแมม เวลาที่ดิฉันอุ้มหนูน้อยมาส่งให้หล่อนก้มลงจูบเต็มรัก พร้อมกับกำชับดิฉันว่า 'ขอให้ป้าจงระวังหลานให้ดี ๆ หน่อยนะ ดิฉันจะจากไปนานโขอยู่.' แล้วหล่อนก็วางเด็กลง ส่งเงินให้ดิฉัน ๒ เปานด์ เป็นค่าเลี้ยงจนตลอด ๙ สัปดาห์

"ก่อนจะจาก แมรี่กล่าวซ้ำอีกว่า 'ลาก่อนละ' แล้วก็รีบออกจากบ้าน ยายวิลเลียมเดินตามมาส่งจนพ้นประตู เนื่องจากราตรีนั้นเงียบสงัดปราศจากแสงสว่างใด ๆ ที่จะมาทำ

ลายความมืด หล่อนจึงมองไม่เห็นว่า แมรี่ ไป โดยลำพัง หรือว่ามีใครไปด้วย จนกะทั่งได้ยินเสียงหล่อนพูดออกมาเครือ ๆ ว่า 'ดิฉันเข้าไปจบลาพ่อแดง' แล้วเสียงนั้นก็อันตรธานหายไปในท่ามกลางแห่งความมืด" ยายวิลเลียม กล่าวซ้ำให้เป็นที่แน่ใจอีกว่า "ไปแคนเตอร์เบอรี่"

นายตำรวจ กำหนดวันที่สองสาวพี่น้องออกจากบ้านได้ว่า เป็นค่ำวันที่ ๒๓ เดือนมกราคม คาดการณ์ว่าทั้งสองพากันไปบ้านยายวิลเลียม ประมาณ ๗ นาฬิกา ปล่อยให้แมรี่ เข้าไปร่ำลาหนุ่มน้อยแต่ผู้เดียว ส่วน ซูแซนนั้นยืนรออยู่ข้างนอก.

ต่อมาก็ไม่ได้ร่องรอย เค้าเงื่อน ของหล่อนทั้งสองว่า เป็นไปอย่างไร หล่อนไปแคนเตอร์เบอรี่ ทันรถไฟหรือเปล่า? พากันลงที่ไหน? หรือว่า แมรี่ กลับมาเมื่อไร? เหล่านี้ยังเป็นปัญหา มืดครุมเครืออยู่.

ตามความเห็นของนายแพทย์ สันนิษฐานว่าหญิงผู้น่าสงสารนี้ตายมานานประมาณ ๑๒-๑๓ วันได้แล้ว ถึงกับน้ำทำให้เนื้อเปื่อยเน่าขึ้นเฟอะหน้า และศีรษะจึงหาได้อยู่ในลักษณะเดิมให้เป็นที่สังเกตจำได้ ไม่.

ในสถานีรถไฟ แคนเตอร์เบอรี่ ไม่มี เสมียนขายตั๋ว หรือคนเฝ้าประตูคนใดจะบอกร่องรอยให้ได้ เพราะสถานีนี้มีงานยุ่งมาก ผู้คนเดินปะปนกันเป็นจ้าละหวั่น ผู้โดยสารซื้อตั๋วกันยัดเยียด ซื้อได้แล้วก็เดินผ่านไปตามช่องทาง เป็นอยู่เช่นนี้ทุก ๆ วัน จึงออกจะเป็นการเหลือความสามารถของ เจ้าหน้าที่ ๆ จะบอกข่าวถึงสองสาวพี่น้อง นี้ได้ว่า ได้ขึ้นรถไฟไปในวันที่ ๒๓ มกราคม นั้นหรือเปล่า

มิใยที่ _ ซูแซน นั้น จะได้ โดยสาร รถไฟที่—แคนเตอร์เบอรี่ หรือไม่ก็ตาม คนเดียวหรือสองคนก็ตาม ความจริงมีอยู่อย่างแน่นอนว่า แมรี่ ได้กลับมาอยู่ที่ ไนน์สคอร ตามเดิม จนกะทั่ง ทิมอซี่ โคลแมน พบร่างหล่อนติดค้างอยู่เหนือน้ำครึ่งหนึ่ง เมื่อ ๒ สัปดาห์ผ่านพ้นไปนี้เอง.

หล่อนต้องการพบคู่รักหล่อนหรือ? ซูแซนหายไปไหนเสียเล่า? เป็นปัญหาที่น่าคิด.

ตั้งแต่ต้นจนมาถึงเพียงนี้ ท่านคงเห็นแล้วว่า คดีนี้มีข้อซับซ้อนเพียงไร ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เอง ที่ตำรวจ จะต้อง ขอความ ช่วยเหลือ จาก สหาย กองนักสืบ สก๊อตแลนด์ยาร์ด เว้นแต่เขาจะได้เค้าเงื่อนอย่างอื่น มา ปรากฏให้เห็นเสียก่อนหน้าที่จะทำการขอร้องนั้น.

ประกาศ ขอความ ช่วยเหลือ จึงได้ส่ง ตรง

มายังพระนครลอนดอน ต่างก็แจกจ่ายเรี่ยเบอร์ แล้ว เราตั้งต้นเดินทางไปยังไนน์สคอร
ราดตามพวกของเรา เลดี มอลลี่ สนใจใน ระยะทางราว ๖ ไมล์ครึ่ง พร้อมกับกะเป๋า
คดีเรื่องนี้มาแต่แรกแล้ว ดิฉันเชื่อเทียวว่า เดินทางของเราด้วย ตรงไปยังที่พักหลังหนึ่ง
อย่างไรเสีย เธอก็คงไป อ้อนวอน ขอให้ท่านผู้- ซึ่งมีป้ายจารึกอยู่หน้าร้านว่า 'มีห้องฉะเพาะ
บัญชาการใหญ่ส่งเธอไปทำการสืบที่ไนน์สคอร บุรุษหรือสตรีคนหนึ่ง ๆ' เชื้อเชิญให้เราเข้า
คอยดูความสามารถของหล่อนต่อไป. ไปพัก ประมาณ ๘ นาฬิกา เราจึงได้พากัน
ไปยังสถานีตำรวจ เพื่อตั้งต้นสืบสวน.

บทที่ ๒

เข้าใจแต่แรกว่า เลดี มอลลี่ คงจะตรงไป สถานที่แห่งนี้คับแคบมาก เป็นบ้านหลัง
ยัง แคนเตอร์เบอรี่ เท่านั้น เพื่อสืบสวนให้รู้ เล็ก ๆ แต่ใช้เป็นสถานที่ราชการ ฉะนั้น
แน่ว่า ที่สถานีตำรวจยังคงปรารถนา ความ ห้องหับต่าง ๆ ก็พลอยเล็กไปตามส่วน ดิฉัน
ช่วยเหลือจากกองนักสืบแห่งพระนครลอนดอน เข้าใจว่า ถ้าคิดเฉลี่ยกับจำนวนพลเมืองแล้ว
อยู่หรือไม่. จำนวน อากาศบริสุทธิ์ที่จะได้ รับในที่เช่นนี้ไม่
เพียงพอกัน ออกจะอุดอู้ที่อยู่มาก หายใจ
แต่ทุกอย่าง เธอได้ดำริ วางโครง การไว้ ไม่ค่อยสะดวก.
เรียบร้อยดีแล้ว ไม่มีอะไรบกพร่องเลย
ฉะนั้นสิ่งที่ควรปฏิบัติก็คือ คอยดูไปดีกว่า นายตำรวจไมเซอร์ ทราบจาก ท่านผู้บัญ-
ชาการใหญ่ ว่า เราทั้งสองจะมา เขาจึงได้
"ฉันจะต้องไป ยัง บ่อเกิด ของ คดีนั้นเสีย- เตรียมหาที่นั่งไว้รับรอง ที่ ๆ อาจมองเห็นได้
ก่อน" เธอพูดกับดิฉันขณะที่รถกำลังแล่น ตลอดทั้งพะยาน เจ้าหน้าที่ผู้พิจารณาคดี เวลา
เข้าเทียบสถานี แคนเตอร์เบอรี "แมรี่, ถือ ปิดห้องแล้ว เราทั้งสองพากันรู้สึกอึดอัดใจ
กะเป๋าของเธอไว้ เราจะต้อง เดินตรงไป ที่ เต็มทน ไม่ค่อยเย็นสุขเลย.
ไนน์สคอร อย่าลืมว่า ต้องสมมุติตนเป็นหญิง
นักวาดเขียนสองคน ผู้เที่ยวหาเขียนภาพ เราออก จะ ขวักไขว่ แสวง ความ พอใจใน
เราจะต้องไปหาที่พักเอาในหมู่บ้านนั้นแหละ" เรื่องที่ลำบากยากเย็นไม่น้อย.
เมื่อแวะหาอาหารรับประทาน ที่ แคนเตอร์- เหตุการณ์ประกอบภายนอกของคดีนี้ ตาม
สภาพของมันคล้ายกับภาชนะชะนิดหนึ่ง ที่

หุ้มห่อซ่อนความลี้ลับเอาไว้ ยิ่งนานก็ดูยิ่ง ฆาตกรรมรายนี้สำเร็จลงด้วยวิธีใด..
ทวีความแน่นหนามิดชิดยิ่งขึ้น ยากต่อการที่จะ ตามที่ชันสูตรศพดู เขาบอกได้แต่เพียงว่า
มองให้เห็นทะลุปรุโปร่งไปได้ มีสิ่งที่ประเสริฐ หญิงผู้เคราะห์ร้ายนี้ ถูกฆาตกรรมมานาน
และมีค่าพอที่จะช่วยเหลือให้แลเห็นได้บ้าง ก็ ประมาณ ๒ สัปดาห์.
คือ ความเย็นผู้มีไหวทัน นึกอะไรบางอย่างได้ พยซากศพเมื่อวันที่ ๕ เดือน กุมภาพันธ์
รวดเร็วเท่านั้น คือ นึกสงสัยว่า คดีจะต้อง หลังวันที่มีผู้เห็น หล่อนในคืนวันที่ ๒๓ เดือน
พาดพิงถึงชายคนหนึ่งโดยฉะเพาะ ซึ่งทุก ๆ มกราคม ประมาณ ๒ สัปดาห์"
คน ณ ที่นั้น พากันระแวงสงสัยอยู่ด้วยกัน ชาย คนเฝ้าบ้านที่แอชคอร์ท ให้การพอเป็น
ผู้นั้นแหละ คงเป็นผู้ฆ่า แต่เขาเป็นใครเล่า? ประโยชน์ว่างว่า ตัวแกก็ดี หรือคนอื่น ๆ ใน
ครอบครัวของแก ไม่เคยเห็นหรือเคยได้ยิน
นายตำรวจ รวมทั้งทิมอซี โคลแมน คง สิ่งที่ทำให้ยังเกิดความหลากใจขึ้นเลย ทุก
บอกข่าวอันละเอียด และพิสดารออกไปจากที่ อย่างอยู่ในปกติภาพ ปราศจากวี่แววใด ๆ
ทราบแล้วนั้นไม่ได้ เราขอตรวจดูแหวน กะเป๋า ทั้งสิ้น แกอธิบายต่อว่า ณ สถานที่นี้ ๆ เรียก
เงิน และเครื่องแต่งกายของผู้ตาย ของ กันว่า 'ความเปลี่ยว' ที่ซึ่งคดีฆาตกรรม
เหล่านี้มีพะยาน รู้เห็น รับรอง ว่าเป็นของ แมรี่ เรื่องนี้ยังเกิดขึ้นนั้น อยู่ห่างจากบ้านแกประมาณ
นิคอลล์ จริง ๆ. ๒๐๐ หลา ระหว่างทางนี้มีบ้าน และสวน
ดอกไม้ คั่นอยู่ บริเวณที่ ๆ เกิดเหตุมี
เมื่อกะซิบถามทิมอซี หนักเข้า เขาออก กำแพงกั้นติดกับตรอกไนน์สคอร กำแพงนั้น
ความเห็นว่า ร่างหญิงผู้นี้ถูกผลักขมโคลน มีประตูเปิดทะลุออกมาที่ตรอกได้ ประตูนี้อยู่
อยู่ เพราะศีรษะเบื้องบนจุ่มอยู่ในน้ำ แต่นึก ตรงข้ามกับ เอลม์ คอตเต็จ.
ไม่ออกว่า เหตุไฉนร่างจึงไพล่ลงไปอยู่ใน คนเฝ้านี้ อธิบายต่อไปอีกว่า บ้านซึ่งตั้งอยู่
ลักษณะเช่นนั้นได้.
ระหว่างกลางนั้น ไม่มีใครอยู่ ทิ้งร้างมาปี
เรียกนายแพทย์มาให้การอีก ก็คงได้ เศษแล้ว พอชายคนสุดท้ายที่มาอยู่ตายลง
ความกำกวมดังเดิม เอาเป็นหลักแน่นอนลงไป ประมาณ ๑๒ ปีมาแล้ว แกก็รับดูแลต่อมา
ไม่ได้ สภาพคอและศีรษะที่เบื่อยเน่านั้น ทำ
ให้บอกไม่ได้แน่ว่า ผู้ร้าย ได้กระทำการ

นาย ลิด์เกท ไม่มาเล่น กอล์ฟ ที่นี่ราว ๒ สัปดาห์แล้วเหมือนกัน.

เย็นการไร้ประโยชน์ เสียเวลาเปล่าที่จะมาค้นหา เก็ยใจ ความ สำคัญ จากคำ ให้การ ของพะยานเหล่านี้ เพราะล้วนแต่เย็นฝอย ไกลออกไปจากเค้าเงื่อนมาก ความเย็นไปในชีวิตของสองสาวพี่น้อง ตระกูล นิคอลลุส์นี้ ลือกะฉ่อนไปทั่วทุกทิศ แทบทุกคนย่อมทราบได้ดี ๆ แต่ท่านย่อมทราบแล้วว่า นิสสัยของเพื่อนบ้านเย็นอย่างไร ในเมื่อมีข่าวที่เย็นครหานินทาเกิดขึ้น นั่นแหละเขาจึงจะทราบถึงความเย็นไปภายในครอบครัวเรือนนั้น.

สังเกตดูแต่เผิน ๆ คล้ายกับว่า สองสาวพี่น้องคู่นี้ ออกจาก บ้าน ไปด้วย ความสุข ความปรีดาปราโมทย์ ไม่ใช่เพราะความจนเย็นต้นเหตุเลย ก่อนจะออกจากบ้าน แมรี่ สวมเครื่องแต่งกายสวยงามสะอาดสะอ้านอยู่เสมอ ส่วนหนูน้อยที่ไปฝากยายวิลเลียมเลี้ยงไว้ก็มีเครื่องเล่น เสื้อผ้า ราคาแพง ๆ เงินค่าเลี้ยงดู ประจำสัปดาห์ละ ๕ ชิลลิง ก็จ่ายให้ โดยมิต้องติดค้าง ความจริงมีอยู่ว่า ทั้งสองสาวนี้ไม่สู้จะลงรอยปรองดองกันนัก เกิดจาก ซูแซน มักจะคอยขึ้นใจ แมรี่ ไม่ยอมให้สมาคม กับนาย ลิด์เกท หล่อนเคยอ้อนวอนให้ผู้ที่ หล่อนนับถือ ช่วย ว่ากล่าว ห้ามปรามน้องสาวหล่อน ขอให้แนะนำให้ออกไป เสียให้ พ้น จาก ไนน์สคอร นี้ด้วยกัน เพื่อจะ ทำลาย เหตุการณ์ที่ ผ่าน พ้นมาแล้ว ให้อันตรธานไป.

ตามเสียงว่า ท่านที่น่านับถือผู้นี้ ได้ตักเตือนปลอบโยน แมรี่ แล้วเหมือนกัน เพื่อให้หล่อนไปอยู่เสียในกรุงลอนดอน.

ท่านผู้นี้กล่าวว่า ‘ข้าพเจ้าไม่ได้บังคับหล่อน อย่าง เข้ม งวด กวด ขัน อะไร นัก หรอก หล่อนปฏิเสธไม่เห็นพ้องตามคำแนะนำ และว่า ไม่ จำ เป็น ที่ จะ ต้อง ไป รับ จ้าง ทำงาน ก็ได้ เพราะหล่อนมีเงินดอกเบี้ยของหล่อนเอง พอกินแล้ว จะต้องการเงินสัก ๕,๐๐๐ เปาน์ด์ หรือมากกว่านั้นก็ได้อย่างง่ายดายทีเดียว ถ้าหล่อนพึงประสงค์ละก้อ’

“ท่านเคยออกชื่อ พูดถึงนาย ลิด์เกทกับหล่อนบ้างหรือเปล่า ?” ท่านผู้พิพากษาถาม

“จริง ! ข้าพเจ้าเคยพูดถึง” แกตอบหลังจากได้หยุดตรองเสียเล็กน้อยแล้ว.

“แล้วหล่อนแสดงกิริยาอย่างไรบ้าง ?”

“หล่อนหัวเราะ และพูดเย็นที่เล่นที่จริงว่า ‘คนอื่นหารู้ไม่ว่า เราทั้งสองเกี่ยวพันกันอย่างไร’

คำบอกเล่าเหล่านี้ ล้วนแต่ไม่เย็นสาร

อันใดทั้งสิ้น ไม่มีอะไรเป็นหลักพอเชื่อถือได้ ไม่มีกฎมีเกณฑ์ พร่ำเล่าไปเรื่อย ๆ ตามความพอใจ เหลือความสามารถที่จะหยิบมาเป็นเครื่องวินิจฉัย ช่วยให้เป็นหลักยึดถือได้ ดิฉันจะเว้นเสียไม่ได้ ที่จะยกให้ท่านทราบถึงผลความจริงที่ได้รับจากการสืบสวนทั้งนี้ ที่นับว่าพอจะเป็นประโยชน์มีอยู่สองสิ่ง แม้จะคงยังเป็นสิ่งที่ทำให้น่าฉงนอยู่ — สิ่งที่ยังบ่งชัดออกไปให้แน่ทีเดียวณ บัดนี้ยังไม่ได้ก็จริง แต่มันช่วยทำให้คดีนี้ทวีความลึกลับ ทำให้คดีนี้เกิดมืดครึ้มจนมองไม่เห็นซ้ำไปเสียอีก.

ดิฉันหมายถึงคำให้การของเจมแฟรงกลินชายผู้ดำเนินอาชีพในทางขับรถของเจ้าของนาชาวบ้านผู้หนึ่ง.

ชายผู้นี้ยืนยันว่า ประมาณ ๖ นาฬิกากึ่งในวันเสาร์เดียวกันนั้น คือในวันที่ ๒๓ มกราคม ขณะที่เขาขับรถมาตามตรอกไนน์สคอร ในท่ามกลางแห่งราตรีที่เงียบสงัด พอใกล้จวนจะถึงเอลม์คอตเต้จ เขาได้ยินเสียงชายพูดเครือ ๆ เชิงกะซิบกะซาบว่า.

"เยี่ยประตูซี่—มันมีตราวกับนรก!"

เสียงนั้นเงียบหายไปสักครู่หนึ่ง แล้วเสียงเช่นเดียวกันนี้ก็กล่าวออกมาอีก.

"แมรี่, นั่นมัวงุ่มง่ามอยู่ที่ไหนเล่า?"

ด้วยความเขลาของชาวนาบ้านนอก เขาหาได้หวนไปเอาใจใส่ต่อเหตุการณ์เรื่องนี้ไม่ จนกระทั่งมาถึงวันที่ได้ยินข่าวว่า แมรี่นิคอลลส์ถูกฆาตกรรม ก็เลยริบมาให้การณ์แก่ตำรวจมาเดี๋ยวนี้ พอถูกซักไซ้ไล่เลียงมากเข้าเลย ยอกไม่ถูกว่า เสียงนั้นมาจากทิศไหน จะมาทางด้านเอลม์คอตเต้จนั้น หรือด้านตรงข้ามทางกำแพงก็นึกไม่ออก.

ในที่สุด นายตำรวจไมเซอร์จะรู้สึกพิศวงอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา เลยควักเอาเศษกระดาษที่เขาเก็บได้ออกอวด เศษกระดาษแผ่นนี้เขาค้นพบในกระเป๋าใส่เงินสีแดงใบนั้น ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีคงนึกว่าไม่สู้สำคัญนัก เพราะใคร ๆ ก็ย่อมพากันจำได้โดยแม่นยำว่า เป็นกระเป๋าของผู้ตาย เศษกระดาษเล่าก็จารึกแต่เพียงกำหนดวันและเวลา ไม่มีข้อความอื่นเขียนด้วยเส้นดินสอหยาย ๆ ทันใดนั้นแหละวันและเวลานี้ทำให้แทยสะดุ้งทั้งตัว มีวันนัดพบอยู่สองวัน คือเขียนว่า—ธันวาที่ ๒๖ และมกราคมที่ ๑, ทำตามพูด, ๑๐ ก.ท.— วัน

ทั้งสองนี้เป็นวันเดียวกับที่นายลิด์เกทมาที่ไนน์สคอร มารับแมรี่ไปเที่ยว มีพะยานคนหนึ่งหรือสองคน สบถสาบานยืนยันแข็งแรงว่าเป็นความจริง จึงเชื่อได้ว่าวันที่กำหนดสองวันข้างขนนั้น เป็นวันนัดพบของคนทั้งสองแน่นอน ในเวลาที่เห็นว่าเงียบสงัด ปราศจากสายตาของเพื่อนบ้านลอยมอง ทั้งแมรี่เองก็เคยพูดว่า หล่อนมีความผาสุกมากในระหว่างที่ได้พบปะกันนี้.

วันกำหนดนอกจากนี้ (รวมทั้งหมดมีวันกำหนดรวม ๖ วันด้วยกัน) ดูไม่สู้แน่นอนนักยังทำให้ฉงนใจอยู่ เพราะในวันหนึ่งที่กำหนดนี้ยายฮูเคอร์แกจำได้ว่า เป็นวันเดียวกับที่แมรี่นิคอลลส์ไปจากบ้าน และอีกวันหนึ่งคือวันที่ ๒๓ เดือนมกราคมนั้น มีอักษรจารึกข้างใต้ไว้ด้วยลายมือคนเดียวกันว่า เวลา ๖ ล. ท.

พอดีผู้พิพากษา ขอผัดการพิจารณาคดีในวันต่อไป คำให้การจากปากของนายไลออนเนล ลิด์เกท เป็นสิ่งที่ทำให้กระหายอยากทราบอย่างยิ่ง.

บทที่ ๓

มหาชนพากันแตกตื่นในคดีเรื่องนี้จนถึงขีดสูงสุด มันเป็นคดีที่เอิกเกริกน่าเอาใจใส่อย่างยิ่ง โฮเต็ล, สถานที่พักต่าง ๆ ในเมืองใกล้กับตำบลนี้ หนาแน่นเต็มไปด้วยนักท่องเที่ยวจากพระนครลอนดอน ทั้งนั้น มีอาทิเช่นนักวาดเขียน, นักเดิรทาง, นักประพันธ์, รวมทั้งผู้จัดการละคร เจ้าของโฮเต็ลเล่าก็พากันร่ำรวยไปด้วยการค้าขายตาม ๆ กัน.

ความจริง และภาพแห่งชีวิตมนุษย์ได้ปรากฏกระจ่างออกมาทีละน้อย หลังจากได้โต้แย้งกันในเรื่องความเห็นต่าง ๆ และคิดได้จากคำให้การของพะยาน ภาพนั้นคือ ภาพของหญิงสาวสองคน เดิรไปในท่ามกลางแห่งความมืดและชุ่มชื้นด้วยหิมะ เดิรไปยังแคนเตอร์เบอรี่ นอกจากนี้แล้วทุกสิ่งเห็นเป็นเงาราง ๆ ไปหมด เอาแน่นอนไม่ได้.

แมรี่นิคอลลส์ กลับมาที่ไนน์สคอรเมื่อไร? มาธุระอะไร? เป็นปัญหาที่น่าคิด.

ตามมติความเห็นของชนหมู่มาก กล่าวว่าหล่อนมาทั้งนี้เพื่อต้องการพบกับนายไลออนเนล ลิด์เกท ตามนัดแต่วันที่นัดนั้น—ถ้าจริงตามจดหมายในเศษกระดาษนั้น—ก็ต้องเป็นวันเดียวกับที่ทั้งสองสาวพากันเดิรทางออกจากบ้านแน่นอน แฟรงกลิน คนขับรถก็ได้ยินเสียงผู้ชายเรียกชื่อหล่อน พร้อมทั้งเสียงหล่อนขานตอบในเวลา ๖ นาฬิกาครึ่ง เป็น

เวลาหลังจากที่ยาย ฮูเคอร์ ได้ยินเสียง หล่อนพูดก่อนออกจากบ้าน คงเดินไปกับพี่สาว แล้วเลยไปหายาย วิลเลี่ยม.

มีข้อความที่นับว่าลงรูปกับเรื่องราวเหล่านี้ก็คือว่า แมรี่ เดินร่วมไปกับ ซูแซน เพื่อไปแคนเตอร์เบอรี่ จริง แล้วพอดีพบกับชายที่หล่อนรัก ชายผู้นั้นแหละชักชวนให้หล่อนมายังบริเวณที่ แอชคอร์ท พอได้ โอกาสก็เลยฆ่าเสีย.

พังดูก็ออกจะเห็นได้ โดยง่าย ไม่ต้องพิสูจน์ให้ยากนัก คือ ว่า นายไลออนเนลลิด์เกท จวนจะแต่งงานอยู่แล้ว ย่อมปรารถนาที่จะระงับเสียงที่จะมาทำลายความสุข เสียงที่คอยแต่จะร้องขอเงินเขา เสียงที่คนทั้งหลายพากันติฉินนินทาเขา

กระนั้นก็ดี ก็ยังมี ข้อโต้แย้ง ทำให้ ฉงนอีกว่า ทำไม ซูแซน พลอยหายสาปสูญไปด้วย เล่า หล่อนต้องทราบข่าวลือ ถึงเรื่องฆาตกรรมน้องสาวของหล่อน ตามหน้ากระดาษหนังสือพิมพ์ออกทั่วไป ไฉนหล่อนจึงทำเพิกเฉยเสีย ย่อมเย็นไปได้ละหรือ อนึ่งหล่อนเองก็จงเกลียดจงชังนายลิด์เกท อยู่ด้วย ควรละหรือจะไปนั่งนิ่ง ไม่มาให้การปรักปรำตัวเขา ถ้าแม้น นาย ลิด์เกท ผู้นี้ กระทำผิดจริง.

ก็ถ้าแม้นนาย ลิด์เกท ไม่ได้ประทุษร้ายเล่า ? ใครจะเป็นผู้กระทำ ? ตัวผู้ร้าย คือ ใคร ? ซ่อนหน้าอยู่ที่ไหน ? ทำไม ซูแซน พลอยหลบหน้าค่ำตาไปด้วย ?

จริงอยู่ เราคงจะได้เห็นความจริงในวันต่อไป ตำรวจออกหมายเรียกตัวนายไลออนเนล ลิด์เกท มาให้การ ตามวันนัด พิจารณาคดี.

ชายหนุ่มผู้นี้ มีใบหน้าหมดจดสะสวย รูปร่างกะทัดรัดสมทรง แต่อากัปกิริยาส่อพิรุธ มีตกตะลึง ประหม่า หวาดกลัว อยู่มาก เขาเดินเข้าไปในห้องพิพากษา พร้อมกับทนายของเขา ก่อนเวลาที่ผู้พิพากษา เจ้าหน้าที่จะเข้ามา.

เขาจ้องมองเลดี้มอลลี่ อย่างพินิจพิเคราะห์ และจากอาการที่ใบหน้านั้น ดีฉัน สามารถบอกได้ว่า เขาใคร่จะทราบว่า เธอ คือ ใคร ?

เขาถูกเชิญมาให้การเป็นคนแรก.

คำพูดฉะฉาน องอาจ สมที่เป็นชาย เขาเริ่มกล่าวถึงความสัมพันธ์ กับผู้ตาย ว่า.

“ หล่อนเป็นสตรีที่งามน่ารัก มีกิริยาร่าเริงเสมอ ข้าพเจ้ามักจะพาหล่อนออกไปเที่ยวในเวลาเย็น ๆ ก็บ่อย ๆ ยามเมื่อข้าพเจ้ามาพักอยู่ที่นี่ และก็ไม่ปรากฏว่า หล่อนเคยให้ข้าพเจ้าต้องลำยากอย่างใดเลย ไม่เคย

มีสิ่งใดที่ทำให้หล่อนเจ็บช้ำ แม้จะมีเสียงนินทากล่าวร้าย ตาม ปาก ชาวบ้าน ว่า หล่อน ต่าง ๆ นา ๆ ตามเสียงที่เขาพูดกัน ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีคนเกลียดหล่อน แต่นั่นมันไม่ใช่กงการอะไร ที่ข้าพเจ้า จะหยิบยกมาใฝ่ใจนัก ขอกล่าวแต่ว่า ข้าพเจ้าไม่เคยมีนิสสัยโหดร้ายต่อสตรีผู้หนึ่งผู้ใดเลย ข้าพเจ้า เข้าใจว่าอย่างไรเสีย หล่อนคงถูกผู้ร้ายสารเลว คนใดคนหนึ่งประทุษร้ายเป็นแน่."

พอถึงตอนนี้ ท่านผู้พิพากษา ก็ชักจะคาดคั้นให้เขาอธิบายมากอยู่ว่า ความเข้าใจของเขานั้น มีความหมายอย่างไร แต่นาย ลิด์เกท ไม่ยอมให้การทุก ๆ คำถาม เขามักจะตอบออกมาห้วน ๆ.

"ข้าพเจ้าไม่ทราบว่า ผู้ร้ายผู้นั้น คือใคร ไม่ใช่กงการอะไรของข้าพเจ้า นอกจากข้าพเจ้า จะ พลอย เศร้าโศก เสีย ใจ แทน หญิงเท่านั้น เพราะมีคนพากันจงเกลียดจงชังมากนัก รวมทั้งพี่สาวของหล่อนด้วยเหมือนกัน ข้าพเจ้ารู้สึกเช่นนั้นจึงได้พยายาม บำเรอความสุขให้หล่อน เท่าที่ควรจะทำได้."

นั่นเป็นความจริง ผู้กล่าว ๆ ออกมาด้วยความสงสารจริง มหาชนพากันชอบพอรักใคร่นักกีฬาผู้นี้ เขาเล่นเป็นทั้ง คริคเก็ต ก๊อลฟ และฟุตบอลล์ สักครู่หนึ่งนาย ลิด์เกท ให้การ ว่า เขาได้พบ กับแมรี่ จริงใน วันที่ ๒๖ ธันวาคม และวันที่ ๑ มกราคม นับแต่นั้นเป็นต้นไป เขาสบถให้ ได้เทียวว่า ไม่เคยพบหล่อนอีก.

"แต่เมื่อ วันที่ ๒๓ มกราคม" ท่านผู้พิพากษาซัก "ท่านได้นัดพบกับผู้ตายด้วยหรือเปล่า ?"

"เปล่าเลย" เขาตอบ

"แต่ท่านพบหล่อนในวันนั้น ?"

"ข้าพเจ้า ขอปฏิเสธข้อหา" เขาตอบวางหน้าตาเฉย "ข้าพเจ้า กลับไปที่ปราสาทเอดบรูค ที่ ๆ พี่ชาย ข้าพเจ้า อยู่ใน ตำบลลินคอลนไชร์ เมื่อวันที่ ๒๐ เดือนที่แล้วมานี้ และพึ่ง กลับมา ประมาณได้ ๓ วันกว่า ๆ เท่านั้น"

"ท่านสบถได้หรือ ? นาย ลิด์เกท" ท่านผู้ พิพากษา ถามต่อไปอีก

"ข้าพเจ้าสบถได้จริง ๆ มีพะยานเห็นหลายคน พอที่ข้าพเจ้า จะนำสืบได้ ทั้งครอบครัวในวงศ์ตระกูลของ ข้าพเจ้า รวมทั้งคนในบ้านทั้งหมด ขอท่านสืบถามดูเถอะ"

เขาพยายาม ที่สุด ที่จะ ระงับ ความ ตื่นเต้นขวัญหนีไว้ภายใน ดีฉันนึกว่า ดูเหมือนเขา

พึงจะมารู้สึกตัวเอาว่า มีผู้คอยจับพิรุธอยู่ ส่วน ทนาย คอย พยายาม ช่วยเหลือ พูด เอาใจ เพื่อให้คลายความวิตกอยู่ร่ำไป พอขยคำ ให้การแล้ว เขาทรุดตัวลงนั่ง ดิฉันขอพูดว่า ทุกคนที่อยู่ ณ ที่นั้น พากันเลิกล้มความสงสัย ที่ว่า ชายผู้นี้จะเป็นผู้ฆ่าหล่อน.

มองดูเขาทีไร ก็มักจะแลเห็นพิรุธได้เสมอ.

ก็เมื่อเขาไม่ใช่ผู้ร้ายจริง คดีก็ย่อมต้องลึกลับซับซ้อนยิ่งขึ้น เมื่อไม่มีพะยานคนอื่นที่จะสอบถามอีก ไม่มีความจริงอันใดที่จะเปิดเผยให้เห็นได้อีก ผู้พิพากษาก็ย่อมต้องเปลี่ยนการลงอาชญามุ่งตรงไปยังคนอื่น คนที่ยังไม่มีวิแวว—ยังไม่รู้ว่าจะเป็นใคร ส่วนเราผู้นั่งคอยดูอยู่ด้วยความเอาใจใส่เล่า ก็ต้องปล่อยให้นั่งผจญกับปัญหาอยู่ว่า—ใครหนอเป็นคนฆ่าแมรี่ นิคอลลส์ ซูแซน พี่สาวหล่อนหายไปไหน ?

บทที่ ๔

เสร็จการพิจารณาคดีแล้ว เราทั้งสองเดินกลับมายังที่พัก ในระหว่างเดินทางนั้น สังเกตใบหน้า เลดี มอลลี่ อยู่ในอาการเคร่งขรึม หน้าผากย่น ซึ่งส่อให้รู้ได้ทันทีว่า กำลังใช้ความคิดอย่างสุขุม แนบเนียน.

"เราต้องเรียกอาหารมากิน" ดิฉันพูดเพื่อหวังนั่งพักผ่อนแก้เมื่อย ในขณะที่เราทั้งสองเข้าไปในบ้านที่พัก.

"อย่าพึ่งไปกังวลถึงมันก่อนเลยน่ะ" เลดีของดิฉัน เธอค้าน "ฉันจะรีบไปเขียนโทรเลขด่วน แล้วจะเดินทางไปส่งที่ออฟฟิศไปรษณีย์ในตำบล แคนเตอร์เบอรี่."

"ไปส่งถึงแคนเตอร์เบอรี่เทียวรึ ?" ดิฉันอุทานด้วยความฉงน "ต้องใช้เวลาเดินไปที่นั่นอย่างเร็วที่สุด ประมาณ ๒ ชั่วโมง คิดกะโดยที่ว่า ไม่มี อุปสรรค อย่างอื่นมา ขัดขวางตามทางของเราแล้วนะ นี่ก็เวลาถึง ๓ โมงเข้าไปแล้ว กว่าจะไปถึงโน่นก็พอค่ำมืดพอดี ทำไมไม่โทรเลข เสียที่นี่ ที่ไนน์สคอรนี่เล่า ?"

"เธอ เซอะมาก, มารี่" นี่เป็นคำตอบทั้งหมดที่ดิฉันได้รับแล้ว เธอก็ไม่พูด หรืออธิบายอย่างไรอีก.

เธอ นั่งเขียน ข้อความ ลง ใน แผ่น กระดาษโทรเลข ๒ แผ่น แผ่นหนึ่ง ๆ บรรจุคำประมาณ ๓๖ คำ พอเขียนเสร็จก็เรียกให้ดิฉันเดินออกไป เราทั้งสองเดินทางมุ่งตรงไปยังแคนเตอร์เบอรี่ ทันที.

ดิฉันไม่ได้รับประทานอาหาร ออกนึกหิว ๆ ทำให้ฉุนนิด ๆ กิริยาอาการชักเงื่องหงอยหมด

เรี่ยวแรง ส่วนเลดี้มอลลี่เธอยังตรงกันข้าม ท่าทางกะวีกะวาดกะฉับกะเฉง ใบหน้ายิ้มร่าเริงอยู่เสมอ.

เรามาถึงที่ออฟฟิศไปรษณีย์โทรเลขก่อนเวลา ๕ โมงสักเล็กน้อย เลดี้มอลลี่รีบส่งโทรเลขโดยมิได้กรุณาให้ดิฉันทราบข้อความของโทรเลขนั้นเลย พอเสร็จธุระก็รีบพากันมายังที่พักคนเดินทางแห่งหนึ่ง ชื่อโฮเต็ลคาสเติล ณ ที่นี้เราได้สั่งอาหารมารับประทาน.

"ขอถามหน่อยเถอะว่า นี่เราจะเดินทางกลับไปที่พักของเราที่ไนน์สคอรอีกหรือนี่?" ดิฉันถามด้วยสำเนียงที่ออกจะไม่พอใจเล็กน้อย.

"เปล่า, แมรี่" เธอตอบเรียบ ๆ พลางเคี้ยวขนมปังในปาก "ฉันได้ว่าเช่าห้องที่โฮเต็ลนี่เสียแล้ว ทั้งโทรเลขไปบอกผู้บัญชาการใหญ่ด้วยว่า ถ้าจะตอบโทรเลขส่งข่าวมาถึงเราแล้ว ขอให้ส่งมาที่นี่ ในวันรุ่งพรุ่งนี้."

ถัดจากนั้นก็คือ ความเงียบที่เข้ามาทำลายความอดทนต่อความลำบากที่เราทั้งสองพึงได้รับ จนในที่สุดถึงเวลาอาหารเย็น เรารับประทานเสร็จก็ล้มตัวลงนอนทันที.

วันรุ่งขึ้น เลดี้มอลลี่—เปิดประตูห้องของดิฉัน เข้ามา เวลานั้นดิฉันยังแต่งตัวไม่เสร็จเรียบร้อยดีเลย ในมือของเธอถือหนังสือพิมพ์อยู่ฉะบับหนึ่ง แล้วโยนมันลงบนเตียงนอนดิฉัน พร้อมกับกล่าวแก่ดิฉันด้วยถ้อยคำแผ่วเบาช้า ๆ เนิบ ๆ ตามเคยว่า.

"อะไรทั้งหมดเมื่อคืนนี้มันอยู่ในหนังสือพิมพ์ฉะบับนี้แล้วทั้งสิ้น เราควรจัดแจงเดินทางกันเถอะ."

ดูเหมือนจะไร้ประโยชน์ที่จะมานั่งซักไซ้ให้เธออธิบายความหมายของคำพูดข้างบนนี้ให้ละเอียด สู้หยิบเอาหนังสือพิมพ์มาอ่านแทนดูเหมือนจะให้ผลและสะดวกกว่า ดิฉันจึงได้หยิบขึ้นมาอ่าน เห็นเป็นหนังสือพิมพ์ที่ออกใหม่ เป็นหนังสือพิมพ์ชะนิดที่ออกในเวลาเย็นฉะบับหนึ่งในกรุงลอนดอน จ่าหน้าตัวโป้ง ๆ ชวนนัยน์ตาให้อ่าน ดังนี้:—

ฆาตกรรมที่ไนน์สคอร

บุตรของแมรี่นิคอลล์มีอาการหนัก

บรรทัดถัดลงมามีใจความบรรยายไว้สั้น แต่เพียงว่า :—

"เราพลอยรู้สึกเสียใจด้วยอย่างยิ่งที่ได้ทราบว่าลูกของหญิงสาวเคราะห์ร้ายผู้ถูกฆาตกรรมเมื่อเร็ว ๆ นี้ ที่ตำบลไนน์สคอร

แอชคอร์ท จะเย็นด้วยเหตุไรไม่ทราบ ได้ล้มเท่านี้.

เย็นลง อาการทรุดกำเริบทวีขึ้นทุกที เวลานี้อยู่ที่บ้านยาย วิลเลี่ยม หญิงที่ได้รับค่าจ้างเลี้ยงดูเด็กคนนี้ นายแพทย์ที่มาตรวจเมื่อเช้าบอกว่า อาการของเด็กร่อแร่เต็มทน จะมีชีวิตอยู่อีกไม่กี่ชั่วโมงนัก ในขณะที่เราเรียงพิมพ์อยู่นี้ ผู้ส่งข่าวพิเศษของเราที่ไนน์สคอร ยังหาได้ทราบอาการต่อไปไม่."

"นี่มันอะไรกัน ?" ดิฉันถามด้วยความฉงนยิ่งนัก

พอเธอจะเอ่ยปากอธิบาย ก็พอดีมีเสียงเคาะที่บานประตูดังขึ้น ตะโกนเข้ามาว่า "โทรเลขของนางสาว แกรนารด."

"เร็วเข้าซิ, มารี่" เธอพูดด้วยความกระหายร้อนรน "ฉันส่งข่าวไปบอกท่านผู้บัญชาการใหญ่ และ นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ให้โทรเลขมาที่นี่ในนามของเธอ"

เมื่อเปิดซองออก ก็รู้ได้ว่าเป็นโทรเลขมา จาก ไนน์สคอร เซ็น นาม นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ข้างท้าย เธออ่านออกเสียงดัง ๆ ว่า.

"แมรี่ นิคอลลส์ มาอยู่ที่นี่เช้าวันนี้ กำลังกักตัวไว้ที่สถานีตำรวจ รีบมาเร็ว"

"เอ๊ะ! แมรี่ นิคอลลส์! อะไรกันนี่? ฉันไม่เข้าใจเอาเสียจริง ๆ" ดิฉันพูดได้เพียงแต่ว่า "นี่มันอะไรกัน ?" ดิฉันถามด้วยความฉงนยิ่งนัก

พอเธอจะเอ่ยปากอธิบาย ก็พอดีมีเสียงเคาะที่บานประตูดังขึ้น ตะโกนเข้ามาว่า "โทรเลขของนางสาว แกรนารด."

"เร็วเข้าซิ, มารี่" เธอพูดด้วยความกระหายร้อนรน "ฉันส่งข่าวไปบอกท่านผู้บัญชาการใหญ่ และ นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ให้โทรเลขมาที่นี่ในนามของเธอ"

เมื่อเปิดซองออก ก็รู้ได้ว่าเป็นโทรเลขมา จาก ไนน์สคอร เซ็น นาม นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ข้างท้าย เธออ่านออกเสียงดัง ๆ ว่า.

"แมรี่ นิคอลลส์ มาอยู่ที่นี่เช้าวันนี้ กำลังกักตัวไว้ที่สถานีตำรวจ รีบมาเร็ว"

"เอ๊ะ! แมรี่ นิคอลลส์! อะไรกันนี่? ฉันไม่เข้าใจเอาเสียจริง ๆ" ดิฉันพูดได้เพียงแต่ว่า "นี่มันอะไรกัน ?" ดิฉันถามด้วยความฉงนยิ่งนัก

พอเธอจะเอ่ยปากอธิบาย ก็พอดีมีเสียงเคาะที่บานประตูดังขึ้น ตะโกนเข้ามาว่า "โทรเลขของนางสาว แกรนารด."

"เร็วเข้าซิ, มารี่" เธอพูดด้วยความกระหายร้อนรน "ฉันส่งข่าวไปบอกท่านผู้บัญชาการใหญ่ และ นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ให้โทรเลขมาที่นี่ในนามของเธอ"

เมื่อเปิดซองออก ก็รู้ได้ว่าเป็นโทรเลขมา จาก ไนน์สคอร เซ็น นาม นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ข้างท้าย เธออ่านออกเสียงดัง ๆ ว่า.

"แมรี่ นิคอลลส์ มาอยู่ที่นี่เช้าวันนี้ กำลังกักตัวไว้ที่สถานีตำรวจ รีบมาเร็ว"

"เอ๊ะ! แมรี่ นิคอลลส์! อะไรกันนี่? ฉันไม่เข้าใจเอาเสียจริง ๆ" ดิฉันพูดได้เพียงแต่ว่า "นี่มันอะไรกัน ?" ดิฉันถามด้วยความฉงนยิ่งนัก

พอเธอจะเอ่ยปากอธิบาย ก็พอดีมีเสียงเคาะที่บานประตูดังขึ้น ตะโกนเข้ามาว่า "โทรเลขของนางสาว แกรนารด."

"เร็วเข้าซิ, มารี่" เธอพูดด้วยความกระหายร้อนรน "ฉันส่งข่าวไปบอกท่านผู้บัญชาการใหญ่ และ นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ให้โทรเลขมาที่นี่ในนามของเธอ"

เมื่อเปิดซองออก ก็รู้ได้ว่าเป็นโทรเลขมา จาก ไนน์สคอร เซ็น นาม นาย ตำรวจ ไมเซอร์ ข้างท้าย เธออ่านออกเสียงดัง ๆ ว่า.

"แมรี่ นิคอลลส์ มาอยู่ที่นี่เช้าวันนี้ กำลังกักตัวไว้ที่สถานีตำรวจ รีบมาเร็ว"

"เอ๊ะ! แมรี่ นิคอลลส์! อะไรกันนี่? ฉันไม่เข้าใจเอาเสียจริง ๆ" ดิฉันพูดได้เพียง

ของแปลกสำหรับชีวิตมนุษย์เหลือเกิน ขอบคุณสวรรค์ที่ให้ความรู้ในเรื่องนี้."

เธอแต่งกายกะวีกะวาด รีบลงไปรับประทานอาหารมื้อเช้า กินอย่างเร็ว เพราะรถมาจอดคอยรับอยู่แล้ว ดิฉันต้องจำใจนั่งนิ่งตีปัญหากับตนของตนเอง ถึงเรื่องที่แปลกประหลาดเหล่านี้ เลดี้มอลลี่ เธอกำลังนึกอะไรเพลินอยู่ ไม่หันมานำพาดิฉันเสียเลย โทรเลขของ นายตำรวจ ไมเซอร์ นั้น ทำให้เย็นที่เชื่อได้ว่า อย่างไรเสีย ท่านผู้บัญชาการใหญ่ก็คงทราบผลที่เธอได้กระทำลงไปแล้ว.

ยอมจัดให้เธอเย็น ผู้ประเสริฐ กว่า มนุษย์ทั้งหลาย.

แต่งตัวสวมหมวกเข้าแล้ว ดูเธอมีสง่าผ่าเผยมาก แต่ทำให้เห็นไปว่าชราลงกว่าที่เย็นจริง ค่าที่ใบหน้าของเธอเคร่งขรึม หน้าผากย่นใช้ความคิดอันสุขุมอยู่เสมอ.

รถพาเราทั้งสองมาถึง ไนน์สคอร เพียงเวลาเล็กน้อยเท่านั้น นายตำรวจ ไมเซอร์ยืนคอยต้อนรับอยู่หน้าสถานีตำรวจ ข้าง ๆ เขามีนักสืบสองนายแห่งสก๊อตแลนด์ยาร์ด ยืนร่วม

อยู่ด้วย พอเห็นเราก็แสดงความเคารพต้อนรับอย่างอ่อนน้อม.

"หญิงที่มานี่คือตัวของแมรี่นิคอลล์แน่ทีเดียว" ท่านไมเซอร์เริ่มพูดในขณะที่เธอเดินผ่านเขาไป "คนที่เราพากันหลงเข้าใจว่าเป็นผู้ถูกฆาตกรรมนี่แหละ ข่าวปลอมเรื่องหนูน้อยนั่นเอง ทำให้หล่อนทนซ่อนกายอยู่ต่อไปไม่ไหว ฉันนึกประหลาดว่าทำไมจึงมีข่าวเช่นนั้นได้ เพราะความจริงเด็กคนนั้นก็ยังสบายดีอยู่."

"ประหลาด" เธอกล่าว ใบหน้าอมยิ้มดูเหมือนจะเป็นการยิ้มครั้งแรกที่ดิฉันเห็นในเช้าวันนั้น ทำให้ความสวยเพิ่มขึ้นแก่เธออีก.

"ฉันคิดว่า ตัวพี่สาวคงกลับมาที่นี่ในไม่ช้าเหมือนกัน" เอลลิออทท์นักสืบชายแห่งสก๊อตแลนด์ยาร์ดออกความเห็น "เราจะต้องพากันลำบากอีกมาก ในเมื่อแมรี่นิคอลล์หาได้ถูกฆาตกรรมไม่ ก็ใครเล่าเป็นผู้ที่ถูกฆาตกรรมที่แอชคอร์ทโดยแท้จริง?"

"ประหลาด" เธอกล่าวเปรย ๆ ใบหน้าอมยิ้มอยู่เช่นเดิม.

เธอเดินเข้าไปในห้องเพื่อต้องการพบตัวแมรี่นิคอลล์

ชายชราผู้สูงอายุที่น่าเคารพนั่งอยู่ข้าง ๆ ตัวแมรี่ อากัปกิริยาภายนอกของหล่อนบอกชัดถึงความทุกข์โศกภายใน กำลังนั่งร้องห่มร้องไห้.

ก่อนที่เลดิมอลลี่เธอจะเข้าไปข้างในห้องพร้อมกับดิฉันนั้น ได้ขอร้องให้คนอื่น ๆ รออยู่ภายนอกห้องไปพลางก่อน.

ปิดประตูเรียบร้อย เธอเดินตรงไปยังแมรี่นิคอลล์ พยายามแสดงกิริยาอย่างปกติหาได้มีความตื่นเต้นอย่างไรไม่ เธอเอ่ยปากพูดว่า.

"เธอกลับใจแล้วหรือมิสนิคอลล์? ฉันหวังว่าเธอคงทราบดีแล้วว่า เรากำลังพยายามจับเธออยู่ และจะให้ค่าจ้างเป็นบำเหน็จรางวัลแก่ผู้ที่จับเธอได้."

หล่อนสะดุ้งโหยงทั้งตัว คงเนื่องจากตกใจนั่นเอง.

"จับดิฉัน?" หล่อนถามเสียงสั่น "เพราะเรื่องอะไรคะ?"

"ฆ่าซูแซนพี่สาวของเธอ"

"ดิฉันไม่ได้ฆ่า" หล่อนค้านเสียงแข็ง "แต่กระนั้นซูแซนยังตายได้" เธอย้อนเสียงเรียบ ๆ ตามปกติ.

แมรี่รู้สึกตนได้ทีเดียวว่า หล่อนเองเป็นผู้ทำลายตัวของหล่อน หล่อนแสดงพิรุธ

ออกมาให้เลดิมอลลี่ขับได้ ใบหน้าเผือดซีดเซียวลงในทันใดนั้น แทบจะเป็นลมล้มทั้งยืน ทั้ง ๆ ที่ยังมีชายผู้สูงอายุคอยพูดเอาใจอยู่ใกล้ ๆ.

"ไม่ใช่ดิฉันดอก" หล่อนกล่าวสะอึกสะอื้น.

"นั่นเป็นหน้าที่ของเธอที่จะต้องหาพะยานหลักฐานมาแสดง" เธอตอบ "หนูน้อยผู้นี้จะปล่อยให้คงอยู่กับยาย วิลเลียม ต่อไปไม่ได้ ต้องเอาไปไว้โรงเลี้ยงเด็ก เพื่อผูกหัดให้ทำงานหนัก ๆ ต่อไป."

"ไม่ได้ จะย้ายเอาไปอยู่ที่อื่นไม่ได้" หล่อนผู้เป็นมารดาของเด็กค้านเสียงหนักแน่น "ดิฉันขอยอกว่าอย่างไรก็ตาม จะย้ายเอาไปไม่ได้เป็นอันขาด จะเอาไปไว้เพื่อผูกหัดทำงานหนัก ๆ ไม่ได้" แล้วก็หยุดกล่าวนิ่งเงียบเสียครู่ใหญ่ กล่าวต่อไปอีก พร้อมกับที่อัสสุชลหยดลงเผาะ ๆ ว่า "บิดาของเด็กผู้นี้เป็นถึงท่าน ลอร์ด ทิเดียวนี่นา"

ชายชราที่ยืนอยู่ข้างหล่อน รวมทั้งตัวดิฉันด้วย พากันแปลกใจที่ได้ยินข่าวเช่นนั้น เว้นแต่เลดิมอลลี่ เธอคงยังซักไซ้ถึงเรื่องต่าง ๆ ที่คิดเอาไว้ ให้แจ่มแจ้ง พยายามล่อให้แมรี่นิคอลลส์ บอกให้มากที่สุดที่จะมาก ได้.

เธอช่างรู้จักธรรมชาติของมนุษย์ได้ดีเหลือ ช่างรู้จักเปลี่ยนความรักแห่งบุตรให้เข้ามาแทนที่ความรักฐานคู่รัก แมรี่ก็เตรียมตัวพร้อมอยู่เหมือนกัน เพื่อหวังจะซ่อนตัว ยอมพรากจากบุตรไปเสียชั่วคราว เพื่อหวังช่วยชีวิตของชายที่หล่อนรัก จนปราศจากโทษในฐานประทุษร้ายร่างกาย แต่พอได้ทราบว่า บุตร ของ หล่อน มี อาการ ร่อแร่เต็มทนเช่นนั้น จะยอมแข็งใจให้คนอื่นดูแลแทนอยู่กระไรได้ จึงได้ผลุนผลันริบออกจากที่ซ่อน เมื่อถูก เลดิมอลลี่แกล้งบ่ายว่า จะส่งไปอยู่โรงเลี้ยงเด็ก ก็เลยคัดค้านเสียงแข็ง.

"บิดาของเด็ก ก็เป็นถึงท่าน ลอร์ด ยังจะต้องให้ไปอยู่โรงเลี้ยงอนาถาอีกหรือ"

เมื่อซักไซ้อ้อมค้อม ต้อนหล่อนเข้าจนมุมแล้ว ความจริงทั้งหลายแหล่หล่อนก็สารภาพออกมาจนสิ้นเชิง.

ท่าน ลอร์ด เอดบรูค หรือนาย ลิด์เกท เป็นบิดาของเด็ก เมื่อทราบถึงหูสาว ซาแซนก็คิดจะหักหลังชายผู้นี้มาบ้างแล้ว แต่แมรี่ไม่ยอมร่วมคิดด้วย จึงไม่เป็นผล พึ่งมาเป็นผลเอาเมื่อเดือน มกราคม นี่เอง หล่อนให้เขาลงมาที่ไนน์สคอร สัญญาจะยอมให้พบกับ

แมรี่ จะยอมคืนจดหมายทั้งหมดที่เขาเขียนมาถึง รวมทั้งแหวนหมั้น กลับให้ เพื่อต้องการแลกกับเงิน เพียง ๕๐๐๐ เปานด์ เท่านั้น

เตรียมที่ ๆ นัดพบไว้เรียบร้อย พอถึงวันจริงเข้า แมรี่ กลับกลัวไม่กล้าไปในเวลาค่ำมืดดึกดื่น ซูแซนเป็นคนกล้า กลัวอยู่ก็แต่คำครหานินทา ของชาวบ้านเท่านั้น ที่จะหาว่า ไปพบกับชายในที่มืด ๆ จึงได้ตกลงกัน คิดเอาเครื่องแต่งกายของ แมรี่ สวมลองไป แหวนจดหมาย และกะเป๋าเงิน ก็เอาของน้องสาวไปด้วย ตรงไปหาท่าน ลอร์ดเอดบรูค.

ในขณะที่สนทนากันอยู่นั้น จะเกิดเหตุอะไรกันขึ้น ย่อมไม่มีใครทราบ ในที่สุดผู้ที่จะลวงเขานั้น ก็ต้องถูกฆาตกรรม อย่างน่าสยดสยอง คิฉันคิดได้เพียงว่า การที่ ซูแซนปลอมตัวไปนั้น ทำให้ ผู้ร้าย คิดว่า เป็นตัวน้องสาว จึงได้ฆ่าเสีย โดยใช้ วิธี หมกโคลน อย่างไร ก็ตาม เขา ก็ ทำให้ ตำรวจ สืบ ร่องรอยไม่ได้ แต่ส่วน เลดี้ คิดซึ่งแปลกไปกว่านี้ คือว่า

พอเสร็จการประทุษร้ายแล้ว ชายผู้นั้นรีบตรงมาหา แมรี่ อ้อนวอนให้หล่อนช่วยเหลือมิฉะนั้น เขาก็คงถูกจับอย่างง่ายดาย.

เขาจึงได้แนะนำให้หล่อนหนีไปเสียชั่วคราวก่อน จะได้สาปศูนย์ไปจาก ไนน์สคอร ด้วย กันทั้งคู่ เพื่อเห็นแก่เงินที่เขาคงให้หล่อนเย็นค่าข้าง หล่อน จึงได้ปฏิบัติ ตามคำ แนะนำอย่างไรเสีย เขาก็คงปลอยโยนหล่อนว่า จะพยายามพาบุตรไปให้ โดยเร็วที่สุด.

เมื่อ ตกลง เขา ก็คง พา แมรี่ นิคอลลส์ ไปยังที่ซ่อนแห่งหนึ่ง เป็นการทำให้พะยานปาก สำคัญ หายสาปศูนย์ไป พะยานที่จะปรักปรำจำเลย ซึ่งเป็นตัวเขาในคดีที่จะบังเกิดขึ้น หญิงเย็นยง แมรี่ หรือ จะทน คำ อ้อนวอน ของ ชาย ที่หล่อนรักได้ ชายที่เป็นบิดาของเด็ก หล่อนย่อมจำใจไปเสียให้พ้นอยู่เอง ยอมปล่อยให้โลกพากันหลงเชื่อว่า หล่อนเป็นผู้ถูกฆาตกรรมโดยผู้ร้ายอย่างลึกลับ.

ตัวผู้ร้าย ก็กลับไป ลอยนวล อยู่ที่ ปราสาทเอดบรูค อันเป็นที่ ๆ บรมผาสุกของเขา ไม่ต้องเป็นทุกข์เป็นร้อน ใครเลยจะคิดถึงความสัมพันธ์ ระหว่างเขากับ แมรี่ ขณะที่เขาอยู่ที่ แอชคอร์ท เขาก็เป็นเพียงนาย ลิด์เกท แต่กลับกลายเป็นขุนนางใหญ่โต เป็นตัวท่าน ลอร์ด พี่ชายนาย ไลออนเนล ลิด์เกท ในเมื่อเขาพ้นอาณาเขตต์ แคนเตอร์เบอรี่ ไปแล้ว.

บางทีนาย ไลออนเนล ลิด์เกท จะทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพี่ชายกับหญิงข้านอกนี้โดยละเอียด นับแต่วารที่ถูกไต่สวน คิฉันรู้

ว่าอย่างไรก็ดีเขาย่อมพยายามช่วยเหลือพี่ชายของเขาจนสุดความสามารถ เมื่อไรที่ถูกอำนาจจำเป็นบังคับ นั่นแหละจึงจะยอมสารภาพ.

มาถึงเพียงนี้ สภาพของคดีเปลี่ยนแปลงไปหมด ผ้าคลุมที่ห่อความลี้ลับได้นั้น ถูกฉีกขาดกระจาย ออก จากกัน หมดแล้ว จนสามารถมองเห็นสิ่งภายในได้ตลอด ความคิดเห็นของสตรี เช่นนี้ ดิฉัน ยอมยกให้ว่าเชี่ยวชาญที่สุด ไม่มีใครจะเสมอเหมือนได้ในครั้งกระโน้น.

เมื่อทราบความจริงเช่นนั้น พวกสหายชายของเรา ร่วมมือกับตำรวจ ทำตามคำแนะนำของ เลดี มอลลี่ เที่ยวสะกดรอยตามจับท่าน ลอร์ด เอดบรูค ตั้งต้นสืบจับ ตั้งแต่วันที่ ๒๓ มกราคม เป็นต้นไป.

ผลการสืบสวนได้ความว่า ท่าน ลอร์ด เดิรทางออกจากปราสาท เอดบรูค เมื่อวันที่ ๒๑ บอกกับภรรยาไว้ว่า จะไปธุระ เรื่องการงานชะนิดหนึ่ง หาได้เอาคนใช้ ติดสอยห้อยตามไปด้วยไม่ ข่าวว่า ไปพักอยู่ ที่ โฮเต็ล แลงแฮม.

ผลการสืบขับของ ตำรวจ มาถึงที่สุดลงก็อ ๆ ว่า ท่าน ลอร์ด เอดบรูค นั้นหนีเตลิดไปใน วัน ต่อ มา จาก วันที่ เลดี มอลลี่ ล่อ ให้แมรี่นิคอลล์ออกจากที่ซ่อน มาสารภาพความจริงแล้ว ชายผู้หน้าสมเพชนี้ได้กะโดดกลิ้งเข้าไปข้างหน้ารถไฟ ที่สถานี แกรนแธม ตายอยู่ ณ ที่นั้นเอง ความยุตติธรรม หมดความสามารถที่จะตามลงอาชญาเขาให้ ถึงได้ อีกต่อไปแล้ว.

ชายใดบ้าง ที่จะใช้ความคิด นึกปลอม ข่าว ลงในหนังสือพิมพ์ ได้เช่นนี้ หรือชายใดบ้างที่จะรู้ วิธี ทรมานหัวใจหญิงผู้เย็นมารดา หล่อนหลอก จนมาให้การสารภาพได้เร็วเช่นนี้ ยังไม่เคยปรากฏเลยว่า ความเฉียบแหลมแห่งสติปัญญา ของพ่อเพศชาย จะนำมาซึ่งผลดังกล่าวนี้.

ธรรมชาติ–รัก

ผี้ปาก นายมั่น

"เธอไม่ใช่คนสวย, ไม่โก้, ไม่หรู เหมือนชายหนุ่มบางคน แต่ก็ไม่ขี้เหร่ ผิวของเธอขาว ลักษณะดี มีความมานะอดทน ท่วงทีคมสัน หากเย็นชายหนุ่มประหลาด ดูเหมือนมีความลับซ่อนอยู่ข้างหลัง เย็นความลับที่เรากลัว มีใจหวั่นหวาด แต่เราก็ชอบเธอ—เธอเย็นคนเรียบร้อย กิริยาวาจา—สุภาพอ่อนหวาน" หล่อนคิด—หล่อนนึกว่าจะไม่คิดถึงเรื่องของเธอ แต่ก็อดไม่ได้อะไร—ทำให้หล่อนคิดถึง ชายหนุ่ม ประหลาดคนนี้ ? หล่อนบอกไม่ถูก ถ้าไม่ได้คิดไม่ได้เห็นเธอสักวันหนึ่ง ดูเหมือนว่า ไม่มีความสุข

"เราจะไม่คิดถึงเธอ ไม่คอยดูเธอ" หล่อนสัญญาแก่ใจของหล่อน แต่เพียงชั่วครู่ชั่วขณะ แล้วหล่อนก็คิดถึงเธอ อดเอาเรื่องของเธอมาคิดอีกไม่ได้

หล่อน—นางสาวประเทียบ สัตยกุล เย็นหญิงสาวสวยและงาม มีความรู้ หรูหรา เย็นสมบัติ อายุ ๑๘ ปี แต่หล่อนยังเย็นเด็กอะไรต่อมิอะไร ยังอยู่ในบทแม่แดง หาความเดียงษาในความเย็นสาวยังไม่ได้

เธอ—ของหล่อนนั้น คือ นายจิตต์ ธรรมาชีพ ชายหนุ่ม อายุ ๒๕ ปี มีลักษณะดังกล่าวแล้ว กิ่งปีล่วงมานี้ จิตต์ได้มาเช่าบ้านเล็ก ซึ่งอยู่ภายในรั้วบ้านของ คุณนายแม้น มารดา ประเทียบ อยู่ คุณนายแม้นสัตยกุล เย็นหญิงหม้าย มีอันจะกิน มีบุตรหญิงชายสองคน ประเทือง พี่ชาย ประเทียบไปเรียนวิชชาเสียต่างประเทศ คงอยู่ด้วยกันเพียงสองคนแม่ลูก กับพวกคนใช้ ชายหญิง

บ้านเล็ก ที่จิตต์เข้าไปเช่าอยู่ เย็นบ้านหลังเดียวที่อยู่ในรั้วบ้าน สัตยกุล ตั้งแต่เข้าไปเช่าอยู่ ไม่เคยทำสิ่งใดให้เย็นที่ระคายและรำคาญแก่เจ้าของบ้าน ด้วยนิสัยเย็นคนสุภาพ ชอบความสงบ เขามาอยู่ด้วยกันสองคน กับน้าสาว และหญิงคนใช้ อีกคนหนึ่ง น้าสาวของจิตต์ เย็นคนสูงอายุ เงียบๆ ขรึมๆ ไม่ผิดหลานชาย การอาชีพของจิตต์ ไม่มีผู้ใดล่วงรู้ นางสิน น้าสาวของเขาก็หารู้ไม่

ออกจากบ้านไม่เป็นเวลา เช้า, สาย, บ่าย, เย็น บางคราวก็กลางคืน การกลับก็เช่นเดียวกัน หากำหนดไม่ได้ บางคราวก็หายไปจากบ้านหลาย ๆ วัน จึงเกิดเป็นข้อลึกลับแก่คนในบ้านทั่วไป

ประเทียบ — หล่อนรู้สึกติดใจในความเร้นลับของชายหนุ่มผู้นี้ นับแต่เขาเข้ามาอยู่ในบ้าน ยิ่งกว่านั้น — หล่อนยังรู้สึกว่าจิตต์ — เป็นชายหนุ่มที่มองไม่จืดตา ซึ่งไม่เคยมีความรู้สึกแก่ชายคนใดมาก่อน และเมื่อความรู้สึกเกิดขึ้นแล้ว ก็พยายามสืบสวนเพื่อให้รู้จริง เห็นจริง ถามที่นางสิน น้าสาวของเขา ก็ไม่ได้ความ ทราบแต่ว่าจิตต์เป็นกำพร้าพ่อแม่ แกอุปถัมภ์มาแต่เล็ก บ้านเดิมอยู่แปดริ้ว มีหลักฐานดี เพราะได้รับทรัพย์มรดกของพ่อแม่มาก เรื่องการอาชีพ แกว่าเคยถามเหมือนกัน แต่ไม่ได้ความ ก็เลยไม่อยากจะถาม

แม้เช่นนี้ ประเทียบก็หาละความพยายามไม่ เพราะอำนาจใจและความใคร่มีมาก เมื่อไม่เห็นทางใดดีไปกว่าสอบถามจากจิตต์เอง จึงลงมือทำความสนิทสนมกับเขา หวังจะล้วงเอาความจริง การค้นต้นก็เป็นไปไม่ยาก เพราะหล่อนเป็นหญิงสาวรูปสวย มีเสน่ห์อยู่ในตัว ความสวยและสาวเหมือนดอกไม้แรกบาน มีพร้อมทั้งกลิ่นและสี แมลงภู่ตัวใดไม่เกาะก็โง่ จิตต์ไม่ใช่แมลงโง่ ทั้งไม่อยากจะทำเป็นโง่ ความสัมพันธ์จึงเกิดขึ้นแต่เขาเป็นคนสงบเสงี่ยมและสุภาพ หล่อนจึงเห็นว่าเขาโง่ — โง่คล้ายลา หรือเหมือนลาโง่ทั้งหลาย

ประเทียบหารู้ไม่ว่า การติดต่อสัมพันธ์กับจิตต์ เป็นภัยแก่หัวใจหล่อนอย่างหนัก เพราะเมื่อความสัมพันธ์เกิดขึ้นและนานมา "ธรรมชาติรัก" ก็เกิดตาม หล่อนรู้สึกว่า "เป็นสุขเมื่ออยู่ใกล้เขา มีความชุ่มชื่นเมื่อได้ฟังเขาพูด โปร่งใจเมื่อได้เห็นหน้าเขา" แต่หล่อนไม่รู้ว่าเหล่านั้นคืออะไร? ธรรม-ชาติ—รักหรือ? ก็บอกไม่ถูก เพราะหล่อนยังไม่เคยสาแก่ธรรมชาตินั้นและรู้อีกว่า "เมื่อไม่ได้เห็นหน้าเขา ไม่ได้ฟังเขาพูด มันไม่เป็นความสุข ดูอะไร — มืด ๆ ราง ๆ ไม่โปร่ง ไม่สดใส ไม่มีความชุ่มชื่นและเบิกบาน"

หล่อน — เคยสารภาพแก่ตัว "เราชอบเธอจริง ๆ เธอสุภาพอ่อนหวานแท้ ๆ ทำไม—เธอจึงชอบไปจากเรา? ห่างเหินกับเรา? ทำให้เราทุกข์โศกบ่อย ๆ" แล้วก็คิด "เรา

รักเธอหรือ? เห็นจะรักแน่" แต่ก็ไม่แน่ใจอีก เพราะนึกเถียงความคิดนั้น "ไม่ใช่ — เราไม่ได้รักเธอ เพียงแต่ชอบเธอเท่านั้น เพราะเธอทำให้เรามีความสุข"

◎ ◎ ◎

ปีหนึ่ง — สองปีล่วงไป จิตต์กับน้าสาวยังเช่าบ้านเล็ก ๆ ของหล่อนอยู่ ความลับก็ยังคงอยู่ หลายต่อหลายครั้งที่หล่อนรบเร้าถาม แต่ก็หาได้เรื่องไม่ จิตต์ไม่ยอมบอกมารยาต่าง ๆ ที่นำออกใช้ เพื่อล้วงความลับอันนี้ แต่หาประโยชน์มิได้ ไม่มีสิ่งใดทำให้จิตต์เผยปาก

แต่ถึงหล่อนจะไม่รู้ ก็ยังชอบเขานัก และเดี๋ยวนี้ หล่อนรู้แล้วว่า "เหตุไร — จึงไม่เย็นสุขเมื่อไม่เห็นเขา เวลาที่เขาห่างเหินไป แต่เย็นสุข เมื่อได้อยู่ใกล้เขา มีความชุ่มชื่นเบิกบาน เมื่อได้ฟังเขาพูด" เหล่านี้ มันเย็นความรัก อันเย็นธรรมชาติ หล่อนรำพึง "เธอจะรักเราหรือไม่? อื! ต้องรักเราน่ะ เราสวยออกยังงี้ เก่ออกยังงี้ สายตาเธอก็บอก แต่ทำไมหนอ เธอจึงไม่พูด? เราอยากให้เธอพูดเรื่องรักกับเราแท้ ๆ" เมื่อความปรารถนาใคร่ฟังนิยายรักเกิดขึ้น หล่อนก็อดโกรธเขาไม่ได้ "ผู้ชายอะไรยังงี้ โง่จะตาย โง่ — โอ! โง่เหลือเกิน เมื่อไรจะยอกเราก็ไม่รู้"

แต่วันแล้ว — วันเล่า จิตต์หาปรารถนานำนิยายรักมาเล่าให้หล่อนฟังไม่ ถึงแม้ — หล่อนกับเขาจะมีโอกาสได้สนทนากันฉะเพาะย่อย ๆ และนาน ก็มิได้แย้มพรายถึงนิยายรักแก่หล่อนเลย ดังนี้จะว่าเขาโง่? เขาไม่รักหล่อน? — หามิได้ เขารัก — เขาไม่โง่ และเพราะความไม่โง่ นิยายรักจึงยังไม่เกิดขึ้น จิตต์เย็นสามัญมนุษย์ ยังไม่สำเร็จมรรคผล "ธรรมชาติ — รัก" จะผ่านดวงใจโดยไม่มองนั้นย่อมไม่ได้แน่ ๆ เขารักหล่อนเท่ากับหล่อนรักเขา หรือจะมากกว่าเสียอีก หากเย็นผู้มีสติสัมปชัญญะมั่นคง มีมนุษยธรรมอยู่ในดวงจิตต์ เห็นการไกล ไม่มองเพียงชั่วสายตาเห็น เขาคิด "การมีเมีย ไม่ใช่หวังความสุข — ความหวานแต่ในห้อง ต้องหวังทั้งในและนอกห้อง ความรักจึงจะคงทนปราศจากเครื่องกะทบกระเทือน ผู้ที่ตกหล่มรักเพราะมองเพียงชั่วสายตาเห็น เรียกว่ามองเพียงชั้นเดียว ย่อมมีทุกข์ทับถมเสียเย็นเอนกนักแล้ว และที่สุดของเหตุและผลอันนั้น ก็คือการระหองระแหงเลิกร้างกัน

หอสมุดแห่งชาติ หนังสือพิมพ์ไทยเชษฐ

จริง — ถ้าเขาเอ่ยปากขณะใด เขารู้ดีว่าประเทียบต้องยอมทอดกายอยู่ในอ้อมแขนเหนือหว่างอกของเขาขณะนั้น และก็พอจะหาความสุขกันไปได้ เพราะหลักฐานมีอยู่ แต่เขายังเห็นการณ์ไกลออกไปอีก ทั้งถือว่า "ผลไม้งอมรสย่อมหวานดีกว่าผลไม้แรกสุก" เขาใช้ปัญญาและสติเตือนหน้า เอาความรักไว้เบื้องหลัง ดังนี้จึงถูกประเทียบลงโทษว่า โง่? แต่ก็ช่างเขาไร เพราะเป็นความคิดของคนคิดสั้น โอกาสคงจะสอนให้หล่อนรู้ความจริงในข้อนี้ และเมื่อนั้นจะเป็นความสุขของเขากับหล่อนอย่างสูง เป็นยอดแห่งความสุขทั้งหลาย

ในปีนั้น เป็นปีที่ประเทืองพี่ชายของประเทียบ สำเร็จการศึกษากลับมาถึงบ้านเกิดเมืองนอน ประเทียบรู้สึกแปลกใจเป็นอันมากที่เห็นพี่ชายกับจิตต์รู้จักกันสนิทสนม เมื่อกรายมารดาและปราศรัยด้วยหล่อนแล้ว จิตต์เป็นคนที่สาม ที่ประเทืองสวมกอด กล่าวว่า "กันดีใจจริง เพื่อนรัก ที่มาเห็นแกยังอยู่ในบ้าน"

เย็นวันหนึ่ง เมื่อมีโอกาสได้นั่งสนทนาอยู่กับพี่ชายตามลำพัง เพื่อให้คลายความสงสัย จึงสอบถามถึงความข้อนี้ ก็ได้รับตอบจากพี่ชายว่า "เป็นเพื่อนรักกันมาก ตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียนมาด้วยกัน เป็นเวลากว่า ๑๕ ปีแล้ว ส่วนการที่รู้ว่าจิตต์อยู่ในบ้านเพราะส่งข่าวไปมาถึงกันมิได้ขาด และเป็นความปรารถนาของเธอ ประสงค์ให้จิตต์เข้ามาอยู่เป็นการคุ้มภัยภายในบ้าน"

"แต่น้องถามทำไม?" เธอถามน้องสาวเมื่อเล่าสิ้นความ

"เปล่าค่ะ, น้องเห็นพี่เทืองกับเธอชอบกันมาก น้องเคยสนทนากับเธอเสมอ ไม่เคยเห็นพูดถึงพี่เลย" หล่อนหยุดชั่วขณะดูเหมือนว่ามีความคิดสิ่งใดเกิดขึ้น แล้วกล่าวสืบไปว่า "คุณจิตต์เธอเป็นคนแปลกนะคะพี่เทือง"

"จ๊ะ, จิตต์เป็นคนแปลกที่สุด และดีที่สุดในจำนวนเพื่อนตั้งหลายสิบของพี่" เธอตอบหนักแน่น

"น้องดีใจที่เธอเป็นเพื่อนที่ดีของพี่" หล่อนตอบซ่อนความมีติไว้ภายใน แต่หาพ้นความสังเกตของประเทืองไม่

ประเทืองเป็นคนช่างสังเกต กลับมาถึงบ้านไม่กี่วัน ก็มองเห็นได้ว่าน้องสาวมีอะไรอยู่ในจิตต์สหายรักของเธอ สิ่งเหล่านั้นมิบอกอยู่ในแววตาและท่วงทีของประเทียบถ้วนถี่ ก็หาได้มีความรังเกียจไม่ เพราะจิตต์ไม่ใช่

คนเหลวแหลกต่ำช้าอะไร ตระกูลก็ดี ฐานะความเป็นอยู่ก็ดี ดีพร้อม เรียกว่าสมน้ำสมเนื้อทีเดียว ความจริงมีความยินดีเสียอีกที่น้องสาวรักจิตต์ เพราะเห็นแน่ว่าย่อมจะเป็นที่พึ่งของหล่อนในวันหน้าได้แน่แท้ อีกประการเล่า จิตต์กับเธอก็คบหาเห็นใจกันมาไม่ใช่เวลาเล็กน้อย ร่วมยี่สิบปีแล้ว และถ้าจิตต์เป็นผู้มีนิสัยชั่ว ก็ไหนน้องสาวของเธอจะรอดชั่วมาจนบัดนี้ ซึ่งเป็นทางให้เห็นใจกันอยู่เป็นหนักหนานัก

ประเทียบนิ่งอยู่ครู่หนึ่ง ก็ถามพี่ชายอีกว่า

"พี่เทือง — พี่รู้ไหม ? คุณจิตต์เธอทำอะไรเสียงตัว ?"

"เอ๊ะ ! ก็น้องรู้จักกันมาร่วมสามปี ไม่รู้ดอกหรือว่าเขาทำอะไร ?"

"ไม่รู้ — ถามเท่าไรไม่ยอมบอก"

"ก็แล้วจะให้พี่ทรายได้อย่างไร ? น้องก็รู้ว่าพี่พึ่งกลับมาถึงบ้าน"

"อย่าไกหน่อยเลย พี่เทือง, โปรดบอกหน่อยเถิด"

"น้องจะรู้ไปทำไม ? แต่เอาเถิด แล้วพี่จะช่วยถามเขาให้" เธอหยุดมองหน้าหล่อนนิ่งอยู่ประเดี๋ยว แล้ววางมือทั้งสองลงบนข่าของหล่อน ถามว่า

"ประเทียบ — น้องรัก พี่ถามอะไรหน่อยได้ไหม ?"

"พี่จะถามอะไรคะ ?" หล่อนเงยหน้าขึ้นสบตาเธอ รู้สึกหลากใจเย็นอันมาก

"เอาเถอะ ว่าแต่บอกพี่ตรง ๆ นะ"

"ค่ะ — —" หล่อนตอบและอาย เหมือนจะล่วงรู้ทายใจพี่ชายถูก

"น้องชอบจิตต์มากไม่ใช่หรือ ?" เธอถามยิ้ม ๆ

"อุ๊ย ! พี่เทือง เอาอะไรมาถาม ?" เธออดทนรู้สึกหน้าร้อนฉ่า และอายนัก

"บอกพี่จริง ๆ เถอะ น้องไม่เคยปิดบังสิ่งใดแก่พี่มาแต่ก่อน ก็ขออย่าปิดบังในเรื่องนี้เลย ตอบพี่ด้วยใจจริง พี่จะยินดีมาก" เธอกล่าวเชิงปลอบ

ประเทียบขวยแก่ใจนัก ไม่อาจเอ่ยปากได้แต่ด้วยเหตุที่หล่อนกับประเทือง มีความรักนับถือกันมาก ถึงกับคุณนายแม้นเคยออกปากชมเนือง ๆ ว่าเป็นวาสนาของท่านที่ลูกหญิงชายสองคนรักใคร่ปรองดอง ไม่เคยมีเหตุแตกร้าวกันเลย แต่เล็กตราบเท่าโตเป็นหนุ่มสาว ซึ่งเหล่านี้ย่อมเป็นที่ภูมิใจของพ่อแม่ที่มีบุตรธิดานัก สองคนไม่เคยปิดบังสิ่งใด ๆ จากกันและกัน เป็นความรักความ

วางใจหนาแน่นต่อกัน ยากจะหาพี่น้องคู่ใด หรือครัวเรือนใด เหมือนได้ยาก ด้วยเหตุดังนี้ จึงข่มสติหักห้ามความอาย ตอยด้วยความจริงใจ

"น้องยังไม่แน่ใจ พี่เทือง! เพราะเธอเป็นคนประหลาด มีความลับ การอาชีพเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะต้องรู้ แต่ก็ไม่รู้ จึงตัดสินใจให้แน่ลงไปไม่ได้ รู้สึกหวาดหวั่นมาก เกรงพลาดแท้ ๆ หากว่าถึงความพึงใจ ก็มีอยู่เป็นส่วนมาก" หล่อนตอยด้วยอาการตรึกตรอง สีหน้าเศร้า

"น้องทำถูก พี่ดีใจยิ่ง แต่น้องอย่าหวาดหวั่น จิตต์—เป็นชายที่ดี ดีทุก ๆ อย่าง เยี่ยงชายที่ดีทั้งปวง หรือจะยิ่งกว่า เวลานี้พี่บอกได้เพียงว่า น้องทำถูก และเดินถูกทางเป็นที่พอใจพี่ แล้วพี่จะช่วยตามแต่จะช่วยได้"

"พี่—กรุณาน้อง มากเสมอ พี่เทือง" หล่อนระบายลมทอดยาว ดูเหมือนมีความสุขที่ได้สารภาพความจริงเสียได้

ประเทือง หาว่าอะไรอีกไม่ กล่าวปลอบเอาใจน้องสาวตามควร แล้วชวนหล่อนไปหามารดา

คืนวันนั้น จะด้วยเหตุใดก็ตาม ประเทียบรู้สึกว่านอนหลับได้ยากจริง ๆ เขตสิกพุ่งซ่านมีเรื่องนานาประการเข้ามาวนเวียนอยู่ในดวงใจ หมดทางจะทำให้สงบลงได้ ข้อสำคัญของความคิดนั้น ก็คือ ชีวิตในอนาคต กับการอาชีพของจิตต์ หล่อนตัดสินใจลงไปให้แน่ไม่ได้ ถ้ายังทราบความข้อนี้ไม่กระจ่างเหมือนดูเงาในกระจกอยู่ตราบใด หล่อนจะวางใจมอบร่าง มอบชีวิตให้แก่เขากะไรได้เล่า ฉวยพลาดแล้วจะมิเสียหายชอกช้ำนักหรือ? การอย่างนี้ ผิดกว่าตกล่อง หรือตัดผมไม่เข้ารูปทรง เพราะนั่นมีทางแก้ไข แต่ถลำใจหมดทาง ต้องคิดและช้ำจนตาย ทั้งนี้ด้วยจิตต์ทอดเวลาให้หล่อนมีโอกาสได้คิด ได้ตรองจึงทำให้ความทุกข์ข้องใจอยู่

วัยสาวและหนุ่มโดยมาก ความเสียหายตกในทำนองนี้ ปล่อยให้ความรักเดินหน้าจากสติและสัมปชัญญะไกลไป สติคู่ปัญญาตรองตามไม่ทัน ความรักจึงตกหล่ม ด้วยทั้งสองหนักหน่วงในกามารมณ์เย็นประมาณอยู่แทนที่จะเกิดความสุข จึงกลายเป็นทุกข์หนัก แล้วต่างลงโทษ ความสัตย์ ความจริง ประณามต่อเพท พลอยให้กระเทือนแต่ยอดตลอดถึงรากเนื้อแท้ ความผิดอยู่ที่ตัวของตัวดอก แต่ว่ามองเลยไปเสีย

◎ ◎ ◎

'ความลับย่อมไม่มี' นี่เป็นสัญญาณแห่งความจริง เย็นวันหนึ่ง หลังจากประเทืองกลับจากต่างประเทศ ๘—๙ เดือน วันนั้นประเทืองกลับจากราชการถึงบ้านเย็นมาก ถึงว่าท่วงทีเหน็ดเหนื่อย ก็ดูแววตาสดชื่น มีความปีติอยู่ และมีบางสิ่งทำให้ประเทียบรู้สึกว่าพี่ชายมีเรื่อง

"ผมจะมีการรื่นเริง เพื่อเป็นเกียรติยศแก่เพื่อนคนหนึ่ง จึงเรียนขออนุญาตต่อคุณแม่" ประเทืองกล่าวกับมารดาในระหว่างเวลาอาหาร

"ตามใจเถอะลูก แต่อย่าให้ใหญ่โตนักลูกจะเหนื่อยมากไป" ท่านอนุญาตเยี่ยงมารดาที่มีน้ำใจอันดีและตามใจลูก

"ไม่ใหญ่โตดอกขอรับ ผมจะเชิญพวกเพื่อนบางคน และท่านผู้ใหญ่ที่นับถือบ้าง สักสิบเอ็ด—สิบสองคน เท่านั้น"

คุณนายแม้นยิ้มพะยักหน้าอนุญาตอีกครั้ง

"พี่เทือง — จะทำวันไหน ?" ประเทียบถาม

"วันอาทิตย์นี้แหละ น้องควรเชิญเพื่อนของน้องมาประดับห้องบ้างนะ จะได้ทำให้งานของพี่คึกคื้นขึ้นสักหน่อย"

"แหม! ว่าราวกับผู้หญิงเป็นวัตถุเทียวนะ" ประเทืองกล่าวกับน้องชาย "ไปเชิญใครมาประดับห้องดีล่ะ ?"

"ก็เชิญคุณสมรสิ" ประเทียบตอบ

"ไม่ดีกระมัง" ประเทืองว่า

"ทำไมล่ะ ?" ประเทียบถาม

"ก็ไม่ดีนี่ ไม่ดีก็คือไม่ดี" ประเทืองตอบ

"ทำไมล่ะ ?" ประเทียบถามซ้ำ

แม่ไม่ใคร่ชอบ ฐานะเขาสูงกว่าเรา เกรงจะ หัวเราะ
ได้อายคนทั้งหลาย จงดูที่ฐานะพอควรเถิดลูก
แต่ถ้าเจ้าชอบจริง ๆ แม่ก็ไม่ว่า”

◎ ◎ ◎

“คุณแม่ เชื่อ น้องเทียบ ผมยังไม่คิด ที่สุด วันอาทิตย์ก็มาถึง ประเทียบ เชิญ
หรอก อย่างนี้ก็สบายดีแล้ว” เพื่อนสาว ของหล่อน หลายคน ที่ขอร้องให้
มาช่วยก็มี เวลา ๑๖ น. เศษ การตบแต่ง
“เชื้อ! ไม่คิด ใคร ๆ เขาพูดกัน ตระเตรียมพร้อมเสร็จ ๑๗ น. พวกมะโหรี
ทั้งนั้น” และพวกเพื่อนของ ประเทือง ที่ออกบัตรเชิญ
บ้าง เชิญด้วยปากบ้าง ก็หย่อย ๆ กันมา
“อย่าทะเลาะกันเลยลูก จะมีงานมีการ พอ ๑๘ น. เศษก็พรักพร้อม ตาบุญ ขุน
อะไรก็คิดเสีย วันนี้วันพุธแล้ว มีเวลาอีก อารักษ์ฯ มาโนช สามคน ด้วยถืออิสสาสะ
กี่วัน? สามวันเท่านั้น” คุณนายแม้น กล่าว พอมาถึงก็ร้องคอแห้ง เรียกหาเครื่องดื่ม
ห้าม แล้วทำธุระกับอาหารของท่านต่อไป ทำความครึกครื้นโกลาหลทีเดียว

“ขอรับ, น้องเทียบช่วยพี่หน่อยนะ” วันนั้น ประเทียบ แต่งตัวด้วยความประณีต
กว่าจะออกจากห้องได้ตั้งชั่วนาฬิกาเศษ พิศ
“ค่ะ, แต่พี่เทือง จะเชิญใครบ้าง? แล้ว พิศอีก — ผมจะเข้ารูปสมทรงรับกับวงหน้า
เพื่อนของพี่น่ะ” หรือไม่? แย้ง ขาวนวลดีอยู่แล้วหรือ?
เสือ จะเรียบร้อย และรับกับสีชมพูหรือไม่?
“เพื่อนเก่า ๆ มีตาบุญ มาโนช ขุน วนเวียนอยู่หน้ากระจกเงาด้วยหัวใจตื่นเต้น กระวน
อารักษ์ฯ พระสาราฯ มงคล หลวง กระวาย จุดหมายก็อยู่ที่จะตีคนรัก กลัว
พิศาลฯ เหล่านี้ น้องรู้จักคุ้นเคยกันดีทั้งนั้น เขาจะเห็นว่า “หล่อนไม่สวย แต่งตัวไม่
และมีผู้ใหญ่อีกสองหรือสามท่าน” เรียบร้อย ไม่สมรูปสมทรง” หล่อนคิด
“ใคร ๆ จะติก็ไม่ว่า ขอแต่อย่าให้เธอติเรา
“ดีละค่ะ แต่ก็คุณจิตต์เล่า?” หล่อน เลย” และแล้วก็นึก และยิ่งสุดประมาณ
ถามอาย ๆ

“ด้วยซี, ลืมไม่ได้ ถ้าลืม ไม่แต่พี่
จะเสียใจ ถึง — เอ้อ —” เธอว่าแล้วยิ้ม

ประเทียบค้อนตาขวาง อยากตบปากแท้ ๆ
ประเทือง เหลียวมาเห็นน้องสาวทำตาขวาง ก็

"เธอต้องเห็นเราสวย เราแต่งตัวเรียบร้อย ออกยังงั้น — สมสมัยยังงี้ เราไม่ต้องการให้ถูกตาต้องใจใคร เธอ — เธอคนเดียว" คิดแล้วอีกใจหนึ่งให้หวั่นหวาด เพราะจิตต์ได้หายไปจากบ้านตั้งแต่วันศุกร์ เกรงไปว่าจิตต์จะไม่มา "ถ้าเธอไม่มา เราจะโกรธเธอจนตาย" หล่อนคิดอีก "แต่เธอต้องมาแน่ พี่เทียง รับรองกับเรา" เมื่อหล่อนคิดถึงจิตต์มากเท่าไร ก็ประณีตความงามให้เกิดขึ้นเท่านั้น เย็นความปรารถนาด้วยกัน ทั้งหญิงและชาย ที่จะให้คนรักของตนชม ยิ่งอยู่ในระหว่างห้วงรักอย่างนี้ ความปรารถนาก็ยิ่งแรงกล้า

หล่อนลงไปถึงห้องงาน ยิ่งรู้สึกตื่นเต้นหัวใจพอง และเต้นแรงเต็มขนาด หน้าร้อนเผ่า "เธอจะมาแล้วหรือยัง ? ขอให้เธอมา และเห็นเราก่อนเถิด" เย็นความรำพึงด้วยความเร่าร้อน

ประเทียบเห็นพี่ชาย ยืนสนทนาอยู่กับพระสารา ฯ ที่ประตู ถัดไปในห้อง นายมาโนช หลวงวเศษ ฯ ตาบุญ กาลงขบกลุ้มเรงรนอยู่กับเพื่อนหญิงของหล่อน แต่ไม่เห็นจิตต์ ยิ่งให้หวาดหวั่นหนักขึ้น "เห็นจะยังไม่มาแน่ ถ้ามาเราคงเห็น หรือไม่ก็ได้ยินเสียง" หล่อนตรงไปหาพี่ชาย เกาะเขาไว้แน่น เพื่อประทังความหวั่นหวาดและตื่นเต้น หวังให้หัวใจสงบ แต่หามิได้ เครื่องปลอยใจเพียงเท่านั้น หาพอไม่ ประเทียบเหลียวมาเห็นน้องสาวก็ตะลึง "น้องแต่งตัวสวยจริง ๆ วันนี้" เธอก้มลงกะซิบ ประเทียบไม่ตอบทอดสายตาไปรอบ ๆ ห้อง ใจหาย ยิ่งเกาะพี่ชายแน่นเข้า หน้าซีด กะซิบริมฝีปากสนิท "จิตต์ของหล่อนยังไม่มา"

"เธอยังไม่มาอีกหรือคะ ?" หล่อนกะซิบถามพี่ชาย เมื่อระงับใจลงได้บ้าง

"จิตต์ไร ? ยังน้อง แต่เดี๋ยวมา" ทันใด พระสารา ฯ หันมา หล่อนยกมือไหว้ "คุณพระมานานแล้วหรือคะ ? พี่ประยงค์กับหนูมาหรือเปล่า ?"

"มาเมื่อกี้เอง พี่สาวกับหลานของเธอ ? มาซี — คุยอยู่กับคุณน้าทางโน้น"

กลุ่มตาบุญ ทั้งหญิง ทั้งชาย พากันมาล้อมหล่อน ทุกคนรู้สึกว่าประเทียบ — งามมาก เหมือนนางผีเสื้อในฤดูใบไม้ผลิ ไม่มีหญิง หรือชาย อาจฉาความงามของหล่อน หล่อนเย็นเข้าของบ้าน และเย็นดาราของงาน ตาบุญมาตรว่ามีจะวิสัยเย็นเพื่อนสายตาอยู่เย็นอันมากแล้ว ก็ยังพลอยเห็นว่าประเทียบ

สวยที่สุด สวยยิ่งกว่าหญิงสาว ทุกคนที่เห็น ว่าสวย

แสงไฟ อันสดใส และ สว่าง ชูความงาม ภายในห้องให้เด่นชัด เสียง มะโหริ ที่กำลัง ทำเพลงครึ้มอยู่ เจ้าของบ้านจัดการต้อนรับ ด้วยอัธยาศัยไมตรีทั่วหน้ากัน เหล่านี้ ทำให้ บรรดาแขกรู้สึกชุ่มชื่น เบิกบานยิ่งนัก

เว้นแต่ ประเทียบผู้เดียว แสงไฟอันสุกใส, ห้องที่ตบแต่ง งามตระการ, เสียง มะโหรี่ที่กำลังครื้นเครง อยู่ และความเบิกบาน หรรษา ของ บรรดา เพื่อนหญิงชายนั้น ไม่ทำ ความชุ่มชื่นให้เกิดแก่หล่อนเลย อาการ ขึ้มหัวของหล่อนเย็นไปโดยฝืน แห้งแล้งหา ความเบิกบานมิได้ , แสงไฟ ดูมืดราง ห้อง งาม ดูขวางตา เสียง มะโหรี่ ดูหูไม่ไพเราะ อาการหรรษาของบรรดาเพื่อนน่ารำคาญ เย็น เครื่องพรางไปหมด เหม่อ ๆ เมิน ๆ ประกาย ความสุขชื่นบาน ไม่มีอยู่ในหน่วยตา หน้าซีด เศร้า มีแต่ความประหวั่นพรั่นเกรง จิตต์ของ หล่อนจะไม่มา เกือบถึงกำหนดเลี้ยงอาหาร แล้ว เธอยังไม่มาอีก กะนี้จะหาความสุข มาแต่ไหน ? “เมื่อไร เธอจะมา — เธอจะ มา ?” หล่อนรำพึงแล้วอีกเล่า แต่เธอ ของหล่อนก็ยังหามาไม่ “หรือเธอจะไม่มา— อุ๊ย ! น่ากลุ้มใจ” หล่อนถอนใจ ด้วยความ กะวนกะวาย ทอดสายตาไปซ้ายและขวา หน้าและหลัง แต่พบจุดประสงค์ดี ? เปล่า, คงมีแต่ความอ้างว้าง เห็นบ้างก็แต่ดวงหน้า อาการของผู้อื่น ไม่ใช่ที่ใฝ่ใจหา

ประเทือง สังเกตเห็น น้องสาว มีความ สงสารมาก แต่ก็อดขันไม่ได้ เธอตรงไปหา กุมมือหล่อนไว้ “ทำใจดี ๆ อย่าดิ้นเต้น หวาดหวั่นนักน้อง”

แต่หล่อนได้ยินเพียงแว่ว ๆ เจตสิกกำลัง เลื่อนลอย ฟังไม่รู้เรื่อง กลับถามว่า “เธอ ไม่มากะมัง — พี่เทือง ?”

“มาซี — น้องจงระงับใจให้ดีเถอะ”

หล่อนสงสัย “ระงับใจ ทำไม ? ระงับ เพื่ออะไรกัน ? จิตต์ จะแปลกประหลาดนัก หรือ ?” แต่ก็เพียงคิด ไม่ได้ถาม ไม่มี แก่ใจจะถาม งำความสงสัยไว้ และคงเกาะ พี่ชายแน่นอยู่ ทอดสายตาแน่วแน่อยู่ทางประตู เจตสิก มุ่งอยู่ที่ จิตต์ ไม่เอาศัพท์สำเนียงอื่น ใจลอย และโผเผ แต่คำว่า “มาซี” อันหนักแน่นของพี่ชาย ทำให้ดวงใจสดใสขึ้นบ้าง แต่ก็ไม่หายหวาดหวั่น ความเกรงว่าคนรัก จะไม่มา ถ่วงหนักและลึก ได้ยิน พระสารา ฯ กับ มาโนช ถามพี่ชาย ถึงใคร ว่ายังไม่มา ?

สองครั้ง แต่ไม่ใช่จิตต์ของหล่อน หล่อนต้องการจิตต์—จิตต์ของหล่อนคนเดียวนี่แหละ "ธรรมชาติ—รัก" ที่สิงใจ

"นายร้อยตำรวจเอก หลวงวิจารณ์โจรพ่าย" เสียงคนใช้ขานชื่อกังวานมาแต่หน้าประตู ขาดเสียงคนใช้ มีหลายเสียงร้องแซ่ "มาแล้ว! มาแล้ว!!"

ประเทียบ งง 'หลวงวิจารณ์โจรพ่ายใครกัน?' เพื่อนของพี่ชายไม่มี หล่อนรู้จักทุกคน แต่บัดใจ หล่อนตะลึง ตาเบิ่นประกายและพองโต ท่วงทีตื่นเต้นนัก ขณะร่างชายหนุ่มในเครื่องแบบนายร้อยตำรวจเอก ย่างเข้ามาในห้อง

"เบิ่นความจริงหรือ? หล่อนฝันไปหรือนี่? ทดลองความรู้สึกก็ตื่นอยู่ ไม่ใช่หลับไม่ได้ฝัน หัวใจอันเศร้าสร้อย กลับตื่นตัวสูบฉีดโลหิตแรงถึงขนาด แทบว่าจะควบคุมประสาทแห่งความตื่นเต้นไว้ไม่ได้ มือที่เกาะแขนพี่ชาย แน่น อยู่แล้ว ดูยิ่งแน่นขึ้นอีก "หลวงวิจารณ์โจรพ่าย—หลวงวิจารณ์โจรพ่ายที่ไหน? ไม่จริง—ไม่จริง นั่นจิตต์ของหล่อนต่างหาก หล่อนไม่ได้ฝัน จิตต์—ของหล่อนแน่ๆ แต่—เอ! จิตต์ของหล่อนไม่ได้เบิ่นนายตำรวจ อยู่ในบ้านเดียวกันมา ร่วมสามปี ไม่เห็นแต่งเครื่องแบบนายตำรวจหรือคนอื่นเหมือนเธอกะมัง? แต่ไม่ใช่น่ะนั่นจิตต์ของหล่อนนี่นะ คนอื่นจะเหมือนจิตต์ของหล่อนไม่ได้ ก็แต่ทำไมเธอเบิ่นหลวง? เบิ่นนายร้อยตำรวจ?" หล่อนตอบไม่ถูก หาเหตุและผลตอบไม่ได้ ความสงสัยมีเบิ่นล้นพ้น พอจะอ้าปากถามพี่ชาย ก็ถูกเขาฉุดครึ่งจูงครึ่งออกไปต้อนรับ

หลวงวิจารณ์โจรพ่าย หรือ จิตต์ธรรมาชีพ ตรงมาหาสองพี่น้อง เธอจับประเทียบกุมมือกันแน่น

"คิดว่าจะมาไม่ทันกำหนดเสียแล้ว ประเทียบกำลังเบิ่นทุกข์อยู่ทีเดียว" ประเทียบว่า

หล่อนอยากจะหยิกและทุบพี่ชายกะไร "ปากสำคัญนัก ใครบอก? ใครเบิ่นทุกข์? วุ่นไม่เข้าเรื่อง" ขณะนั้นรู้สึกอายและสะทกสะท้านเหลือล้น ไม่กล้าสู้หน้าทักถาม หลบลงไปยืนก้มหน้าอยู่หลังพี่ชาย สองแก้มซับด้วยสีโลหิตปลั่งราวกับกลีบกุหลาบจริตหญิง—ความรัก เมื่อสิ่งปรารถนายังมาไม่ถึงก็ตื่นเต้นกะวนกะวาย หาความสุขไม่ได้ แต่ครั้นมาถึง ความสะทกสะท้านขวยอายอันเบิ่นจริตวิสัย ก็ครอบงำ แม้จะขีดเขียนในสิ่ง

สมปรารถนานั้น ก็หาละเลิยได้ไม่ เย็นการ ยากจะกุมเอาลักษณะจริตอันแท้จริงไว้ได้ ถ้าขยิ้มได้มั่นมือ ก็เย็นอันชะนะ

หลวงวิจารณ์ ฯ หัวเราะเสียงใส เหลือบตาไปดู เห็นท่วงทีของหล่อน ก็นึกรู้อยู่ จึงทำเย็นไม่เอาใจใส่ ตอบประเทือง ว่า "ก็เกือบไป พึ่งกลับมาจากกรมเดี๋ยวนี้ ไม่ทันเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว ริบแทบตาย" แล้วหันไปรับคำปราศรัยตามบรรดาเพื่อนที่รู้จัก และที่ไม่รู้จัก ประเทือง ก็แนะนำให้รู้จักทั่วกัน

หลวงวิจารณ์ ฯ รู้สึกว่า ประเทียบช่างสวยแท้ ๆ ไม่เคยเห็นหล่อนสวยอย่างนี้มาแต่ก่อน ความงาม ท่วงทีอันอ่อนโยนของหล่อน ไม่ผิดดอกกุหลาบที่ไหวลม มีความปีติและปรารถนามาก แต่ไม่มีโอกาส ด้วยประเทืองมัวแนะนำให้รู้จักผู้นั้นผู้นี้ และนำไปเคารพมารดาของเธอ กับท่านผู้ใหญ่อีกสองสามท่านที่ได้เชิญมาเย็นประธาน และเย็นเกียรติยศแก่คุณหลวง มีพระยาสมบัติ ฯ บิดาของสมรเย็นต้น และพอเสร็จก็เที่ยวหา พบประเทียบนั่งบังกะถางปาล์มอยู่ข้างหน้าต่าง ท่วงทีมีความสุข แต่มีกระแสเศร้าและกะวนกะวายปนอยู่ และก็เย็นความจริง ประเทียบกำลังตื่นเต้นในฐานะตำแหน่งหน้าที่ของคนรักนักประเทียบสะดุ้ง อยากหลบมากกว่าอยากพบ แต่หลบไม่ทัน จำต้องรับหน้า รู้สึกผิวหน้าร้อนเผ่า ใจเต้นพิกล ไม่เคยเย็น มีความขวยอาย สะทกสะท้าน เย็นประมาณ

"คุณประเทียบ — คุณ หลบมาอยู่นี่เอง" คุณหลวง กล่าวปราศรัยด้วยความยิ้มแย้ม

"คุณหลวง ——— ค่ะ" เสียงหล่อนสั่นสะท้านและหายลงไปในลำคอ

"ครับ, คุณหลวง ! คุณประหลาดนักหรือ ?"

"ค่ะ —— เชิญนั่งซิคะ" หล่อนเชิญเหนียม ๆ ไม่เต็มปากเต็มคำ

คุณหลวงหย่อนกายลงนั่ง "ยังประหลาดอีกหรือครับ ?"

"เปล่าค่ะ ———" หล่อนตั้งใจจะพูดให้มากกว่านี้ แต่อะไรยิ่งปาก ? จึงเอ่ยไม่ออก นึกโกรธตัวเองจริง ๆ อยากต่อว่า และอยากอะไรต่ออะไรที่จุกอยู่ในอก แต่ความกล้าไม่มี ดวงใจพองโตและเต็มตื้น

"เอ๊ะ ! คุณเย็นอะไร ? โกรธผมกะมังดูไม่ใคร่พูดเช่นเคย" คุณหลวง ถามยิ้ม ๆ

หล่อนยิ่งอาย และขวยเขิน เพ่งสายตา หายไปเสีย เย็นอีกอย่างหนึ่ง เย็นด้วยเหตุที่
อยู่แต่พื้น รู้สึกคันมือและเล็บนิ่กะไร แกะเกา จิตต์ของหล่อนเย็นหลวง? หล่อนล่วงรู้ฐานะ
เท่าไรไม่หายคัน สู้ฝืนใจว่า "คุณหลวง อันแท้จริงของเธอ? ก็บอกไม่ถูก ไม่แน่ใจว่า
ลงโทษดิฉันละค่ะ อะไร? ทำให้คิดว่าดิฉัน เย็นด้วยเหตุนั้น
โกรธ"

◎ ◎ ◎

"เพราะคุณไม่ช่างพูดเหมือนเคย"

"นั่นเย็นเหตุหรือคะ?"

"เย็นทั้งเหตุและผล"

"ไม่จริงค่ะ ไม่มีทั้งเหตุและผล"

คุณหลวง ไม่ทันตอย เพราะถึงเวลา เสร็จการเลี้ยง บรรดาแขกพากันกลับ
รับประทานอาหาร ประเทือง เที่ยวเชิญแขก ออกไปที่ห้องกลาง ฟังมะโหรีบ้าง ดูจำอวด
ไปในห้องอาหาร ผ่านมาเห็นคนทั้งสอง ก็ บ้าง สนทนากันบ้าง ทุกคนมีความสดใสระรื่น
ร้องบอกว่า "ถึงเวลาแล้ว พ่อคุณ เข้าไป พวกผู้ชายทั้งดูทั้งดื่ม เพราะเปิดโอกาสให้ดื่ม
ข้างในเถอะ" ไม่มีจำกัด เลือกดื่มและดื่มได้ตามความพอใจ
ขุนอารักษ์ฯ ตาบุญ จัดหน่อย ส่งเสียง
ประชันกับเสียงมะโหรี และเสียงจำอวดได้ เย็น
อย่างดี เย็นการเพิ่มความครึกครื้น หา
ความรังเกียจมิได้ เพราะถึงจะติง และจัด
ความเย็นสุภาพก็ยังมีอยู่

สองคนเดินคลอไหล่กันไป ดูสมกันแท้ๆ หลวงวิจารณ์ฯ ดื่มบ้าง แต่ไม่มาก เพราะ
แต่ดู ประเทียบ ขวยเขินสะทกสะท้านมาก เท้า มีกิจสำคัญข้องใจ คิดว่า ความจริงเปิดเผย
ขวิด พาลจะล้มร่ำไป หล่อนนึกชังตัวเอง แล้ว ก็ควรให้ความจริงทั้งหลายที่ยังซ่อนเร้น
เย็นหนักหนา ไฉนจึงเย็นดังนี้ "อยากทุบ อยู่ เปิดเผยลงรูปเสียในคราวเดียว จึงหา
ศีรษะตนเองจริงๆ" แต่ไม่ได้ทุบ อะไรเย็น โอกาสใกล้ชิด สนทนากับ ประเทียบ เรื่องก็
เหตุให้หล่อนขวยเขินผิดกว่าเคย? ตอบไม่ ไม่ยาก เพราะทั้งสองมีความปรารถนาต้องกัน
ถูก แต่ก่อนเคยพูดเล่นหัวกับเธอไม่ผิดเพื่อน และ ประเทียบ ก็ค่อยคุ้นขึ้นแล้ว
เด็กๆ แต่ขณะนี้ เย็นอะไรไปเล่า? แม้ "ดูคุณเหนื่อยและร้อน ออกไปนั่งรับลมที่
จะพูดสักคำก็ลำบากอย่างยิ่ง คิดจะพูดอย่างนี้
จะว่าเธออย่างนั้น ความที่จะพูด จะว่า กลับ

เรือนต้นไม้กับผมเถิด” คุณหลวง กล่าวชวน

“ดีเหมือนกันค่ะ รู้สึกอึดอัดเต็มที” หล่อนตั้งใจจะปฏิเสธ แต่ไม่รู้ว่าอะไรบันดาลให้รับคำดังนั้น ส่วนใจจริงใครได้ยินคำเช่นนี้จาก ปาก เธอ มา แต่แรก ออก จาก ห้องอาหาร

“วันนี้—เธอ คง เล่าเรื่อง เทพนิยาย ให้ เราฟัง เจ้าพระคุณ—ขอเธอจงเล่าให้เราฟังหน่อยเถิด” เมื่อคิดว่าจะได้ฟังเทพนิยายแน่ ๆ ก็ยิ้มด้วยยิ้มปลายปลื้มนัก แก้มทั้งสองปลั่งด้วยสีโลหิตเหมือนผลมะปรางสุก

คุณหลวง เลือกที่นั่งได้เหมาะมาก เก้าอี้ตั้งอยู่ในซุ้มเถารสสุคนธ์ หน้าซุ้ม—มีกะถางปาล์ม, หมากเหลือง สามกะถาง ตั้งเป็นฉากกั้น อีกสามด้าน เถาไม้ปกคลุมมิดชิด เรียกได้ว่า ซุ้มไม้เย็นใจ เธอเชิญให้หล่อนนั่งส่วนตัวยืนเกาะอยู่กับเท้าแขนเก้าอี้ข้างหนึ่ง

ประเทียบ ใจเต้นอย่างไม่เคยเต้น มันช่างเต้นแรงกะไร หน้าร้อนเผ่า จนนึกถลัว แต่ความกล้า ความ กระหาย มี อยู่ใน ดวงตา

“แน่—แน่ละ เย็นได้ฟังแน่ เธอคงบอกกับเราเดี๋ยวนี้” ตาหล่อนเย็นประกายวาวเหมือนตาแม่เสือ เมื่อแน่ใจว่า จะได้ฟังนิยายของกามเทพ ผู้เลิศศักดิ์ เทพผู้ได้ทั้งความสรรเสริญและสาปแช่ง

“ประเทียบพึ่งไปบอกกับผมเมื่อบ่ายนี้เอง” คุณหลวง กล่าวเมื่อยืนนิ่งอยู่ประเดี๋ยว “ว่าได้เตรียมการเลี้ยงเพื่อผม เชิญแขกไว้พร้อม และแจ้งว่า คุณเย็นแรงในงานทุกสิ่ง ทำให้ผมมีความยินดีในบุญคุณเหลือล้น ทั้งตัวคุณและ ประเทียบ ตลอดถึง คุณแม่ ของคุณด้วย ไม่ทราบว่าจะหาสิ่งใดตอบแทนจึงจะสม”

“คุณหลวง—จะต้องยกย่องบุญคุณขึ้นมากล่าวทำไมคะ ? ขอให้ คิดว่า เรา———” หล่อนตอบอย่างกล้า เน้นคำว่า “เรา” จน คุณหลวง สะดุ้ง “—เราเป็นกันเอง ทั้ง คุณหลวง กับ พี่เทียบ ก็รัก คบกันมานาน จะต้องพูดถึงบุญคุณทำไมอีก ?” หล่อนพูดแล้วคิด “เอ—ถ้าจะชักใยให้เรื่อเสีย ๆ อีกกะมัง ? น่าหมั่นไส้” หล่อนใคร่จะค้อนให้ตาขวาง แต่ไม่ได้ค้อน

“ผมดีใจแท้ ๆ ที่ได้ยินคำว่ากันเองจากปากคุณ” คุณหลวง พูดแล้วก็นิ่ง และกะสับกะส่าย

ประเทียบ ช้อนตาขึ้นมองและนึก “คนผิ—โง่อะไรมิรู้” หล่อน อยากจะกะซากเสียงออกไปดัง ๆ “โธ่! ถ้าเราไม่ทอดเชือกออกไปให้สาว คงล่มอีก ขึ้นตลิ่งไม่ได้ ไม่รู้เรื่องกัน เป็นไรก็ตามเถอะ ต้องลงมือเอง”

คิดแล้วทำใจให้กล้า ตั้งตัวตรง เหมือนแม่ทัพนำพลเข้ายุทธภูมิ

"คุณหลวง — ไม่นั่งหรือคะ ?" หล่อนเริ่มและเลื่อนตัวนิดหนึ่ง

คุณหลวงนั่งลงสุดเก้าอี้อีกด้านหนึ่ง กล่าวขอยใจพิมพำ

"คุณหลวงเย็นอะไรไปคะ ? ดื่มมากกะมัง ? ดิฉันไม่เคยเห็นดื่ม" หล่อนขว้างเชือกเส้นโตลงไป

"เปล่า, ผมดื่มไม่มาก และไม่ใช่นักดื่ม หากมีความสำคัญข้องใจอยู่ ทำให้ใจคอไม่ใคร่สบาย"

"เห็นจะเกี่ยวกับราชการ ?" หล่อนยิ้มคิด "เกาะเชือกของเราแล้ว"

"มิได้, ส่วนตัวของผม ผมรอเวลามานานพึงจะถึง แต่ยังเกรงว่า เวลาที่รอจะเสียและน้อยไป จึงทำให้ใจคอไม่สบาย"

"เรื่องอะไรคะ ? ถึงเกรงและรอเอามากอย่างนั้น" หล่อนถามทั้งรู้ ๆ พลางนึก "เอาละ เริ่มสาวแล้ว"

"เกี่ยวกับชีวิต ถ้าผมจะแจ้งให้คุณทราบ คุณจะพอใจไหม ?" คุณหลวงถามอย่างกล้าขึ้นนิดหนึ่ง

"ถ้าคุณหลวงประสงค์ให้รู้ก็ไม่รังเกียจค่ะ" หล่อนรับแล้วยิ้ม ชายตาดูพอดิสบตาเธอ ด้วยคุณหลวงกำลังจ้องดูหล่อนอยู่ รู้สึกสะเทิ้นริยหลย

"แต่คุณจะไม่โกรธ ? เพราะเกี่ยวกับคุณด้วย"

"เกี่ยวกับดิฉัน ——" หล่อนทำทีตกใจหัวใจเริ่มเต้นแรงอีก

"ครับ, คุณคงไม่โกรธ และให้อภัยแก่ผม เมื่อได้ทราบ"

หล่อนไม่ตอบ เพราะพูดไม่ออก ผิวหน้าเริ่มซับโลหิต ดูหล่อนยิ่งงามและสง่านัก

"ผ่าเถอะ ! หล่อนช่างงามเร้าใจเราจริง ๆ" คุณหลวงคิด ทำใจให้กล้า เลื่อนเข้านั่งเกือบชิด แต่ก็ยังประหม่าและตื่นเต้นขยับมือสองหรือสามครั้งจึงถึงมือหล่อน กุมไว้แน่น เหมือนกลัวตกหาย

ประเทียบสะดุ้ง หัวใจเต้นแรงทีเดียว ดีใจมาก — ตกใจมาก เพราะไม่เคย ตัวสั่นเหมือนต้องลมหนาว ยังคับเท่าไรก็ไม่หยุด หน้าซักซีดถอดสีลง รู้สึกว่ามือของเธอร้อนและอบอุ่น ตั้งใจจะชักมือและลุกขึ้นวิ่งหนีไปเสียให้พ้น แต่เย็นเพียงคิด ถึงแม้จะตั้งใจและพยายามจริง ก็คงไม่หลุด ดูแน่นและหนักหน่วง หล่อนก้มหน้า ไม่อาจเงย ดวงใจ

สั่นเสียวเหมือนจะเย็นลม

"คุณประเทียบ——" คุณหลวงเรียก ชื่อหล่อนเบา ๆ

หล่อนนิ่ง นึกโกรธที่เธอยังอาจ "คนผิ, ถือดีอย่างไร ? บังอาจจับมือถือแขนเขา" แต่เย็นเพียงคิด ไม่ได้นึกว่าจะโกรธเธอจริง ๆ

"คุณประเทียบ——" คุณหลวงกล่าวอีก "คุณจะไม่โกรธและพอใจฟังนะ ผมจะพูดแต่ความสำคัญตรง ๆ เพราะผมไม่มีสำนวนเพราะ ๆ กับเขา ซึ่งบางทีจะทำให้คุณไม่พอใจก็ได้ นิสัยผมไม่ชอบอ้อมค้อม และตลบตะแลง ตรงไปตรงมา พูดก็เหมือนกันใจอย่างไร ? ปากพูดอย่างนั้น อาจขวางหู ทำให้คุณรังเกียจก็ได้"

ใจหล่อนยิ่งเต้นหนัก รู้สึกหวาดหวั่น แต่ก็ยังคงนั่งนิ่งไม่เคลื่อนไหว แม้แต่มองก็ไม่อาจ

"ผมขอถามก่อน" คุณหลวงกล่าวสืบไป "คุณมีความปรารถนาอยู่มากไม่ใช่หรือ ? ที่จะทราบฐานะแท้จริงของผม และสิ่งนั้นคือความลับของคุณ"

"ความลับของดิฉัน ?" หล่อนร้องเบา ๆ "ดิฉันไม่มีความลับ"

"มี—ที่รัก—ขอโทษ ! คุณจะพอใจบอกผมไหม ?"

"ดิฉันไม่มีความลับ จะบอกคุณหลวงอย่างไร" หล่อนเถียงทั้งรู้ ๆ ว่าหล่อนมีอยู่เต็มอก

"มี—มีอยู่ในดวงใจของคุณทีเดียว แต่ให้ผมถามเถิด"

"ความลับในดวงใจ" หล่อนทวนคำลอย ๆ

"ครับ, อยู่ในดวงใจบริสุทธิ์ของคุณนั่น" คุณหลวงยกมือขึ้นชี้ประกอบคำพูด "โปรดตอบผมตรง ๆ คำเดียวเท่านั้น"

"เห็นจะตอบไม่ถูก" หล่อนว่า

"คอยฟังก่อน เดี๋ยวรู้ ผมจะถามเดี๋ยวนี้"

"ค่ะ——" หัวใจหล่อนยิ่งเต้นและพอง

"คุณประเทียบ—ผมรักคุณมาก มากหรือ ? ที่จะทราบฐานะแท้จริงของผม และความลับนี้คุณทราบแล้ว แต่ส่วนผมกล่าวแล้วว่ารอเวลามานาน รอด้วยความทุกข์กระวนกระวาย จริง ๆ รักมานาน แต่ไม่กล้า หรือความกล้าของผมไม่มีพอ คุณคงทราบ เวลา และความจริงส่วนผมเปิดเผยแล้ว คุณ

หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร

จะตอบผมสักคำได้ไหม ? ว่าคุณพอใจในความรักอันมากมายของผมนั้น”

แม้—หล่อนปรารถนา และพอใจจะฟังคำว่า “รัก” จากปากเธอ อยู่ด้วยความร้อนรน และนานมา แต่เมื่อมาได้ยินก็อดสะดุ้งตัวสั่นหน้าซีดไม่ได้ “รัก” เย็นคำศักดิ์สิทธิ์มีค่าสูงนัก เย็นยาอายุวัฒน เย็นยาพิษหล่อนไม่รู้จะตอบเธอว่ากะไร ถึงว่าได้เตรียมคำตอบมานานเท่านาน และกังวานอยู่ในเจตสิก ขณะนี้ก็เลือนไป

“ตอบเถิด—ยอดรัก ได้หรือไม่ได้, รักหรือไม่รัก, คำเดียวเท่านั้น จะได้รู้ค่าของชีวิต ที่ถนอมมาเย็นเวลา ๒๘ ปีเศษ ว่าจะมีราคาดีอยู่หรือ? โปรดตอบ อย่านิ่ง แต่ไม่มีการยังคับ ไม่มีการขืนใจ” เธอว่า ค่อยยกมือโอบหลัง วางลงเหนือไหล่ของหล่อน เบา ๆ ดูเหมือนอำนาจมือของเธอศักดิ์สิทธิ์ กำลังและร่างกายของหล่อนอ่อนเปียกหมดเรี่ยวแรงเพียงเธอดึงและโน้มนิดหนึ่ง ร่างอันขาวสะอาดอ้อนแอ้น และบริสุทธิ์นั้น ก็แนบนิ่งอยู่ในหว่างอกอันผึ่งผายอบอุ่นของเธอ ศีรษะหล่อนแนบสนิทอยู่บนไหล่กว้าง และสง่าเหนืออินทนูสี เลือดหมูแถบเงิน เย็นสัญญาณของ “ธรรม-ชาติ—รัก” เย็นสัญญาณแห่งคำตอบ หล่อนรู้สึกซ่านเสียว พร้อมด้วยความหวาดหวั่น แต่หล่อนก็มีสุข เย็นความสุขที่ประมาณค่าไม่ถึง ไม่เคยพบมาแต่ก่อน

“พระ—กรุณาแก่ข้านัก เออ! ยอดรัก หัวใจมีความสุข ประมาณไม่ถูกทีเดียว อย่างไรเล่า ยอดรัก ? ไหนลองตอบให้เสียงหวานเย็นตรอกลงไปในช่องหูดูสิ คำตอบซึ่งคอยมานานนักแล้วนั้น”

“คุณหลวง จะให้ดิฉันตอบอย่างไรอีก? เท่านี้แล้ว อย่างนี้แล้ว เย็นไรเล่า”

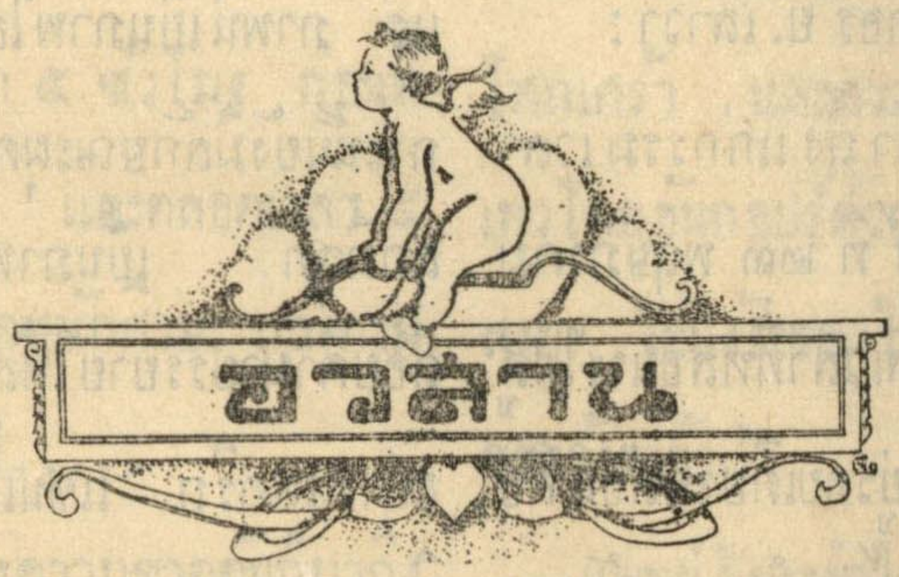
แม้จะเย็นเสียงที่ผันกล่าว และมีสิ่งอื่น ๆ ปน เธอก็ยังรู้สึกว่าเย็นเสียงหวานเย็น หล่อดวงใจให้ชุ่มชื่นเบิกบานแท้ ๆ

“เขาว่า—ชายที่ได้ยินคำว่า ‘รัก’ จากปากหญิงคนรักของตัวครั้งแรก อายุยืนขึ้นอีก ๑๐ ปี จึงใครจะได้ยินจากปากคนรักของพี่บ้าง”

“อุ๊ย! ช่างพูด——” หล่อนว่า ยกมือขึ้นปิดปากคนรัก และกะซิบคำอันเธอปรารถนาและเย็นยาอายุวัฒนนั้น ลงไปในช่องหูของเธอ

ไม่มีใครได้ยิน ไม่มีใครทราบ ว่าหล่อนว่ากะไร ? หล่อนไม่ประสงค์ให้ใครรู้ ไม่ให้ผู้ใดฟัง จิตต์—ของหล่อน ดวงใจของหล่อนผู้เดียวที่หล่อนปรารถนา เย็นความปรารถนาที่หนักหน่วงมาเย็นเวลานาน

ลมหนาว ยามค่อนดึกโชยมาอ่อน ๆ ทำให้เกิดความอบอุ่น ดวงจันทร์สาดแสงต้องซุ้มรสสุคนธ์ สว่างและสดใส ยังความซุ่มชื่นเบิกบานซึ่งเกิดแล้วให้ระเริงรื่น นกกะจิบตัวน้อย อาศัยซุ้มไม้เย็นเรื่อนนอน พลอยเย็นสุขและตื่นเต้น ร้องระเริง จิ๊ก—จิ๊ก—จิ๊ก โผจากกิ่งนี้ไปกิ่งนั้น เสียงนั้นเย็นเสียงอวยพรให้เกิดสุขและธาตุรักคงทน เสียงมะโหรีในห้องโถง กังวานตามออกมา พร้อมกับแสงไฟอันนวลขาว จากช่องหน้าต่างและประตู ช่างไพเราะและหวานเย็น เย็นเพลงรักที่ฟังจับใจสอง หนุ่มสาว เพียบล้นอยู่ด้วยความสุข และความรัก เย็นความรักและความสุขที่เกิดจากดวงใจอันบริสุทธิ์และมั่นคง ตราบเท่า——

◎ เอาใยอ พะนอชีวา เหมือนยาหอม สอพลอหลอม แสลงจิตต์ เหมือนพิษเหล้า

ดุด่าว่า ท้าถาก สำรากเย้า เหมือนน้ำเน่า เคล้าโสโครก เอือนโอ้กเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

มรณาสันนภาพ

"วงศ์กมล" ส่งมา

เรื่องต่อไปนี้ตัดตอนมาจากหนังสือพิมพ์ของสมาคมค้นคว้าวิญญาณศาสตร์ (*Society for Psychical Research*) เล่ม ๑๓ หน้า ๓๐๘-๓๑๑ มิสเตอร์ยี. ผู้เห็นภาพประหลาดแต่ผู้เดียว ผู้อื่นที่อยู่ในห้องเดียวกันหาเห็นไม่ แต่นายแพทย์ซี. เร็นซ ผู้อยู่ด้วยในเวลานั้น ได้ให้หลักฐานว่ามิสเตอร์ยี. เป็นคนปกติดีทั้งเมื่อก่อนและภายหลังที่เห็นภาพ คือไม่น่าจะเป็นเพราะนึกเห็นไปเอง มิสเตอร์ยี. เล่าว่า :

"ภรรยาของข้าพเจ้าถึงแก่กรรมเวลา ๑๑.๔๕ ล. ท. วันศุกร์ที่ ๒๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๐๒ เมื่อใกล้เวลาที่หล่อนจะไปสู่ปรโลก มีผู้ชุมนุมอยู่รอบเตียงหล่อน คือเพื่อนสนิทบางคน, แพทย์ประจำ, กับนางพยาบาล ๒ คน ตัวข้าพเจ้านั่งอยู่ข้างเตียงกุมมือหล่อนไว้..... เมื่อตอนเย็นวันนั้นเวลา ๖.๔๕ บังเอิญข้าพเจ้ามองไปทางประตูเห็นภาพคล้ายกลุ่มไอหรือควันแยกกันเป็น ๓ กลุ่มชัดเจนลอยเข้ามาทางประตู แต่ละกลุ่มยาวประมาณ ๔ ฟุต กว้าง ๖ ถึง ๘ นิ้ว กลุ่ม ๑ ในจำนวนทั้ง ๓ อยู่ต่ำ พ้นจากพื้นประมาณ ๒ ฟุต อีก ๒ กลุ่มอยู่ห่างจากกลุ่มที่กล่าวแล้วประมาณ ๖ นิ้ว.... กลุ่มเหล่านี้ค่อย ๆ ลอยเข้ามาใกล้เตียง จนกะทั่งเข้าคลุมเตียงหมด ครั้นข้องดูผ้า 'หมอก' นั้นเข้าไป ข้าพเจ้าเห็นภาพหญิงคนหนึ่งสูงประมาณ ๓ ฟุต ยืนอยู่ทางศีรษะภรรยาผู้ร่อแร่ ภาพนี้เป็นภาพใสมองเห็นทะลุไปได้ แม้กระนั้นยังมีลักษณะผุดผ่องเหมือนทองคำชะนิดสุกที่สุด เป็นภาพงามขรัส จนเหลือที่จะนำถ้อยคำมาบรรยายให้สมได้ ภาพนั้นแต่งกายอย่างแพครีก แขนเสื้อหลวมยาว บนศีรษะมีมงกุฎแวววาว ภาพนั้นคงอยู่ในดุษณีภาพด้วยความรุ่งเรืองงดงามเต็มที่ มือทั้ง ๒ ยกอยู่เหนือภรรยาข้าพเจ้า ดูเหมือนแสดงอาการต้อนรับด้วยดวงหน้าอันสงบและยินดี ประกอบด้วยความสง่าอันเกิดแต่ความสงบระงับ อีก ๒ ภาพแต่งกายด้วยเครื่องขาว คุกเข่าอยู่ข้าง

ภรรยาข้าพเจ้า ปรากฏว่าเอน ๆ เข้าหาหล่อน ยังมีภาพรายอื่น ๆ เลื่อนลอยอยู่ในบริเวณเตียง มองเห็นชัดบ้างไม่ชัดบ้าง.

"เหนือภรรยาข้าพเจ้า มีภาพคนเปลือยขาวลอยอยู่ในท่านอน ภาพนี้ติดต่อกับสายโยง ซึ่งออกจากหน้าผาก ของหล่อน ตรงเหนือตาข้างซ้าย ทั้งนี้คงจะเป็น 'กายทิพย์' ของหล่อน บางขณะรูปที่ลอยอยู่นั้น นอนสงบนิ่ง บางขณะก็หดตัวลงจนมีขนาดไม่ยาวกว่า ๑๘ นิ้ว แต่ลักษณะของรูปเรียบร้อย และชัดเจนอยู่เสมอ.....

"รูปนี้ (หรือจะเรียกว่าอะไรก็ตาม) ข้าพเจ้าเห็นอยู่ตลอดเวลา ๕ ชั่วโมง ก่อนที่ภรรยาข้าพเจ้าดับชีวิต และตลอดเวลา ๕ ชั่วโมงนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกหนักศีรษะ และตามแขนขาเหมือนถูกอะไรทับ.....

"ในที่สุด วารแห่งความขาดดับก็มาถึง กายทิพย์แสดงอาการดิ้นรน พร้อมกับภรรยาข้าพเจ้าอ้าปากสะอื้นครั้งหนึ่ง แล้วหล่อนก็หยุดหายใจ ดูเหมือนว่าถึงมรณะแล้ว แต่อย่างไรก็ตาม ต่อมาอีก ๒—๓ วินาที หล่อนกลับหายใจอีก ๑ ครั้ง—๒ ครั้ง ต่อจากนี้ก็หยุดนิ่งไม่เคลื่อนไหวอีกต่อไป พร้อมกับการสะอื้นครั้งสุดท้ายของหล่อน ซึ่งเย็นเวลาที่วิญญาณออกจากร่าง สายโยงก็ขาดสะบั้นทันที กายทิพย์อันตรธาน กลุ่มหมอกและภาพทั้งหมดก็หายไป ณ บัดนั้น กับเย็นการแปลกจริง ๆ ที่ความรู้สึกหนักศีรษะ และแขนขาของข้าพเจ้าก็หายไปด้วย ข้าพเจ้ามีสติเย็นปกติ, ใจเย็น, สงบ, มีความวิจารณ์ นับตั้งแต่เวลาที่ภรรยาสิ้นใจลง ข้าพเจ้าก็สามารถยงการในเรื่องศพของหล่อนโดยตลอด.

"ขอยกให้ท่านผู้อ่านวินิจฉัยเถิดว่า ข้าพเจ้าคิดเห็นไปโดยเหลว ๆ เนื่องด้วยความร้อนใจ, โศกเศร้า และความเหน็ดเหนื่อย หรือว่าเทวโลกอันกอปร์ด้วยความงามความสุขความสงบ ได้แง้มออกให้ประจักษ์แก่ 'ตาเนื้อ' ของข้าพเจ้า."

แพทย์ผู้ประจำได้เขียนให้หลักฐานดังนี้ :

"ตามความสังเกตของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอาจปฏิเสธอย่างแน่ใจที่สุดว่า อาการสติวิปลาสชั่วคราวมิได้มีแก่มิสเตอร์ยิ. ในระหว่างที่ปรากฏภาพตามซึ่งบันทึกไว้นั้น.... ข้าพเจ้ารู้จักมิสเตอร์ยิ. และได้มีโอกาส

ทราบว่า เขาไม่เคยอ่านเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับความลึกลับประเภทนี้เลย ทุก ๆ สิ่งที่มิใช่ความจริง อันมีพิสูจน์แล้ว ย่อมขัดกับความเห็นของเขาอย่างยิ่ง จนกะทั่งในระหว่างเวลาที่เขาเห็นภาพ (ซึ่ง ขณะนั้น ข้าพเจ้าไม่ทราบ) เขายังได้ถามข้าพเจ้าบ่อย ๆ ว่า ข้าพเจ้าคิดว่าเขาจะเป็นโรควิกลจริตหรือไม่....

"พอมิสสิส ยิ. ถึงแก่กรรม มิสเตอร์ ยิ. ผู้นั่งนิ่งอยู่ข้างหล่อน เย็นเวลา ๖ ชั่วโมง ก็ลุกขึ้นสั่งกิจการโดยกิริยาอันสงบ และเย็นกิจจะลักขณะ จนยังความแปลกใจให้แก่คนทั้งหมดที่อยู่ ณ ที่นั้น ถ้าหากว่าเขาคิดเห็นไปเองโดยประสาทวิปริตแล้ว จิตต์ใจก็จะกลับคืนดีโดยทันใดหาได้ไม่ ตั้งแต่มรณกรรมของภรรยา และการเห็นภาพประหลาดของเขานั้น มาจนบัดนี้ก็เย็นเวลาครึ่งเดือนกว่าแล้ว มิสเตอร์ ยิ. คงเย็นปกติจริง ๆ ทั้งทางกายและทางใจ เขาไปทำงานตามเคย และยิ่งกว่านั้นยังได้กระทำหน้าที่พิเศษให้ลุล่วงไปด้วย.

"(ลงนาม) ซี. เร็นซ"

ความลับแห่งจิตต์ใจของมนุษย์

ว. สารคาม.

มนุษย์มีความรู้สึกต่าง ๆ กัน ไม่มีใครสามารถล่วงรู้น้ำใจใครได้ บางทีผู้ที่ยิ้มอยู่ฉะเพาะหน้าเรานี้ อาจมีใจนึกโกรธหรือเกลียดเราอย่างยิ่ง บางทีความยิ้มนั้นไม่ใช่ความยิ้มอย่างบริสุทธิ์ แต่เป็นความยิ้มอย่างเย้ยหยันหรืออย่างดูถูกก็ได้ แต่เมื่อเราเกิดมาในโลกเราต้องเผชิญหน้าต่อมนุษย์ทั้งหลายในโลก เขาจะรักเรา เกลียดเรา ๆ รู้ไม่ได้ จนกว่าเขาจะบอกหรือแสดงกิริยาให้ปรากฏชัดแก่เราโดยตรง

เมื่อเป็นเช่นนี้ ท่านนึกไหมว่า ท่านอยากสามารถล่วงรู้น้ำใจของมนุษย์ อยากรู้ว่าเดี๋ยวนี้ผู้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับท่านนั้นมีความรู้สึกอย่างใด แต่ท่านจะหมดความต้องการเช่นนี้ทันที เมื่อท่านคิดเห็นถึงผลภัยต่าง ๆ อันจะเกิดมีขึ้น เมื่อมนุษย์ทั้งหลายในโลกนี้ต่างล่วงรู้น้ำใจซึ่งกันและกันแล้วไซร้

มนุษย์มีความรู้สึกได้ง่ายมาก เมื่อถูกสิ่งภายนอกมากะทบกระเทือนแม้เพียงเล็กน้อย มนุษย์ย่อมจะรู้สึกทันที ถ้าความรู้สึกเช่นนี้คนอื่นมีโอกาสทราบด้วยแล้ว บางทีจะทำให้ผู้ที่ล่วงรู้น้ำใจนั้น เกลียดชัง ดูถูก ดูหมิ่นหรือรักผู้มีความรู้สึกเช่นนั้นก็ได้ ตัวอย่างต่อไปนี้ บางทีจะทำให้เข้าใจในเรื่องนี้ดีขึ้น

(ก) บุรุษคนหนึ่งกำลังยืนดูงานอยู่ สตรีสาวคนหนึ่งนำรถยนตร์มาจอดอยู่ใกล้ ๆ บุรุษคนนั้นเห็น เขารู้สึกพอใจอยากได้หล่อนมาเป็นภรรยา สมมุติว่าบุรุษผู้นั้นเป็นคนจนแต่งกายด้วยเครื่องแต่งกายถูก ๆ และเป็นคนชั้นต่ำ ส่วนสตรีสาวนั้นเป็นผู้มีเกียรติยศสูงมีทรัพย์สมบัติมาก ถ้าใคร ๆ มีโอกาสล่วงรู้ความรู้สึก ของบุรุษผู้นี้แล้ว เขาจะรู้สึกติเตียนบุรุษผู้นั้นอย่างไร

(ข) ท่านสนทนาอยู่กับเพื่อน เพื่อนพูดไม่ถูกใจท่าน ท่านรู้สึกโกรธ บางทีท่านอาจรู้สึกโกรธอยู่ในใจ ไม่แสดงออกมาก็ได้ แต่ถ้าเพื่อนของท่านรู้ใจของท่านแล้ว เขาจะรู้สึก อย่างไร

ดังนั้น เราท่านทั้งหลาย ควรรู้สึกดีใจในการที่เราไม่สามารถรู้น้ำใจของมนุษย์ มิฉะนั้น

บ้านฉะนี้ เราอาจไม่มีมิตรสหายเหลืออยู่แม้แต่คนเดียวในโลก แม้ความไม่รู้จักใจกันนี้จะสามารถทำให้เราถูกล่อลวงด้วยประการต่าง ๆ ก็ตามที เราก็ควรรู้สึกในความพอใจในความเย็นอยู่ในบัดนี้ ให้กิจการทั้งหลายในโลกนี้เต็มไปด้วยความพิศวง เย็นการเดา, คาดคะเน พิสูจน์ความในใจของผู้ที่เรามีการเกี่ยวข้องด้วย อาการกิริยาภายนอก จะเย็นความจริง หรือความเท็จ แต่ก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เย็นไปด้วยดี สามีจะไม่ระแวงสงสัยหรือหึงหวงภรรยาว่ายังอาจไปคิดรักบุรุษอื่น จนกว่าภรรยาจะแสดงกิริยาออกมาให้ปรากฏ เพราะบางที ความรู้สึกอาจแทรกแซงมาได้ ชั่วขณะที่เห็นบุรุษสวย ชอบใจหล่อน คนเรามักมีความรู้สึกก่อนได้คิด และมักมีสติเหนี่ยวรั้งให้ความรู้สึกที่จรมาชั่วคราวนั้นศูนย์หายไปได้ในภายหลัง บุรุษที่ต่ำศักดิ์อาจมองดูสตรีที่สูงศักดิ์ได้ด้วยความรัก ความรักของเขาเย็นความรู้สึกในใจ ไม่มีใครล่วงรู้ โลกจึงเต็มไปด้วยความสันติภาพ เพราะความลับแห่งจิตต์ใจของมนุษย์ ท่านอาจยืนคุยกับผู้ที่ครั้งหนึ่งเมื่อก่อนท่านต้องการฆ่าให้เขาตายโดยปกติ ความรักต่างชั้นต่างฐานะ อาจเกิดมีขึ้นโดยไม่มีใครอื่นล่วงรู้เลย บุรุษมองสตรี หล่อนไม่สามารถทราบได้ว่า เขามองหล่อนเพราะรักหล่อน หรือเพราะนิกชมเชยอยู่ในใจว่าหล่อนสวย จนกว่าหล่อนจะสังเกตเห็นว่า เขามองหล่อนมากครั้ง และมองด้วยแววตาอันสุกใส แต่กะนั้นหล่อนก็ไม่สามารถล่วงรู้ได้เลยว่า การที่เขามองหล่อนเช่นนั้น เขามองด้วยความรักจริงหรือ หรือตั้งใจเพียงแต่จะล้อหล่อนเล่น

แต่ก็มีบางครั้งที่ความไม่รู้จักใจของมนุษย์ซึ่งกันและกันนี้ นำมาซึ่งความโหดร้าย เราอาจถูกล่อลวงให้เสียทรัพย์สิน เสียเกียรติยศเพราะหลงเชื่อหรือไว้วางใจในผู้อื่น บางทีทำให้เกิดความเศร้าโศก อย่างสาหัส เพราะความเข้าใจผิดในกันและกัน ข้าพเจ้าเคยทราบเรื่องจริงว่า บุรุษชั้นต่ำรักสตรีชั้นสูงผู้หนึ่ง หล่อนรักเขาหรือไม่ เขาไม่รู้ บางทีหล่อนพบเขา หล่อนยิ้ม เขาเห็นเย็นว่าหล่อนยิ้มเยาะ เกียรติยศของหล่อน ชวนให้เขาเข้าใจเช่นนั้น เขาได้พบหล่อนเสมอ ๆ แต่เขาก็อธิบายไม่ได้ว่า หล่อนมองเขาด้วยความ

ดูถูก หรือความรัก เขาสงสัยเสมอไป แม้กะทั่งทุกวันนี้ แต่จะมีใครในโลก นอกจากตัวหล่อนเองที่จะอธิบายความลับนี้ได้

บางที ท่านจะรู้สึกว่า เพื่อนของท่านโกรธท่าน และในเวลาเดียวกัน เพื่อนของท่านก็เข้าใจว่าท่านเป็นฝ่ายโกรธเขาเหมือนกัน ท่านและสหายของท่าน ต่างเข้าใจผิดคิดว่าอีกฝ่ายหนึ่งโกรธ ความสัมพันธ์ย่อมขาดจากกัน บางที สหายของท่านตักเตือนท่านด้วยความหวังดี แต่บางที ท่านอาจเห็นว่าเขาตักเตือนท่านด้วยความอิจฉา นี่เป็นผลของการไม่รู้จักน้ำใจของมนุษย์

แต่เมื่อเรายอมรับว่า เราอาจรู้สึกได้ง่าย ความรู้สึกของเราเปลี่ยนแปลงไปได้ในเวลารวดเร็ว ทั้งความดีความชั่วเช่นนี้แล้ว ความไม่รู้จักใจกันจึงเป็นของดี และความโหดร้ายที่มีขึ้นแก่เรานั้น นับว่าเป็นส่วนน้อย และที่จริงเป็นความผิดของเราที่ทำการพลาดพลั้ง เพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่ใช่เพราะความผิดของการที่ไม่รู้จักใจมนุษย์ เราควรขอบใจธรรมชาติที่สามารถให้เราล่วงรู้ไม่ถึงใจซึ่งกันและกันทุก ๆ สิ่งในโลก ดำเนิรไปด้วยกิริยาอาการที่ปรากฏภายนอกโลก จึงเต็มไปด้วยความสงบและเย็นที่สุขสำราญของเราทั้งหลาย.

◎ การกลุ้มใจ เพราะไม่ ปลงใจแน่
จะตายเย็น เน้นไหน ให้ตกลง

ชักท้อแท้ งุ่นง่าน ละลานหลง
เลิกุงมงง คลั่งคลุ้ม หายกลุ้มเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

ประวัติศาสนาของอินเดีย

พรรธนะเพาทย์

พิธีกาลิกา

[รูปเคารพสำหรับพิธีนี้คือ หม้อดิน ทาสีขาวและแดงเข้ม พระแม่เจ้าสิงสู่อยู่ในหม้อนั้น ผู้เลื่อมใสใน พระแม่เจ้า ต้องพยายามเพ่งเล็งให้เห็นภาพของ พระแม่เจ้าปรากฏเป็นนิมิตต์ขึ้นในดวงตา ตามลักษณะต่อไปนี้ :—

พักตร์โหดร้าย ดำ เกศายุ่งเหยิง มีพระกร ๔ กะโหลกศีรษะมนุษย์เป็นลูกประคำรอบพระศอ พระกรซ้ายทั้ง ๒ ทรงสังข์และดาพ พระกรเบื้องขวาทรงจักรและอุบล พระกายเปลือย เปรอะเปื้อนไปด้วยโลหิต ดวงเนตร ๓ ทรงศิวเป็นพาหนะ

การฉลองพระแม่เจ้านี้มีใน **ภวิษยัตปุราณ**]

นิยาย

คำสาปของพราหมณ์

ในกาลครั้งหนึ่ง พระอินทร์ ผู้เป็นเจ้าแห่งทวยเทพในแดนสรวง โปรดให้มีการเทพสันนิบาต ณ อมราวดี ฝูงอัปสรและกินรีต่างก็บรรเลงเพลงไพเราะเสนาะโสต บ้างก็วิ่งไล่แล่นโลดฉวัดเฉวียนด้วยหฤหรรษ์ บ้างก็โปรยนานาพรรณบุบผชาติเดียรดาษทั่วรมณียสถาน ทุกเทพต่างก็เบิกบานเปรมปรีดิ์ ในขณะนั้นมีพราหมณชราผู้หนึ่ง เข้าไปถึงทิสโมสร แล้วกล่าวอวยพรแด่องค์อินทร์ ตามพราหมณประเพณี ส่วนพระผู้เป็นเจ้าแห่งทวยเทพ ควรที่จะเคลื่อนองค์ลงรับพร แต่หาได้กะยุพระบาทเลื่อนองค์ลงมาน้อมคำนับตามนิยม ด้วยเหตุที่กำลังเริงรมย์จนเพลิดเพลิน เผอิญพระองค์ทรงรับช่อมาลา จากนาฏะเทพธิดามาใหม่ ๆ

พระองค์จึงทรงโยนให้แก่พราหมณ์ชี้ โดยไม่มีความรู้สึกพระองค์ว่า เย็นการหมิ่นแคลนด้วยอาการที่ทรงกระทำเช่นนั้น นอกจากเย็นการพอพระหฤทัยในยามสนุก แต่พราหมณชราผิกขึ้นมาในดวงจิตต์ โทสะเกิดเย็นไฟพิษแรงร้ายเหลือที่จะดับ ถึงกับกล่าวคำสาปองค์อินทร์ออกมาว่า

" ราชันแห่งเทพนิกร ถือดีประการใด จึงกล้าดูหมิ่นพราหมณ์ผู้ทรงศีลสมาจาร ด้วยการโยนดอกไม้ ซึ่งรับจากมือนางระบำนั้น ? ท่านจะต้องเสียพระหทัยในการที่ประพฤติลามกเลวทราม ทั้ง ๆ ที่ทรงฐานันดรเย็นเจ้าแห่งทวยเทพ เราสาปให้ท่านเสพสิงความเย็นอยู่ในร่างกายของแมว ตลอดเวลา ๑๒ ปี ณ บ้านผู้ล่าสัตว์ในมนุษยโลก เย็นการลงโทษให้รู้สำนึก "

พราหมณ์กล่าวคำสาปแล้วก็ขมิบมันออกไปนอกสถานที่สโมสร.

ฝูงเทพธิดาทั้งหลาย พากันตระหนกตกใจอกสั่นขวัญหายเนื่องจากคำแช่งนั้น เสียงดนตรีอันไพเราะก็กลายกลับเย็นเสียงครวญคราง อย่างน่าใจหาย เทพธิดานักร้องก็หยุดลงกลางคันยังมิทันจะขยเพลง พวกเต้นรำและดนตรีที่บรรเลงก็หยุดชะงักในทันที ส่วนอินทรยิ่งแห่งทวยเทพนิกรก็สลยลงณบัลลังก์นั้นเอง พอคำสาปของพราหมณ์สุดสิ้นลง ก็หมดปราณวิญญาณเคลื่อนจากร่างเข้าสู่สัตว์แมวตามคำสาป.

พระนางศจีราชินีแห่งองค์อินทร์หาทรงทรายไม่ในชั้นแรกว่า พระสวามิกลายเย็นแมวไปตามประกาศิตของพราหมณ์แล้ว ด้วยเหตุที่พระนางมิได้ประทับอยู่ณที่สโมสรนั้น พระนางมัวเพลินอยู่ในนันทนอุทยานกับนางรติเจ้าแห่งความงาม ชมพรรณบุบผชาตินานา หลายราตรีจึงกลับสู่เทพวิมาน เมื่อเสด็จถึงก็ทรงประหลาดพระหทัยมาก ที่พระสวามิมิได้ประทับอยู่เช่นเคย พระนางเคยทรงทรายแต่ว่า ในแดนสวรรค์มีแต่ศานติภาพ การสงครามระหว่างเทวดากับอสูรก็มิได้ปรากฏซึ่งองค์อินทร์จำต้องเสด็จไปเย็นประธานในสมรภูมิเลย ยิ่งคิดพระนางก็ยิ่งปริวิตกหาได้เย็นอันเสวยอันบรรทมไม่ ดูๆ ราวกะว่าพระนางจะปล่อยให้พระสรีระร่างร่วงโรยถึงดับขันธ์ เมื่อฝงเทพพากันเข้ามาทลถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว พระนางจึงทรงทรายเรื่องทวยเทพทูลว่าเย็นหน้าที่ของพระนางที่จะช่วยพระสวามิให้พ้นสาป ขั้นแรกก็ควรไปแสวงหาพราหมณ์เฒ่าผู้ต้นเหตุนั้น ขมาโทษอ้อน

วอนขอแจ้งให้ทราบว่า พระสวามิจุติไปสู่ ณ ที่ใด และมีทางที่จะถอนคำสาปได้อย่างไร.

พระนาง ศจิ เสด็จไปทั่วไตรภพโดยมิรั้งรอ และไม่หยุดการเขระ จนกะทั่งพบ พราหมณ์นั้น พราหมณ์ถือเพศเป็นฤษี ทรงตะบะมหิมา มีอานุภาพใหญ่ยิ่งกว่า เทพ และ มนุษย์ ทั้งมวญ พระนาง ศจิ มิโชคเหมาะ ที่ได้ประสพพราหมณ ฤษี ในยามที่มีอารมณ์ดี เมื่อทราบว่า ศจิ คือ ใครแล้ว พราหมณ ฤษี ก็พอใจมากที่เห็น ความกล้าหาญในการที่ยากยั่น มาจนพบ ชมพลางตั้งใจะช่วยนางให้สมประสงค์ และกล่าวว่า.

"บรมราชินี แห่งสถานสรวง พระองค์ได้ทรงกรุณาให้ละอองธุลิบาท ต้องอาศรมแห่งตูข้า เป็นเกียรติยศยิ่ง พระคุณเป็นล้นพ้น การบำเพ็ญตะบะของตูข้า จัดว่า ได้ผล เป็นมงคลเลิศ"

ศจิ ไม่รอฟังคำ สรรเสริญ เยินยอ เกินกว่านั้น รีบสอดขอโทษในการที่ได้มากวนการบำเพ็ญตะบะ พะนมหัตถ์ พลางทางยอบเกล้าอ้อนวอนพระฤษีว่า.

"พระมหาฤษี เจ้าขา, พระผู้เป็นเจ้าทราบแล้วว่า พระสวามีแห่งข้าพระองค์ ผู้เป็นยดีแห่งทวยเทพ ในยัดนี้ได้กลายร่างเป็นแมวไป แล้ว โดยเหตุที่ลบหลู่ดูหมิ่นพระผู้เป็นเจ้าเป็นการลงโทษอย่างมหันต์ ร้ายกาจที่เดียว จะไม่มีทางแก้หรือ จะไม่มีทางช่วยให้พ้นคำสาปหรือ"

พราหมณฤษี— "อินทราณีเอย ตูข้าก็ยินดีที่จะถอน คำสาปให้ เมื่อทำเช่นนั้นได้ พระองค์ก็ทรงทราบอยู่แล้วว่า วาจาประกาศิตของพราหมณ์อย่างใด ต้องเป็นไปอย่างนั้น ตนเองผู้เอ่ยวาจาประกาศิตไปแล้ว ก็มิสามารถจะถอนแก้คำที่กล่าวได้ สวามีของพระองค์ จำต้องรับกรรมตลอดเวลาไม่มีทางอื่น แต่เอาเถอะตูข้าจะช่วยเท่าที่จะช่วยได้ คืออย่างนี้ ตูข้าจะทูลให้ทราบว่า พระสวามีอยู่ ณ แห่งหนตำบลใด และพระองค์จะทรงช่วยได้อย่างไร"

พราหมณ์แจ้ง ให้ พระ นาง ศจิ ทราบ ที่อยู่ของผู้ล่าสัตว์เจ้าของบ้านที่พระสวามีในร่างแมวอาศัยอยู่ และแนะให้พระนางบูชา พระแม่เจ้ากาลิกา ผู้เป็นใหญ่ "พระแม่เจ้าผู้นี้ ถ้าโปรดแล้ว ก็จะ หา หนทาง ช่วย บำบัด ให้ พ้นทุกข์ทรมานได้"

ครั้นถึงบ้านพราน พระนาง ศจิ ก็ประสพแมวผู้ภรรดา สุดที่จะกลั้นสะอื้นอาลัยได้ ก็ทรงกรรแสง ส่วน แมว ดูราวกะว่ารำลึกชาติปางก่อนได้ เข้ามาเหมียวเหมียว คลุกคลีกับ

พระนาง ดุจขอให้เวทนาด้วย ภริยา พราน มิ เจ้าจะไม่ต้องคอยนาน เพราะเวลาที่หลับนั้น
นามว่า สุภัทรา เย็นสตรีสุภาพ รอบรู้ กิจจการ แม้จะนานปีก็ดูเร็วราวกับนาทีเดียว”
ดียิ่งกว่า หญิงในชั้นวรรณเดียวกัน หล่อน ศจิ รีบรับความ ช่วยเหลือ ของ พระแม่เจ้า
ต้อนรับ พระนาง ให้อาหารตามมีตามเกิด ทั้ง ๆ ทันที พระนางกอด แมว หลับอยู่ ณ กะท่อม
ที่หาทราบไม่ว่า ศจิ คือ ใคร พระนาง ศจิ ทรง พราน วันแล้ววันเล่า เดือนแล้วเดือนเล่า ปี
อาภรณ์เสื้อผ้า อย่างคนธรรมดา ตกลงพระทัย แล้วปีเล่า พอครบเวลาที่คำสาปกำหนดไว้
อยู่ด้วย ณ กะท่อมพรานเพื่อได้ ใกล้เคียงภัศดา ทั้งคู่ตื่นขึ้น แมว เลยไม่เย็น แมว แต่กลาย
ทุกเวลา พระนางหาลืมคำสั่งของพราหมณ เป็นองค์อินทร์ เจ้าแห่งทวยเทพ และพระนาง
ฤษีไม่ ได้บูชามหากาลิกาด้วยน้ำใจแน่วแน่ จน ศจิ ยินเคียงอยู่ พระพักตร์อิ่มเอิบด้วยความ
เย็นที่โปรดพอพระหทัยของพระแม่เจ้า ซึ่ง ปราโมทย์ และความรัก ส่วนพรานและภริยา
ปรากฏวรกายให้ ศจิ เห็น แล้วตรัสว่า. ผู้ โอบอ้อมอารีย์ก็ได้ ขึ้นสู่ชั้นสรวง ได้รับ
ความต้อนรับเย็นเกียรติยศ พิเศษ.

“ ศจิผู้สุภาพ ข้าไม่สามารถจะถอนคำสาป พระแม่เจ้า กาลิกา ซึ่งพระนาง ศจิ เย็นผู้
ของฤษี ได้ และแม้จะช่วยให้เบาบางโทษลง เคารพบูชาแรกเริ่ม จนตราบถึงทุกวันนี้ ก็ยัง
ก็มิได้ ข้าจะช่วยได้อย่างเดียว คือ ไม่ให้ รู้สึก คงศักดิ์สิทธิ์ เย็นที่เคารพบูชาของมนุษย์ทั่วไป.
ทรมานนัก ถ้าเจ้าเห็นด้วย ข้าจะทำให้ แมว ผัว ผู้สะดับกถาบุณย์นี้แล้ว ฯงเปล่งเสียง
ของเจ้า และตัวเจ้าหลับ หมดสติ ตลอดเวลา ถวายชัยแด่พระแม่เจ้ากาลิกา อุลุ! อุลุ! อุลุ!
ที่ผัวเจ้าต้องสาปให้อยู่ในร่าง แมว นั้น ทั้งนี้ ชโย! ชโย! ชโย! สาธุ! สาธุ! สาธุ!
จะช่วยให้ผัวเจ้าไม่ต้องรู้สึกทรมานนาน และ

หมายเหตุ เรื่องเดิมของการเคารพบูชา พระแม่เจ้ากาลี หรือ กาลิกา เย็นตามที่กล่าวมาแล้ว
แต่ใน ปุราณะ แผกไป จากนี้ คือว่า กาลี คือ ศักดิ (เจ้าแห่งกำลัง) ครั้งแรก
ปรากฏใน เทวาสุรสงคราม ซึ่ง ศัมภู และ นิศัมภู เย็นจอมทัพ การเคารพบูชา
พระแม่เจ้า กาลี ทำกันใน แคว้น เบงคลี มากกว่าที่อื่น ๆ

พงศาวดาร มหง่ล

โดย

กังสดาน

ชาติภัยผิวเหลือง

ชาติในทวีปอาเซีย เป็นชาติที่ชาวยุโรป เกรงกลัวคอยระวังอยู่เสมอ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ พระราชาธิราชในยุโรปพระองค์หนึ่ง ได้แสดงภาพชักชวน ชาวยุโรป ทั้งหลายให้ ช่วยกันระวังยุทธภัยจากชาติที่นับถือพระพุทธศาสนา เพราะเคยมีตัวอย่างมาแล้วแต่อดีต มีท่านผู้หนึ่งพยากรณ์ ภัยผิวเหลืองไม่กี่ปี ยุทธภัยจากชาติผิวเหลือง ก็เกิดขึ้นจริงตามคำพยากรณ์นั้น แต่ครั้งนั้นเกิดขึ้นโดยการขยายราชอาณาเขตต์

ในศตวรรษที่ ๑๗ แห่งพุทธศก ภาคอาเซียตะวันตก พวกเซลยุคเตอร์ก แย่งดินแดนจากชาติกริก และ ชาติเฟนิเชียน เข้าปกครองประเทศ และ แคว้น ต่าง ๆ ใน อาเซีย น้อย เข้าสืบเชื้อสายจาก ซาลาดิน ปกครองประเทศอียิปต์ ซีเรีย ปาเลสไตน์ ประเทศบาบิโลเนีย กาหลิป ในราชวงศ์ แอบบาซิด ผู้เป็นประมุขของศาสนาอิสลาม ปกครอง ตั้งราชธานี ที่เมืองบัฆดัท อาลาห์อุดดินเจ้าตุร์กี ครอง นคร บ๊อกฮารา เป็น มหา จักรพรรดิปราบปรามเข้าแผ่นดินเชื้อสาย แม่ทัพ ชาวกริก ซึ่งปกครองอยู่ตั้งแต่ครั้งต่อสมัยพระเจ้า อาเล็กยานเดอร์มหาราชพ่ายแพ้ รวมอาณาเขตต์ประเทศอาหรับเปอร์เซีย อาฟฆานิสถาน เพลูจิสถาน ให้นามว่า ราชอาณาจักรชิวันแคว้น เซลธิ ริม แม่น้ำ สินธู ใน ประเทศอินเดีย กูตุป ชาติตุร์กี จากเมือง คาบูล ยกตนขึ้นเป็นกษัตริย์ปกครองชาวฮินดู เรียกนามแคว้นว่า ฮินดูสถาน ประชาชนในประเทศ และแคว้นตาม ที่ได้กล่าว มาเข้ารีตในศาสนาอิสลามทั้งสิ้น

ทางภาคอาเซีย ตะวันออก ประเทศจีน เมื่อสมัยราชวงศ์ถังเสื่อมอำนาจลง พวกฮั่น ได้เข้ายึดดินแดนฝ่ายเหนือ ตั้งราชวงศ์ขึ้นใหม่เรียก ว่า ซ้องเหนือ เมื่อ พ. ศ. ๑๕๐๓ นอกจาก นั้น ยัง มี แคว้น กิ๋น และ ขีตัน ทาง ทิศตะวันออกอีกสองแคว้น คือ พวกฮวน ชาติกิม

ในเรื่องซวยงัก ซ้องเหนือ (ปักซ้อง) ตั้งราชธานีที่เมืองไกเฟงฟู คือ เมือง เบียนเหลียง

พ.ศ. ๑๖๗๐ สามแคว้นดังที่ได้กล่าวมาได้รวมกันตั้งขึ้นเป็นราชอาณาจักรเรียกว่าซ้องใต้ หรือหน้าซ้อง ตั้งราชธานีที่เมืองน่านกิง

สมัยนั้น ทางเหนือ ราชอาณาจักร ซ้องใต้เกิดชาติมีอำนาจขึ้นอีกชาติหนึ่ง มีนามว่ามหง่ล หรือ มงโคล สำเนียงชาวอาหรับเรียกว่า มุฆุล แยกเชื้อสายจาก พวกตาดและฮั่น ตั้งอยู่ในดินแดนระหว่างทะเลสายไขกาส และไขกาล สร้างเมืองเมื่อ พ. ศ. ๑๗๔๕ เรียกนามว่า การาโกรัม (ทรายดำ) พวกนี้เดิมเป็นพวกเร่ร่อน ถึงฤดูหนาวย้ายลงมาทางทิศใต้ริมอาณาเขตต์ประเทศจีน อาศัยหญ้าเลี้ยงปสุสัตว์ เมื่อเข้าฤดูร้อนก็ยกกลับไปยังถิ่นเดิม เลี้ยงชีวิตด้วยเนื้อและน้ำนมสัตว์ อาหารที่ชอบมาก คือ เนื้อและน้ำนมม้า การแต่งกายใช้หนังและขนสัตว์ เช่นหนังโคและแกะ บ้านเรือนทำด้วยดินดิบ โดยมากอาศัยอยู่บนรถกะโหมเรียกว่ากิมิตะกะ ตัวรถดุมและลูกล้อทำด้วยไม้ รูปรถคล้ายเกวียน แต่ล้อต่ำมีล้อ มีเรือนหรือกะโหมตั้งบนรถ ฝาใช้ไม้ไผ่สานกรุด้วยหนังสัตว์ หลังคาเรียวแหลมมีรูปต่าง ๆ กัน กลมสี่เหลี่ยม–หกเหลี่ยม มีประตูเข้าออกด้านหลัง บางคันมีหน้าต่างข้าง ๆ เจ้าของอาศัยกินอยู่หลับนอนในนั้นเสร็จ จะไปณที่ต่าง ๆ ใช้เทียมด้วยอูฐ ม้า โค มากน้อยตามน้ำหนักของรถนั้น เวลาหยุดพักตามทางเอารถเรียงกันล้อมเป็นค่าย เปิดช่องสี่ทิศ ปล่อยสัตว์ที่เทียมไว้กลาง

หัวหน้าพวกมหง่ลเดิมมีนามว่าเยสุไก ทีแรกเป็นแต่หัวหน้าก๊ก ต่อมาเมื่อมีบริวารมากขึ้นยกตนขึ้นเป็นชั้นเจ้า เรียกว่าข่านเยสุไก มีบุตรคนหนึ่งให้นามว่าเตมูหยิน เกิดเมื่อ พ. ศ. ๑๗๐๔ ทางพงศาวดารเปอร์เซียว่าเกิดเมื่อ พ. ศ. ๑๖๙๘

เตมูหยินมีนามเรียกหลายนาม จีนเรียกเซงฉี (นักรบ) ชาวยุโรปเรียกว่าเยงกิสข่าน ชาวมงโคเลียสมัยนี้เรียกว่าพ๊อกโท หมายความว่า ราชบุตรแห่งสวรรค์ ชาวมงโคเลียเขียนพระรูปบูชากราบไหว้อย่างเซียนหรือเซ็นต์

เตมูหยินคำมหง่ลหมายความว่าเหล็กกล้า พระลักษณะเมื่อปฐมวัย พระมังสะสิคล่ำเพราะตรำแดดตรำฝน พระเนตรพองโต เส้นพระเกศาสีทองปล่อยยาวถึงพระอังสา พระโอษฐกว้าง ริมพระโอษฐบาง ทรงหัดขับขี่

ตั้งแต่พระชนม์ได้สามพรรษา ใช้แกะแทนม้า พระกระยาหารประจำเหมือนกับเด็กมหง่ลทั้งหลาย เสวยเนื้อโคตัมและเนื้อม้าย่าง มีพระนิสัยดุร้ายมาแต่ทรงพระเยาว์ ทรงชอบล่าสัตว์และต่อยมวย การล่าสัตว์ใช้ม้าขี่ขับเป็นระยะตั้งแปดร้อยเส้น

กิจวัตร์ของชาวมหง่ลล่าสัตว์ใช้เกาฑัณฑ์เป็นอาวุธ นอกจากเกาฑัณฑ์มีดาพรูปโค้งอย่างเปอร์เซีย และฮินดูใช้ในสมัยนั้น การวิวาทของชาวมหง่ลกับก๊กอื่นเช่น พวกตาดมักเกิดขึ้นในฤดูหนาว เรื่องแย่งที่เลี้ยงปสุสัตว์หญ้าสำหรับสัตว์เป็นสิ่งสำคัญของพวกมหง่ลอย่างหนึ่ง

เดิม เยงกิสข่านไม่ค่อยทราบเหตุการณ์เย็นไปของนานาประเทศดีกว่าเด็กมหง่ลทั้งหลาย คืนหนึ่ง เยงกิสข่านนอนเล่นอยู่ริมกองเพลิงข้างรถกะโจม มีพ่อค้าตาดผู้หนึ่งมาสนทนาเล่าถึงเรื่องกษัตริย์ประเทศจีน ส่งคนไปวางยาพิษเจ้าเมือง คาบูล พวกตาดรุรานอาณาเขตต์ประเทศจีน ๆ ต้องสร้างกำแพงใหญ่กันพระราชอาณาเขตต์ เล่าถึงวังข่าน หัวหน้าข่านอิกก๊กหนึ่งครองเมืองอลยาสไททางทิศตะวันตกหัวหน้าชาวเกอร์เลียตส์ที่ฝรั่งเรียกว่าเปรสเตอร์จอร์น ยริบูรณ์ไปด้วยทรัพย์สมบัติ มีบุตริสาวสวยชื่อเยอร์ไตอายุ ๙ ปี

ต่อมาจากเวลาสนทนานั้นไม่เท่าใด เยสุไกได้ไปเยี่ยมวังข่านพร้อมกับเยงกิสข่าน ๆ เห็นเยอร์ไตก็ชอบใจมีความรักใคร่ค้างอยู่ที่สำนักนี้หลายเวลา ให้เยสุไกกลับจนมีผู้ไปแจ้งความว่า มีผู้ร้ายวางยาพิษเยสุไกถึงแก่กรรม เยงกิสข่านจึงได้รีบขึ้นม้ากลับมาโดยเร็ว เมื่อถึงออร์ทู (วัง) แสดงความเศร้าโศกออกอุทานว่า บ่อน้ำลึกอันใสสะอาดได้แห้งงวดไปแล้ว ก้อนศิลาอันแข็งได้แตกสลายแล้ว ข้าพเจ้าต้องปกครองครอบครัวและบริวาร[1] ขึ้นนั่งบนอาสน์ตำแหน่งหัวหน้า ซึ่งปูลาดด้วยหนังม้าขาว ภายใต้เครื่องหมายยศทำด้วยหางโคกะทิงเก้าชั้น

หัวหน้าก๊กต่าง ๆ เมื่อทราบว่าเยสุไกล่วงลับไปก็กะด้างกะเดื่องบริวารก็แตก

---

๑ ตามประเพณีของชาวอริยกะ ต้องมีผู้สืบตระกูลหนึ่งคนเสมอไป เมื่อใครจะเย็นผู้สืบตระกูลต้องประกาศให้บริวารทราบ

ฉานซ่านเซ็นกระจัดกระจายไปกว่าครึ่ง พวก ตาดก็ยกมารบกวนอยู่เสมอ เยงกิสข่าน ต้องต่อสู้ป้องกันด้วยความลำบากอยู่หลายปี

ครั้งหนึ่ง เยงกิสข่าน ต้องตื่นขึ้นในยามดึก ด้วยเสียงฝีเท้าม้าปรปักษ์ก็กรูกันเข้าปล้นฝูงม้าของ เยงกิสข่าน ๆ ต้องตามต่อสู้กับปรปักษ์ถึงสามวันจึงได้ฝูงม้าคืน

ครั้งหนึ่ง พวกตาดจับ เยงกิสข่าน ไปพันธนาการใส่คาจำไว้ ตอนดึก เยงกิสข่าน ปลดเครื่องพันธนา หนีไปซ่อนตัวอยู่ในหนองน้ำแห่งหนึ่งระหว่าง กอหญ้า โผล่แต่จมูกหายใจ พวกตาด ค้นหาไม่พบจึงรอดตาย

ครั้งหนึ่ง เยงกิสข่าน หนี พวก ตาด เข้าไปอยู่ในกองหญ้าแห้ง พวกตาด เอาหอกสักถูกขาขนเป็นแผลสาหัส ด้วยความอดทนไม่ร้องส่งเสียงถึงหูศัตรู เมื่อ พวกตาด พ้นไปแล้วจึงออกมาจากกองหญ้าแห้ง อ้อนวอนขอยืมม้าเจ้าของที่ ผู้ที่ให้ม้ายืมกล่าวว่าท่านเป็นผู้จะคุ้มครองพวกข้าพเจ้าต่อไป ตัวท่านเปรียบ เหมือน กอง เพลิง ที่พวก ข้าพเจ้า อาศัยอบอุ่น

ครั้งหนึ่ง เยงกิสข่าน ถูก ปรปักษ์หลอกไปจะทำร้าย มิบริวารติดตามไปข้างเล็กน้อย เมื่อกำลังนั่งสนทนาอยู่ในกะโจม พวกปรปักษ์มีอาวุธครบมือ จะเข้ามาทำร้ายด้วยความกล้าหาญ เยงกิสข่าน ลุกขึ้นร้องประกาศว่า ขอพวกท่านหลีกทาง แล้วก็เดิรผ่านปรปักษ์ออกมาด้วยความองอาจ

เหตุการณ์ที่ เยงกิสข่าน รอด พ้น อันตรายต่าง ๆ กิตติศัพท์ ได้แพร่หลายทั่วไป ถือว่าเป็นอภินิหารของผู้มีบุญ ชาว มหง่ล ที่กระจัดกระจายก็กลับมาเป็นพวกมากขึ้น

เยงกิสข่าน เมื่อมีบริวารมากขึ้นแล้ว ได้ประชุมให้บริวารทำ สัตย์สาบานให้มีความซื่อสัตย์ต่อตน และปฏิญาณตนรับเป็นหัวหน้าปกครองความสุขทุกข์ ได้กล่าวประกาศว่า พวกเรานอกจากเลี้ยงปสุสัตว์ เราจะต้องเที่ยวปรายปรามก๊กอื่น ๆ ที่เป็นศัตรูต่อพวกเรา ได้จัดตั้งหัวหน้าผู้ช่วยขึ้นหลายนาย สะสมกำลังสะเบียงอาหารเครื่อง สาตราวุธ เพื่อ เที่ยวติปล้นแย่งชิงก๊กอื่น ๆ

ต่อมา วังข่าน ได้ถูก พวก เบอร์กิต ยก มารุกราน เยงกิสข่าน ทราบข่าวรีบยกพลไปช่วยแย่ง เบอร์ไต บตริจาก ศัตรู ได้ ตัววังข่าน สิ้นชีพในเวลาสู้รบ บริวารและบ้านเมืองของ วังข่าน ได้รวมเป็นของ เยงกิสข่าน ทั้งสิ้น

แต่เวลานั้น ต่อมา ข่าน แคว้น ต่าง ๆ เกรงอำนาจมายอมเป็นพวกมากขึ้น เยงกิสข่าน

มีอำนาจ ปกครอง ตลอด อาณาเขตต์ ทะเลทราย โกบี อาณาเขตต์ มหง่ล ทางทิศตะวันตกจึงจด เขตต์ ขีวัน

เยงกิสข่าน เป็น มหาข่าน

พ. ศ. ๑๗๕๑—๑๗๗๒

พ.ศ. ๑๗๕๑ เยงกิสข่าน ได้ จัด กองทัพ ขึ้นสิบสามกอง ๆ ละพันคน เที่ยวโจมตี รุกรานชิงทรัพย์สมบัติตามบ้านเมืองตามแคว้น กิมแซ็ก ทางภูเขาอูแรล และแคว้นริมทะเล แคสเปี่ยน จนมีรถกะโจมตั้งหมื่น ได้ ทำพิธีอ้อนวอนพระเจ้าบนสวรรค์ ประกาศว่า ขอพระผู้เป็นเจ้า บน สวรรค์ จง ส่ง วิญญาณ อัน กล้าหาญมาสถิตในพวกข้าพเจ้า ได้ประชุม หัวหน้าแคว้นน้อยต่าง ๆ ยกตนขึ้นเป็นขะข่าน (มหาข่าน) แต่นั้นมา เวลานั้นพระชนม์ เยงกิสข่าน ได้ ๔๕ พรรษา ออกข้อบัญญัติ เรียกว่ากฎ ยัสลา มีข้อความตามธรรมวินัย ห้ามการดื่มน้ำเมาพูดเท็จ ถ้าใครขืนไม่ปฏิบัติ ตาม ต้องรับโทษอย่างหนัก ได้สร้างตรา อาชญาสิทธิ์สำหรับแม่ทัพเรียกว่า ไพสะ

พ. ศ. ๑๗๕๗ เยงกิสข่านได้เตรียมพล จะไปทำศึกกับจินแผ่นดินหน้าซ้อง แต่ยังหนัก พระหทัยอยู่ ว่า กรุง นานกิง เป็น เมือง แข็งแรง จะต้องใช้ ไพร่พลมาก ทรงทราบว่าแคว้น ไซ ทาง ทิศตะวันตก ของ ประเทศจิน ที่ เจ้าตาด ปกครองอยู่นั้นมีไพร่พล เข้ม แข็ง ชำนิ ชำนาญ ยุทธวิธี ได้ส่งทูตไปเกลี้ยกล่อมเจ้าผู้ครอง เป็นไมตรีช่วยปราบจิน นอกจากแคว้นไซ ได้ส่งทูตไปเกลี้ยกล่อม หัวหน้า พวก อูไอเคอร์ แคว้นเชิงภูเขาเทียนสาน และทำไมตรีกับ เจ้าผู้ครองแคว้น ขีตัน (แมนจูเรีย) เป็น สัมพันธมิตร

พ. ศ. ๑๗๕๘ เยงกิสข่าน ส่ง ทูตนำศาส์น ไปยังพระเจ้าแผ่นดินซ้อง ซึ่งมีพระนามว่า พระเจ้าซ้องนิ่งจง ในศาส์นมีข้อความอวด อ้างกำลังพล ต่าง ๆ ให้ เจ้าแผ่นดินซ้อง ยอม อ่อนน้อมเป็นเมืองขึ้น ถ้าไม่ยอมให้เตรียม พลคอยต่อสู้ จัดให้ เซปโนยอน คุมพล เป็น ทัพหน้า ตัว เยงกิสข่าน เป็นแม่ทัพหลวง พล ทหาร มหง่ล และ ตาด ยก ไป คราว นั้น มี จำนวนสองแสนห้าหมื่น เมื่อทัพหน้า มหง่ล ถึงชานกำแพงใหญ่ มีพวกจินที่เป็นไส้ศึก เปิดประตูรับ

การสงครามครั้งนั้น ทหารจินชำนิชำนาญ ยุทธวิธีดีกว่าทหาร มหง่ล กองทัพ มหง่ล ปราชัย พระเจ้าเยงกิสข่าน ต้องเกาฑัณฑ์ มียาดแผลในที่รบ กองทัพ มหง่ล ต้องเลิก

กลับไปยังบ้านเมืองคราวหนึ่ง

บีรุ่งขึ้น พระเจ้าเยงกิสข่าน ได้ยก กองทัพไปปราบปรามจีนอีก คราวนี้ได้ ให้ เจ้าแคว้นกิ๋น (กิมฮวน) ที่อยู่เมือง ปักกิ่ง ยก กองทัพไปช่วยโจมตี ทางแคว้น ตะวันออก ของ จีน อีกทางหนึ่ง

เมื่อยกไปถึงใกล้ กรุงนานกิง ได้ ส่ง พระราชศาส์นไปยังพระเจ้าแผ่นดินจีน มีความว่า การที่ยก กองทัพ มานี้ ต้อง เปลือง ทรัพย์สมบัติ จะให้กลับไปด้วยมือเปล่าอย่างไร พระเจ้านิมจง ได้ ขึ้น ไป ตรวจ กำลัง ข้าศึก บน เชิงเทินทอดพระเนตรเห็นกองทัพ มหง่ล ตั้ง เต็ม ไป ทั้งท้องทุ่ง ก็ตกพระหทัย ทั้งทราบข่าวว่ากองทัพกิ๋นได้ยกเข้ามาใกล้พระนคร ได้ส่งอำมาตย์นำหนังสือยอมอ่อนน้อม พร้อมด้วยเครื่องราชบรรณาการไปมอบถวาย เยงกิสข่าน เครื่องราชบรรณาการคราวนั้นนอกจากเพชรนิลจินดา ไข่มุกด์ แพรซึ่งเป็นของมีค่า ยังมีม้านับด้วยจำนวนพันและหญิงสาวจีน อีกห้าร้อยคน (ในพงศาวดารจีนกล่าวว่า พระราชธิดาพระเจ้านิมจง อีกองค์หนึ่ง)

ก่อนที่พระเจ้าเยงกิสข่านจะเลิกทัพกลับไป ได้แบ่งกองทัพให้แม่ทัพยกลงไปทางใต้ ปราบปรามแคว้นชายทะเลริบทรัพย์สมบัติตามรายทาง

การที่ยกกองทัพมาคราวนี้ พระเจ้าเยงกิสข่าน ได้ ที่ปรึกษาดี กลับไปด้วย นายหนึ่งมีนามว่า เยลูชูไซ มีความสามารถรู้การบ้านเมืองของนานาประเทศ รู้ทางรัฐศาสตร์ ดีผู้หนึ่ง เป็นเชื้อเจ้าแคว้นขีตันรูปร่างสูงใหญ่ไว้หนวดยาว เสียงแหลม

วันหนึ่งพระเจ้า เยงกิสข่าน ออกว่าราชการ รับสั่งถามอำมาตย์ ว่ากิฟ้า ชะนิดใด จะเป็นการสนุกสำหรับพวกเรา อำมาตย์ นายหนึ่งทูลว่า การล่าสัตว์ พระเจ้าเยงกิสข่าน รับสั่งว่ายังไม่เป็นการสนุกแท้ การที่สนุกมากคือยกกองทัพไปปราบปรามประเทศต่าง ๆ

พระเจ้า เยงกิสข่าน ทรง ทราบ ดี ว่า ยัง มีประเทศเป็นอันมากที่จะไปปราบปราม ทรงทราบจากพ่อค้าชาวต่างประเทศว่า ราชอาณาจักรชิวัน มั่งคั่งด้วยทรัพย์สมบัติ บ้านเมืองกำลังเจริญรุ่งเรือง แต่มลกษัตริย์ไม่มีความสามัคคีต่อกัน

ใน พ. ศ. ๑๗๐๖ กาหลิปแห่ง นครบัฆดัท ประเทศยาบีโลเนีย คือที่เรียกว่าประเทศเมโสโมตาเบีย ฤๅ อิหรัด ในเวลานี้ ได้ส่ง ทูตมาขอความ ช่วย เหลือ ให้ ไกล่ เกลี่ย มโฮหมัดชาห์แห่งราชอาณาจักรชิวัน เรื่องจะแย่งตำแหน่งกาหลิปมโฮหมัดชาห์พระองค์นี้ เป็น กษัตริย์ที่

กล้าหาญ เคยปราบปรามอิสลามประเทศอยู่ในอำนาจทั้งสิ้น จนพวกอิสลามทั้งหลายถวายพระนามว่า พระเจ้าอาเล็กษานเดอร์องค์ที่ ๒ หรืออิสคันเดอร์ซาห์ มิราชอาณาเขตต์ทางทิศเหนือจดทะเลแคสเปี้ยน และ อาเซียน้อย ทิศตะวันตกจดทะเลแดง ทิศตะวันออกจดแม่น้ำสินธุ เมืองสำคัญ ย็อกฮารา สะมะขันท์ เฮรัต นิชาเปอร์ โฆขันท์ โฆราส่าน

พระเจ้าเยงกิสข่าน ได้ส่งทูตนำพระราชศาส์นไปขอไกล่เกลี่ยตามคำขอร้อง ของ กาหลิป ยังราชสำนัก มโฮหมัดซาห์ คณะทูตถูกไล่กลับ เมื่อ พระเจ้าเยงกิสข่าน ทรงทราย ได้ประชุมอำมาตย์แม่ทัพนายกอง มีรับสั่งว่าท่านทั้งหลายแหงนดูบนท้องฟ้า เห็นหรือว่าดวงอาทิตย์มีสองดวง จะเกรงอะไรกับกษัตริย์อิสลาม แต่พระเจ้าแผ่นดินจีน เรายังปราบปรามอยู่ใต้อำนาจได้ จะปล่อยให้ มโฮหมัดซาห์อยู่บนบ่าฉิ แข่งขันอำนาจเราไม่ได้เป็นอันขาด

พระเจ้าเยงกิสข่าน ปราบปรามชาวอิสลามสิ่งสำคัญที่พระเจ้าเยงกิสข่าน จะต้องทรงจัดการก่อนยกพลไปปราบปรามกษัตริย์อิสลาม เรื่องประเทศใกล้เคียงเกรงจะกลับเป็นศัตรูขึ้นจึงได้มีพระราชศาส์นไปขอกำลังพลทหารจีนและตาดยกสมทบไปช่วยด้วย ทรงจัดให้ มุคฮูลี สหายเก่าดูการบ้านเมืองแทน เรียกระดมพลรวมที่ตำบล เปอร์ติส

วันหนึ่งในเดือน ฤดูร้อนปี พ. ศ. ๑๗๖๑ พระเจ้าเยงกิสข่านได้ยกกองทัพจากนครการาโกรัม พร้อมด้วยพระราชบุตรสองค์ ตูลียากาไต อ๊อกใด ยู่ยี่ เป็นตำแหน่งปลัดทัพไปกับแม่ทัพสี่นาย

พลทหาร ของ พระเจ้า เยงกิสข่าน ที่ มีชื่อเสียงเป็นที่เกรงกลัว กัน มาก กว่า เหล่า อื่น ๆ เวลานั้นคือพวกตูรกิเชื่อตาด พวกนิรักษาวินัยเคร่งครัด มีความจงรักภักดีต่อเจ้านายมาก เวลาต่อสู้ศัตรูไม่รู้จักถอย ยอมพลีชีวิตในสนามรบ

เครื่อง อาณัติ สัญญา ของ กอง ทัพ มหึมา กลางวันใช้หางโคกะทิง โยก กลางคืนใช้โคมสี พลทหารเป็นเหล่าทหารม้าสองส่วน พลเดินเท้าส่วนหนึ่ง ไม่มีเกวียนสะเบียง มีแต่รถกะโหมบรรทุกสรรพภาระและเครื่องอาวุธยุทธภัณฑ์ สะเบียงใช้ต้อนโคไปเป็นฝูง ๆ สะเบียงประจำตัวพลทหารในสนามรบใช้ เนื้อโคย่างใส่ถุงติดไปกับอานม้า พลเกาฑัณฑ์มีกระบอกหนังบรรจุลูกเกาฑัณฑ์สะพายติดไปข้างหลัง

เครื่องแต่งกายพลทหารมหึมา สวมเกราะ

และหมวกทำด้วยหนังสัตว์ มีแผ่นหนังติดห้อยบังท้ายทอย คล้ายฝาชียอดแหลม [๑]

การเดิรทัพของมหง่ล แผ่แนวเบื้นหน้ากะดาน กินเนื้อที่ตั้งสองร้อยเส้น เพื่อล่าสัตว์เบื้นอาหารไปในตัวเสร็จ มีกองขารบุรุษนับด้วยจำนวนพัน แต่งตัวปลอมเบื้นพ่อค้าเดิรล่วงหน้าไปสืบเหตุการณ์ต่าง ๆ กองทหารช่างจินมีเครื่องมือเช่น ฆ้อน ขวาน มีดเลื่อยและเชือกติดไปด้วยพร้อม เวลากองทัพข้ามลำน้ำใช้เชือก หนัง ผูก กับบังเหียนม้าหลาย ๆ ตัวว่ายข้าม ผู้ขับขี่มือหนึ่งเกาะหางม้า มือหนึ่งชูถุงสะเบียงเสื้อผ้าว่ายตามไป

กองทัพมหง่ล ครั้งนั้นเวลาเดิรผ่านแคว้นข้าศึกไม่ว่าถึงตำบลใดเที่ยวตีปล้นแย่งชิงทรัพย์สมบัติราษฎรเผาบ้านเมืองพินาศตลอดไป กล่าวว่ากองทัพมหง่ลเดิรไปถึงไม่ว่าที่ใด มีฝูงสุนัขจิ้งจอกแร้งกาตามไปเบื้นฝูง ๆ เพื่อกินทรากศพ ชีวิตมนุษย์ได้ล้มตายในสมัยนั้นกล่าวว่ามากกว่ามหายุทธสงครามสามเท่าถ้าจะเทียบกับ ครั้ง พระเจ้าอาเล็กษานเดอร์ หมวกด้านหลังรูปหมวก

มหาราช ศราวปรายปรามชาว อาเซีย เมื่อพันห้าร้อยปีล่วงมาแล้ว ผิดตรงกันข้ามทุกอย่าง อาเล็กษานเดอร์ ยกพลมุ่งไปทาง ทิศ ตะวันออก พระเจ้าเยงกิสข่าน มุ่ง ตรงไป ทางทิศ ตะวันตก อาเล็กษานเดอร์ซ่อมแซม และ สร้าง บ้านเมือง ของศัตรู เยงกิสข่าน มีแต่ทำลาย

เมื่อพระเจ้าเยงกิสข่าน ยก พล พัน ประเทศถิเบต ใกล้เขตต์ขีวัน ได้รับข่าวกำลังข้าศึกว่ามีกำลังกว่าสองเท่า จัดให้ยู่ยี่ พระราชบุตรองค์น้อย คุมพล ไป ลวง ข้าศึก ทาง แม่น้ำโอสุส ทำทีเหมือนจะข้ามลำน้ำนั้น มโฮหมัดชาห์ได้ตั้งรับอยู่ทางฝั่งซ้ายตรงกันข้าม แต่หาได้มีการสู้รบต่อกันอย่างใดไม่ พระเจ้าเยงกิสข่าน ยกกองทัพอ้อมไปเสียทางอื่น กว่ามโฮหมัดชาห์จะ ทรง ทราบว่า ถูก หน่วง กำลังพระเจ้าเยงกิสข่าน ได้ยก พลไป ถึง เมืองเฟอร์คานา ทางทิศใต้ กองเซปโนยอง ยกแยกไปทาง ช่องกิซิลกุม ผ่านเมืองกาสคา ขับไล่พวกคุซลุกถอยหนี เซปโนยอง มุ่งตรงเลยไปเมืองโฆขันท์ มีกองทัพ อิสลาม ตั้งรับอยู่ที่เมืองนั้นมาก

---

๑ หมวกชะนิดนี้ ต่อมาชาวประเทศต่าง ๆ ทางตะวันออกนิยมใช้สำหรับพลทหาร มาหลายร้อยปี ถือเบื้นหมวกชัยเวลาออกศึก กองทัพไทยโบราณทำด้วยผ้าขาว ลงเลขยันต์

พระเจ้าเยงกิสข่าน ยก ตามไป ทาง ช่องกิ ซิลกุม ผ่านทางเมือง พัลขะ ตรงไปนคร บ๊อกฮารา แต่ มโฮหมัดชาห์ ถอยไปถึงเมือง บ๊อกฮารา ก่อน เมื่อทรงทราบข่าวศึกว่ายก มาหลายกอง จะตั้งรับอยู่ที่เมืองหลวงจะทานไม่ ได้ จึงรวบรวมทรัพย์สมบัติและราชบริพาร ยกถอยหนีขึ้นไปยังเมืองสะมะขันท์

เมืองสะมะขันท์ เวลา นั้น กำลัง รือ กำแพง ซ่อมแซมใหม่ มโฮหมัดชาห์ ทรงช้างเข้า ทางช่องกำแพงที่รือ ทรงตรวจสถานที่เห็น ว่าจะต้านทานไม่ได้ ก็ยกพลเลยไปยังเมือง โฆราส่าน ตั้งพระหทัยจะต่อสู้ให้ถึงแพ้และ ชะนะณเมืองนั้น เมืองโฆราส่าน เป็นเมืองที่มี ป้อมคูประตูหอรบแข็งแรง เมื่อกองทัพหน้า มหง่ล ยกมาถึง มโฮหมัดชาห์ได้ ให้แม่ทัพ ออกต่อสู้ หลายครั้ง ทั้งสองฝ่ายได้ล้มตาย ลงเป็นอันมาก ทหารอิสลาม สู้ มหง่ล ไม่ ได้ พระเจ้ามโฮหมัดชาห์ได้ถอยหนีจาก เมืองนั้นอีก

พระเจ้า เยงกิสข่าน สั่ง ให้ สุโบไตม์ และ เชปโนยอง แม่ ทัพ ใหญ่ ทั้ง สอง ยก ติด ตาม มโฮหมัดชาห์ จับเป็นไม่ได้ ให้จับตาย เป็น การประหลาด ที่ พลทหาร มหง่ล สองหมื่น ตามจับคน ๆ เดียว

แม่ทัพ มหง่ล ทั้ง สอง เมื่อ ยก ตาม ไป ถึง เมืองนิสซาเปอร์ แยกกองทัพเป็นสองกอง กองหนึ่งยกลงไปทางประเทศเปอร์เซีย อีก กองหนึ่งยกตามขึ้นไป ทาง ประเทศ บาบิโลเนีย (อิรัก)

มโฮหมัดชาห์ เมื่อเสด็จไปถึงเมือง ฮามาดัน ใต้เมือง บัฆดัท ทิ้ง พระราชวงศานุวงศ์ และ ราชบริพาร ทรงม้ากับ มหาดเล็กสามนาย หนีย้อนขึ้นไปทางเหนือ ก่อนที่จะจากพระ ราชวงศานุวงศ์ ได้รับสั่งด้วยเสียพระหทัยว่า พันพสุธาในโลกนี้ จะไม่เหลือว่าง ให้ ข้าพเจ้า อาศัย ปราศจาก ทหาร มหง่ล บ้าง ที่เดียว หรือ เสด็จหนีไปทางทะเลแคสเปี้ยน รายฎรที่ ตำบลบ้านอัสเตอร์ราบัด ริมชายทะเล ได้จัด เรือส่ง มโฮหมัดชาห์ ไป ประทับ ยังหมู่ บ้าน บน เกาะเล็กแห่งหนึ่ง เป็นเวลาพระชนม์ถึงฆาฏ ทหารมหง่ล สืบตามไปจนพบพระองค์ มโฮหมัด ชาห์ เสด็จหนีโจนลงทะเล สิ้นพระชนม์ณที่ นั้น พระราชศฤงคารของพระมหาจักรพรรดิ วาระลาโลก มีแต่พระสนับเพลาและฉลอง พระองค์ ติดไปเท่านั้น

การหนีของพระมหาจักรพรรดิอิสลาม ทำ ให้ประเทศต่าง ๆ ในอาเซียภาคตะวันตกได้รับ ความพินาศไปตาม ๆ กัน เสด็จ หนี ถึง

ประเทศใด, แควันใด ทหารมหง่ล ที่ติดตามปล้นและเผาบ้านเมืองตลอดไป จนมีคำกล่าวว่า พระเจ้าอาลาอุดดิน มโฮหมัดชาห์ เปรียบเหมือนตัวกาฬโรค เสด็จไปทางใดตำบลใดที่นั้นได้รับความพินาศ

พระเจ้า เยงกิสข่าน ยก ทหาร เข้า ตี เมือง บ๊อกฮารา ซึ่งเป็นเมืองเจริญด้วยศิลปวิทยาในสมัยนั้น มีกำแพงวัดโดยรอบพันสองร้อยเส้น รอบเมืองเป็นป่าทึบ พลทหารอิสลาม ออกมาตั้งรับอยู่กองหนึ่ง

พระเจ้าเยงกิสข่าน แยก พล ออก เป็น สอง กอง กองหนึ่งเข้าตีเมือง อีกกองหนึ่งยกเข้าโจมตีกองทัพอิสลาม ที่ตั้งรับอยู่ทางนอกเมือง การโจมตีเมืองทำในเวลากลางคืน ใช้หอรบเลื่อน ซึ่งสร้างโดยฝีมือทหารช่างจีน พลรักษาเมืองต้านทานไม่ไหว เมืองได้เสียแก่กองทัพมหง่ล ทหารชาวอิสลามได้แตกกะจัดกะจาย

พระเจ้าเยงกิสข่าน ทรงม้าเสด็จเข้าในเมือง นับว่าเป็นครั้งแรก ของ นคร ราชาธิราชอิสลาม ตกอยู่ในเงื้อมพระหัตถ์ของกษัตริย์มหง่ล เมื่อพระเจ้า เยงกิสข่าน ทอด พระเนตร เห็น สถาน ที่แห่งหนึ่ง เป็นตึกก่อด้วยศิลาใหญ่โต ทรงรับสั่งถามว่า นั่นวังของ ชาห์ หรือ อิมัม ผู้หนึ่งทูลตอบว่า หามิได้ นั่นเป็นโบสถ์ของพระเจ้า

ความคลั่งในทาง ศาสนาของพวกอิสลาม และ ความ เกรงกลัว อำนาจ พระเจ้าเยงกิสข่าน ทำให้พระเจ้าเยงกิสข่านเป็นตัวนายโรงในคราวนั้น พวกอิมัน (พระแขกในลัทธิอิสลาม) และ ชาอิก (พวกนิกายเจ้าเซ็น) แสดงความนอบน้อมอย่างพระเจ้า ถึงกับ อิมัม ผู้หนึ่งเข้าขี่ม้าพระที่นั่งเข้าไปยัง มัสยิต ชาอิก ผู้หนึ่งถามขึ้นว่า ผู้ ที่อยู่บนหลังม้าซึ่งสวมเกราะนั้นคือ ใคร ชาอิก ผู้หนึ่งยกมือขึ้นเป็นเชิงห้ามพูดว่า ฮุส นั่นคือ พระเป็นเจ้าได้มาอยู่ข้างพวกเรา

พระเจ้า เยงกิสข่าน รับ สั่ง ถาม พวก อิมัม เรื่องพระคัมภีร์ โกหร่าน และเรื่องการไปนมัสการหินกายะยังเมือง เมคคะ ทรงรับสั่งว่า การที่ต้องไปถึงเมืองเมคคะ ไม่เห็นเป็นการจำเป็น พระเจ้ามีอยู่ทุกแห่ง นมัสการที่ใดก็ได้ รับสั่งให้ทหารมหง่ลเผาพระคัมภีร์โกหร่าน เสียสิ้น แทนที่พวกอิมัม จะได้รับความภาคภูมิใจ กลับได้รับความเศร้าโศก รับสั่งประกาศว่า การที่เสด็จมานี้เพื่อจะลงโทษ ชาห์ ของ ท่าน ที่ได้ ทำ บาปกรรมไว้ มาก รับสั่ง ให้ ทหาร มหง่ล ริบ ทรัพย์สมบัติ ราษฎร

และเผาบ้านเมือง นครกำลังเจริญรุ่งเรืองด้วย ศิลปศาสตร์ หัตถกรรม และพาณิชยการ ได้ถึงความพินาศลงครั้งนั้น

เมืองเอกของชาวอิสลามที่ต่อสู้แข็งแรง แล้วต้องยอมอ่อนน้อมคือ เมืองสะมะขันท์ ต่อสู้ต้านทานอยู่ได้เพียงสี่วัน เมืองเฮรัตถูกล้อมอยู่หลายวัน ขาดสะเบียงอาหารลงจึงต้องยอมอ่อนน้อมต่อกองทัพมหง่ล

กองทัพมหง่ล ไปปราบปรามชาวยุโรป

พ. ศ. ๑๗๖๓ เมื่อพระเจ้าเยงกิสข่านเที่ยวปราบปรามชาวอิสลามค่อยสงบราบคายลง รวมทหารสองแสนให้แม่ทัพสองนายยกขึ้นไปปราบปรามประเทศทางทิศเหนือ เมื่อกองทัพมหง่ลถึงแถบภูเขาคอเคซัส ได้สู้รบพวกชาติกิบชักรัสเซีย (ตาดพวกหนึ่ง) ได้ต่อสู้กันหลายครั้ง ตามแคว้นริมทะเลดำแม่ทัพมหง่ลได้แต่งกลล้อมจับแกรนด์ดยุครัสเซียฆ่าเสีย

ก่อนที่ชาวมหง่ลจะยกไปถึงยุโรป เซนต์เยโรมได้พยากรณ์เรื่องภัยผิวเหลืองไว้ว่าในอนาคตกาลจะมีชาติหนึ่งยกมารุกรานชาวยุโรป และทำลายคริสต์ศาสนา พวกนั้นบ้านเมืองเรียกว่า ก๊อก หรือ มาก๊อก เย็นประเทศที่อยู่เชิงภูเขาใหญ่ในทวีปอาเซีย ชาตินั้นไม่รู้จักดื่มน้ำอะหงุ่น ไม่รู้จักบริโภคเข้าสาลีและเกลือ บริโภคแต่เนื้อสัตว์ดิบ ๆ เหตุฉะนั้นเมื่อกองทัพมหง่ลรุกรานถึงประเทศยุโรป ชาวยุโรปจึงมีความหวาดหวั่นมาก

บาดหลวงโรเยอร์เมคอน ได้กล่าวว่า ชาวมหง่ลยกมารุกรานเพื่อทำลายคริสต์ศาสนา พระเจ้าเฟรเดอริกที่ ๒ แห่งประเทศปรัสเซีย ได้มีพระราชศาส์นถึงพระเจ้าเฮนรีที่ ๓ ขอทหารอังกฤษยกไปช่วย ข้อความในพระราชศาส์นกล่าวว่า พวกมหง่ลเป็นพวกหนึ่งในสิบของชาติอิสราเอล (พวกยิว) กราบไหว้รูปโคทองเป็นพระเจ้า ยกพลเข้ามาทางทะเลแคสเปียน เพื่อทำลายบ้านเมือง

ครั้งนั้น เซนต์หลุย ขอร้องความช่วยเหลือไปยังราชินิปลานช์ แห่งคาสติล (ประเทศสเปญ ซึ่งเวลานั้นแยกกันหลายแคว้น) ให้ช่วยออกประกาศชักชวนชาวฝรั่งเศส ยกทหารต่อสู้ชาวมหง่ล เพื่อป้องกันคริสตศาสนา โปป ได้เรียกประชุมกษัตริย์และหัวหน้าต่าง ๆ ในยุโรปที่เมืองเลยอง ในประเทศฝรั่งเศส เป็นการกะเทือนทั่วไปทั้งยุโรป

ครั้งนั้นกองทัพมหง่ลเที่ยวรุกราน อยู่กว่า

สองปี่ พ.ศ. ๑๗๖๕ พระเจ้าเยงกิสข่าน ได้เริ่ยกกองทัพกลับลงมาช่วยปราบปราม ชาวอิสลามทางใต้

มหง่ลปราบปรามชาวอิสลาม ครั้งที่ ๒

ชาวประเทศเปอร์เซ่ีย อาฟฆานิสถาน เกลี่ยดชัง ชาวมหง่ล มาก ไม่ยอมอ่อนน้อมง่าย ๆ กลับสู้รบ มหง่ล อยู่เย็นเวลานาน พระเจ้าเยงกิสข่าน ติ ได้แคว้น ต่าง ๆ มา เย็นเมื่องขึ้นครั้งนั้นยี่สิบแคว้น

เดิม พระเจ้าเยงกิสข่าน เริ่ม ทำ สง คราม กับ มโฮหมัดชาห์ ที่สุดต้องทำสงครามกับ เยลลอุดดิน ผู้เย็นราชบุตร มโฮหมัดชาห์ ซึ่งหนีไปทางเขตต์ประเทศอินเดีย และกลับมาตั้งรับ อยู่ที่ ตำบล ริมห้วยพาเมียน ใน แคว้น ปักเตริย พระเจ้าเยงกิสข่าน ได้ยกกองทัพไปยังตำบลพาเมียน กองทัพทั้งสองฝ่ายได้สู้รบกันที่นั้นอย่างสยดสยอง ยู่ยี่ พระราชบุตรองค์เล็กของพระเจ้าเยงกิสข่าน ได้ถูกอาวุธ สิ้นชีพในสนามรบ เยลลอุดดิน ต้านทานทหารมหง่ล ไม่ได้ถอยหนีจาก พาเมียน [๑]

เยลลอุดดิน ยก พล ถอย ไป ยัง แม่น้ำสินธู ได้ มีการ สู้รบกันอย่างทรหดอีกครั้งหนึ่ง กองทัพอิสลาม ปราชัยแตกกะจัดกะจาย เยลลอุดดิน หนีข้าศึกกะโจน ลงใน แม่น้ำ สินธู พร้อมกับธงชัยพิ้นสีเขียว ซึ่งเย็นสีของศาสนามโฮหมัด พระเจ้าเยงกิสข่าน ออกพระโอษฐ สรรเสริญ ชม ว่า เยลลอุดดิน เย็น ผู้ กล้าหาญมาก ให้ทหารมหง่ล ตามจับไปจนใกล้เมื่องอินทปรัฐ (เมื่องร้างริมเมื่อง เฑลฮิ) ไม่พบตัวเลยศูนย์หายไป

การที่ประเทศอินเดียไม่ถูกทหารมหง่ลเข้าปราบปรามคราวนั้น มีเหตุผลคล้ายกับครั้งพระเจ้าอาเล็กษานเดอร์มหาราช แม่ทัพนาย กอง กราบ ทูล ห้าม พระเจ้า เยงกิสข่าน ว่า

---

๑ ตำบล พาเมียน เวลานี้ เย็นตำบลร้าง อยู่ทางทิศตะวันตก ใกล้ นครคาบูล เมื่องหลวงของประเทศ อาฟฆานิสถาน ชาติกริก เคยปกครองอยู่ มีพระพุทธรูปสลักติดอยู่กับหน้าผาที่ภูเขาณตำบลนั้น เย็นพระพุทธรูปยืนใหญ่ที่สุดในโลก สูงสองร้อยฟีต ริมนั้นมีวิหารถ้ำหลายสิบแห่ง มีเสาศิลาพระธรรมจักรเย็นศิลาแลง สูงร้อยฟีต มีพระสถูป เย็นเนินดิน เรียก เกสสถูป พระพุทธรูปตามทางสันนิษฐาน เย็นฝีมือชาวกริก สร้าง เกสสถูป และ เสาพระธรรมจักร กล่าวกันว่าสร้างครั้งรัชชสมัย พระเจ้ากะนิ วงศ์กุษาน

เย็นประเทศแห้งแล้ง ความไข้ชุกชุม

ตามบรรทึกของ มาโคโปโลชาวเวนิเชียน ผู้ซึ่งไปเห็นกับตาในครั้งนั้นกล่าวว่า การสื่อศาส์นของชาวมหง่ล รวดเร็ว โดยตั้งที่พักกองม้าใช้ตามทางตลอด ระยะห่างกันพันเส้นมีที่พักแห่งหนึ่ง มีม้าสำหรับสื่อศาส์นไม่ต่ำกว่ายี่สิบม้า ผูกเครื่องเตรียมพร้อมอยู่เสมอสองม้า พระราชาธิราชมหง่ล อาจทรงรับข่าว ระยะทางคนเดินสิบวันได้ในเวลาสี่สิบแปดชั่วโมง บางครั้งผลไม้สดส่งจากเมืองกัมบาลู ไปถวายพระราชธิราช ที่ตำบลขันท ในวันเดียว

พวกม้าใช้ ชำนาญการขับขี่เดินทางได้รวดเร็ว วันหนึ่งไปได้เย็นระยะตั้งพันเส้น ม้าใช้ที่ประจำรักษาการณ์ตามระยะทาง มีเวรประจำการแต่งตัวเตรียมพร้อมอยู่เสมอ เมื่อม้าใช้ตำบลต้นทางมาถึง รับหนังสือรับห้อม้าส่งตามระยะต่อ ๆ ไป ม้าสื่อศาส์นมีระฆังผูกที่คอเพื่อจะได้ส่งเสียงแต่ไกล ตามที่พักกองสื่อศาส์นนั้นเย็นที่ผสมปสุสัตว์ด้วย มีโค ม้า แกะ เพื่อเย็นสะเบียง พาหนะ ในการสงคราม

พ.ศ. ๑๗๗๒ พระเจ้าเยงกิสข่าน ประชวรไข้ รีบเสด็จกลับ แต่ไม่ทันถึงนคร การาโกรัม ได้สิ้นพระชนม์ตามทาง พระชนม์ได้ ๖๖ พรรษา ก่อนจะสิ้นพระชนม์ ได้รับสั่งแก่แม่ทัพนายกองว่า ในโลกนี้ยังมีประเทศอีกหลายประเทศซึ่งยังไม่ได้ อยู่ใต้อำนาจ พวกเรา บุตรของฉันจะต้องไปปราบปราม

มาโคโปโล กล่าวว่า เมื่อพระศพถึงนคร การาโกรัม มีอำมาตย์และพลทหารได้พลีชีพฆ่าตัวตายตามกว่าพันคน ก่อนจะลงมือทำการฆาตกรรม ร้องประกาศว่า ข้าพเจ้าผู้มีความซื่อสัตย์ต่อเจ้านาย จะตามไปรับใช้สอยยังโลกหน้า

พระเจ้าออกไดข่าน

พ.ศ. ๑๗๗๒—๑๗๘๔

พระเจ้าออกไดข่าน พระราชบุตรที่สาม ซึ่งจีน ถวาย พระ นาม ภายหลัง ว่า พระเจ้าไตซอง ได้ขึ้นทรงราชย์แทนพระราชบิดา เวลานั้นพระเชษฐาทรงพระนามตูลี ครอบครองอยู่ทาง แคว้น มอสเลมยากาไต ครอง ประเทศ จีนฝ่ายใต้ ประเทศกิ้นกลับกบฏไม่ยอมอ่อนน้อมพระเจ้า ออกไดข่าน ได้ส่ง กองทัพ และ สู้รบ กับประเทศกิ้นอยู่หลายปี

พ.ศ. ๑๗๗๔ หลีซองขึ้นทรงราชย์ประเทศจีนที่เมืองนานกิง ตูลี ได้สิ้นพระชนม์ใน

ประเทศเปอร์เซีย ในปีนั้น ยากาไต ติได้แควันโฮหนำ และเซนสิ เป็นเมืองขึ้น พ. ศ. ๑๗๗๕ พระเจ้าออกไดข่าน ได้ยก กอง ทัพ ไปปราบปรามประเทศเกาหลิ เป็นเมืองขึ้น

พ. ศ. ๑๗๗๖ พระเจ้าออกไดข่าน ได้ ให้พระราชบุตรทรงนาม กูตับ ไปปราบปราม แควันเสฉวน และปกครองอยู่ณแควันนั้น ในปีนั้น เจ้าแควันกิ่นได้ยกตัวขึ้นเป็นพระเจ้าไงซอง ออกไดข่าน ได้ ไปปราบปรามเจ้าแผ่นดินกิ่น พ่ายแพ้ทิ้งกรุงปกิ่ง ออกไดข่าน ได้รวมพลหลายกองทัพ ยกไป ปราบ ปราม พระเจ้าหลิง พระเจ้าแผ่นดินจินต้องทิ้งนครนานกิง หนีไปตั้งเมืองหลวงที่ ฮังเชา

พ.ศ. ๑๗๗๘ พระเจ้าออกไดข่าน เสด็จยกกองทัพไปปราบปรามชาวยุโรป พ. ศ. ๑๗๘๓ เมือง กิเอฟ ได้ถูกทำลาย ชาวรัสเซีย ยอมอ่อนน้อมเป็นเมืองขึ้น ชาวโปแลนด์ กับ ฮังการี ยอมอ่อนน้อมต่อ มหง่ล สะโบไต แม่ทัพมหง่ล มีความสามารถมาก สมัยนั้น ทางกองทัพมหง่ล มียืนไฟใช้แล้ว การที่ กองทัพ มหง่ล ได้ ชัย ชะนะ ที่ เมือง ประเทศเปอร์เซีย ในปีนั้น ยากาไต ติได้แควันโฮหนำ และเซนสิ เป็นเมืองขึ้น พ. ศ. ๑๗๗๕ พระเจ้าออกไดข่าน ได้ ยก กอง ทัพ ไปปราบปรามประเทศเกาหลิ เป็นเมืองขึ้น

พ. ศ. ๑๗๗๖ พระเจ้าออกไดข่าน ได้ ให้พระราชบุตรทรงนาม กูตับ ไปปราบปราม แควันเสฉวน และปกครองอยู่ณแควันนั้น ในปีนั้น เจ้าแควันกิ่นได้ยกตัวขึ้นเป็นพระเจ้าไงซอง ออกไดข่าน ได้ ไปปราบปรามเจ้าแผ่นดินกิ่น พ่ายแพ้ทิ้งกรุงปกิ่ง ออกไดข่าน ได้รวมพลหลายกองทัพ ยกไป ปราบ ปราม พระเจ้าหลิง พระเจ้าแผ่นดินจินต้องทิ้งนครนานกิง หนีไปตั้งเมืองหลวงที่ ฮังเชา

พ.ศ. ๑๗๗๘ พระเจ้าออกไดข่าน เสด็จยกกองทัพไปปราบปรามชาวยุโรป พ. ศ. ๑๗๘๓ เมือง กิเอฟ ได้ถูกทำลาย ชาวรัสเซีย ยอมอ่อนน้อมเป็นเมืองขึ้น ชาวโปแลนด์ กับ ฮังการี ยอมอ่อนน้อมต่อ มหง่ล สะโบไต แม่ทัพมหง่ล มีความสามารถมาก สมัยนั้น ทางกองทัพมหง่ล มียืนไฟใช้แล้ว การที่ กองทัพ มหง่ล ได้ ชัย ชะนะ ที่ เมือง เลียกนิตส์ แล้ว ไม่ปรายปรามต่อไปทางทิศตะวันตกประเทศยุโรปอีกนั้น กล่าวว่าแม่ทัพมหง่ล เห็น ว่า พื้น ภูมิประเทศ เป็น ป่าทึบ และ มีภูเขาสงไม่เหมาะกับกองทัพม้า จึงได้คุมพลกลับลงมาปราบปราม แควัน ภูเขา คอเคซัซ และแควันอาเมเนีย

ใน พ. ศ. ๑๗๘๔ พระเจ้าออกไดข่าน ได้สิ้นพระชนม์ที่ นครการาโกรัม

พระเจ้าติงซอง

พ. ศ. ๑๗๘๔—๑๗๙๔

เมื่อ พระเจ้าออกไดข่าน สิ้น พระชนม์แล้ว ไม่มีพระราชโอรสสืบสันตติวงศ์ กูตัม พระราชโอรสที่ครองอยู่ เสฉวนได้สิ้นพระชนม์เสียก่อนนั้น ข้าราชการชาวมหง่ล จึงได้ยกพระราชนัดดา พระองค์ใหญ่ ทรง พระนาม ชิลาวุน ขึ้นทรงราชย์ จินถวายพระนามว่า พระเจ้าติงซอง ใช้ศักราชเกยุก ยกพระราชมารดาขึ้นเป็นฮองไทเฮา ช่วยว่าราชการแผ่นดิน เยลูชูไซ ประธานมนตรีได้ ถึงแก่กรรมในปีนั้น

ใน ระหว่าง พระเจ้า ติงซอง ครอง ราชย์ มหง่ลกลับเสียแควัน เลียวยาง แก่กิ่น แควันใต้ชาย ทะเล แก่ พระเจ้า หลิซอง ประเทศ จิน อำมาตย์มหง่ล เห็นว่า บ้านเมือง ถูกรุกรานจาก

เพื่อนบ้าน มากขึ้น จึงได้ ไป อันเชิญ มังกู บุตร ที่สามของ ตูลิ ซึ่งเป็น พระราช นัดดาใหญ่ ของ พระเจ้า เยงกิสข่าน รักษา การณ์ อยู่ ที่ แคว้น กวางไซ ขึ้นทรงราชย์

พระเจ้ามังกูข่าน

พ. ศ. ๑๗๘๔—๑๘๐๒

พระเจ้ามังกูข่าน จีนเรียกว่า เฮียนซอง แม้แต่ทรงราชย์เป็นเวลาเพียงแปดปี มีพระราช ประวัติน่าประหลาด ทรงปราบปรามแว่นแคว้น ต่าง ๆ ขยายราชอาณาเขตต์ไพศาล โดย อาศัยพระอนุชา มีนาม กุบลาย ผู้ มีความ สามารถเป็นทั้งนักรบ และ รอบรู้ทาง รัฏฐ ประ- ศาสตร์ เคยศึกษาจากอาจารย์ที่ดี มี นาม ว่า เยาเชา เคย สั่งสอน และ แต่ง สุภาษิต ไว้ แปดข้อ จีนได้รวบรวมไว้เป็นสุภาษิตต่อมามี ความว่า ผู้ ที่เป็นพระเจ้าแผ่นดิน จะต้องมีความ กรุณาต่อราษฎร ต้องเป็นผู้ ศึกษาศิลปศาสตร์ ต่าง ๆ ต้องนบนอบอ่อนน้อมต่อผู้ ใหญ่ ต้อง รักวงศ์ญาติ และ มิตรสหาย ต้องนบนอบบูชา บรรพบุรุษ ต้องตั้งอยู่ในธรรม ทำแต่สิ่งที่เป็น ทางถูก ไม่เชื่อฟังคำคนสอพลอ ต้องรัก ราษฎรเหมือนกับบุตร และ ธิดา คอยบำรุงให้ มีความสุข

พ. ศ. ๑๗๙๖ พระเจ้ามังกูข่านให้กุบลาย ยกทหารไปปราบปรามแคว้น เซนสิ ตั้งแม่ทัพ ประจำปกครอง พ. ศ. ๑๗๙๗ ยกพลไป ปราบปรามแคว้นฮุนหนำ (ยูนนัน) แบ่งกองทัพ ให้แม่ทัพชื่อ อุเรียงกาได ไปปราบปราม ชาวบ๋า ตุร้ายห้าก๊ก ซึ่ง อยู่ ระหว่างแคว้น ฮุนหนำ กับ พะม่า[๑] ครั้งนั้น กุบลาย ได้ยก ทหารมหึมาโจมตีเมือง ตะลีฟู (ยูนันฟู) บังคับ ให้เจ้าเมือง อ่อนน้อม ส่งเครื่อง ราชบรรณาการ ตั้งแม่ทัพ และ ทหารมหึมา ประจำตั้งแต่ครั้งนั้น ส่วนตัวกุบลายกลับไปประจำอยู่ที่แคว้นกวางไซ

พ. ศ. ๑๘๐๐ พระเจ้า มังกูข่าน ยกไป ปราบปรามแคว้นเสฉวน จัดการตั้งข้าหลวง และทหารประจำ

---

๑ ชาวบ๋าตุร้ายห้าก๊ก คงเป็นพวกไทย ที่ยกลงมาตั้ง สยามประเทศฝ่ายเหนือ หัวหน้า เป็นต้นราชวงศ์ ของ พ่อขุนรามกำแหง ดูเรื่องพิสดารในหนังสือแสดงบรรยายพงศาวดารสยาม ของ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ เมืองคนบ๋าห้าก๊กเวลานี้อยู่ใน แคว้น ยูนนัน มีนามว่า เตงยูฟู ยองชังฟู ขวนนิงฟู เจาฮวงฟู เปาอุลฟู.

ทางแคว้นต่าง ๆ ของพวก อิสลาม ให้พระอนุชาทรงนาม หุลากู ปกครองรวมประเทศเปอร์เซีย อาฟฆานิสถาน เพลูจิสถาน ตั้งบัญชาการที่เมืองคาบล ให้พระอนุชาองค์น้อยทรงนาม หะลากา ปกครองแคว้น ปาเลสไตน์ ซีเรีย บาบิโลเนีย อามิเนีย แคว้นต่าง ๆ เชิงเขาคอเคซัส ตั้งบัญชาการที่เมือง โมซุล.

ทางประเทศยุโรปจัดข้าหลวงกับ พลทหาร มหง่ล รักษาการ ที่เมืองกาสาน แอสตราฆาน และที่คาบสมุทรไครเมีย ข้าหลวงมีตำแหน่งเสมอด้วย อุปราช มหง่ลเรียกว่า ข่านน้อย ชาวยุโรป เรียกว่า ขันเนต

พ. ศ. ๑๘๐๒ เมื่อเวลาพระเจ้ามังกูข่านคุมกองทัพไปตั้งล้อมประชิดเมือง โฮเซา (ชุงกิง) ทรงพระประชวรไข้ ได้สิ้นพระชนม์ณค่ายหน้าเมืองนั้น

พระเจ้ากุบลายข่าน

พ. ศ. ๑๘๐๓—๑๘๒๓

เมื่อแรก พระเจ้า มังกูข่าน สิ้นพระชนม์ กุบลาย ยังไม่ทราบข่าว ได้ยกกองทัพจากแคว้น กวางไซ ไปยัง แคว้น เซนสิ สู้รบกับไกสะเตา แม่ทัพใหญ่จีน ไกสะเตา ต้านทานไม่ได้ ขอทำสัญญาแบ่งเขตต์เกียงอั้นให้มหง่ลยอมให้ เงิน ปีละ สองแสนลิ่ม ประจวบทราบ ว่ามังกูข่าน สิ้น พระชนม์ ตกลง ยอม ตาม สัญญา ริบยก กองทัพกลับ ขึ้นไป ทางเหนือ ไกสะเตา แม่ทัพจีนกลับยกทหารตามโจมตี แล้วไปทูลหลอกลวง พระเจ้าหลิซอง อวดอ้างว่า ชะนะกองทัพมหง่ล

ทางนคร การาโกรัม อำมาตย์ ชาวมหง่ล ได้ยก พระอนุชา กุบลาย ทรง พระนาม อาริบูกา ขึ้นทรงราชย์ เมื่อ กุบลาย ยกพล ถึงเมืองฮันเชา แม่ทัพนายกองได้ประชุมยก กุบลาย ขึ้นเป็น มหาข่าน ปลายปี พ. ศ. ๑๘๐๓

กุบลายข่าน ได้ส่งทูต นำศาสน์ไป ยังสำนักพระเจ้าหลิซอง ต่อว่า เรื่อง สัญญาไกสะเตา ที่ได้ทำให้ไว้ คณะทูตไม่ได้ ทันเผ่า พระเจ้าแผ่นดินจีน ไกสะเตา ได้จับคณะทูตขังเสีย

ในเดือน พฤศจิกายน พ. ศ. ๑๘๐๔ กุบลายข่าน ได้ยกพล กลับไป ยังนคร การาโกรัม พระอนุชาหนีทางราชสมบัติ ภายหลังจึงกลับมาลุกะโทษรับผิด กุบลาย ให้ไปประจำรักษาราชการยังแคว้นตะวันออก

พ. ศ. ๑๘๐๕ พระเจ้าแผ่นดินจีนได้ส่งทูตนำเครื่องราชบรรณาการ ยอมอ่อนน้อม เย็นเมืองขึ้น ในปีนั้นหลิตันซึ่งประจำปกครองอยู่แคว้นฝ่ายใต้ ที่เมืองเกียง อันกลับเอาใจออก

หาก กลับไปเข้าข้างฝ่ายจีน กุบลายข่าน ได้ยกกองทัพไปปราบปราม เลยได้แคว้น ซานตุง เป็นเมืองขึ้นอีกแคว้นหนึ่ง

พ.ศ. ๑๘๐๖ กรุงปักกิ่งที่ได้ทิ้งร้างมา ได้จัดการซ่อมแซมก่อสร้างขึ้น พระราชวังตำหนักได้สร้างขึ้นใหม่อีกหลายหลัง ที่ฝังพระศพก็ได้สร้างขึ้นใกล้เมืองนั้น การก่อสร้างและซ่อมแซมกว่าปีจึงสำเร็จ[1] ได้หล่อรูปสัตว์ต่าง ๆ ด้วยทองแดง ประดับตามพระราชวังและที่ฝังพระศพ

พ.ศ. ๑๘๐๗ กุบลายข่านพร้อมด้วยราชวงศานุวงศ์อำมาตย์ราษฎร ได้ย้ายจากนครการาโกรัม มายังกรุงปักกิ่ง ในปีนั้นพระเจ้าหลีซองได้สิ้นพระชนม์ พระเจ้าตูจง พระนัดดาขึ้นทรงราชย์ประเทศจีน ไกสะเตา คงเป็นอัครมหาเสนาบดีจีนอยู่อย่างเดิม

พ.ศ. ๑๘๑๑ กุบลายข่านได้เรียกเล่าชิงจาก เสฉวน ให้ยก พลทหาร ลงมาช่วยปราบเมือง เซียงยัง เมืองนี้อยู่ตรงกับเมืองฟันชิงเป็นเมืองที่มั่งคั่ง มีราษฎรหนาแน่น เป็นที่ชุมทางการค้าขายจากมณฑลซานสี เข้าเมือง ชื่อ ลูวุน เมื่อทราบข่าวว่ากองทัพมหง่ลยกมาได้มีหนังสือขอกองทัพเมืองหลวงให้ยกมาช่วย แม่ทัพหน้า มหง่ล ชื่อ อาชู ยก พลไปใกล้เมือง เซียงยัง ได้รวบรวมเรือจัดขึ้นเป็นกองทัพแต่พลทหาร มหง่ล ไม่ชำนาญทางเรือ อาชูต้องจ้างจีนเป็นทหารเรือ

รุ่งขึ้นปี พ.ศ. ๑๘๑๒ กองทัพ มหง่ล ทั้งสองกองได้เริ่มโจมตีเมืองเซียงยัง ไกสะเตายึดความไม่ทูลพระเจ้าตูซอง สงครามได้ทำกันต่อมาจน พ.ศ. ๑๘๑๕ กุบลายข่านได้มีพระราชศาส์นถึงพระอนุชาที่เปอร์เซีย ให้ส่งช่าง หล่อปืนใหญ่ชาวอิหร่านมาหล่อปืน พ.ศ. ๑๘๑๗ เมือง เซียงยังได้ถูกระดมยิงด้วยปืนใหญ่ ต้องยอมอ่อนน้อมกับกองทัพมหง่ล ในเดือน เมษายน ปีรุ่งขึ้น.

พ.ศ. ๑๘๑๘ ในเดือนกันยายน พระเจ้าตูซองพระเจ้าแผ่นดินจีนได้สิ้นพระชนม์ พระราชบุตรที่สอง มีพระชนม์สิบสี่พรรษาขึ้นทรงราชย์ทรงพระนาม พระเจ้ากงตี หลาก พระอนุชาที่ยังเยาว์วัย ได้ขึ้นเป็นเชื้อสายกุบลายข่าน ได้ส่งแม่ทัพชื่อมายัน เป็นเชื้อสายเข้ามหง่ล กับแม่ทัพอีกหลายนายจากเปอร์เซีย

---

[1] ถึงแผ่นดินไต้เหม็ง จูงวนเหลง ย้ายจาก นคร นานกิง ไป ประทับที่ กรุง ปักกิ่ง เมื่อปี พ.ศ. ๑๘๗๗ ได้รื้อพระตำหนักเสียหลายหลัง เพื่อการตัดรายจ่าย

มาช่วย ขายัน คุมกองทัพ มหง่ล ตีได้ เมือง ยังเชา ในมณฑล เกียงหนัน แล้วสมทบกับ กองทัพ มหง่ลซึ่งอยู่ในบังคับบัญชา อาลีไฮใย ตีได้เมือง ฮูชาง ฮันยาง ฮันเคา ไกสะเตา แม่ทัพจีนคุมพลสามแสนตั้งรับที่เมือง วูฮู ให้ ลิวชิง คุม กองทัพเรือ ลาดตระเวร ตาม ลำน้ำ แยงซี เมื่อ ขายัน ถึงเมือง ชีเชา ไกสะเตา ขอทำสัญญาสงบศึก แต่ กุบลายข่าน ไม่ยอม การรบทางเรือได้เกิดขึ้นที่หน้าเมือง ชีเชาอย่าง สยดสยอง กองทัพ เรือจีน พ่ายแพ้ ล่มจม เกือบหมด เวลารบน้ำในลำแม่น้ำแดงไปด้วย โลหิต เรือที่ล่มจมเกลื่อนกลาดตามลำแม่น้ำ หลายสิบเส้น.

เมื่อกองทัพเรือ มหง่ล ยก ขึ้นมา ถึง เมือง ยอเชา พระเจ้าแผ่นดิน จีน กับ ฮองไทเฮา เตรียมตัวจะหนี ประจวบ เวนเทียนเสียง ยก กองทัพจีนมาช่วย แต่ ไกสะเตา หนีไปยังเมือง ชังเชา ใน มณฑล ฟูเกี้ยน ถูก ผู้ร้าย ฆ่าตาย ที่ เมืองนั้น พระเจ้าแผ่นดินจีน และ เวนเทียนเสียง ได้ถอยกองทัพไปตั้งรับที่เมือง ชังเชา.

ขายัน แม่ทัพใหญ่ได้รวม กองทัพส่งให้ ยกไปล้อมเมือง ชังเชา จับได้พระเจ้า กุงตี ส่ง ไปขังไว้ยังกรุง ปกิ่ง แต่ เวนเทียนเสียง กับ นางฮองไทเฮาหนีไปยังเมือง ฟูเชาริมชายทะเล ใน มณฑล ฟูเกี้ยน ยกพระ อนุชา พระเจ้า กุงตี ขึ้นเป็น พระเจ้าแผ่นดินจีน ทรง พระนาม พระเจ้า วันซอง ที่เมือง ฟูเชา มีทั้งกองทัพบก กองทัพ เรืออยู่เป็นอันมาก ที่เมือง ซัวเถา จางชีไก่ แม่ทัพจีนอีกผู้หนึ่ง มีทั้งทัพบก ทัพเรือ รวม พลทหาร แสนเจ็ดหมื่น คุมเชิง กองทัพ มหง่ล คอยช่วยพระเจ้าแผ่นดินจีน.

พ. ศ. ๑๘๑๕ แม่ทัพจีนที่อยู่ตามแคว้น ต่าง ๆ ได้รวบรวมกองทัพบก กองทัพเรือ กลับ เป็นปึกแผ่นขึ้น ในเดือนสิงหาคม กองทัพ มหง่ล ที่ประจำ อยู่เมือง ฮิงฮะ ถูก กองทัพจีน โจมตีพ่ายแพ้ จางชีไก่ ตีได้เมือง ตอว คืนจาก มหง่ล วูเทียนเสียง ซึ่งเคยเป็นแม่ทัพใหญ่ ของจีน ได้รวบรวมกองทัพบกทัพเรือยกลง ไปตีเมือง กวางตุ้ง ตัวกลับถูกจับเป็นชะเลย

พระเจ้ากุบลายข่าน ได้บำรุงกำลังรวบรวม เป็น กองทัพใหญ่ ยก ลงไป ยัง เมือง ฟูเชา เข้า โจมตีเมือง ได้รบกันอย่างทรหดทั้งสองฝ่าย อยู่หลายวัน พระเจ้า วันซอง ได้หนีไป กับ กองทัพเรือทางทะเล เรือได้ถูกพายุล่มลง พระเจ้าวันซองได้จมไปอาศัยอยู่บนเกาะวันเชา ไม่กี่เดือนก็สิ้นพระชนม์ที่เกาะนั้น

เมื่อ ทาง ประเทศจีน ไม่ มี พระเจ้า แผ่นดิน เล่าชีฟู แม่ทัพจีนที่อยู่เมือง ไยชาน ได้ประชุม

แม่ทัพนายกอง กล่าวว่า ต้นพระราชวงศ์ซ้อง มี พลทหารเพียงห้าร้อยคนเท่านั้น ยังอาจตั้งราชวงศ์ขึ้นได้ เวลานี้จีนผู้มีความซื่อสัตย์กตัญญูต่อราชวงศ์ซ้อง นับด้วยแสน ควรจะช่วยกันกู้บ้านเมืองจากโจร มหง่ล ถ้าสวรรค์ไม่ลงโทษราชวงศ์ซ้อง พวกเราอาจจะช่วยกันกู้ราชวงศ์กลับคืนอย่างเดิม ได้ยกพระราชบุตรองค์เล็กของ พระเจ้าตูซอง ซึ่งมี พระชนม์ ๘ พรรษาขึ้นทรงราชย์ ทรงพระนาม พระเจ้าไตบึง จางชีไก๋ และ เล่าชีฟู แม่ทัพใหญ่ทั้งสองได้ยกกองทัพยกทัพเรือมารวมอยู่ที่เมือง ไยชาน นั้น.

พ.ศ. ๑๘๒๐ พระเจ้ากุบลายข่านได้ยกพลไปปราบทาง แคว้นเหนือ ประเทศ พะม่า และแคว้น เสฉวน ซึ่งกลับเป็นกบฏ.

พ.ศ. ๑๘๒๒ พระเจ้ากุบลายข่าน ได้เตรียมกองทัพทั้งทางบกทางเรือยกไป ยังเมือง ไยชาน จางชีไก๋ แม่ทัพใหญ่จีน ได้จัดกองทัพเรือเป็นสองแนวเอาเชือกผูกโยงติดกัน ปิดปากอ่าว แม่ทัพเรือจีน ปล่อยเรือเพลิงเข้าเผาแต่ไม่สำเร็จ เพราะทหารจีนต่อสู้และเอาน้ำคอยดับอย่างแข็งแรง.

จางฟูงพั่น แม่ทัพเรือ มหง่ล เห็นว่าการจะต่อสู้รบกัน จะเนิ่นนาน และ เสียชีวิต คนล้มตาย เปล่า ๆ จึง บังคับให้เวนเทียนเสียง มีหนังสือไปเกลี้ยกล่อมให้ยอมอ่อนน้อมแต่โดยดี เมื่อจางชีไก๋ รับหนังสือ หัวเราะและพูดว่า ขอท่านกลับไปบอกแม่ทัพ มหง่ล ว่า ทุก ๆ คนต้องตายไม่มีใครหนีความตายพ้น ไม่ตายวันนี้วันหน้าก็ต้องตาย แต่เกียรติคุณความดีนั้นแหละไม่รู้จักตาย จะตราอยู่ในพงศาวดารไม่สูญสิ้น เราไม่ยอมอ่อนน้อมต่อศัตรูเป็นอันขาด

ต่อมากองทัพเรือจีน ขาดสะเบียงอาหารลง น้ำก็อัตคัดถึงกับต้องกินน้ำเค็มเจือปน เพราะทางบกกองทัพใหญ่ มหง่ล เข้าโจมตี พระเจ้าไตบึง ต้องเสด็จหนีมาอยู่ในเรือ

เช้าวันหนึ่งกำลังหมอกลงจัด จางชีไก๋ ได้ยกกองทัพเรือจีนออกจากที่ล้อม ลูซิวฟู่ แม่ทัพรองเห็นว่าจะไม่พ้นเงื้อมมือข้าศึก ได้ให้ภรรยา และ บุตรโจนลงทะเลยอมตาย แล้วตัวก็เข้าอุ้ม พระเจ้าแผ่นดินจีน โจนลงในทะเล สิ้นชีพทั้งสองคน พลทหารจีนล้มตายคราวนั้นกว่าหมื่น นับว่ากษัตริย์ในราชวงศ์หน่ำซ้องได้สูญสิ้นแต่วันนั้น

จางชีไก๋ ได้ยกกองทัพเรือที่เหลือไป ยังเมือง วังเซา เที่ยวสืบหาเจ้านายในราชวงศ์ซ้อง เพื่อจะกู้ราชวงศ์ พระนางฮองไทเฮาที่อยู่เมือง

นั้น กับ ราชวงศ์ที่ยังเหลืออยู่ เมื่อทรงทราบ คือ จางชีไก๋ และ เวนเทียนเสียง
ว่าพระเจ้า ไตซ้ง สิ้นพระชนม์แล้ว ต่างคนก็
อัตวินิบาตกรรม สิ้นชีพไปตามกัน ก่อน พระเจ้าหงวนสีโจ๊
จางชีไก๋ ไปถึง พ. ศ. ๑๘๒๓—๑๘๓๗

จางชีไก๋ ย้อนกลับมายังแคว้นกวางตุ้ง ขึ้น พ. ศ. ๑๘๒๓ พระเจ้า กุบลายข่าน ได้
พักที่เกาะ ไฮลิง รวบรวมกำลัง เตรียมไป ทำการ ปราปดาภิเษก ขึ้นเป็น พระเจ้าแผ่นดินจีน
โจมตีเมืองกวางตุ้ง ออกเรือ มาตามทาง ยังไม่ ออกประกาศ ทั่วพระราช อาณาเขตต์ ทรง
ทันเข้าปากน้ำเกิดลมพายุใหญ่ กองเรือได้ พระนาม พระเจ้าหงวนสีโจ๊ จีนนับเป็นต้นพระ-
ล่มจมลงเป็นอันมาก จางชีไก๋ ได้จุดธูปเทียน ราชวงศ์หยวน จีน กล่าว ว่า กุบลายข่าน ไม่ใช่
เผาเครื่องหอมบูชา ตั้งสัตยาธิษฐานว่า ถ้า เป็น แต่ นัก รบ เคย ศึกษา ทาง รัฏฐประศาสตร์
ข้าพเจ้าจะช่วยกู้ ราชวงศ์ซ้อง กลับคืนได้ ขอ จัดการปกครองบ้านเมืองดี สมานสามัคคี
เทพเจ้าจงบันดาลให้พายสงบลง ถ้าราชวงศ์- ชาวจีน กับ มหง่ล เข้ากันเรียบร้อย ทรงเอา
ซ้องจะสูญสิ้น ขอให้ตัวข้าพเจ้าสิ้นชีพไปเสีย พระหทัยใส่ในเรื่องทางเศรษฐกิจ เป็นพระพุทธ
จากโลก พายุก็ไม่หยุดกลับพัดแรงหนักขึ้น ศาสนูปัตถัมภก ได้จัดตั้งพนักงานสอบสวนทาง
เรือก็ล่มลงชีวิตจางก็สูญสิ้นไปพร้อมกับเรือนั้น ศาสนา ทรงเห็นว่า ศาสนาพุทธ เหมาะกว่า
ศาสนาอื่น ได้ทรง ประกาศให้ราษฎร นับถือ
กองทัพ มหง่ล ต่าง ๆ เมื่อ ปราบปรามจีน ทั่วไป ทรงพอพระหทัยใช้ อำมาตย์ คนต่าง
ราบคาบ แล้ว ก็ยก กลับไป ยัง กรุง ปักกิ่ง ประเทศ เช่น พวก อิสลาม ต่าง ๆ เป็น เสนาบดี
เวนเทียนเสียง ได้ถูกนำตัวเข้าเฝ้าเลย กุบลาย- และ แม่ทัพ
ข่าน จะตั้งให้ เวนเทียนเสียง เป็นตำแหน่งแม่ทัพ ปีแรกที่เป็น มหาจักรพรรดิ ได้ส่ง ทูตไปยัง
อย่างเดิม เวนเทียนเสียง ไม่ยอม ขอตาย เกาะญี่ปุ่น ให้ ญี่ปุ่น ส่งเครื่องราชบรรณาการ
ตามเจ้านาย กุบลายได้สั่งให้นำตัว เวนไปขังไว้ เพื่อหาเหตุด้วย เพราะเมื่อปี พ. ศ. ๑๘๑๗
หวังว่าคงจะกลับใจเมื่อภายหลัง ราชวงศ์ซ้อง ได้ เคย ส่ง กองทัพเรือ สามร้อย กับ พล ทหาร
ได้สิ้นสุด ลงใน ระยะ สามร้อย ยี่สิบปี ตาม หมื่นห้าพัน ไปปราบปราม ญี่ปุ่น ปราชัย กลับมา
พงศาวดารจีน ได้บันทึกนามผู้ ซื่อสัตย์กตัญญู

เมื่อทูตกลับจากญี่ปุ่นทรงทราบข่าวว่าญี่ปุ่นไม่ยินยอม เกณฑ์กองทัพเรือตามมณฑลชายทะเล ให้แม่ทัพมหง่ลชื่อฮุนเวนฮูแม่ทัพจินชื่ออาลยันคุมพลหนึ่งแสนพร้อมด้วยเรือรบหลายพันยกไปยังเกาะญี่ปุ่น แต่แม่ทัพมหง่ลได้ป่วยตายเสียกลางทาง กองทัพจินถึงเกาะญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นตั้งตามเมืองชายทะเลสองหมื่น ประจวบเกิดพายุเรือรบจินล่มจมไปมาก บางกองก็กลับยังเมืองจีน ชั้นแรกญี่ปุ่นไม่ต่อสู้ ภายหลังเมื่อกองทัพจินที่อยู่บนยกกำลังต่อเรือรบเพิ่มเติม กองทัพญี่ปุ่นทั้งบกทั้งเรือก็ยกมาโจมตี ฆ่าฟันทหารจินล้มตายกว่าครึ่งจำนวน พวกที่รอดตายโดยมากเป็นชาวมณฑลฟูเกี้ยน เพราะชาวญี่ปุ่นคุ้นเคยไปมาค้าขายกับพวกนั้นจึงไว้ชีวิตไม่ทำอันตราย

พ.ศ. ๑๘๒๕ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยมหง่ลมีนามอาเม็ทเป็นชาวอิหร่าน ซึ่งเป็นคนโปรดของพระเจ้าหงวนสิโจ๊ ได้ถูกวังชูแม่ทัพมหง่ลจับฆ่าเสีย เมื่อพระเจ้าหงวนสิโจ๊ไปประทับอยู่ที่เมืองเชงตู โดยอาเม็ทไม่เข้าเป็นพวกก่อการกบฏ.

เมื่อพระเจ้าหงวนสิโจ๊ทรงทราบได้ให้ทหารจับวังชูและสมัครพรรคพวกฆ่าเสีย เรื่องก่อการกบฏนั้นได้เกี่ยวข้องไปถึงพระเจ้ากุงตี้กับเวนเทียนเสียงที่ต้องคุมขังอยู่ พระเจ้าหงวนสิโจ๊ให้เบิกตัวเวนเทียนเสียงเข้าเฝ้า ทรงรับสั่งถามว่าเป็นด้วยเหตุใดท่านและพวกพ้องจึงคิดก่อการกำเริบ เวนตอบว่าไม่อยากอยู่ในบังคับอำนาจท่าน พระเจ้าหงวนสิโจ๊ทรงพอพระหทัย กลับรับสั่งชวนให้เวนเทียนเสียงสวามิภักดิ์รับราชการ เวนเทียนเสียงกลับทูลว่า ถ้าท่านจะโปรดข้าพเจ้าขอให้ประหารชีวิตข้าพเจ้าเสีย เพราะราชวงศ์ซ้องสูญสิ้นไปแล้ว พระเจ้าหงวนสิโจ๊เห็นว่าเวนเทียนเสียงไม่ยอมกลับใจแน่แล้ว จึงได้รับสั่งให้เอาตัวไปประหารชีวิตเสีย

สิ่งที่พระเจ้าหงวนสิโจ๊ทรงให้สร้างเป็นสิ่งที่ควรสรรเสริญคือขุดคลองใหญ่ได้เริ่มลงมือสร้างเมื่อ พ.ศ. ๑๘๒๕ ได้ทำอยู่เจ็ดปีจึงแล้วบริบูรณ์ ได้เป็นประโยชน์อันใหญ่ยิ่งในการลำเลียงเข้าไปยังกรุงปักกิ่ง เพราะสมัยนั้นยังไม่มีเรือกลไฟเดินติดต่อจากแคว้นอื่น ๆ

ในปี พ.ศ. ๑๘๒๕ นั้น พระเจ้าหงวนสิโจ๊ได้ให้แม่ทัพชื่อเนสราดิน ชาวอิหร่าน ยกกองทัพจินไปปราบปรามแคว้นไทยใหญ่ต่าง ๆ ซึ่งรุกรานอาณาเขตต์ฮุนหนำ แต่กลายเป็นการไปทำสงครามกับพะม่า ฝ่ายข้างพระเจ้า

แผ่นดิน พะม่า เข้าใจ ว่าจีน ยะยก ลงมา รุกราน ได้ส่ง ทหาร หกหมื่น ช้าง สองพัน ทหาร ม้า หลายพัน ตั้งรับที่ชายแดนฮุนหนำ

เนสราดิน แม่ทัพ มหง่ล มี ทหารม้า เพียง หมื่นสองพัน ไม่มีความย่อท้อ ได้ สู้รบ กับ กองทัพ พะม่า ที่แรกทั้งสองฝ่ายได้ปะทะกัน ที่ท้องทุ่งยุงชาง ทหารตาดเห็น กองทัพช้าง พะม่า ก็ร่นถอย เนสราดิน สั่งให้ลงจาก หลังม้า ต่อสู้อย่างทหารราย เมื่อช้างถูกกะสุนปืน และ ธนูเข็บ ก็วิ่ง แตกตื่น คุมกัน ไม่ติด พาให้ กองทัพใหญ่ถอยร่น

ตาม รายงาน แม่ทัพ มหง่ล ส่ง กราบ ทูล พระเจ้าหงวนสี่โจ๊ มีความว่า การรบ กับ พะม่า ไม่ยาก แต่ ต้อง ต่อสู้ ตลอดไป หลาย สิบแห่ง ตำบลที่สำคัญมีป้อมค่ายแข็งแรง ที่ตำบล ช่องเขามาลิ และ ที่เมือง พะโม การรบได้ ติดตามไป จน ถึงเมือง ไตกุง (ตะโก้ง หรือ ตะเกิง) พะม่า จึงได้ยอมอ่อนน้อม [๑]

พ. ศ. ๑๘๒๖ พระเจ้า หงวนสี่โจ๊ ได้ให้ แม่ทัพ มหง่ล ชื่อ โซโต ยก กองทัพจีน ปราบ ปรามขอม ยัง ประเทศ กัมพูชา โดย หาว่า ไม่ส่งเครื่องราชบรรณาการตามเคย ขอม ได้ ต่อสู้จัดกองทัพอย่างกองโจร กองละร้อยคน ข้าง สองร้อยคน ข้าง ไม่ จัด เป็น กองทัพ ใหญ่ ขึ้นภูมิประเทศเป็นป่าทึบ แม่น้ำลำคลองมาก เป็นการลำบาก กับ กองทัพม้า มหง่ล ประจวบ เข้าฤดูฝน ไข้เจ็บ เกิดขึ้นในกองทัพ มหง่ล ๆ ล้มตายลงเป็นอันมาก ต้องเลิกทัพกลับไป

ในปีรุ่งขึ้นพระเจ้าหงวนสี่โจ๊ จัดให้พระราช บุตร ที่ ๙ กับ แม่ทัพ โซโต ยก กอง ทัพ ไป ปราบ ขอม อีก แต่การเดิรกองทัพคราวนี้เดิร เลียบชายทะเลผ่านประเทศญวน โตฮุ้น พระ ราชบุตรได้เกณฑ์ ญวนให้ส่งสะเบียง ญวน ไม่ยอม กลับต่อสู้ ญวน กับ มหง่ล ได้ ทำ สงครามกันขึ้น เข้าแผ่นดินญวนปราชัย ขอ ยอมอ่อนน้อม กองทัพ มหง่ล ถึงแดนกัมพูชา เข้าฤดูฝน เวลานั้น ฝน ตกชุกใน กองทัพ มหง่ล เกิดความไข้ล้มตายลงมาก ขอม ได้ ยกกองทัพใหญ่เข้าโจมตี มหง่ล เสียทหาร กว่าครึ่งจำนวน โซโต และ หลิเฮง แม่ทัพ

---

๑ ครั้นี้ เป็นครั้งหลัง ที่ กุบลายข่าน ส่งกองทัพไปรบ กับ พะม่า ตาม มยา ชะเวงญี่ พงศาวดารพะม่า ว่า จีน ยกรุกราน พะม่า เมื่อ พ. ศ. ๑๘๓๐ พระเจ้า นรสีห์ยดี ต้อง หนี ทิ้ง กรุงภุกามนั้น พวกไทยใหญ่กับจีน ที่ ฮุนหนำ ไม่ใช่จีน ปกิ่ง

มหง่ล ได้ถูกลูกเกาฑัณฑ์ชุบยาพิษตายในที่รบ โตฮุ้น ได้คุมกองทัพที่เหลือตายถอยหนีกลับไปยังประเทศจีน

พ.ศ. ๑๘๒๔ ซินกิน พระราชบุตรพระเจ้าหงวนสิโจ๊ซึ่งเป็นรัชทายาทสิ้นพระชนม์ลง การยกไปแก้แค้นของมงคไปคราวหนึ่ง กล่าวว่าในการพระศพรัชทายาทคราวนั้น มีพระสงฆ์ทำพิธีถึงสี่หมื่น

พ.ศ. ๑๘๓๐ พระเจ้าหงวนสิโจ๊ ได้จัดกองทัพใหญ่สามกอง ให้ โตฮุ้น กับ อาพัคสิคุมยกไปปราบ ขอม พระเจ้าแผ่นดินญวนยอมช่วยเหลือโดยไม่เต็มใจ การส่งสะเบียงขาดตกบกพร่อง สะเบียงอาหารในกองทัพมหง่ลขาดแคลน กองทัพ ขอม มีชัยชะนะหลายคราว ที่สุดกองทัพมหง่ลต้องแตกถอยกลับไป พระเจ้าหงวนสิโจ๊ไม่อยากทรงเห็นพระพักตร์พระราชบุตร รับสั่งให้ โตฮุ้น ไปรักษากาณ์อยู่ที่เมือง ยางเชา

พ.ศ. ๑๘๓๑ พระเจ้าหงวนสิโจ๊ได้เนรเทศเจ้า กุงตักษัตริย์ลำดับที่ ๗ ในราชวงศ์ซ้อง ซึ่งเอามา ขังไว้หลายปี แล้วนั้น ส่งไปยัง ประเทศถิเบตให้ บวชเป็นสงฆ์ ครอง สมณศักดิ์พร้อมกับ พระนาง ฮองไทเฮา เป็นชิ ทรงอนุญาตที่ดิน ๑๘๐๐ ไร่ เป็นธรณีสงฆ์ ยกค่าอากรสมพัตสร พระเจ้า กุงตี๋อยู่ในสมณเพศต่อมาจนสิ้นพระชนม์ อายุ ๘๐ พรรษา [๑]

พ.ศ. ๑๘๓๗ พระเจ้าหงวน สิโจ๊ สิ้นพระชนม์ที่กรุง ปกิ่ง อยู่ในราชสมบัติ ๓๕ ปี เจ้าในราชวงศ์หงวนได้ สืบสันตติวงศ์ ต่อมา อีก ๘ ลำดับ กษัตริย์ จนถึงพระ ซุนตี้ พ.ศ. ๑๘๗๖ จึงเสีย ราชอาณาจักร กับ จูง่วนชาง หรือ จูง่วนเหล็ง ต้นราชวงศ์เหม็ง

พระเจ้าหงวน สิโจ๊ มีพระราช อาณาเขตต์ตลอดประเทศตะวันออกของยุโรป นอกจากแคว้น อุเกรเนีย ไครเมีย ตั้งอุปราช ปกครองประเทศรัสเซีย รูเมเนีย ฮุงการี ปรัสเซียเป็นเมือง ขึ้น ประเทศ แคว้น ภูเขา คอเคซัซ อาเมเนีย ไซเรีย ตุรกีสถาน บาบิโลเนีย เปอร์เซีย อาฟฆานิสสถาน เพลูชิสถาน รวมเป็น ราชอาณาเขตต์ มหง่ล ให้พระ อนชา และ แม่ทัพ ปกครอง สืบ เชื้อ สาย ต่อ มา จน พ.ศ. ๑๙๑๑ จึงกลายเป็นชาว มอสเลม แขก

---

๑ พระเจ้ากุงตี๋ เป็นต้นคณะ ตะสิลามะ คณะหมวกเหลือง คู่ กับ คณะ ทะไลลามะ คณะหมวกแดง ซึ่งสืบเนื่องมาจนเวลานี้

มหง่ล ไป ขาดจากจีน[๑]

ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปตะวันออก ได้หลุดพ้นจาก อำนาจ มหง่ล เมื่อ พ.ศ. ๑๙๕๐ ด้วยพระเจ้าอีแวน มหาราช ตั้งตัวขึ้นเป็นซาร์ในประเทศรัสเซีย ไม่ยอมอ่อนน้อมต่อ มหง่ล กลับปราบปรามขับไล่ชาว มหง่ล ออกจากประเทศยุโรป อีแวน เป็น ปฐมกษัตริย์ที่ใช้พระนามตำแหน่งซาร์[๒] อีแวน ใช้ ธงตรานกอินทรีย์สอง หัว เป็น ธง มหาราช ครั้งแรก ในประเทศรัสเซีย ซึ่ง เป็น ธงเครื่องหมาย นก อินทรีย์ ของมหาจักรพรรดิ ใบเซนไตม์ เหตุอีแวน ถือสิทธิว่า ได้ อภิเษก กับ เจ้าหญิงพระองค์หนึ่ง ทรงพระนาม โซเพีย ซึ่งเป็นพระราช นัดดา ของ พระราชาธิราช ใบเซนไตม์

ประวัติกาล — และพงศาวดาร ของชาติภัยผิวเหลืองในอดีต ได้จบลงเพียงนี้ การณ์ต่อไปข้างหน้าแห่งภัยผิวเหลืองจะเกิดมีขึ้นอีกหรือไม่นั้นเป็นการไม่แน่ มีชาวยุโรป หลายท่านพยากรณ์ไว้ ว่าคงจะเกิดมีขึ้นอีก แต่ใครจะเป็น

---

๑ เชื้อสายต่อมาที่กลายเป็นแขก มหง่ล กลับไป เข้ารีต มอสเลม เป็นจักรพรรดิหลายองค์ เช่น ติเมอร์เลน พาพระ ฮูมายูน อัคพร ฌังคีร์ ชาหเยฮัน ออรังเษพ ล้วนสืบสายจากพระเจ้า เยงกิสข่าน ทั้งนั้น ได้ปกครองประเทศอินเดีย ต่อมาจนเสียแก่ อังกฤษ.

๒ คำซ์ซาร์ ไกเซอร์ ไกซาร์อิหรุ่ม ไกซาร์อิฮินท์ เหล่านี้ ออกจากคำ ซีซาร์ ทั้งนั้น.

เลือกชู้ผู้ชะนะ

ในกาลโน้น มีชายชราคนหนึ่งเป็นผู้มีโทษ เพราะแกเห็นว่า การมีเมียสาวเป็นเครื่องโชคลาภที่มีเมียสวย ซึ่งไม่ใช่เป็นความสวยสำหรับคนแก่ แม้คนหนุ่ม ๆ ก็พากันเห็นว่าสวยยิ่งตัวแกเองด้วยแล้ว ยกย่องเสียลอยลิบว่า ถึงแม้พระอุมาก็ยังสวยไม่เท่า เพราะแกลงสันนิษฐานว่า อันความสวยงามของพระอุมานั้น เป็นความสวยงามตามคำชมเชย หรือตามภาพที่ช่างเขียน ช่างปั้นผู้มีฝีมือ อาจประดิษฐ์ประดอยวาดและปั้นขึ้นได้ตามชอบใจ แต่ผู้ชม ผู้เขียน หรือผู้ปั้น และทั้งตัวแกเอง จะได้เคยพบเคยเห็นพระอุมาสักครั้งเดียว ว่าพระองค์ทรงความสวยงามสักเพียงไหนก็หาไม่ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของแกผู้สามี จะต้องยกประโยชน์แห่งความไม่เคยพบไม่เคยเห็นของแก และทั้งของผู้อื่นเหมาให้เมียเป็นคนสวยเยี่ยมเสียเอง แต่โชคลาภนี้มิได้อำนวยอยู่ยั่งยืน ต่อมาไม่นานก็กลับเป็นอัปปลาภเดือดร้อนรำคาญ ซึ่งแกลงโทษพวกหนุ่ม ๆ ที่แกต้องเสียเปรียบในเชิงเสน่ห์อยู่มาก ว่ามาเกาะแกะเมียแก จนต้องทำให้แกได้รับความรำคาญ ส่วนข้อที่แกมีเมียสาว แกไม่โทษ เพราะแกเห็นว่า การมีเมียสาวเป็นเครื่องปลดเปลื้องความทุกข์ บำรุงความสุขชายหนุ่มผู้มาปอง รักเมีย ชายชราผู้นี้มีอยู่ ๕ คน ล้วนเป็นคนซึ่งอยู่ในละแวกบ้านเดียวกันกับแกทั้งสิ้น ดังนี้ เมื่อต่างคนก็ต่างเป็นคู่แข่ง กับสามีเฒ่าของนางชั้นหนึ่ง แล้วต่างคนยังต่างต้องเป็นคู่แข่งขันกันเองอีกชั้นหนึ่ง

ชายทั้ง ๕ ต่างแต่งหญิงผู้เชี่ยวชาญการชักสื่อคนละคน ลอยเข้าไปพูดจาแทะโลมต่าง ๆ เวลากัน ส่วนนางนั้นมิได้ปฏิเสธใครสักคนเดียว ได้ทอดไมตรีเป็นทางชักจูงให้ชายเหล่านั้นยังเกิดความหวังไปกับแม่สื่อทุกคน และในที่สุด ได้ตกลงนัดแนะชายทั้ง ๕ ให้ไปคอยพบสนทนากับนางณ ร่มไม้ใต้ต้นมะเดื่อชายทุ่งนาในตอนย่ายวันนั้นด้วย

ครั้นใกล้จะถึงกำหนดนัด นางจึงตระเตรียมตกแต่งกาย รอหาโอกาสหลีกเลี่ยงสามีเฒ่า ผู้ซึ่งนางนึกว่าคงเซ่อพอที่นางจะตบตากินได้ง่าย ๆ ออกไปพบชู้ตามนัดหมาย แต่กลับเป็นความเซ่อของนางเอง ที่นึก

เช่นนั้น ด้วยในขณะที่นางจะออกอุบายหลีก
เลี่ยงไป สามีรู้เท่าทันและขัยพิรุธได้ จึงลง
ทัณฑาโทษเฆี่ยนตีเสียอย่างพอใจ แล้วมัด
โยงนางไว้กับเสาเรือน

ฝ่ายชายทั้ง ๕ ต้องหลงคอยอยู่จนเย็นค่ำ
มิได้เห็นนางมา ครั้นจะพากันกลับเสีย ก็เกรง
ว่า ถ้านางมาไม่พบ จะเหมาว่า ตนเหลวไหล
เสียพิธี จึงอุตส่าห์ทนคอยอยู่ต่อไป แต่ด้วย
ความกลัวภัยแห่งสัตว์ร้าย พอค่ำเข้า ต่างคน
จึงต่างต้องไต่ขึ้นไปแฝงตนอยู่บนกิ่ง มะเดื่อ ต้น
ที่นัดหมายคนละกิ่ง ๆ ชายคนที่หนึ่งอยู่บน
กิ่งทิศตะวันออก คนที่สองอยู่บนกิ่งทิศตะวัน
ตก คนที่สามอยู่บนกิ่งทิศเหนือ คนที่สี่อยู่
บนกิ่งทิศใต้ คนที่ห้าซึ่งเป็นผู้มีอาวุโสกว่า
เพื่อน ได้รับอุปโลกให้ขึ้นอยู่บนกิ่งกลาง ทั้ง
ห้าคนคอยนางอยู่จนค่อนรุ่ง ก็ยังไม่เป็นผล
ต่างคนต่างง่วงเหงาหนาวเยือกเย็น และกลัว
ลมจะซัดพลัดตกต้นไม้อยู่เป็นกำลัง ถึงกระนั้น
ทุกคนก็มิได้คิดย่อท้อถอยหลัง ยังอุตส่าห์
ทนทรมานกัดฟันคอยต่อไปอีกจนรุ่งสว่าง

ขณะนั้น ชายคนที่หนึ่งอดรนทนไม่ได้ จึง
คร่ำครวญเป็นคำกลอนแก้เหงาขึ้นว่า

"มะเดื่อเอ๋ย รำไพอุทัยแล้ว
ชาวนาแคล้วคลาออกมานอกย้าน
เพื่อทำนาทำไร่ใฝ่การงาน
โอ้! นงคราญยังไม่มาอย่างว่ากัน"

คนที่สองครวญบ้างว่า :

"ชู้ของข้าน่าโมโหพูดโกหก
ให้กูฟกเพลียพลอยนั่งคอยฝั่น
จนรุ่งสางสว่างออกหมอกเย็นควัน
แม่จอมขวัญยอดรักไม่ยักมา"

คนที่หนึ่งครวญอีกว่า :

"ชู้ของข้าพูดจาไม่มีจริง
กูกอดกิ่งไม้คอยละห้อยหา
ดูริให้คำมั่นคำสัญญา
ทำไมอาสัตย์ไปก็ไม่รู้"

คนที่สามครวญบ้างว่า :

"อาทิตย์ขึ้นชาวนาออกหากิน
ครั้นตกดินสัญจรหลับนอนอยู่
แต่ส่วนเราต้องนั่งตั้งตาดู
เพราะมักชู้จึงไม่กล้าหลับตาลง"

คนที่สี่ครวญว่า :

"สู้ลำบากตากลมตลอดรุ่ง
ไม่สมมุ่งเหมือนหวังดั่งประสงค์

เย็นทุกข์ยังอนิจจังที่น่าปลง
โทษเพราะหลงไม่รู้น้ำใจจริง”

คนที่ห้าซึ่งเย็นผู้มีอาวุโสกว่าเพื่อน และได้รับเกียรติยศให้เกาะอยู่บนกิ่งกลาง ครวญต่อไปว่า :

“ลมเขย่าช่างเถิดเย็นไรไป
แต่เกรงใจมะเดื่อเขาผู้เราสิง
ถ้ามะเดื่อพูดได้จากใจจริง
คงว่ากิ่งก้านจะหักหนักพอดู”

พอคนที่ห้าครวญจบลง ก็มีเสียงประหลาดจากต้นมะเดื่อ ดังสอดขึ้นทันทีว่า :

“อันมะเดื่อเมื่อใครทำให้เหงา
ถึงคราวเข้าพรรษะก็จะหรู
จะพ้นตัวเองได้ให้งามตรู
เชิญพ่ออยู่คอยให้สะใจเอย”

เมื่อชู้ทั้งห้าเห็นหมดหวังจริง ๆ แล้ว ก็ชวนกันไต่ลงจากต้นมะเดื่อ ย่ายหน้าเดินกลับด้วยน้ำใจอันเหี่ยวแห้งปราศจากกำลัง ฝ่ายสตรีผู้หลายใจ เมื่อสามีเห็นว่าได้ทำทัณฑกรรมตามสมควรแล้ว ก็ปล่อย จึงเย็นโอกาสให้นางแล่นหลีกหนีไปพบชู้ขนได้ พอชายทั้งห้าคนเหลียวเห็น ก็วิ่งตรูกันเข้าไปต่อว่าว่านางหลอกให้หลงคอย แต่เมื่อนางบรรยายเหตุการณ์และแสดงความเสียใจที่ต้องผิดนัดหมายให้ฟังแล้ว จึงเห็นใจ แล้วก็เริ่มวิงวอนให้นางหนีตามตนไป แต่นางมาคิดเห็นว่า นางยังเย็นมนุษย์บุถุชนอยู่ นางจะหนีตามชู้ไปโดยมิได้ใคร่ครวญเลือกสรรให้แน่ใจเสียก่อนอย่างไรได้ คิดแล้วนางจึงกล่าวขึ้นในท่ามกลางชุมนุมหนุ่มทั้งห้าว่า “ดูกรท่านผู้เย็นสหายที่รัก ถ้าข้าจะติดตามไปอยู่กับใคร ก็จะเย็นที่กินแหนงแคลงใจว่า ข้าเลือกที่รักมักที่ชัง แต่ถ้าข้าจะไปอยู่กับท่านเสียทุกคน ข้าก็เย็นคนที่ไม่ใช่คน นี่แน่ท่าน จงฟังคำข้าสักหน่อย ณ สระใหญ่ในราชอุทยานแห่งพระราชาโพ้น มีดอกบัวงามนักหนา ข้าใคร่จะได้ดอกบัวนั้น ถ้าสหายที่รักคนใดสามารถนำดอกบัวในสระนั้นมาให้ได้ ข้าจะนับว่าเย็นผู้ชะนะ และข้าจะยอมไปอยู่กับผู้ชะนะนั้น”

เมื่อชายทั้งห้าคนได้ฟังถ้อยคำของนางแล้ว ต่างก็รีบสาวเท้ามุ่งตรงไปยังสำนักแห่งชายผู้รักษาราชอุทยาน ซึ่งเย็นคนพิการหูขาดขมูกวิ่น ตั้งใจว่าจะต้องวิงวอนขอร้องเอาด้วยวาจาที่จะกล่าวเย็นเชิงซื้อหาคงไม่ได้ ดังนี้ ชายคน

ที่หนึ่ง ซึ่งเคยขึ้นไปเกาะ และได้ลงมาแล้วจาก เมื่อฝนเชย ก็อาจงอกงามขึ้นได้ทั้งนั้น ท่าน
ต้นมะเดื่อทิศตะวันออก จึงเข้าไปขอก่อน และ อย่าพึงวิตก หูและจมูกของท่านก็อาจงอกได้
กล่าวเย็นทางสรรเสริญเยินยอว่า “ข้าแต่ อย่างหญ้า ท่านจงบริจาคดอกบัวให้ข้าไวๆ
ท่านผู้มีเมตตา อันดอกบัวนี้ แม้จะได้ตัดออก เถิด ด้วยผลทานนี้ ข้าขอให้หูและจมูกของ
แล้วจากต้นลำ เมื่อยังมีต้นเง่า เค้าเดิมอยู่ ท่านงอกขึ้นตามประสงค์”
ดอกบัวก็จะงอกออกอีกไม่เสื่อมศูนย์ ฉันใด
ก็ดี หูและจมูกของท่าน เมื่อขาดวิ่นไปแล้ว ชายคนที่สี่ กล่าวว่า ข้าแต่ท่านผู้ยังรัก
ภายหลังก็คงจะงอกขึ้นได้ ไม่ต้องสงสัย ขอ ความงาม ท่านคงจะเห็นแล้วว่า ผมและหนวด
ท่านจงเมตตาให้ดอกบัวแก่ข้าเถิด ด้วยผล ซึ่งอยู่ในกายตัวของท่าน หากได้ตัดได้ โกน
แห่งความเมตตาของท่านนี้ ข้าขอให้หูและจมูก อยู่เสมอก็ดี ยังอาจงอก ทำให้ท่านต้องสาละวน
ของท่านจงพลันงอกออกมาตามเดิมเทียว” ตัดและโกนอยู่ร่ำไป หูและจมูกก็เป็นส่วนหนึ่ง
แห่งร่างกายของท่าน ไฉนจึงไม่รู้จักงอก
ชายคนที่สอง กล่าวว่า “ข้าแต่ท่านผู้ ได้บ้าง ท่านอย่าพึงพักไตร่ตรองให้ช้ากาลเลย
เป็นคนใจบุญ ธรรมดาหญ้ากุศะที่มีลำต้น จงให้ดอกบัวนั้นแก่ข้า หูและจมูกของท่านก็
งอกงามแล้ว แม้จะมีผู้เกี่ยวตัดมัดไป ก็อาจ จะงอกมาดังเดิม เพราะบุญอันนั้น”
งอกงามขึ้นได้อีกตามฤดูกาล หูและจมูก
ของท่านก็เช่นเดียวกัน ขอท่านจงสละดอกบัว ชายคนที่ห้า กล่าวว่า “ข้าแต่ท่านผู้มีสติ
ให้แก่ข้าเถิด ด้วยกุศลผลบุญนี้ ข้าขอให้ ปัญญารู้ผิดและชอบดีแล้ว ท่านจะนึกและหรือ
หูและจมูกของท่าน งอกดีขึ้นดังเดิม ดุจหญ้า ว่า อาจเป็นจริงได้ตามที่คนเหล่านั้นกล่าว ข้า
กุศะนั้นแหละ” เห็นเหลวไหลทั้งเรื่อง ท่านจะให้หรือมิให้
ดอกบัวแก่ใคร หูหรือจมูกของท่านก็ไม่
ชายคนที่สามกล่าวว่า “ข้าแต่ท่านผู้นิยม สามารถจะงอกขึ้นได้ ขอให้ข้าเป็นผู้ได้ดอก
ในทาน และการบริจาค ไม่ว่าหญ้าชะนิดใด บัวเถิด ของสิ่งนี้ข้าปรารถนายิ่ง เมื่อท่านมี
หมด ถึงจะได้ถูกแผ้วถางตัดต้นลำลงแล้ว

แก่ใจให้สิ่งปรารถนานั้น ก็นับว่าท่านได้บำเพ็ญทานอันประเสริฐ และจะเป็นบุญคุณแก่ข้าหนักหนา ซึ่งข้าคงจะบูชาคุณท่านได้สักคราวหนึ่ง”

ชายชื่อเหร่ผู้รักษาราชอุทยานได้ยินถ้อยคำชายคนที่ห้าพูดดังนี้ จึงนึกในใจว่า ชาย ๔ คนที่มาวิงวอนขอร้องดอกบัวจากเรา กล่าวแต่สิ่งอันจะเป็นจริงมิได้ แต่คนสุดท้ายนี้พูดจาฟังได้ บังเกิดความศรัทธา และนึกเอ็นดู จึงตัดดอกบัวส่งให้ ฉะนี้เมื่อชายคนที่ห้า ซึ่งเป็นผู้มีเกียรติกว่าคนอื่น และได้รับเกียรติเป็นผู้ชะนะ ได้ดอกบัวนั้นแล้ว ก็เดิรถือชูมาด้วยความเบิกบานใจ แล้วมอบให้นางตามประสงค์.

พ่อเฉก

◎ ชะนะโกรธ โดยปราโมทย์ ไม่โกรธตอบ ชะนะปด โดยระบอย ชอบทรงสัตย์
ชะนะตระหนี่ โดยหาญ อวยทานทัด ชะนะโกง โดยระมัด ไม่โกงเอย ฯ

พระศรี นิพนธ์

นครนารี

เป็นเรื่องเกี่ยวกับการ ผจญโชค, ผจญรัก, ผจญภัย, รัก, โศก, โลดโผน,

โดย

"ป. โชตินิยม"

—๑—

ฉันขอลา

ฉากแรกแห่งนิยายนี้ได้เปิดขึ้นในยามรัตติกาล อันเงียบสงัด ประมาณ เวลา ๒๔ นาฬิกาเศษ ท้องฟ้าโปร่ง แสงจันทร์นวลปลั่ง ลมหนาวพัดแรงจัด น้ำค้างตกเยือกเย็น เย็นฉากบริเวณบ้านแห่งหนึ่ง ริมถนนเพชรบุรี, มีชายหนุ่มรูปร่างกะทัดรัดผู้หนึ่ง ยืนแอบนิ่งอยู่โคนซุ้มกะดังงา ในสวนดอกไม้อันวิจิตร์ ชายหนุ่มผู้นี้แต่งตัวเรียบ ๆ นุ่งกางเกงแพรสีตะก่วตัด สวมรองเท้าคัดชูดำ เสื้อแขบราชการแพรสีนวล และสวมหมวกสักหลาดดำ ใบหน้าสวย มีเค้าแห่งความซื่อสัตย์สุภาพเรียบร้อย, อดทนยิ่งยืน, เขาพยายามพรางตัวให้มิดชิดที่สุด และมองอยู่ฉะเพาะหน้าต่างห้อง ด้านตะวันตกชั้นบน ของคฤหาสน์นั้นอย่างมีกังวล จากดวงตาที่จ้องฉายไปนั้นมีแววแห่งความเร่งร้อนในใจปรากฏอยู่มีแสง ไฟฟ้าพลันพวย พุ่งออกมาจากช่องหน้าต่าง ซึ่งแย้มไว้ทั้งสองบาน และมีภาพของสตรีรุ่นสาว คนหนึ่ง ค่อย ๆ เผยอหน้าต่างออก แล้วหันหน้ามองลงมา ทางในสวน — มองตรงยังซุ้มกะดังงา ขณะนี้ชายหนุ่มยกผ้าเช็ดหน้าขึ้นโบกเหนือศีรษะช้า ๆ และถลันออกไปยืนกลางแจ้ง ท่ามกลางแสงจันทร์ เพื่อให้เป็นที่หมายอย่างเด่นชัด สตรีสาวยกมือขึ้นชูเหนือศีรษะเป็นสัญญาณ ครั้นแล้วก็กลับหลังเดินจากหน้าต่าง หายเข้าไปภายในห้องนั้น.

ต่อมาอีกประมาณ ๕ นาที สตรีสาวนั้นก็ปรากฏเดินมา ตามทาง ซึ่งโรย กรวดเล็ก ๆ ผ่านหมู่ต้นกุหลาบตรงมายังซุ้มกะดังงา.

"วนิดา, นั่นเธอหรือ?" ชายหนุ่มร้องถามเบา ๆ "ค่ะ" เสียงตอบของสตรีสาวผู้ถูกเรียกชื่อ 'วนิดา.'

เธอหยุดยืนตรงหน้าชายหนุ่ม ขยับผ้าขนสัตว์บนไหล่ให้กะชับเข้า เพื่อกันความหนาว.

"เธอมานานแล้วกะมัง ประมุข?" หญิงสาวถาม

"ไม่นานนักดอกจ๊ะ ฉันมาถึงเมื่อสัก ๑๕ นาทีก่อนหน้าเธอลงมานี่เท่านั้น"

"คืนนี้น้ำค้างตกมาก เธอควรจะสวมเสื้อกันหนาวมาด้วย" วนิดาพูด แล้วมองไปยังม้านั่งหินอ่อนใต้ซุ้มสายหยุด "ไปนั่งที่นั่นดีกว่ากันน้ำค้างได้."

เมื่อทั้งสองนั่งเรียบร้อยแล้ว ต่างก็นิ่งอึ้งฝ่ายชายมีอาการร้อนรนเล็กน้อย หายใจไม่เป็นจังหวะ ก้มหน้ามองดูดินเฉยอยู่.

วนิดาแปลกใจมาก, ประมุขไม่เคยเป็นเช่นนี้!

"ประมุข เธอไม่หนาวหรือ?" ในที่สุดเธอกล่าวขึ้น โดยไม่รู้จะหาคำพูดอะไรให้ดีไปกว่านี้อีก

"จ๊ะ หนาว" เป็นเสียงตอบ คล้ายไม่ตั้งใจ

เขาเงยหน้าขึ้นมองดูหญิงสาว, ยิ้มอย่างฝืน แล้วก็ก้มลงอย่างเดิม.

นิ่งกันไปชั่วครู่

"ประมุข" ในที่สุดฝ่ายหญิงพูดขึ้นอีกเมื่อนึกเรื่องที่จะพูดขึ้นได้ "เธอจะเรียนวิชาวิศวกรรม เธอไปสมัครที่กองบัญชาการกรมชายหนุ่มเงยหน้าขึ้นอย่างแช่มช้า ส่ายหน้าแสดงอาการหมดหวัง "ฉันล้มความตั้งใจนั้นเสียแล้ว" เขาว่า "วนิดา! คนอย่างฉันไม่มีวาสนาถึงกับเป็นนักเรียนมหาวิทยาลัยได้เสียแล้ว———เพราะ———"

เขาหยุดชะงัก เบือนหน้าหนีจากหญิงสาวมองไปเสียทางอื่น

วนิดากะเถิบเข้าไปใกล้เขา ใช้มือเชยคางผึ้นให้หน้าของเขาหันมางทางเธออีก

"เพราะอะไร ที่รัก?"

"เพราะ————" เสียงค่อนข้างสั้น "———เพราะความจน ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะเข้าเรียนวิชชาชั้นสูงต่อไปได้ โธ่, ยอดรัก, ถ้าไม่เป็นเพราะคุณอา——— ฉัน— ฉันเสียใจมาก มันเป็นเวรกรรมของฉันเอง———"

ประมุขมันธรรม พึ่งเรียนสำเร็จชั้นมัธยมปีที่ ๘ และเดิมตั้งใจว่าจะเรียนวิชชาวิศวกรรมในจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย แต่เนื่องด้วยเงินจำนวน ๔๐๐๐ บาท ซึ่งบิดาของเขาก่อนจะถึงแก่กรรม ได้ทำพินัยกรรมยกให้เป็นทุนเล่าเรียนของเขา และเป็นทุนสำหรับที่จะก่อร่างสร้างตัวในภายหน้าอีกด้วย เงินจำนวนนี้อยู่ในความอารักขาของท่าน ขุนอรุณ

บรรณกิจ ผู้เป็น อา แต่เป็นคราวเคราะห์ร้าย ของเขา เงินจำนวนนี้จึงถึงแก่ความพินาศ โดยความไม่เคารพตนเอง ของท่าน ขนอรณ ฯ สุราเป็นกรณีย์อันแรก นารีรองลงมา ถัดไปพาชิกิพัยตัร์ รวมด้วยกันเป็นเครื่องชักจูงให้ผู้เป็น อา ของเขาตกเป็นทาสแห่งความพุ่งเพ้ออย่างโง่เขลา ประมาทต่อชีวิตไม่เคารพตนเอง ปล่อยให้อายมุขครอบงำ นำความหายนะมาสู่เงินของเขา และตลอดจนครอบครัวของท่านขุน ฯ เองก็ถึงแก่ความวินาศ ฉะนั้นโอกาสจึงไม่เปิดให้เขาได้เล่าเรียนวิชชาชีพต่อไปอีกได้ดังที่ตั้งใจไว้แต่เดิม

ส่วน วนิดา ปริดากุล เป็นสตรีชั้นสูง อิดาของเจ้าคุณโวหารธรรมกิจ เศรษฐีผู้มั่งคั่ง เธอกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนชั้นสูงแห่งหนึ่งในพระนคร ถ้าจะพูดกันถึงความงาม เธอควรได้ยกย่องอยู่มาก เธอเป็นหญิงที่จัดว่างามคนหนึ่ง สุภาพอ่อนโยน ไม่เย่อหยิ่งจองหองถือตัวว่าเป็นบุทคลชั้นสูง และเธอคนเดียวเป็นผู้ซึ่งได้รับมฤดกของ เจ้าคุณพ่อ ทั้งสิ้น.

ประมุข กับ วนิดา รักกันมานานแล้ว แต่เป็นความรักซ่อนเร้น หามิใครล่วงรู้ไม่ แม้แต่เจ้าคุณโวหาร ฯ เองก็ไม่เคยรู้ระแคะระคาย วนิดา รักประมุข คนเดียวในชีวิตของเธอ ประมุข—บุรุษผู้มีนิสสัย สุภาพ เป็นที่พอใจ ของเธอยิ่ง นอกจากชายหนุ่มผู้นี้แล้ว ไม่มีใครสามารถเอาชะนะความรักของเธอได้เลย.

"วนิดา!" ชายหนุ่มกล่าวขึ้นอีก "เธอก็รู้อยู่แล้วว่า คุณอา ของฉันเวลานี้เป็นคนต้องล้มละลาย และตัวฉันตลอดจนเงินที่คุณพ่อให้ฉันไว้นั้น ก็เป็นส่วนหนึ่งแห่งการล้มละลายครั้งนี้ด้วย"

หญิงสาวหน้าสลด แสดงความทุกข์ร้อนด้วยอย่างสาหัส

"วนิดา จ๋า" ชาวหนุ่มกล่าวสืบไป "ชีวิตของฉันไม่ กระทำ ประโยชน์ ให้แก่ฉัน เสีย เลย ฉันไม่ควร จะรวม อยู่ในจำพวก ชีวิต อันเต็มไปด้วยความสมบูรณ์ ภายในพระนครอันไพศาลนี้ ฉันเบื่อ, โอ! ฉันเบื่อต่อชีวิตอันเต็มไปด้วยความรุ่งเรืองเสียแล้ว"

"ประมุข เธอยังมีโอกาส หางานทำได้ วาสนาของเธอคงยังไม่ตกต่ำเสียทีเดียว คงจะเพ่งฟูขึ้นบ้างในวันหน้า และฉันจะช่วยเธอ"

ชายหนุ่มถอนหายใจยาว

"คนมีความรู้อย่างฉันเท่านี้หรือจะหางานทำ วนิดา?" เขาว่า "เดี๋ยวนี้ผู้ที่มีความรู้ดีกว่าฉันยังหางานทำไม่ได้ อีกหลายร้อยคน นัก พระราชบัญญัติ การสอบคัดเลือกเป็น

ข้าราชการพลเรือน คือ เครื่องกีดขวางสำหรับคนอย่างฉัน ฉันเดิรเท่านั้นราชการเลยกว่า"

"ค้าขายไม่ดีหรือคะ?" วนิดาถาม เย็นเชิงออกความเห็นกลาย ๆ

"ผู้ที่จะเป็นพ่อค้าต้องมีคุณวุฒิพิเศษ, และถ้าฉันค้าขาย อย่างไรเสียก็ต้องสู้เขาไม่ได้, อีกประการหนึ่ง ทุนรอนของฉันก็ไม่มีพอแก่ความต้องการ"

"ฉันจะช่วยเธอ, ประมุข, ฉันจะช่วยเธอทุกหนทาง"

ชายหนุ่มถอนหายใจยาวอีก เขาจ้องหน้าวนิดา และส่ายหน้าช้า ๆ "ไม่ใช่เธอที่จะช่วยฉันได้" เขากล่าวอย่างหนักแน่น "ผู้ที่จะช่วยฉันนั้นคือตัวฉันเอง ฉันกำลังจะเริ่มออกเดิรไปในหนทางที่ฉันได้เลือกไว้แล้ว และ—— ฉันมาหาเธอคราวนี้ — ฉันตั้งใจจะลาเธอด้วย"

"ว่าไงคะ ประมข?"

"ฉันจะขอลาเธอ วนิดา"

ใจของเธอหายวาบ วนิดาไม่เคยนึกว่าจะได้ยินคำพูดของชายที่รักกล่าวอย่างนั้น เธอมองดูเขาด้วยความสงสาร

"วนิดาข๋า" เขากล่าวสืบไป "เธอเคยนึกบ้างหรือไม่ว่า คนอย่างฉันควรจะทำอะไรให้เป็นประโยชน์แก่โลกได้บ้าง?"

"โธ่! ประมข, คำพูดของเธอทุกคำช่างแสดงความท้อถอยต่อการดำเนิรชีวิตของเธอเสียทุกหนทางทีเดียว" เสียงนี้ค่อนข้างสั่น "เชื่อฉันเถิด, พ่อดวงใจของวนิดา, วันนี้เธอโชคร้าย แต่พรุ่งนี้เธออาจมีวาสนาและโชคดีก็ได้ เธอต้องมีโอกาสได้รับเกียรติคุณและลาภยศสักวันหนึ่งดอก"

"นั่นเป็นแต่เพียงความฝันเท่านั้น ฉันไม่ใช่เป็นคนที่บูชาความฝันเช่นนั้นดอก วนิดา"

"เพื่อเห็นแก่ฉัน———"

"โธ่! อย่าพยายามเปลี่ยนทางเดิรของฉันเลย ยอดรัก" ประมุขขัดขึ้น "ฉันบอกเธอแล้วว่า ฉันต้องขอลาเธอ ฉันต้องลาเธอจริง ๆ"

วนิดาตกใจ เธอพยายามซ่อนความพิรุธจากสายตาของชายหนุ่ม อัสสุชลหล่อคลองเนตรทั้งสอง.

"กรุงเทพ ฯ ไม่ใช่ที่อยู่สำหรับคนอย่างฉันเสียแล้ว วนิดา" ประมุขพูดต่อไป เสียงผิดปกติ ค่อนข้างสั่น "ถ้าฉันอยู่ในกรุงเทพ ฯ ฉันก็ต้องอดตายเป็นแน่ ถ้าเธอรักฉัน เธอ

ไม่ควรจะหักหางเสือให้เรือเสีย, ปล่อยให้ฉันไป———ฉันจะเดินทางไปซุยตัวใหม่ สร้างฐานะและเกียรติคุณความดีความงาม ถ้าเรารักกันจริง ๆ แล้ว, วนิดา, ขอให้เธอคิดดูว่าเราจะรักกันด้วยอาการเช่นนี้ย่อมไม่ได้ ความรักของเราไม่ใช่ซ่อนอยู่ภายในซุ้มไม้ และความมืดเช่นนี้ และโอกาสเช่นนี้ไม่ใช่โอกาสที่เราควรแสวงหาความสุข เธอไม่คิดบ้างดอกหรือว่า การที่เราลอยรักและลอยพบกันเช่นนี้เป็นภัยแก่ตัว เป็นภัยแก่เกียรติยศ และในที่สุด อาจทำลายความหวังของเราสิ้น ความรักของเราจะต้องประจักษ์แก่ตาโลก และเป็นไปตามประเพณีนิยม ถ้าความเป็นอยู่ของฉันเดี๋ยวนี้ถูก นำขึ้นเป็น กรณีย์ ให้เจ้าคุณพ่อ ของเธอวินิจฉัยในเมื่อเราเริ่มเปิดฉาก แห่งความรักของเราในที่แจ้งสว่างแล้ว คุณพ่อ ของเธอควรจะลงมติว่าอย่างไร ทุก ๆ คนจะคิดอย่างไร และฉันจะรู้สึกอย่างไร? ไม่ได้ชื่อว่าฉันใฝ่สูงดอกหรือ? ไม่ผิดกับกะต่ายที่หวังในดวงจันทร์นั้นเลย และในที่สุด ความรักของเราจะต้องตาย ฉันกับเธอจะต้องถูกเกณฑ์ให้อยู่กันคนละโลก อย่างแน่นอน เช่นนี้แล้วเธอยังจะไม่ให้ฉันไปอีกเล่า? ฉันจะมีเกียรติคุณ และทรัพย์สินเงินทอง มีหน้ามีตา ก็เพราะฉันต้องออกไปแสวงหาลาภต่างจังหวัดเท่านั้น"

วนิดา ไม่สามารถกลั้นความวิปโยคไว้ได้ เธอร้องไห้.

"อย่าร้องไห้ วนิดา" ประมุข ปลอบ "ฉันไปแต่ใจของฉันอยู่กับเธอเสมอ ฉันต้องกลับมาหาเธอแน่นอน ——— กลับมาพร้อมกับลาภยศ ซึ่งคู่ควรจะสนองความรักของเราให้ดำเนินตลอดปลอดโปร่งไปได้ ฉันต้องกลับมาหาเธอเสมอ วนิดา" เขาซับน้ำตาของเธอด้วยผ้าเช็ดหน้า

"ดวงใจของประมุข" ชายหนุ่มกะซิบ "เธอจะไม่ยอมกับฉันเสียเดี๋ยวนี้หรือว่า เธออนุญาตให้ฉันจากเธอไป และภาวนาเพื่อให้ความสำเร็จแก่ฉัน เธอจะคอยฉัน——เธอจะระลึกถึงฉัน และภาวนาให้ฉันเสมอ จนกว่าฉันจะกลับ"

วนิดา เงยหน้าขึ้นมองดูเขา แม้ดวงตาของเธอจะชุ่มเต็มไปด้วยอัสสุชลเช่นนั้น แต่ก็ไม่วายแลดูหวาน

"พ่อทูลหัวของวนิดา" เธอกล่าวขึ้น "นอกจากฉันจะเอาใจช่วย ภาวนาให้เธอบรรลุความสำเร็จแล้ว ฉันจะมีอะไรที่ควรกระทำอีกเล่า? และเธอมั่นใจเถิดว่า ฉันจะระลึกถึงเธอเสมอ และคอยเธออยู่ด้วยความรักอย่าง

จริงใจ ข้อนี้เธอไม่ควรพะวงสงสัยเลยทีเดียว”

ดวงจันทร์โคจรค่อนไปทางทิศตะวันตก จวนจะลับยอดทิวไม้อยู่แล้ว, ลมหนาวยังคงพัดกะโชกอยู่ตลอดเวลา น้ำค้างก็ตกดังเผาะๆ ไม่ขาดเสียง อากาศยิ่งทวีความหนาวเยือกเย็นขึ้นอีก รัตติกาลนี้ช่างสงบเงียบวังเวงเสียนี่กะไร ประหนึ่งเย็นสัญญาณแห่งดวงใจทั้งสองของหนุ่มสาว ปรากฏเห็นประจักษ์ว่า เต็มไปด้วยสุดแสนอาลัย วิประโยคยิ่ง !

“ประมุข” เมื่องันกันไปชั่วครู่แล้ว ในที่สุดวนิดากล่าวทำลายความเงียบขึ้นก่อน “ประมุข เธอยังไม่ได้บอกกับฉันว่า เธอจะไปไหน ?”

“ไปทางเหนือ” เย็นคำตอบ “เมืองแรกที่ฉันจะไปนั้นคือ เชียงราย และต่อจากนั้นจะเลยขึ้นไปถึงเชียงแสนด้วย”

“เธอจะไปทำอะไรที่นั่น”

“งานทุกชะนิดที่ฉันพึงทำได้ ฉันมีเพื่อนอยู่คนหนึ่ง เขารับราชการอยู่ในกรมทาง และเคยชักชวนให้ฉันขึ้นไปโดยรับรองว่า ยินดีจะช่วยเหลือหางานให้ทำ”

“เธอต้องส่งข่าวถึงฉันเสมอนะ ประมุข”

“จ๊ะ บ่อย ๆ ทีเดียว”

“เธอจะไปเมื่อไร ?”

“พรุ่งนี้บ่าย ขะยวนรถด่วนกรุงเทพ ฯ — เชียงใหม่”

เมื่อได้สนทนาฝากรักและสั่งเสียกันนานสมควรแก่โอกาสที่ได้อำนวยให้แล้ว เขาก็ลาวนิดากลับด้วยความอาลัย และหัวใจอันแสนวิประโยค.

—๒—

เพื่อนเก่า

ขะยวนรถด่วนกรุงเทพ ฯ—เชียงใหม่ หยุดพอดีหน้าชานสถานีนครลำปาง ชายหนุ่มคนหนึ่งก้าวลงจากขะยวนรถชั้นที่ ๓ หิ้วหีบหนังเดินทางใบหนึ่งด้วยมือขวา เขาเดินตรงไปยังที่พักของกรมรถไฟ ซึ่งอยู่ห่างไปทางเหนือของสถานีรถไฟ ๒๐๐ เมตร ชายผู้นี้คือประมุข มั่นธรรม.

เขาจะต้องพักแรมอยู่ที่นั่นก่อน ๑ คืน เพราะเย็นเวลาย่ายมากเสียแล้ว ไม่มียวดยานเย็นพาหนะเดินทางต่อไปยังเชียงรายได้ทันเวลา รถยนต์ซึ่งเย็นพาหนะชะนิดเดียว ที่จะนำเขาไปเชียงรายนั้น จำเย็นต้องออกเดินทางแต่เวลาเช้า ด้วยระยะทางจากนครลำปางถึงเชียงราย ยาวถึง ๒๓๔ กิโลเมตร และเย็นทางอันค่อนข้างวิยาก ต้องขึ้นเขาลงเนินคด

เคี้ยว เต็มไปด้วยอันตราย การเดินทางในระยะนี้ ตามปกติจะต้องหยุดพักตามหัวเมืองต่าง ๆ ที่ผ่านไปเช่นเมือง งาว เมืองพะเยาว์และเมือง พาน กว่าจะถึง เชียงราย กินเวลาอย่างน้อย ๘ ชั่วโมง จึงเป็นการ ค่อนข้างจะขลุกขลัก และรีบด่วนเต็มที่ในการออกเดินทางแต่เวลาบ่าย ตามระยะทางอันยาวนี้.

อาศัยโอกาสอันเล็กน้อย ประมุข ออกจากที่พัก เดินไปชม ความรุ่งเรืองในเวียง นครลำปาง และหาความรู้ที่เกี่ยวแก่นิสสัยมรรยาทของคนพื้นเมือง ตลอดจนขนบธรรมเนียม เพื่อเป็นประโยชน์ส่วนตัวในวันข้างหน้า

รุ่งเช้า เขาจึง เดิน ทาง ต่อไป ยัง เชียงราย ที่นั่นมีเพื่อนของเขามาคอยรับอยู่ก่อน ดังนั้น พอรถถึงหน้าตลาดเวียง เชียงราย เขาจึงพบกับเพื่อนที่เคยว และไม่ต้องงงงันต่อภูมิประเทศใหม่ในการสืบหาเพื่อนของเขา.

เวลานั้น บ่ายเย็นลงไปแล้ว ก่อนเดินทางต่อไปยังบ้าน ของเพื่อนในตำบล แม่จัน ในเขตต์อำเภอ เชียงแสน, เขาจึงถูกนำตัวออกเที่ยวชมความรุ่งเรืองและสภาพความเป็นไปในเวียงเชียงราย เสียทั่วทุกถนน ทุกซอก ในที่สุดเป็นอันว่า จะต้องหาอาหาร รับประทานกันเสียก่อน และตกลงกัน เลือกเอา ร้านอาหารจีน แห่งหนึ่งเป็นที่รับประทาน.

เพื่อนของ ประมุข สั่งอาหาร ชะนิดที่คนชั้นกลาง ชาวพระนคร พึงสั่งได้ตามภัตตาคาร กับสั่ง วิศกี้ เป็นพิเศษอีกขวดหนึ่งด้วย.

เพื่อน ของเขารินสุรา ลง ในถ้วย แล้ว เติมโซดาเสร็จ, แล้วส่งให้ ประมุข.

ประมุข รับแก้วสุรา จากมือ เพื่อน มาตั้งไว้ตรงหน้า.

“ กันมาพบแกครั้งนี้ นับจากเวลาที่จากกันไปนาน ๓ ปีนั้น ” ประมุข กล่าวขึ้นก่อน “ กันรู้สึกว่า แกแปลกกว่าแต่ก่อนมาก ”

ชายหนุ่มหน้าตาคมคาย ผิวเนื้อดำเกรียม เนื่องด้วยต้องตรากตรำต่องานกลางแจ้ง และมีหน้ายิ้มแย้ม แสดงความ สมบูรณ์ จ้องดูประมุข อย่างสงสัย

“ ทำไมริ, ประมุข, กันแปลกตรงไหน ? ” เขาถาม

“ เมื่อแกอยู่ กรุงเทพ ฯ ดื่ม สุรา ไม่เป็น แต่เดี๋ยวนี้แกดื่ม——” ชายหนุ่มหัวเราะอย่างราเริง.

“ จริงของแก ” เขาขัดขึ้น “ แต่มาอยู่นี่กันต้องดื่มบ้างเล็กน้อย เพราะกันต้องทำงานหนัก ตากแดด ตากฝน ในแผ่นดินที่อุดมไปด้วยป่าและภูเขา ความจริงมันก็เป็นเพื่อน

แก้เหงาได้บ้าง, ทั้งน้องกันไข้มาเลเรีย ดีด้วย”

ชายหนุ่มผู้นี้เป็นเพื่อนเล่นของ ประมุข มาแต่เด็ก ๆ เพราะบ้านอยู่ใกล้เคียงกัน และเคยร่วมโรงเรียนเดียวกัน รู้นิสัยใจคอกันดี อายุแก่กว่า ประมุข แต่ไม่แก่กว่ากัน เกินกว่า ๓ ปี สำเร็จการศึกษา ชั้นสูง จากคณะ วิศวกรรม แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เวลานี้รับราชการอยู่ในกรมทาง หน้าที่นายตรวจทางเอก แขวง เชียงแสน มีนิสัยชอบตลกโลดโผน ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ราชการ อดทนต่อดินฟ้าอากาศ และภูมิประเทศเหตุการณ์แห่งแผ่นดินอันเต็มไปด้วยความดิบเถื่อนอันตราย ชายผู้นี้ชื่อ ประวิง วงศวิศวการ.

“ประมุข” ประวิง เอ่ยขึ้น หลังจากดื่มและรับประทานอาหารบ้างแล้ว” เมื่อกันพบแกครั้งแรกตลอดจนเดี๋ยวนี้ กันรู้สึกว่าแกแปลกกว่าแต่ก่อนมาก ”

“ทำไม ประวิง กันแปลกตรงไหน?”

“เมื่อแกอยู่กรุงเทพ ฯ เมื่อ ๓ ปีก่อน แกเป็นคนคะนอง, ช่างพูด, หน้าตายิ้ม, ร่างกายสมบูรณ์ แต่เดี๋ยวนี้ดูแกเซื่องซึมไป ผอมกว่าเมื่อก่อน หน้าตาก็ดูอิดโรย มีเรื่องทุกข์ร้อนอะไรรึ? หรือเจ็บเป็นอะไรไป?”

คำพูดของ ประวิง แทงปราย เข้าหัวใจ ของเขา ประมุข พยายามซ่อนอาการพิรุธ ผิดสังเกตแสร้งตอบว่า.

“ตั้งแต่แก มาจาก กรุงเทพ ฯ แล้ว กันก็มักเจ็บป่วยเสมอ กันเป็นคนขี้โรคเสียแล้ว ประวิง เอ๋ย”

ประวิง เป็นคนช่างพิจารณา มักไม่ค่อยให้เหตุการณ์ ซึ่งกะทบความรู้สึกด้วยอาการสนเท่ห์ผ่านพ้นไปจากการค้นคว้าหาเหตุผลเสียก่อนเลย เพราะฉะนั้น แม้ ประมุข จะได้พยายามเกลื่อนอาการพิรุธ ของเขาเป็นอย่างดีแล้วก็ดี แต่ก็หาผ่านไปจากสายตา และความพินิจอันสุขุมของเขาไปได้ไม่ ซึ่งยิ่งทวีความสงสัยขึ้นเสียอีก

“กันเคยตรวจโรคชะนิดที่แกกำลังเป็นอยู่เดี๋ยวนี้มานักต่อนักละ จนมีความชำนาญพอจะตรวจได้ผลดีเป็นส่วนมาก ประมุข เอ๋ย แกเป็นโรคที่เกี่ยวแก่หัวใจเสียแล้ว!”

ประมุข ยิ้มแห้ง ๆ

“เหลวน่ะ ประวิง” เขาค้าน

“กันคิดว่าไม่เหลว, ต้องถูกอย่างแน่ทีเดียว” ประวิง เถียง “ระวังนะ! ถ้าแกไม่รีบรักษาละก็ มันจะลามมาเกิดขึ้นที่ปอดของแกอีก ”

เล่นเอา ประมุข ต้องนิ่งงันไป,

"จะมายึดบังอะไรกันนะ" ประวิง ถาม อย่างเอางาน "บอกมาตรง ๆ เถอะน่ะ ว่าแกมีเรื่องทุกข์ร้อนอะไร ?"

"เปล่า! กันไม่มีอะไรจะบอกแก" ประมุข ตอบไม่ค่อยเต็มปาก

"ประมุข เราก็เป็นเพื่อนกันมานานแล้ว แกรู้ใจกัน, กันรู้ใจแก จะต้องมาปกยึดกันทำไมนะ บางทีกันพอจะมีโอกาสได้ช่วยเหลือแกบ้างกะมัง ?"

ประมุข คิดว่า ควรขยายให้บ้างพอสมควร

"กูมีบ้างเล็กน้อย เพื่อนเอ๋ย เวลานี้กันกำลังเป็นโรคหัวใจอย่างที่แกว่า"

ประวิง หัวเราะร่วน

"โรครักอย่างชัด ๆ ทีเดียว" เขาว่า พลางรินวิศกี เติมลงในถ้วยแก้ว พร้อมด้วยโซดาอีก "หล่อนชื่อไรกัน, อยู่ที่ไหนนะ ประมุข ?"

ที่แรกก็กระทำอิดเอื้อนไม่ตัดใจจะบอกความจริง แต่ครั้นถูก ประวิง ย้ำข้างขะยั้นขะยอข้างในที่สุด ประมุข ก็ขยายความจริงให้ฟังหมด

"---เพื่อนเอ๋ย, จะให้กันทำอย่างไรได้ ในเมื่อกันเป็นคนที่มีชีวิต อันไร้ค่าเช่นนี้ นอกจากต้องลาเจ้าหล่อนออกจากพระนครตรงลิ่วมานี่เท่านั้น" ประมุข พูดขึ้นในที่สุดแห่งการขยายความจริงให้ ประวิง ฟังแล้ว

ประวิง นิ่งใช้ความคิดอยู่ชั่วครู่ แล้วถามขึ้น.

"เย็นอันว่า เวลานี้แกต้องการ เงิน และชื่อเสียง ไม่ใช่หรือ ?"

"นั่นเย็นวัตถุแห่งความปรารถนาอย่างจริงใจของกัน" ประมุข ตอบ

"เอาเถอะ, ถ้าแกสู้อุตส่าห์ยากยั่นตรากตรำความลำยากสักหน่อย อาศัยความมานะที่แกต้องหักใจมาถึงเมืองนี้ได้เช่นนี้ แกก็คงต้องมีหวังประสพความสำเร็จสักวันหนึ่งเย็นแน่"

ทั้งสองรับประทานอาหารต่อไป และสนทนากันบ้าง ตามแต่โอกาสที่ปากว่างให้พูดได้.

สักครู่หนึ่งความตกใจก็เกิดขึ้นแก่ ประมุข ทีแรกเขาคิดว่า ฤทธิ์วิศกี ทำเหตุให้ตาพร่าไปกะมัง ? แต่ในที่สุดไม่ใช่ เพราะภาพซึ่งอยู่ข้างตัว ประวิง นั้นไม่ใช่ภาพในความฝัน เย็นภาพของหญิงสาวชาวพายัพ ผู้มีสิริโฉมพิสมัย คนหนึ่งอย่างแน่ ๆ

จริง, หล่อนเย็นหญิงธรรมดาอย่างที่ประมุขเคยพบ แต่ความงามของหล่อนเย็นความงามอย่างที่หญิงสาวชาวพายัพมีลักษณะอันงาม

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยเชษมหาราช

ตามธรรมชาติ ย่อมเย็นการแปลก และตื่นใจสำหรับชาย แปลกถิ่นอย่าง ประมุข เช่นเดียวกับชายแปลกหน้าทั้งหลายผู้เคยผ่านมาแล้ว

"เจ้าพี่ประวิง" เสียงของหล่อนแปร่งอย่างชาวพายัพพูด "เจ้าพี่มาเวียง เจียงฮาย[1] ลืมไปหาข้าเจ้าเหี้ยแล้วนะ ผ่อเตอะ, กินเข้าก่อเริยก ใจดำแต๊ ๆ"

สำเนียงและภาษายิ่งเย็นของแปลกสำหรับประมุข ชวนอีก และรู้สึกว่า เสียงของหล่อนน่าฟังมากทีเดียว.

ประวิง เงยหน้าขึ้นมองดูหล่อน หญิงสาวโอบแขนรอบคอเขาไว้ และจะนั่งลงบนตักของเขา

"เจ้าพี่, ขอเหล้าข้าเจ้ากินพ่อง"

แต่ประวิง ห้ามไว้ อ้างว่า ที่นั่นไม่ใช่สถานที่ และไม่ใช่โอกาสที่ควรจะแสดงความสนิทสนมกันอย่างโจ่งครึ่มเช่นนั้น ทั้งเวลานั้น ก็มีเพื่อนแปลกถิ่นนั่งอยู่ด้วย ดูเย็นการน่าละอายมาก.

หล่อนทำอาการดิ้นอย่างไม่พอใจ แต่เมื่อ ประวิง พูด ปลอบ สองสามคำ พร้อม กับส่งแก้วเหล้าให้หล่อนดื่มแล้ว ดูหล่อนค่อยเชื่องขึ้นมาก.

หล่อนชำเลืองตาอย่างหวาน และคมกริบมาทาง ประมุข แล้วกลับหันไปถามประวิง

"ชั่นไผ เจ้าพี่?"

"เพื่อนของฉันคนหนึ่ง" ประวิง ตอบอย่างไม่ค่อยเต็มใจ

"ยินดีจะให้เย็นเพื่อนของข้าเจ้าด้วยบ่?"

ประมุขรู้ความมุ่งหมายในคำพูดของหล่อนได้ดี, เขาตกใจมาก ประจวบกับเขากำลังดื่มโซดา อยู่ด้วย ถึงกับกระทำให้สำลัก.

"อย่ายุ่งน่ะ ฉันกำลังพูดถึงเรื่องงานอยู่" ประวิง ตัดบท "ไม่ใช่เวลาที่เราจะเล่นตลกกันเลย กลับไปเสียก่อนเถอะ อีน้อง, วันหลังค่อยพบกันใหม่"

หล่อนรู้นิสสัยของ ประวิง ดี ถ้าใครขัดใจเขาแล้ว ความยุ่งยาก ย่อมเกิดขึ้นเสมอ. ดังนั้น หล่อนจึงเลี่ยงไปเสียทางอื่นโดยดี แต่ได้กล่าวเย็นประโยคสุดท้ายไว้ว่า.

"ข้าเจ้าจะไปแอ่วบ้านเจ้าพี่ที่เชียงแสนสักวันหนึ่ง ไปเยี่ยมสหายหน้าใหม่ สหายของเจ้าพี่ ย่อมต้องเย็นสหายของข้าเจ้าด้วย"

ประมุข ถอนหายใจยาว รู้สึกว่า ปอดกระทำหน้าที่ผิดปกติ

---

๑ เจียงฮาย คือ เชียงราย

"ใครกันนะ ประวิง" เขาถาม "ชั้นของแกกะมัง?"

"มันก็เลอะ ๆ เทอะ ๆ แหละแกเอ๋ย" ประวิงตอบอย่างขบขันในใจ "แกเห็นเย็นไงประมุข? หล่อนเปรี้ยวอย่างน่ากลัวอยู่นา ระวังเถอะ, หล่อนจะล้วงตับแกสักวันหนึ่งดอก"

"กันแปลกใจมาก" ประมุขถามอย่างสงสัย "ทำไมนะ ผู้หญิงในเมืองนี้เขาเกี้ยวผู้ชายก่อนอย่างงั้น ๆ ยังงี้ทั้งนั้นรึ?"

"ไม่งั้น ๆ อย่างนี้ไปเสียทั้งหมดดอก ที่เขาดีมีความอายในการพูดโจ่งครึ่มอย่างนี้บ้างก็มีถมไป แต่, นั่นแหละ แกเอ๋ย, แถบทางเมืองเหนือนี้น่ะ สำหรับเรื่องของหนุ่ม ๆ สาว ๆ—และการเกี้ยวกันน่ะ มันเป็นธรรมเนียมธรรมดาของเขามานานแล้ว"

"ว่าง ๆ หวังว่าแกคงจะพากันไปหาความรู้ในเรื่องอันน่าสนุกนี้บ้างนะ ประวิง" ประมุขพูดอย่างที่เล่นที่จริง

เขามองดูใบหน้าประมุข แล้วส่ายหน้าช้า ๆ.

"กันเชื่อว่าแกมานี่เพื่อแสวงหาชื่อเสียงและเงินเท่านั้น ไม่ใช่มาหาเมียนะ" ประวิงเริ่มแสดงปาฐกถา มหาชนย่อมทราบกันดีแล้วว่าในมณฑลภาคเหนือนี้คือเมืองของผู้หญิง เป็นเมืองซึ่งเต็มไปด้วยนิยายและความรัก สาวพายัพเคยมีชื่อเล่าลือกันมาแล้วว่ามีอำนาจในทางเสน่หานาฏอย่างยิ่ง เมื่อก่อนที่กันจะมาอยู่ทางเมืองเหนือนี้ และพอทราบว่าทางราชการจะสั่งกันมาเท่านั้น พวกญาติทางบ้านของกันก็สั่งแล้วสั่งเล่าว่า ให้ระวังตัวในเรื่องนารีให้มากสักหน่อย และพากันเกรงว่ากันจะต้องเย็นทาสแห่งเสน่หานาฏของหล่อนอย่างลืมหูลืมตาไม่ขึ้น ยิ่งกว่านั้นบางคนยังเข้าใจว่า พวกหล่อนเหล่านี้อาจกระทำให้ผู้ชายกลุ้มหลงรักได้ด้วยวิธีทำเสน่ห์ยาแฝด แต่หล่อนจะกระทำด้วยวิธีใด และมีความจริงแค่ไหน นั่นเป็นเรื่องที่แกจะรู้ได้ในไม่ช้า ประมุข, กันขอเตือนแกสักหน่อย แกมาเมืองนี้ก็เพื่อจะทำธุระสำคัญของแกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นหนทางนำมาซึ่งความสำเร็จต่อความรักที่แกมีอยู่ในพระนคร แกจงตั้งหน้าทำธุระของแกแต่อย่างเดียว อย่าได้เกี่ยวข้องกับสิ่งใหม่ซึ่งจะเข้ามายุ่งแก่ชีวิตของแกอีก และสิ่งนี้แหละอาจกระทำให้ชีวิตของแกเปลี่ยนทางดำเนินไปได้ จงอย่าคิดเห็นไปว่า แม้จะปล่อยให้ชีวิตเกลือกไปด้วยความสุขสนุกสนานชั่วครั้งชั่วคราวจะเป็นอะไรไป ชายหนุ่มมักเชื่อกัน

ว่า การที่กระทำได้ดังนี้เป็นการกระทำที่ฉลาดแต่ในที่สุดก็รู้สึกตัวเสียดายชีวิตที่ให้ผ่านไปในทางเช่นนี้ยิ่งนัก แล้วก็พูดได้แต่เพียงว่า 'ช่างเถอะ เลยตามเลย' ยิ่งแกแล้วกลับร้ายมากที่เดียว ถ้าแกจะเล่นอย่างวิธี 'ชั่วคราว" ละก็แกจะต้องเป็นคนที่ลวงตัวเองไม่ซื่อสัตย์ต่อความรัก เป็นการทรยศต่อหญิงคนรักของแก อย่างบัดซบที่เดียว และในที่สุดความมุ่งหมายเดิมของแก จะต้องล้มละลาย ชีวิตของหญิงที่กำลังคอยแกอยู่จะต้องได้รับความชอกช้า เพราะความทรยศของแก และมันจะเป็นแผลเรื้อรังอยู่ในหัวใจของแกอย่างไม่มีวันจะรักษาให้หายขาดได้"

ประมุขพูดย้ำ ๆ ว่า

"วิง— ผู้ที่มีความรู้รอบคอบต่อผลอันใด ผู้นั้นย่อมเคยผ่านและรู้เห็นต่อเหตุแห่งผลอันนั้นมาแล้วอย่างดี— งั้นไม่ใช่รึ?"

"ถูก" ประวิงรับรอง "แกคงต้องการจะถามต่อไปละซิว่า ก็การกระทำอย่างที่ว่านั้นเป็นการกระทำของคนโง่ แล้วทำไมกันจึงปล่อยให้ชีวิตของกันดำเนิรไปในทางนั้น? ถ้าแกถามเช่นนั้น กันจะตอบแกตามความพอใจของกันว่า ชีวิตของกันผิดกับของแก กันไม่มีเครื่องเหนี่ยวรั้งหัวใจ ชีวิตของกันไม่เป็นหนี้ความหวัง ความมุ่งหมาย อันใดทั้งหมดนอกจากจะให้ชีวิตได้รับความบันเทิงเท่าที่พึงจะหาได้เท่านั้น ให้สมกับที่กันมีชีวิตแห่งการเผชิญ, ที่หมายแห่งชีวิตของกันก็คือเผชิญภัย, เผชิญโชค, และเผชิญรัก ส่วนชีวิตของแกมีเครื่องยึดเหนี่ยว มีความมุ่งหมายโดยฉะเพาะ เป็นชีวิตที่มีบ่วงคล้องอยู่จริง, แกเป็นเผชิญ, แต่เผชิญโชคเพื่อความรักเท่านั้น, ไม่ใช่เผชิญรักโดยตรง ดังนี้ทางแห่งชีวิตของแกจึงแยกไปจากของกัน แกจะเอาอย่างกันในเรื่องนี้ไม่ได้"

"ดีแล้ว ประวิง" ประมุขกล่าวในที่สุด "แกเป็นคนฉลาดมาก"

เมื่อการรับประทานอาหารผ่านไปแล้ว ประวิงจึงชวนประมุขไปยังบ้านที่พักของตน.

การเดินทางจากเชียงรายไปยังตำบลแม่จันอำเภอเชียงแสนนั้น ตามปกติใช้รถยนต์เป็นยานพาหนะ ระยะทางยาวประมาณ ๒๘ กิโลเมตร ทางหลวงตอนนี้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทาง เช่นเดียวกับทางจากลำปางถึงเชียงราย.

—๓—

กุหลาบเชียงแสน

เดือนหนึ่งผ่านไป

ประมุขรู้สึกว่าภูมิประเทศ ดินฟ้า อากาศ ของเชียงแสนช่างถูกกับความประสงค์ของเขาดีกะไรเลย เวลานี้เขาพักอยู่กับประวิง และบางเวลาก็ต้องออกไปแรมกลางดินกินกลางทรายในบริเวณป่าและภูเขา เนื่องด้วยออกไปดูแลควบคุมกิจการของเขา ประมุขได้โอกาสเป็นผู้รับเหมาขุดดิน ถมคันถนน ให้แก่กรมทาง และเป็นผู้รับเหมาทุบหิน สำหรับโรยถนนอีกด้วย ซึ่งเป็นงานที่จะทำเงินให้แก่เขาดีชะนิดหนึ่ง

เวลา ๑๘ นาฬิกา เป็นเวลาที่กรรมกรเลิกงาน พวกคนงานจึงต่างแยกเครื่องมือเดิรทางกลับที่พัก ใครที่มีบ้านอยู่ใกล้ก็ไปบ้านของตน ใครที่มาจากบ้านอื่นเมืองอื่นก็ไปยังปางซึ่งสร้างไว้เป็นที่พักชั่วคราวสำหรับคนงาน ในระหว่างเดิรไปตามถนนดินซึ่งยังก่อสร้างไม่เรียบร้อยนั้น บ้างก็จ้อยเพลงตามภาษาของชาวพื้นเมือง บ้างก็ร้องเพลงพะม่า และบ้างก็คิดซึ่งคลอไปกับทำนองเพลงที่ร้องดูเป็นที่เพลิดเพลินสำราญใจอย่างยิ่ง

ประมุขขี่ม้าเชียงตุงเดิรเหยาะ ๆ ไปข้างหน้าหมู่คนงาน หูฟังเสียงเพลงซึ่งพวกคนงานร้องทางเบื้องหลังด้วยความสำราญใจ ส่วนสายตาก็เหม่อมองดูฝูงค่างและชะนีซึ่งห้อยโหนโยนตัวอยู่บนกิ่งไม้ชายป่าริมฟากทางทั้งสองนาน ๆ จึงจะก้มหน้าลงมองดูพื้นถนนเสียครั้งหนึ่ง และเอามือตบคอม้าเบื้นเชิงเอาใจ ระยะนี้ดวงจิตต์มักจะเลื่อนลอย——คิดโน่นนิกนี่——และ——แน่ละ, เขาคงต้องคิดถึงพระนครคิดถึงวนิดาดวงใจของเขา ถ้าได้เธอมาขี่ม้าเคียงคู่ชมความงามรับความสำราญใจด้วยกันกับเขาในภูมิประเทศซึ่งธรรมชาติสร้างไว้อย่างสดชื่นนั้นแล้ว โอ! วนิดา — เธอจะต้องตื่นเต้นและสำราญบานใจไม่น้อยเลย — — และเขาก็จะได้รับความเพลิดเพลินเจริญใจขึ้นอีกเป็นทวีคูณ

ครั้นถึงถนนตอนที่เลี้ยวไปตามริมดอย พอประมุขบังคับม้าเลี้ยวไปตามส่วนโค้งของถนน สายตาของเขาก็พลันประสพกับภาพของม้าซึ่งมีคนขี่อยู่บนหลังตื่นวิ่งเหยียดอย่างเต็มที่ไปข้างหน้า ถ้าสายตาของเขาไม่ลวงตนเองแล้ว เขาจะเชื่ออย่างแน่นอนทีเดียวว่า ผู้ที่อยู่บนหลังม้านั้นต้องเป็นผู้หญิง ถนนตอนนี้มีส่วนโค้งวกไปเวียนมามาก ประมุขไม่รั้งรอรีบ

เตือนม้าออกวิ่งเหยียดตามม้าข้างหน้าไป อย่างเต็มฝีเท้า เขายังคับม้าให้วิ่งออกนอกทางลัดไปในป่าเพื่อตัดทางให้ใกล้ ไปสะกัดม้าตัวข้างหน้าได้ทันท่วงที ดังนั้นพอออกจากชายป่าอีกส่วนหนึ่งของถนน ม้าของเขาจึงไล่หลังติด ๆ ไปกับม้าตัวหน้าพอดี

ประมุขเร่งฝีเท้าม้ายิ่งขึ้นเย็นลำคับ จนควบคู่ไปกับม้าที่เขาตามนั้น

"อย่าตกใจ" เขาตะโกน "ถ้าฉันจับตัวเธอได้ จงโผมาหาฉันและปล่อยบังเหียนพร้อมกับถีบโกลนไปทางหน้าโดยเร็ว!"

ประมุขเหยียดแขนขวาไป โอบรวบสะเอวผู้อยู่บนหลังม้านั้น ชั่วพริบตาเดียว ผู้ที่เขาพยายามช่วยเหลือก็อยู่ในความอารักขาของเขาอย่างปลอดภัย

เขาประคอง ผู้ที่เขาช่วยเหลือลงจากหลังม้า ตรงตามที่เขาคาด หล่อนเย็นสตรีกำลังสาวพริ้ง เวลานี้หมดสติอยู่ในวงแขนของเขา เนื่องด้วยความตกใจ

ประมุขใจเต้น ไม่รู้จะปฏิบัติอย่างไรต่อไป เขาพิศดูวงหน้าของหล่อน อา! หล่อนงามงามอย่างที่ประมุขไม่เคยนึกว่าในเมืองป่าเช่นนั้นจะมีนางงามเท่าที่เขาได้ประสพนี้เลย หล่อนนุ่งกางเกงขี่ม้า สวมเสื้อเชิ้ตแขะคอ เผยให้เห็นอกอันขาวอวบ ทรงผมชิงเกิลของหล่อนรับสมกับวงหน้าหล่อนเสียนี่กะไร ร่างของหล่อนซึ่งพาดอยู่ในวงแขนของเขาอุ่นนุ่ม หล่อนหมดสติหลับตานิ่ง———แต่, เขายิ่งพิศหล่อนก็ดูเหมือนหล่อนจะยิ้มกับเขา — ยิ้มด้วยความหวานชวนให้พิงพิศเย็นที่สุด

เขาสั่นร่างของหล่อนเพื่อเตือนเส้นประสาทให้เกิดความรู้สึก แต่หล่อนก็หาเกิดความรู้สึกคืนสติขึ้นไม่ ยังคงแน่นิ่งต่อไปตามเดิม

ใจของประมุขสั่นระริก เขาพิศดูวงหน้าของหล่อนอีก อา! แม้หล่อนจะหลับตาสนิทเช่นนี้ และหล่อนหมดความรู้สึกเช่นนั้นก็ดี ยิ่งพิศ—ดูเหมือนหล่อนยิ่งยิ้มละมัยหนักขึ้นอีก เขาก้มลงเพ่งดูวงหน้าของหล่อนนิ่งงันอยู่.

อะไร! นี่ประมุขจะยอมเย็นทาสแห่งเสน่หานุภาพของแม่สาวงามคนนี้เอาอย่างง่าย ๆ เช่นนี้เชียวหรือ?

เสียงฝีเท้าม้าดังมาทางเบื้องหลังเขา ประมุขหันไปดู ม้า ๒ ตัวพร้อมทั้งผู้ชายขี่อยู่บนหลังคนละตัววิ่งตรงมายังเขา พอดีกับแม่สาวงามได้สติ หล่อนลืมตามองดูหน้าประมุข หล่อนตกใจขนเลือดขึ้นหน้าแดงก่ำ ในเมื่อหล่อนรู้ตัวว่าร่างของหล่อนอยู่ในวงแขนของชายหนุ่ม

ประมุขคลายหล่อนออกจากวงแขน หล่อนกะเถิบหนี และนั่งพับเพียบเรียบร้อยอยู่บนพื้น ถนนด้วยอาการขวยเขิน โลหิตฉีดขึ้นย้อมผิวหน้าแดงก่ำเพิ่มความน่าเอ็นดูขึ้นอีกมาก

"เจริญศรี ลูกไม่เจ็บบ้างดอกหรือ?" ชายกลางอายุริบลงจากหลังม้าถามระล่ำระลัก "โธ่! พ่อไม่นึกเลยว่า 'อ้ายสินิล' ของเราจะขึ้นตกใจถึงเพียงนี้"

เจริญศรี — นามนี้กะทบประสาทแห่งความทรงจำของประมุข — เออ รูปของหล่อนก็งาม นามของหล่อนก็ไพเราะ เขาท่องนามของหล่อนไว้ในใจ เสมือนพยายามจะจำนามนี้ไว้มิให้หลงลืมไปได้เลย

"ดิฉันไม่เจ็บมากนักดอกค่ะ" สาวเจริญศรีพูด พลางลุกขึ้นยืนด้วยอาการโผเผ หล่อนก้มลงเก็บหมวกสักหลาดซึ่งตกอยู่กลางถนนขึ้นสวม พรางทรงผมชิงเกิลของหล่อนไว้อย่างมิดชิด "แต่ดิฉันยังไม่รู้ว่าดิฉันจะเป็นอย่างไรบ้างต่อไป ถ้าไม่ได้ท่านผู้นี้---" หล่อนหันหน้ามาทางประมุข สายตาต่อสายตาประสพกัน และทันใดแก้มของหล่อนก็กลับย้อมด้วยโลหิตเป็นสีกุหลาบอีกครั้งหนึ่ง

ชายกลางอายุหันหน้ามาทางประมุข ท่านยิ้มด้วยความพอใจ ประมุขโน้มศีรษะแสดงความเคารพอย่างสุภาพ

"ขอบใจคุณมาก ถ้าไม่ได้คุณช่วยไว้ทันท่วงทีแล้ว ลูกของผมคงได้รับอันตรายมากทีเดียว ทั้งนี้นับว่าเป็นหนี้บุญคุณคุณอยู่ไม่น้อยเลย"

ประมุขยิ้ม ชายหางตาไปทางเจริญศรี ตาต่อตาประสพกันอีก เจริญศรีสะดุ้ง ก้มมองดูดินด้วยอาการสะเทิ้นอาย

จากดวงตาของหล่อน ประมุขเดาได้ว่าอย่างน้อยหล่อนคงต้องนึกอะไร ๆ ซึ่งเกี่ยวกับตัวเขาบ้าง เช่นดังตัวเขาซึ่งกำลังนึกฝันอยู่ทำนองเดียวกัน

"ขอโทษ คุณชื่อไรครับ?" บิดาเจริญศรีถาม "ถ้าผมจำไม่ผิดก็เห็นจะเป็นคุณนี่แหละผมเคยพบครั้งหนึ่งที่บ้านคุณประวิง"

"ผมชื่อประมุข มันธรรม" ชายหนุ่มตอบ "ถูกละครับ ผมอยู่ที่บ้านคุณประวิง"

ประมุข — นามนี้ดูเหมือนเจริญศรีตั้งใจฟังและพยายามจดจำเอาเสียจริง ๆ!

"ดีละ, คุณประมุข" บิดาของเจริญศรีกล่าวอีก "ผมยินดีรู้จักกับคุณ ว่างการว่างงานแล้วไปเที่ยวบ้านผมบ้างก็ได้ ผมชื่อเจ้าน้อยคำปั่น — อยู่ใน ซอย ถนน นคร เงินยาง

หลังโรงต้มกลั่นสุราริมแม่น้ำแม่ขัน”

“เย็นพระคุณยิ่ง” ประมุขว่า พลางชายหางตาไปทางเจริญศรี “ผมจะหาโอกาสไปเที่ยวบ่อย ๆ”

“คุณเย็นข้าราชการในกรมทางกะมังคุณประมุข?” เจ้าน้อยคำปั่นถาม

“มิได้ แต่ผมเย็นผู้รับเหมาของกรมทางเวลานี้ผมกำลังทำงานดินและงานหินอยู่”

“ดีทีเดียว” เจ้าน้อยคำปั่นว่า “เมื่อปลายปีที่แล้วมาผมก็เคยเย็นผู้รับเหมาเหมือนกับคุณ ความจริงมันเย็นหนทางที่หาเงินได้ดีทางหนึ่ง แต่เย็นงานหนักผมไม่มีกำลังที่จะทำได้ จึงต้องเลิก”

“คุณมาจากกรุงเทพฯกะมังคะ?” เจริญศรีหาโอกาสมานานแล้วที่จะถามเขาบ้างเช่นนี้

“จ๊ะ, ฉันมาอยู่เชียงแสนได้เดือนเศษเท่านั้น” ประมุขตอบด้วยความเต็มใจ

หล่อนหันไปทางบิดา

“คุณพ่อ, ดิฉันจะไปได้ยังไงเล่าคะ? เจ้า ‘สินิล’ คงห้อไปคอกของมัน ไม่กลับมาให้ดิฉันขี่มันอีกแล้ว”

“เอาม้าของหนานบัญญาไปซิลูก” เจ้าน้อยคำปั่นหันไปทางชายพื้นเมืองซึ่งยืนถือบังเหียนม้าอยู่ริมถนน “บัญญาเอาม้าของแกให้เจริญศรีขี่ไปนะ ส่วนแกเดี๋ยวไปก็คงได้ไม่ใช่รึ? นี่ก็จวนถึงบ้านเราอยู่แล้ว”

“ขอรับ” ชายพื้นเมืองคนใช้รับคำ และจูงม้ามาเตรียมไว้กลางถนน

“คุณจะกลับทางเดียวกับผมไม่ใช่รึ คุณประมุข?” เจ้าน้อยคำปั่นถาม

ประมุขรับรอง และต่างก็ขึ้นม้า เตือนให้ม้าวิ่งเลียบไปตามทางหลวง พอถึงทางแยกที่ประมุขจะต้องลาแยกทางไป เจริญศรีก็กล่าวทวนความจำขึ้นอีกว่า “อย่าลืมไปเที่ยวที่บ้านดิฉันนะคะ คุณประมุข”

เมื่อประมุขรับคำของหล่อนและกล่าวอำลากันแล้ว เขาก็เตือนม้าวิ่งแยกไปอีกทางหนึ่ง

ค่ำวันนั้น ขณะที่ประมุขกำลังร่วมการรับประทานอาหารอยู่กับนายประวิง เขานึกถึงเรื่องเมื่อตอนเย็นขึ้นได้ จึงพูดว่า

“ประวิง, เจ้าน้อยคำปั่นที่บ้านอยู่หลังโรงกลั่นสุรานะ รู้จักกับแกดีไม่ใช่รึ?”

ประวิงถึงกับลืมข้าปากรับช้อนเข้า ซึ่งยกขึ้นไว้แล้วที่ริมฝีปาก เขาเลื่อนช้อนนั้นลงวางไว้ในจานช้า ๆ

“ทำไม? เจ้าน้อยคำปั่นเย็นคนมีชื่อเสียงคนหนึ่งในเชียงแสน” ประวิงพยายาม

ค้นเหตุผลจากเค้าหน้าของเพื่อน "มีลูกสาวคนหนึ่ง สวยด้วย!"

"สวย!" ประมุขพลั้งปากออกไปโดยไม่เจตนา "ถูกแล้ว, แม่เจริญศรี เย็นหญิงสวยที่กันพบคนแรกในเชียงแสน"

"เอ๊ะ! แกรู้จักหล่อน----"

ประมุขหัวเราะร่วน

"ยิ่งกว่ารู้จักเสียอีก" เขาว่า "ได้ประคองหล่อนมาครั้งหนึ่งแล้ว เนื้ออุ๊น_อุ่น! ให้ตายซี!"

"พูดเย็นเล่นไปน่ะ?"

"บอกละก็ไม่เชื่อ"

ประมุขเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในตอนเย็นให้ประวิงฟังจนสิ้น

"นี่แน่ะประวิง" ในที่สุดเขาถามขึ้น "กันเข้าใจว่าเจ้าน้อยคำปั่นตลอดจนแม่เจริญศรีไม่ใช่คนพื้นเมืองธรรมดา งั้นไม่ใช่รึ?"

"ถูกของแก" เย็นคำตอบ "เจ้าน้อยคำปั่น เย็นเชื้อเจ้าสืบตระกูลมาจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับเวียงเชียงแสนนี้มาหลายชั่วอายุคนแล้ว เคยรับราชการอยู่ในศาลากลางจังหวัดเชียงราย และเคยไปอยู่ในกรุงเทพฯมาแล้วหลายปี เย็นคฤหบดีผู้มั่งคั่งที่สุดคนหนึ่งในเชียงแสนเวลานี้"

"ส่วนแม่เจริญศรีก็ดูท่าจะเย็นคน คงแก่เรียนมาแล้ว"

ประวิงมองดูหน้าสหายอย่างมีเลศนัยเขายิ้ม

"สำเร็จมัธยม ๘ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย"

"ฮือ!" ประมุขครางเบา ๆ ความคุ้นภาพเย็นไปชั่วครู่

"ประมุข" ที่สุดประวิงเป็นผู้กล่าวก่อน "โรคเก่าของแกหายดีแล้วรึ?"

ประมุขถึงกับพิศวงที่ประวิงพูดนั้นตีความหมายถึงอะไรกันหนอ?

"กันไม่เข้าใจคำพูดอย่างซ่อนเงื่อนของแก ประวิง"

"กันนึกแล้วว่าแกคงลืม" ประวิงว่า "ชั่วเวลาเดือนกว่าเท่านั้น ดินฟ้าอากาศทางเมืองเหนือกระทำให้แกลืมทุกสิ่งหมด ให้ตายซี, แกลืมเอาสนิทที่เดียว ประมุข"

"เรื่องอะไรกันยะ พ่อคุณ?"

"เรื่องที่แกเคยเป็นโรคหัวใจมาครั้งหนึ่งแล้วน่ะซี พ่อมหาจำเริญ ถ้าโรคของแกกลับเป็นขึ้นมาอีกในระยะที่ ๒ นี่ละก็---อันตรายที่เดียว!"

"พุทโธ่! คิดว่าเรื่องอะไรรึ?"

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

"ประมุข, ขอให้กันเดาเถอะว่ากำลังเริ่มจะรักแม่เจริญศรี เข้าอีกแล้วไหมล่ะ?"

"เหลวละ!" ประมุขปฏิเสธทันที "ใครบอกกับแกว่ากันเริ่มจะรักแม่เจริญศรี"

"คำพูดตลอดจนอิริยาบถของแกบอกพิรุธอยู่แล้วอย่างชัด ๆ"

"ไม่จริง!"

นับตั้งแต่ประมุขอยู่ที่เชียงแสนตลอดมา เขาเป็นเป้าสายตาของหญิงทุกชั้น ยิ่งเขาเป็นชายหนุ่มสวยด้วยแล้ว แม่พวกสาวชาวเชียงแสนต่างก็ชะเง้อคอยหาโอกาสที่จะกระทำความคุ้นเคยอยู่ทุกคน บางคนถึงกับติดสินบนให้แม่สื่อมาพูดทายทามเป็นหนทางให้ก็มี ถ้าเขาได้ไปแอ่วที่บ้านใครแล้ว เจ้าบ้านนั้นก็รู้สึกว่าเป็นเกียรติยศยิ่ง และแม่ย่านางของบ้านนั้นก็มีหวังขึ้นมาก ส่วนบ้านใกล้เรือนเคียงเมื่อทราบว่าเขาไปแอ่วบ้านโน้น ทางบ้านนั้นก็อิจฉาว่าประชดประเชยให้ก็มี การแอ่วสาวย่อมเป็นธรรมดาของคนพื้นเมืองนั้น หนุ่ม ๆ มักจะถือโอกาสในเวลาว่างงานซึ่งมักเป็นเวลากลางคืน ไปเที่ยวพูดจาเกี้ยวสาว ๆ ตามบ้านกันเป็นส่วนมาก ส่วนบิดามารดาทางฝ่ายสาวก็ปล่อยโอกาสให้หนุ่มสาววิสาสะกันสองต่อสอง เพราะเชื่อในความหนักแน่นใจของลูกสาวแล้ว ซึ่งมีธรรมเนียมอยู่ว่า ถ้าสาวใดปล่อยโอกาสให้ชายใดละลาบละล้วงล่วงเกินแล้ว และไม่ชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อจัดการปรับไหมหรือบวงสรวงกันตามประเพณีที่เรียกกันว่า "เสียผี" นั้นแล้ว ครอบครัวนั้นจะต้องได้รับยาปอย่างหนัก ผีเหย้าผีเรือนจะโกรธลงโทษแก่ครอบครัวนั้นให้ถึงแก่พินาศล่มจมทีเดียว และถ้าเมื่อได้เสียผีกันแล้ว หากหนุ่มสาวสมัครรักใคร่กันต่อไป เขาก็มักจะอนุโลมตามใจให้เป็นผัวเมียกันได้ตามกฎหมาย ประเพณีนี้มักเรียกกันว่าการ "ถือผี" เห็นจะเป็นด้วยสาว ๆ ได้มีโอกาสได้วิสาสะกับชายทุกชั้นทุกคน และเป็นนิตย์แทบทุกคืนนี้เอง จึงกระทำให้การสมาคมของสาวชาวพื้นเมืองนี้สมาคมกับชาย พูดจากันได้ โดยปราศจากการสะทกสะท้านด้วยประการไร ๆ เมื่อพูดว่ารัก ก็ว่ารักออกมาตรง ๆ เมื่อพูดว่าเกลียด ก็ว่าเกลียดจริง ๆ ไม่ต้องพูดหว่านล้อมกันให้เสียเวลาเลย ฉะนี้ความรักจึงเป็นสิ่งที่ชินกับชีวิตของหนุ่มสาวแทบทุกคน

ประวิง เมื่อครั้งยังอยู่ในพระนคร ไม่เคยมีชีวิตอันแวดล้อมไปด้วยความรัก เกี้ยวผู้หญิงก็ไม่เป็น เข้านางก็ไม่ได้ กลัว

ผู้หญิง—เหมือนกลัวเสือ แต่เดี๋ยวนี้สิ ประวิง ห่วง ชีวิตของเขาต้องการความเย็นผู้ใหญ่ กลายเย็นเสือไปฉิบ ชายหนุ่มชาวพื้นเมือง มากกว่า เพราะมีสิ่งที่บังคับอยู่ วิถีแห่ง เขาเกี้ยวสาว อย่าง วิธี พูด เย็น เพลงยาว ภาษา ความรักของสหายทั้งสองนี้ตรงกันข้าม ความ พายัพ ซึ่งเขานับถือกันว่าเย็นการกล่าวขอ รักของ ประมุข ค่อน ไป ข้างโศก เช่น เดียว กับ ความรักชั้นสูง ประดุจผู้รู้ธรรมนั้น ประวิง นิยายเริงรมย์ ส่วนของ ประวิง นั้นโลดโผน ก็เรียนรู้สำเร็จแล้ว และเกี้ยวได้สนิทสนม บางทีก็ไม่เรียกว่าความรักเย็นการสนุกชั่วครั้ง เช่นเดียวกับชาวพื้นเมืองทั้งหลาย ชีวิตของ คราวเท่านั้น ประวิง รู้ ว่า ทางของตนย่อม ประวิงไม่ใช่ชีวิตที่มีห่วง เย็นชีวิตแห่งการ เย็นอันตรายแก่ ประมุข มาก และเขาพยายาม ผจญโดยแท้! จริง ประวิงเองก็ทราบดีว่าการ ขัดเย้า ไม่ยอมให้ ประมุข เดิรตามรอยของเขา ที่ไม่มีครอบครัวเย็นหลักแหล่งนั้น ย่อม ได้เลย ชีวิตของ ประมุข ยังไม่มีหลัก ย่อม ให้โทษอย่าง เพราะชีวิตของชายที่ปราศจาก เดิรไปในหนทางของเขาไม่ได้ การแสวง ครอบครัวย่อมเย็นชีวิตที่ “ลอย” ไม่มีเครื่อง หา โชคลาภ โดย ทาง หา เงิน อย่าง ที่ ประมุข ยึดน้ำใจ อาจเย็นการไม่เหมาะแก่ชีวิตผู้ใหญ่ กระทำอยู่ในขัณ ย่อมเย็นการเสี่ยงโชคโดยแท้ ในวันหน้าของเขาได้ แต่, เขายังเชื่ออยู่ และ เย็น ศัตรู กับ ผู้มี ชีวิต อย่าง ประวิง ยิ่งนัก ว่าการเย็นโสดคือ “สวรรค์” และยังไม่ถึง เพราะชีวิต ของ ประวิง ย่อม เต็มไป ด้วย ความ โอกาสที่เขาจะเย็นผู้ใหญ่ได้ เขาถือเสียว่า พุ่งเพ่อ ส่วนของ ประมุข ยังต้องการ การ เขาก็ได้ผ่านมหาวิทยาลัย และรู้เห็นโลกแห่ง ประหยัดอดออมถนอมกินอยู่, ฉะนี้, ประวิง ชีวิตมาแล้วอย่างดี เขาจะกลับตัวเย็นผู้ใหญ่ จึงพยายามนักหนาที่จะกีดกัน มิยอมให้ ประมุข เมื่อไรก็ได้ พูดกันตรง ๆ ประวิงยังต้องการ เดิรตามรอยของเขาได้เลย เย็นอันขาด มีชีวิตอย่าง เด็ก ๆ มาก กว่า ชีวิตของผู้ใหญ่ “ประมุข” ประวิง เอ่ยขึ้น ภายหลัง นั่นเอง การรับประทานอาหารเสร็จไปแล้ว “กันขอ

ทีนี้หันมาดูชีวิตของ ประมุข บ้าง ตรง อ้อนวอน ให้ แก คิด ถึง วนิดา ของ แก ให้ มาก กันข้ามทีเดียว ประมุข ย่อมจะต้องเดิรไป สักหน่อย”

ในทางที่ ประวิง ไม่เดิร ชีวิตของ ประมุข มี ประมุข หน้าเสีย

"โธ่! กันคิดถึงหล่อนอยู่ทุกลมหายใจเข้าออก" เขาว่า "และกันได้มีจดหมายส่งข่าวไปให้หล่อนเสมอทุกสัปดาหะ"

"กันวิตกมากทีเดียว ประมุข ถ้าแกจะดำเนิรชีวิตในวงแห่งความรักไปทำนองเดียวกับกันกำลังดำเนิรอยู่ในเวลานี้ละก็ แกจะทำลายชีวิตของ วนิดา อย่างน่าสังเวชที่สุด จริง! แกได้ปฏิญาณกับแม่ วนิดา มา และแกตั้งใจมาแล้วอย่างแน่นแฟ้น ด้วยความหวังดีต่อแกและผู้ที่แกบูชาด้วย จึงขอเตือนสติไว้เพื่อกันลืม

—๔—

เผชิญรัก

การ งาน ของ ประมุข เจริญขึ้น เย็น ลำดับ อาศัยด้วยเขาเย็นผู้ที่มี สติปัญญา รู้จักเกลี้ยกล่อมเอาใจกรรมกรดี พวกคนงานจึงรักใคร่และขยันทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ผลของงาน ก็ดำเนิรไปโดยเรียบร้อย และ รวดเร็ว รายได้ในเดือนหนึ่งหักออกจากค่าแรงกรรมกรและรายจ่ายอื่น ๆ แล้ว ก็ยังคงเหลือเย็นกำไรพอกับความประสงค์ ประมุข ทำงานรับเหมาสร้างถนนยังไม่ถึง ๖ เดือน เขาก็มีเงินทุนพอ จนถึงกับซื้อหุ้นในบริษัทป่าไม้อันรุ่งเรืองแห่งหนึ่งได้หลายหุ้น และนอกจากนี้ เขายังมีหุ้นส่วนอยู่ใน บริษัทเดิรรถยนตร์เมล์ ลำปาง — เชียงแสน อีกด้วยเย็นส่วนมาก นับว่าฐานะของ ประมุข กะเตื้องขึ้นบ้างแล้ว

การ สัมพันธ์ ระหว่าง ประมุข กับ เจริญศรี กระทำให้ชาวเชียงแสน ลืมตามองดูด้วยความสนเท่ห์ ไม่ว่าใคร ตลอดจนเด็ก ๆ พากันลงมติพ้องกันว่า หนุ่มสาวคู่นี้ จะต้องแต่งงานลงโรงกันอย่างแน่นอน เมื่อเขาถูกถามว่าเมื่อไร จะประกาศการแต่งงานกันแล้ว เขามักจะตอบปฏิเสธว่า เขา กับ เจริญศรี ไม่ได้รักกันอย่างฐานชู้สาว แต่เย็นความรักฐานพี่ชายกับ น้องสาว เท่านั้น คำตอบนี้ เย็น ของขันสำหรับชาวเมืองที่ได้ฟังแล้ว และไม่เชื่อว่าความรักของเขา กับ เจริญศรี จะไม่เย็นจริง ดังที่เขายอกเล่านั้นเลย และ บางคน กลับลงความเห็นว่า ถ้า ประมุข รัก เจริญศรี อย่างฐานเย็นน้องสาวแล้ว ก็ต้องนับว่า ประมุข เย็นผู้ชายที่โง่อย่างยัดซบทีเดียว

ส่วนฝ่ายข้าง เจริญศรี เล่า อา! หล่อนพยายาม นักหนา ที่ จะกลับ ความรัก อย่างฐานพี่น้องกันนั้น ให้ กลายเย็นความรักอย่างฐานชู้สาวขึ้น หล่อนรัก ประมุข — รักเขาอย่างฐานชู้สาวโดยแท้จริงทีเดียว หล่อนพยายาม

แสดงความรักให้เขารู้ว่าหล่อนไม่รักเขาอย่างพี่ชาย หล่อนแสดงความไม่พอใจในความรักอย่างน้องสาวของเขา และหล่อนแสดงได้ทุกอย่าง เพื่อเปิดช่องให้เขารักหล่อนอย่างชู้สาว แต่หล่อนรู้สึกว่า มันช่างลำบากยากเย็นเสียกะไรเลย ไม่อำนวยผลให้สมตามความปรารถนาของหล่อน บางที หล่อนก็แสดงให้เขาเห็นความเขตนาของหล่อน ออกมาอย่างชัด ๆ แต่ก็เปล่า — เสมือนคนตาบอด, ประมุขทำเฉย ๆ เสีย ประหนึ่งไม่เห็นความเขตนาของหล่อนนั้นเลย และทั้งนี้ ประมุขเองก็เข้าใจได้ดี หากแต่เขารั้งสติไว้ได้ไม่ยอมหลวมตัวถลำเข้าไปในอาณาจักรแห่งเสน่หานุภาพของหล่อนได้เลย

วันหนึ่ง, ประมุขกับเจริญศรีขับรถไปเที่ยวในเวียงหลวง ซึ่งเป็นกิ่งอำเภอเชียงแสนอยู่ชายเขตต์แดนทางเหนือริมฝั่งแม่น้ำโขง ในเวียงหลวงนี้มีโบราณสถานและโบราณวัตถุมากหลาย มีกำแพงล้อมอยู่โดยรอบ บางแห่งซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเป็นวัดร้าง โดยมีพระประธานชำรุดอยู่ใต้พฤกษาใหญ่ในป่าสักหนาทึบ นอกจากนี้ยังมีพระเจดีย์, พระปรางค์, ชำรุดหักพังและสถานที่อันศักดิ์สิทธิ์หลายแห่ง เจริญศรีเป็นผู้นำทาง ชวนประมุขชมภูมิประเทศ และเล่าประวัติกาลประกอบด้วยอย่างน่าฟัง เพราะหล่อนเป็นชาวพื้นเมืองนั้น และเคยได้ยินได้ฟังผู้ใหญ่เล่าถึงความเป็นไปในสมัยโบราณให้ฟังมาก ทั้งนี้ประมุขมีความพอใจอย่างยิ่ง

ลมฝนพัดกะโชกมาจากฝั่งตะวันออกของแม่น้ำโขง ซึ่งเป็นเขตต์นอกราชอาณาจักรสยาม กระทำให้ใบสักในป่าซายเขากะทบกันดังก้อง นภากาศก็มืดมัว แสดงว่าฝนจะตกในไม่ช้า

ประมุขกับเจริญศรียืนโต้ลมอยู่บนศาลาหน้าที่ว่าการกิ่งอำเภอเชียงแสน ซึ่งเป็นศาลาท่าน้ำของลำแม่น้ำโขง

“แม่เจริญศรี, เรากลับกันหรือยังล่ะ?” ประมุขพูด “ฝนจะตก ทางเป็นตมโคลน รถของเราจะไปไม่สะดวก ทั้งอันตรายด้วย.”

เจริญศรีมองหน้าเขาอย่างไม่พอใจ หล่อนว่า

“ดิฉันยังไม่กลับ, ฝนตกก็ช่างปะไร เมื่อรถติดหล่มเดินไปก็ได้ ประมุข, เธอยังไม่ได้กินแซนวิช ซึ่งดิฉันอุตส่าห์ทำมาให้เธอโดยฉะเพาะนะ ดิฉันจะยังไม่กลับจนกว่าเธอจะกินแซนวิชของดิฉัน และข้ามฟากไปเที่ยวฝั่งแม่โขงโน้นกับดิฉันก่อน”

"แม่ – ศรี แซนวิชน่ะ ฉันรับจะกินละ แต่ส่วนที่จะข้ามฟากไปเที่ยวฝั่งโขงโน้นน่ะ ฉันไม่เห็นพ้องด้วยเลย และไม่นึกด้วยว่าจะมีภูมิประเทศงดงามน่าชมสนุกที่ตรงไหน ฉันเห็นมีแต่ดงเตย ติดกันเป็นพืดไปหมด ทั้งฝั่งดูซิ ไม่เห็นมีบ้านมีช่องสักหลังเดียว"

"เธอจะรู้ดีไปกว่าดิฉันหน่อยเลย" เจริญศรีค้อนให้อย่างงอน "ดิฉันไปเที่ยวมารู้จักกี่ครั้งแล้ว หลังจากกอเตยนั้นไปมีหมู่บ้านมาก มีชาวพื้นเมืองต่าง ๆ ดิฉันจะนำเธอไปเที่ยวตามหมู่บ้านเงี้ยว, และหมู่บ้านขมุ"

"อย่าไปเลย, แม่เจริญศรี, ฉันกลัว"

"กลัวอะไรคะ ?"

"กลัว จะ – ขมุ !"

"วุ้ย, พ่อแดง, หมั่นไส้จริง !"

เจริญศรีปูผ้าน้ำมันซึ่งเตรียมไปด้วย ลงบนพื้นศาลา และลำดับอาหารไว้บนผืนผ้านั้น ประมุขดูหล่อนหยิบแซนวิชและขนมวางในจาน และนึกชมอยู่ในใจว่า หล่อนช่างขยันขันแข็ง จะหยิบจะต้องอะไร ดูมันกะทัดรัดละมุนละม่อมน่าเอ็นดูเสียนี่กะไร

แซนวิชอร่อยมากทีเดียว ประมุขกินได้มากกว่าขนมชะนิดอื่น ท้องฟ้ายิ่งมืดหนักขึ้น เวลาก็เย็นลงไปมาก และพายุก็ยิ่งพัดแรงจัด เสียงฟ้าลั่นครืนคราง อย่างน่ากลัว ไม่ช้าฝนก็เริ่มโปรยลงมาอย่างหนัก

ประมุขกับเจริญศรีเห็นอันว่าต้องงดการที่จะข้ามแม่น้ำโขง ไปเที่ยวตามหมู่บ้านชาวพื้นเมือง และที่สุดก็ต้องขึ้นรถเดินทางกลับบ้าน

ถนนที่กำลังก่อสร้างยังไม่เรียบร้อย เมื่อถูกน้ำฝนสาดนองก็อ่อนตัวเป็นตม ที่ไหนเป็นที่ลุ่มน้ำก็ขังเจิ่ง และที่ไหนดินไม่แข็งยังไม่แน่นตัว ก็ถูกน้ำฝนชะล้างพังทะลายไป ทางเช่นนี้ย่อมเป็นการลำบาก และผ่าอันตรายอย่างยิ่งสำหรับยวดยานผ่านไปมา ดังนั้น ประมุขจึงรู้สึกว่า การเดินทางกลับบ้านเป็นการขลุกขลัก น่ากลัวอันตรายยิ่งนัก ทั้งระยะทางจากเวียงหลวงถึงเชียงแสนก็ไม่ใช่หนทางเพียงแค่คืบแค่ศอก – ยาวตั้ง ๓๑ กิโลเมตร หรือ ๗๗๕ เส้น

ตอนหนึ่งทางโค้งไปตามสันของดอยลูกรัง และเป็นทางลาดดิ่งชัน ดินลูกรังเมื่อถูกน้ำฝนสาดก็มีคุณสมบัติลื่น พื้นผิวส่วนหน้าของถนนเป็นตม รถของประมุขแล่นมาถึงตรงนี้เกิดอุบัติเหตุอย่างน่ากลัวอันตราย กล่าวคือพอรถบั๊กหัวดิ่งลงตามลาดของดอย ประมุขก็

ห้ามล้อยึดน้ำมัน ปล่อยรถฟรี หวังจะให้รถ ค่อย ๆ เลื่อนลงตามลาดด้วยความเร็วพอ สมควร แต่ —— อนิจจา! —— เพราะถนนลื่นมาก ทั้งทางหรือก็ชันดิ่ง แม้ประมุขจะใช้กำลังห้ามล้อเท่าไรก็ดี ——— ห้ามทั้งห้ามล้อเท้า — และห้ามทั้งห้ามล้อมือ รถก็หาอยู่ในอำนาจของเขาไม่ แม้กงล้อของรถทั้งสี่กงนั้นจะไม่หมุนก็จริง แต่เนื่องด้วยทางลื่นรถจึงไถลลงไปตามลาด และตะแคงขวางคันลงไป แต่เดชะบุญ — รถหาคว่ำไม่ เพียงแต่สะดุดกิ่งไม้กระท้อนตกลงไปในร่องน้ำริมทาง ซึ่งไม่มีหวังจะเอาขึ้นขนคันถนน และขยับต่อไปได้อีก เจริญศรีร้องสุดเสียงด้วยความตกใจ และผวากอดคอประมุขไว้แน่น

"ตายละ — แม่เจริญศรี" ประมุขพึมพำ "รถไม่มีหวังจะขึ้นจากร่องน้ำนี้ได้เลย จะทำยังไงดีเล่าจ๊ะ ?"

"จะทำยังไงเล่าคะ ?" หล่อนทวนคำอย่างหมดหวัง "ฝนก็กำลังตกหนัก เวลานี้คงไม่มีรถของใครกล้าผ่านมาทางนี้ได้เลย และไม่มีหนทางใดจะดีไปกว่าเราต้องเดินกันไปเท่านั้น"

"เดิร ——— ทางยาวอีกตั้ง ๒๐ กิโลเมตร" ประมุขพึมพำอีก "เธอจะเดินไหวเจียวหรือ ?"

"เมื่อเดินไม่ไหว ดิฉันคิดว่าคุณคงไม่รังเกียจที่จะอุ้มดิฉันไป รังเกียจไหมคะ คุณประมุข ?"

"จ๊ะ, ไม่รังเกียจเลย เมื่อจะให้ฉันอุ้ม— ฉันก็ต้องอุ้ม"

เจริญศรีทอดสายตาผ่านหยาดน้ำฝนไปเบื้องหน้า แล้วหล่อนชี้มือให้ประมุขดูด้วยความดีใจ

"โน่นแน่ะ — คุณประมุข — โน่นดูเหมือนบ้านไม่ใช่หรือคะ ?"

"จริง ๆ น่ะแหละ แหม! ดีจริง ไปกันเถอะ แม่ศรี —— เราไปขออาศัยพักอยู่ที่นั่นก่อนเถอะ"

บ้านหลังหนึ่งเป็นบ้านร้าง อยู่ริมทางเชิงดอย บางเวลาเป็นที่พักอาศัยของพวกพ่อค้าม้าต่างวัวต่าง มาพักแรมที่บ้านหลังนี้ แต่โอกาสนี้เป็นบ้านว่าง ไม่มีใครมาพักเลย จึงเป็นสถานที่เหมาะสำหรับประมุขและเจริญศรียึดเอาเป็นที่พักฝนได้ชั่วคราว

เย็นลงทุกที — จนพลบค่ำฝนก็ไม่หาย กลับตกหนักขึ้น ประมุขใช้ไฟฉายส่องทางอย่างที่เขียดหัวออกใช้แทนอย่างเทียนไขได้ ตั้งลงบนพื้นห้อง ส่วนเจริญศรีก็หยิบอาหารที่

เหลือเมื่อตอนกลางวันออกแย่งกันกินพอแก้หิว ความอิดโรย กระทำให้ประมุขง่วงนอน เขาขนฟางเข้ามาสุมกันเข้าหนาพอนุ่มตัว แล้วก็ล้มตัวลงนอน ส่วนเจริญศรีหล่อนก็ง่วงไม่น้อยกว่าประมุข หล่อนจึงนอนลงขนฟางเข้าเช่นเดียวกับประมุข แต่อยู่ห่างจากเขามาก——เพราะประมุขห้ามไม่ให้หล่อนนอนเคียงคู่กับเขาเป็นอันขาด

เสียงฟ้าลั่นเปรี้ยงใหญ่ เจริญศรีร้องกรี๊ดสุดเสียง และผวาเข้ากอดประมุขแน่น

"อะไร? แม่ศรี," ประมุขถาม

"ดิฉันกลัวค่ะ แหม! ตกใจ, ฟ้าคงผ่าที่ใกล้ๆ นี่นะคะ?"

"อ้าว, ฟ้าไม่ผ่าอีกละ ไปเถอะ—— ฉันร้อน" ประมุขอิดอัดใจเต็มทน

"เย็นไงนะ——ดิฉันเข้าใกล้เข้าที่ไรละก็เย็นต้องไล่ตะเพิดทุกที หรือจะรังเกียจแหม! พูดออกมาได้ ฝนตกหนาวเย็นออกยังงี้ เธอยังว่าร้อน ดีละ—เมื่อเธอเกลียดดิฉันแล้ว——ดิฉันก็จะไป"

เจริญศรีลุกขึ้น กะผัดกะเผียด

"เธอจะไปไหน——ฝนตกยังงี้" ประมุขอ่อนลงไปถนัด

"อ๋อ——ดิฉันไม่ไปไหนดอกค่ะ" เสียงตอยนี่ค่อนข้างกะด้าง "ดิฉันจะไปนอนที่เดิมของดิฉันเท่านั้น"

เสียงฟ้าลั่นเปรี้ยงอีกครั้งหนึ่ง เจริญศรีร้องขึ้นสุดเสียง และผวากลับเข้ากอดประมุขไว้อีก

ประมุขตกใจเช่นเดียวกัน เขากอดเจริญศรีไว้แน่น

"เจริญศรี" ประมุขพึมพำ

"คุณประมุข" เจริญศรีว่า "โธ่! ดิฉันกลัวจริงๆ นะคะ ฟ้าผ่าย่อยๆ อย่างนี้"

ฝนตกหนักขึ้น, พายุก็พัดกะโชกอย่างแรง เสียงกิ่งไม้หักดังสนั่นอยู่ชายป่าหลังบ้าน ฟ้าคะนองลั่นเปรี้ยงๆ ไม่ขาดเสียง สายฟ้าฟาดเย็นประกายวาวอย่างน่ากลัว ในป่าเชิงดอยมีเสียงสัตว์ป่าคำรนอยู่ขรม และอากาศหนาวเยือกเย็นพึงสยดสยองอย่างยิ่ง

"หนาวไหมคะ, คุณประมุข?" เจริญศรีถามเบาๆ

"หนาวจ๊ะ" ตอบอ่อยๆ

"ดิฉันก็หนาว ทั้งกลัวทั้งหนาวแหละค่ะ"

"เจริญศรีได้ยินเสียงอะไรบ้าง?" ประมุขถาม "ฉันได้ยินเสียงช้างป่า!"

"ค่ะ, ดิฉันก็ได้ยิน กอดดิฉันแน่นๆ คุณประมุข, ดิฉันกลัว"

ประมุข กอดหล่อน แนบแน่นขึ้นอีก จริง ๆ เจริญศรี จูบเข้าตรงแก้มของเขาครั้งหนึ่ง

"เอ๊ะ ! เจริญศรี, ซนจริงนะ อย่าทำยังงี้ไม่ดีดอก"

"ก็ดิฉันรักนี่ – เออ, แหม ! พี่,– ทำไมนะ น้อง, จูบไม่ได้รึ ?"

"ได้ – แต่จูบอย่างนี้, พี่ไม่ชอบ !"

"อ้าวงั้นก็ ———" หล่อนจูบอีกครั้งหนึ่ง

"เดียวเถอะ –– !"

เจริญศรี กอดเขาแน่น หล่อนซบศีรษะหัวเราะ อยู่กับทรวงอกของเขา ด้วยความบันเทิงใจ

'วนิดา – วนิดา' คำนี้ประมุข ท่องไว้ในใจ เขาแทบจะทะลึ่งลุกขึ้นจาก เจริญศรี อา ! เขารู้ดีว่า เจริญศรี กำลังยั่ว เพื่อให้เขาเปลี่ยนใจรักหล่อนอย่างฐานชู้สาว แต่เขาพยายามข่มสติไม่นึกอะไรทั้งหมด นอกจากท่องอยู่ว่า วนิดา ——— วนิดา เท่านั้น – เย็นหญิงคนเดียวที่เขารัก – รักอย่างฐานชู้สาวแท้ ๆ ไม่ใช่เจริญศรี –– แต่โอ ! เจริญศรี ไม่ใช่เด็ก ๆ และก็ไม่ใช่ยายแก่ – เจริญศรี เย็นหญิงกำลังแตกเนื้อสาว ——— สาวสวยที่สุดใน เชียงแสน ———สาวสวย อย่างที่ชายหนุ่มต้องรัก——— และ หล่อน เยื้องประตู ทุกทางให้ เขาเดิร ——— เดิรเข้าสู่หัวงแห่งเสน่หานุภาพ ——— หัวงแห่งความสุข ——— สวรรค์, แต่ประมุข ไม่เดิร –– เพราะเขาไม่ต้องการเดิร อา ! ถ้าแหละ ––เจริญศรี กลายเย็น วนิดา –– วนิดา ตัวจริง ของเขา ——— แน่ละ ———— ไม่ต้องให้หล่อนฉะอ้อนออดอยู่ได้เช่นนั้นเลย.

สมมติว่า, ถ้าท่านเย็นอย่าง ประมุข, ท่านจะทำอย่างไร ?

เวลาล่วงไป –– จนดึกสงัด, ฝนจึงหาย, ทุกสิ่งอยู่ในความสงบ, หญิงสาวกับชายหนุ่มนอนหลับเพราะความอิดโรย จนตลอดคืน

เช้าวันรุ่งขึ้น ประมุข ร้างพวกคนงานให้ช่วยกันเข็นรถขึ้นบนหลังถนน และเดิรทางกลับเชียงแสน ได้ โดยสวัสดิภาพ.

—๕—

วิทยุกระจายเสียง

การที่ ประมุข กับ เจริญศรี ได้ ไป พัก แรมด้วยกันในบ้านร้างกลางป่า เนื่องด้วยอุบัทหเหตุนั้น กระทำให้ชาวเมือง เชียงแสน พิศวง พูดซุบซิบกันต่าง ๆ และพากันเชื่อเอาอย่างสนิทที่เดียวว่า เขาทั้งสองต้องได้เสียเนื้อเสียตัวกันแล้ว บางคนก็นินทาว่าร้าย เช้าน้อย

คำปั่น หาว่า ปล่อยให้ลูกสาวติดสอยห้อยตามไปกับชายหนุ่ม อย่างผิดธรรมเนียมนิยม น้ำตาลใกล้มดไหนเลยจะอดได้ และต่างก็คอยมองดูเหตุการณ ระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวคู่นี้ว่า จะดำเนินต่อไปอย่างไรอีก ส่วนเจ้าน้อยคำปั่น เป็นบุคคลสมัยใหม่ จึงไม่สู้จะกะตือรือล้นในการสมาคมของเขาทั้งสองนัก และมั่นใจอยู่เสมอว่า บุตรสาวของตนก็ได้ผ่านการศึกษาชั้นสูงมาแล้ว ทั้งประมุขก็เป็นบุคคลที่มีความรู้สุภาพเรียบร้อย เป็นที่ไว้ใจได้, คงจะไม่ประพฤติชั่วนำมาซึ่งความมัวหมองได้เลย และเชื่อมั่นอย่างว่า เด็กทั้งสองยังไม่เกิดความรักอย่างฐานชู้สาว การที่เขาทั้งสองแสดงความรักต่อกันอย่างพี่ร่วมท้องน้องร่วมไส้นั้น เป็นความจริง ในที่สุดจึงไม่เชื่อว่า การที่เด็กทั้งสองได้พากันไปแรมคืนในพนัสนั้น จะนำมาซึ่งความมัวหมอง.

แต่สิ่งที่ร้ายที่สุดนั้นก็คือ แม้ประมุขจะปฏิเสธสาบานให้อย่างไรก็ดี ประวิงก็หาเชื่อไม่ ประวิงไม่ยอมให้มติของตน แพ้ถ้อยคำหลักฐานการปฏิเสธของประมุข เลยเป็นอันขาดอย่างไรก็ดี เจริญศรีต้องเสียตัวแก่ประมุขแล้ว นี่เป็นความเห็นของ ประวิง อย่างมั่นใจว่าจริงทีเดียว ! และแม้ว่าประวิงเข้าใจได้ดีว่า การสมาคมของชายหนุ่ม หญิงสาวที่มีความรู้ด้วยกันนั้น เป็นธรรมดาไม่นำมาซึ่งความมัวหมองได้ก็จริง แต่สำหรับประมุข กับเจริญศรีนี้ต้องไปคนละเรื่อง และไม่ยอมยกขึ้นเป็นสิ่งลบล้างมติเดิมของตนนั้นเลย.

"คืนนี้แกจะไปแอ่วสาวอีกไหม ประมุข?" ประวิงถามในเวลาเย็นวันหนึ่ง ซึ่งถัดจากประมุขได้เผชิญรักที่บ้านร้างกลางพนัสนั้นมาได้ ๒ วัน.

ประมุข ชักฉิว ย้อนถามดังลั่น.

"แอ่วสาวใดกัน ? อย่ายั่วกันนะ, กำลังกลัมใจ"

"กันหมายถึงแม่เจริญศรี" ประวิงยั่ว "แม่เจริญศรีคนเดียวที่แกควรไปแอ่ว—แอ่วเสมอ ๆ"

ประมุขว่า

"พิโธ่! แกนี่บ้ามากทีเดียว ประวิง, แกเชื่อเอาเสียจริงจังว่า กันกับแม่เจริญศรีเสียเนื้อเสียตัวกันแล้วซิ ขอให้แกจงถอนความเชื่ออย่างบ้า ๆ พรรค์นี้ของแกเสียทีเถอะน่ะ"

ประวิงหัวเราะกรึก

"ไม่ใช่กันคนเดียวที่เชื่อว่า มันเป็นความจริง, ผ่าซิ ! คนทั้งเชียงแสนเชื่อเช่นนั้น"

"นั่นแหละ — — ก็เลยพากันบ้าตามแกไป

ด้วยกันทั้งหมด”

ประวิง มอง ดู หน้า สหาย อย่างน่า สง สาร และมิเลสนัย.

“น่ากลุ้ม! ถ้ากันเป็นแกละก็เห็นจะกลุ้มจนเป็นบ้าแน่”

“มันเรื่องอะไรกัน?”

“เรื่องเดิมของแกจะทำเหตุน่ะซิ ถ้าแหละแม่วนิดา รู้เรื่องนี้เข้าแล้ว——โอ๊ย!——”

“แกนี่บ้าชัด ๆ ทีเดียว ประวิง” ประมุข ขึ้นเสียงดัง “แกยังไม่เชื่อจริง ๆ หรือว่ากันกับ แม่เจริญศรี ไม่ได้ล่วงเกินอะไรกันเลย”

“ก็ไม่เชื่อน่ะซิ!”

“พิสูจน์มา. ประวิง พิสูจน์ให้กันสารภาพว่า กันรัก แม่เจริญศรี หน่อยเถอะน่ะ”

ประวิง เอาใจใส่ต่อชีวิตของสหาย ของเขามาก ดังนั้น พฤติการใดที่ ประมุข ส่อให้เขาสงสัยแล้ว เขามักจะเก็บ เอามาไตร่ตรอง ประกอบเป็นเหตุเป็นผลขึ้น และอาศัยมูลเหตุเหล่านั้นเองเป็นเครื่องอุปกรณ์ช่วยในการพยากรณ์ วิถีแห่งชีวิตของ สหายของเขาได้ อย่างดี และมักไม่ค่อยผิด.

“เมื่อแกต้องการข้อพิสูจน์ก็ได้” ประวิง ว่า “ข้อแรกที่เห็นอยู่ชัด ๆ แล้วก็คือ หมู่นี้ดูแกไม่ค่อยจะพูดถึง แม่วนิดา, จดหมายก็ไม่ค่อยจะได้ส่ง ถึงหล่อน, ต้นเดือนนี้ หล่อนมีจดหมายมาถึงแก ๒ ฉะบับแล้ว แก่ตอบของหล่อนหรือยัง? ยังไม่ได้ตอบเลยไม่ใช่รึ? แต่นี่ก็ไม่สู้สำคัญนักดอก ที่สำคัญกว่านี้ก็คือเดี๋ยวนี้แกเอาใจไปจดจ่ออยู่กับแม่เจริญศรี เกินไป หายใจเป็น แม่เจริญศรี เสียทีเดียว ให้ตายซิ, ประมุข เมื่อคืนนี้กันนอนยังไม่หลับแกนอนหลับ และละเมอ——แกเพ้อถึง แม่เจริญศรี แกว่าได้ ยินเสียง ช้างบ้า—พ้าผ่า——และอะไรต่ออะไรอีกมาก ซึ่งล้วนแต่เอ่ยชื่อถึง แม่เจริญศรี ทั้งนั้น นี่แสดงให้เห็นได้ว่า จิตต์ใจ ของแก เวลานี้อยู่ที่ แม่เจริญศรี เท่านั้นเอ่ย! ประมุข สารภาพออกมาเถอะว่า เรื่องมันจริงอย่างกันว่า”

“ไม่จริง!” ประมุข ค้านอย่างเด็ดขาด “การที่ไม่ได้ตอบจดหมายของ แม่วนิดา ก็เพราะว่า กันกำลังมีการงานทำอยู่อย่างเหลือมือ หาเวลาเขียนจดหมายได้ยาก สมองยังไม่โปร่งพอที่จะเขียนจดหมาย ที่มีใจความดี ๆ ได้ กันตั้งใจว่า จะตอบจดหมายของ แม่วนิดา คืนวันนี้”

“งานการของแกกำลังยุ่งอย่างเหลือมือ?” ประวิง ย้อนถาม “แต่คงไม่ยุ่งยากเหมือนเมื่อสองเดือนที่แล้วมาไม่ใช่รึ? งานดินถมถนนก็จวนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ยังอยู่ก็แต่งานทุบหินที่ต้องยุ่งยากอยู่บ้าง แต่ หนานใจ หัวหน้า

คนงาน ของแกได้รับภาระไปทำ เริ่ยบร้อย แล้ว ยางที่จะจริงกะมัง ? แกไม่ยุ่งกับงานรับเหมา มากไปกว่างาน ซึ่งเกี่ยวกับ ปัญหา ที่เรา กำลัง ขบกันอยู่เดี๋ยวนี้ ไง, ประมุข, งานอะไร กันแน่ ?”

“งานอะไรก็ช่างมันเถอะ ! เลิกพูดกันเสีย ที กันไม่อยากพูดกับแกละ ยั่วโมโหนัก” ประมุข หัวเสีย.

“เดี๋ยวก่อนซี เพื่อนยาก” ประวิงหัวเราะ “ทีนมาพูดกันถึงเรื่องฝันกันสักหน่อยก่อน อ้าย ที่แกละเมอ เพ้อฝันเมื่อคืนนี่นะ คงเป็นส่วนหนึ่ง แห่งกิจการอันยุ่งยากด้วยละซีน่ะ ? หรือว่าไง, ประมุข ?”

ประมุข ไม่ตอบ ลุกหนี ไปเสีย เฉย ๆ ประวิง หัวเราะด้วยความขันเทิงใจ.

ที่จริง ประมุข รู้สึกกลุ้มใจมาก ด้วย ใคร ๆ ก็พากันเชื่อว่า เขากับ แม่เจริญศรี ได้ “ผิดผี” กันเสียแล้ว แต่ความจริงหาเป็น จริงดังที่มีผู้เชื่อกันเช่นนั้นไม่ คืนนั้น—คืนที่ เขากับ เจริญศรี ต้องไปแรมค้าง ที่บ้านร้างสอง ต่อสองนั้น ประมุข ไม่ได้ล่วงเกินแก่ เจริญศรี เลย จริง, เป็นแต่ถูกเนื้อต้องตัวกันบ้าง และ ถูก เจริญศรี ยั่วเย้า แต่เขาสามารถหักใจได้ เขา คง รัก เจริญศรี อย่าง น้องสาว อยู่ นั่น เอง ความรู้สึกของเขาไม่แปลกไปกว่า เกณฑ์เดิม ที่เขาได้วางไว้นั้นเลย เจริญศรี กับ วนิดา เป็น หญิงคนละคน

ทำไม ประวิงจึงเอาใจใส่ใน ความ สัมพันธ์ ระหว่าง ประมุข กับ เจริญศรี นัก ? นี่เป็นคำ ถามที่หาคำตอบไม่ได้ วิถีความรักของ ประมุข ไม่น่าจำเป็น ที่ ประวิง ควร จะ มีส่วน เกี่ยว ข้อง ด้วยเลย ประวิง เป็นแต่เพียงสหายรักของ ประมุข เท่านั้น หาได้ มีส่วนสัมพันธ์ในชีวิต ของเขาไม่ ตั้งแต่การคมนาคมระหว่าง ประมุข กับ เจริญศรี ใกล้ ชิดสนิทสนม กลมเกลียวกัน อย่างผิดปกติ และยิ่งเขากับ เจริญศรี เกิดไป นอน ค้างอ้างแรมอยู่ ด้วยกัน เช่นนั้นด้วย แล้ว ประวิงก็ยิ่งแสดงความเจตนาที่จะมีส่วนขอเรียน รู้ ในวิถีความรักของเขามากขึ้น ถึงกับกระทำ เป็นที่เล่นที่จริง ซักถามจะเอาความจริงระหว่าง เขากับ เจริญศรี ให้ได้ ด้วยเหตุผลหลาย ประการ ที่ประมุข อาศัยเป็นเครื่องช่วยความ เข้าใจว่า ประวิง ต้องการให้เขาทำลายการ คมนาคมกับ เจริญศรี และกลับทวีติดต่อกับ วนิดา ยิ่งขึ้น และเจตนาดี อยากให้เขามีฐานะ มั่งคั่ง ร่ำรวย มีหน้ามีตา ริยกลับไปหา วนิดา โดยเร็วที่สุด จริง, นี่ก็นับว่า เป็นความดีของ สหายรัก ผู้หวังให้เขามีความสุขความสำราญ

แต่ก็ยังมีความลี้ลับอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งเขารู้สึกแคลงใจในความเจตนาดีของสหายรักยิ่งนัก และเย็นเงื่อนไขที่เขากำลังคลำหาปมแห่งความจริงอยู่ เช่นเดียวกับประวิงกำลังคลำอยู่ในเรื่องของเขานั้นทีเดียว.

คืนวันนั้นที่สถานีส่งวิทยุศาลาแดงกระทำการส่งกระจายเสียงตามโปรแกรมที่กำหนดไว้ ประวิงเย็นบุคคลที่สนใจในการวิทยุกระจายเสียงคนหนึ่ง และอาศัยความรู้ที่ได้เรียนมาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์แห่งจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และโดยใช้ความรู้ซึ่งหาได้จากหนังสือต่างประเทศที่เกี่ยวกับวิทยุ เขาจึงประกอบเครื่องรับกระแสวิทยุกระจายเสียงขึ้นได้เรียบร้อยเครื่องหนึ่ง โดยใช้จ่ายทุนทรัพย์น้อยที่สุด และได้ผลดีเท่ากับเครื่องรับชะนิดต่าง ๆ ที่ส่งเข้ามาจำหน่ายจากต่างประเทศ ดังนั้นในคืนวันที่กล่าวนี้เขาได้ตั้งรับกระแสวิทยุกระจายเสียงของสถานีที่ส่งจากศาลาแดงด้วย.

หลังจากได้ส่งกระจายเสียงของดนตรีไทยและร้องเพลงต่าง ๆ พอสมควรแล้ว เครื่องรับกระแสวิทยุของประวิงก็ปรากฏเสียงดังนี้.

“ฮัลโล! ฮัลโล! ขอประกาศให้ท่านทั้งหลายทราบว่า ต่อไปนี้นางสาววนิดา ปริดากุล มีความเอื้อเฟื้อจะร้องส่งเพลงต่าง ๆ คลอกับเสียงไวโอลินให้ท่านทั้งหลายฟัง นายยินดีเกษมสวัสดิ์เป็นผู้สีไวโอลิน เราหวังว่าทั้งนี้คงจะกระทำความพอใจให้แก่ท่านทั้งหลาย และเราขอแสดงความขอบใจผู้ซึ่งได้กล่าวนามแล้วทั้งสองเพื่อเพิ่มความบันเทิงให้แก่การกระจายเสียงในวันนี้ด้วย.”

ประมุขมองดูหน้าประวิงยิ้มอย่างบันเทิงร่าเริงใจที่สุด.

“วนิดาจะร้องเพลง โอ! วนิดาจะร้องเพลง” เขาพูดด้วยความตื่นเต้นด้วยความยินดี “คอยฟัง, ประวิง, ฟังวนิดาของกันแกจะได้ฟังเสียงหวาน ๆ ของหล่อน”

“ดีอกดีใจใหญ่เชียวนะ” ประวิงพูด “นักร้องน้องรักของแกจะร้องเพลงให้ฟัง ให้ดื่นตูมซิ! ถ้าหวานใจของกันเป็นนักร้องน้องรักอย่างนี้ละก็——รักจนวันตายทีเดียว”

“ทำไมแกจึงไม่คิดประดิษฐ์เครื่องรับกระแสภาพวิทยุประกอบกับเครื่องของแกนี้เข้าด้วยนะ แกจะได้ชมโฉมของหล่อนด้วยในขณะเดียวกันกับหล่อนร้องเพลงให้ฟัง ถ้าแกยลโฉมของหล่อนเข้าแล้วละก็ จะต้องจุปากชมว่าสวยทีเดียว ให้ตายซิ!”

“โธ่เอ๊ย! ประมุข” ประวิงแกล้งย้อนอีก “แกไม่มีหางสักหน่อย แต่ยังจะยกหางอีก กันเชื่อว่า วนิดาต้องสวย———คงสวยกว่าแม่

เจริญศรี งั้นไม่ใช่รึ ?”

ประมุขไม่ตอบ ค้อนให้วงหนึ่ง.

“ยะ! นี่แกได้วิธีค้อนอย่างนี้มาจากใครกันนะ ค้อนอย่างนี้ผู้หญิงชาวเชียงแสนเขาค้อน ผู้หญิงชาวกรุงเทพ ฯ เขาไม่ค้อนกันอย่างนี้ดอก กันสงสัยนัก ใครสอนให้แกค้อนได้อย่างนี้นะ ?”

“แม่เจริญศรี——แม่เจริญศรี สอนให้กันค้อนอย่างนี้” ประมุขแกล้งพูดประชดให้ “ข้าอย่างร้ายที่เดียว”

ประวิงหัวเราะงอ—

เสียงหวาน—กังวาน—และไพเราะก็ปรากฏขึ้นที่สะปี——

ทำนอง สรภัญญะ พระราชนิพนธ์ศกุนตะลา

◎ อ้ากรรมะบันดาล
ฤประหารประหัตตู
ข้าน้อยละห้อยอยู่
ณ พะนัสพะนาลี
◎ ห่างองค์พระยอดรัก
วรลัคคะสามี
โศกศัลยะพันทวี
กลชีพจะวายวาง
◎ อ้าองค์พระทรงขัณฑ์
ฤธพลันจะจืดจาง
ลืมรักสมัครหมาง
ก็ศะกุลตะลาตาย

ประมุขนั่งฟัง วนิดา ของเขาร้องเพลงอย่างเคร่งขรึม นัยน์ตาลอยเช่นเดียวกับดวงจิตต์ของเขา เสียงของหล่อน—โอ! เสียงของหล่อน เขาจำเสียงของหล่อนได้ดีทีเดียว เสียงซึ่งเขาเคยชินกับหูมาแล้ว เขานึกถึงภาพของหล่อนเมื่อครั้งยังอยู่ในพระนครด้วยกัน วนิดาเคยอยู่ในวงแขนของเขา หล่อนกอดคอเขาแน่น หล่อนซบศีรษะอยู่กับทรวงอกของเขา หล่อนร้องไห้ หล่อนรักและกรุณาเขามาก ภาพเหล่านั้นได้ผ่านมากับตัวเขาที่ในสวนคืนวันนั้น———เขาจากหล่อนไปในราตรีอันเงียบวิเวกวังเวง จากหล่อนมาด้วยความแสนอาลัย และเขาจากหล่อนมาด้วยอาการวิปโยคยิ่ง เดี๋ยวนี้หล่อนอยู่ในพระนคร แต่เขาอยู่เชียงแสน ชายแดนตอนเหนือของราชอาณาจักรสยาม เขาได้ยินแต่เสียง—เสียงอันหวานของหล่อน เสียงซึ่งร้องบทเพลงที่กระทำให้เขาต้องหวนไปนึกภาพในคืนวันที่เขาลาหล่อนมา และเขาได้ยินแต่เสียงของหล่อน ซึ่งกระจายมาตามกระแสคลื่นวิทยุ กระจายเสียงจากพระนคร ส่วนตัวของหล่อนอยู่ห่างจากเสียงซึ่งเขาได้ยินนั้นไกลลิบลับทีเดียว.

ประมุข ลืมตัวจนหารู้สึกไม่ว่า นัยน์ตาของเขาหล่อไปด้วยอัสสุชล.

"ประมุข!" ประวิง ร้อง พร้อมกับสั่นแขนของสหายเบา ๆ "ประมุข แกร้องไห้?"

ประมุข น้ำตาร่วง หันมามองหน้าสหาย รัก ด้วยสีหน้าสลด และสั่นหน้าแทนคำตอบ เพราะพูดไม่ออก ดวงใจตื้นตันไปหมด.

ประวิง ก็พลอยใจตื้นไปด้วย เพราะอาการสลดใจ ซึ่งสหายของเขาสำแดงออกมาให้เห็นนั้น ได้หยั่งให้รู้ถึงดวงใจอันมีพิษความรักอย่างแท้ ๆ.

ความดุษณีภาพเย็นไปชั่วครู่.

"ประมุข" ในที่สุดประวิงเอ่ยขึ้น เมื่อเห็นสหายค่อยคลายความสลดใจลงบ้างแล้ว "กันรู้สึกว่า วนิดา ของแกเย็นหญิงสาวที่ประหลาดมาก และเย็นคู่รักที่แกควรบูชาที่เดียว."

"จริง!" ประมุข พูด "จริงของแก ประวิง วนิดา เย็นหญิงที่กันบูชา ยิ่งกว่าชีวิตของกัน"

"แต่—" ประวิง พูดเย็นที่เล่นที่จริง—— "แต่ในขณะเดียวกันนี้แกกลับปล่อยตัวของแกให้ติดข่ายรักของ แม่เจริญศรี!"

ประมุข ข้องหน้าเขาอย่างไม่พอใจ.

"ประวิง!" เขาว่า "เวลานี้ไม่ใช่เวลาพูดกันเล่น เพื่อนรักอย่า—อย่ายั่วกัน ในขณะที่ใจของกันกำลังกระทำหน้าที่พิเศษเช่นนี้ เพราะมันอาจจะเกิดเย็นย้อนขึ้นได้ โดยกันไม่รู้สึกตัว"

ประวิง เห็นได้ว่า ดวงตาของ ประมุข ที่จ้องเขานั้น วาวอย่างน่ากลัว เขารู้ได้ทันทีว่านั่นหมายความว่าอะไร เขาจึงต้องนิ่งอึ้ง ไม่กล้าจะโต้ตอบกับ ประมุข ต่อไปอีก.

ทันใดนั้น เสียงดนตรีก็ปรากฏขึ้นอีก— สถานีส่งวิทยุ กำลังส่งกระจายเสียงดนตรีเพลงพระยาโศก———

ประมุข กับ ประวิง นั่งฟังอยู่ ใน อาการสงบเงียบ ดนตรีที่บรรเลงขึ้นนั้น กลับกล่อมให้เขามีความสลดใจยิ่งขึ้น.

เมื่อ ประวิง เห็นสหาย ของเขา กลับเซื่อมซึมลงไปอีก ก็รู้สึกสงสารมาก เขาจึงลุกขึ้นไปยืดเครื่อง ไม่ตั้งรับอีกต่อไป.

ประวิง เดินไปเยือดหิบหยิบ ขวดวิศกี ส่งให้ ประมุข "อ้าว—สหายรัก จิบเสียหน่อยซิแก้กลุ้มใจ" เขาพูด "แล้วก็ไปหลับไปนอนเสียให้สบายเถิด"

ประมุข มองดูหน้าสหาย ยิ้มอย่างฝืน แล้วรับวิศกีมาดื่ม.

คืนนั้น—ประมุข นอนไม่เย็นสุขตลอดคืน.

(ยังมีต่อ)

ครัวพ่อบ้านมือใหม่

หนังสืออาหาร

วิธีทำอาหารฝรั่งต่าง ๆ คาวและหวาน

แปลจาก ฉะบับของ

Elizybeth Claig ใน *250 Recipes*

คำนำ

ในราว ๓—๔ เดือนก่อน ศกนี้ ข้าพเจ้าได้รับหนังสือเล่มหนึ่ง ชื่อว่า *250 Recipes* แต่งโดย อลิซาเบท เครก ผู้ซึ่งสามารถทางปรุงอาหารทั้งคาว และ หวาน และ หนังสือเล่มนี้ อลิซาเบท แต่งให้แก่ บริษัท ยิ บอร์วิค แอนซัน ลิมิเต็ด ซึ่งเป็นบริษัททำแป้งเชื่อขนมและเครื่องประกอบอาหาร และบรรดาเครื่องใช้ต่าง ๆ อาหารต่าง ๆ ของ อลิซาเบท โดยมากใช้แป้งเชื่อ ของ บริษัท นั้น ประกอบ . ซึ่งได้ประโยชน์ดีมาก อลิซาเบท จึงได้แต่ง ตำรา ทำ อาหาร ของ เจ้าหล่อนให้ แก่ บริษัท นั้น เป็นกรรมสิทธิ์ ดังได้กล่าวแล้ว

ข้าพเจ้าได้พิจารณา ดูตำรา ฉะบับนี้ เห็น ว่าเป็นตำราที่ควรเชื่อถือ และเป็นตำราค่อนข้างง่าย ถ้าจะแปลลงสู่กันฟัง เพื่อประดับความรู้แก่ท่านที่สนใจ และ รัก วิชชานี้ คง จะเป็นประโยชน์ไม่มากก็น้อย

ตามหลักของ วิชชา สุทกรรม ครั้งแรกที่หัดทำย่อมไม่ได้ผลดีเหมือนผู้ชำนาญมาแล้ว ต้องอาศัยผู้นั้นมีความเพียร และ มีใจรัก ครั้งแรกไม่สำเร็จ ต้องพยายามครั้งหลัง ๆ ต่อไป อีกจนกว่ามือ และ ความจำจะชำนาญ แล้ว

ทุก ๆ สิ่งที่ต้องการจะได้ผลสมประสงค์ ของตน โดยการลดเกียรติยศของตนเอง)

อาหารฝรั่งโดยมากสำคัญอยู่ในการกะส่วน เช่นเดียวกับอาหารไทย ถ้าพยายามทำการกะส่วนให้แน่ ๆ ความพยายามจึงจะใกล้ความเย็นผลสำเร็จ อนึ่งอาหารฝรั่งมักเย็นอาหารพิเศษสำหรับการงานใหญ่ ๆ โต ๆ โดยมาก ตามธรรมดาและเวลาปกติไม่ใคร่จะมีใครประกอบขึ้นรับประทานกันเอง ถึงแม้จะทำการใหญ่ ๆ โต ๆ ก็หาผู้ชำนาญในทางนี้น้อยคน เพราะฉะนั้นท่านผู้รักและสนใจในวิชชานี้ไม่ควรนิ่งนอนใจหรือปล่อยปละละเลยให้ผ่านพ้นไปโดยใช่เหตุ ควรจะหมั่นหัดทำอยู่เสมอเพื่อให้มือและความจำของท่านชำนาญ ภายหลังท่านจะรู้สึกภูมิใจตัวของท่านเองเย็นอันมาก

อลิซาเบท เครก กล่าวไว้ในหนังสือของเจ้าหล่อน ตอนหนึ่งมีความว่า "มันไม่ใช่งานยากเย็นอย่างไรที่ท่านจะเย็นแม่ครัวเอง ท่านควรจะเย็นผู้ที่พร้อมแล้วในความสามารถในวิชชานี้ สตรีบางคนที่ไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยยาก เจ้าหล่อนจะเย็นแม่ครัวที่ดีได้ทีเดียว

อีกตอนหนึ่งกล่าวว่า (ไม่มีแม่บ้านคนใดที่จะยอมซื้ออาหารประกอบแล้วมาตั้งบนโต๊ะ ก่อนที่ท่านจะลงมือทำอาหารใด ๆ ก็ตาม ท่านควรจะทราบอัตราวัดตวง ข้อสำคัญในการใช้เครื่องวัดตวง และความจำวิธีเอาอาหารเข้าเตา กฎเล็ก ๆ น้อย ๆ ในทางนี้ให้แม่นยำเสียก่อน

ขอให้ท่านจงใช้ความพยายามของท่านไปสู่จุดที่หมาย คือ ความเย็นพ่อบ้านแม่เรือนที่ดีและสามารถทุกเมื่อ

ขอได้รับความนับถือ

๒๕/๓/๗๓ แฝง พหุลรัต

พระนคร

อัตราเครื่องวัดตวง

ของเหลว

๑๕ หยด เท่ากับ ๑ ช้อนเกลือ
๑ ช้อนเกลือ เท่ากับ ๑/๔ ช้อนชา
๔ ช้อนเกลือ เท่ากับ ๑ ช้อนชา
๔ ช้อนชา เท่ากับ ๑ ช้อนโต๊ะ
๘ ช้อนโต๊ะ เท่ากับ ๑ ยิล (*gill*)
๒ ยิลเท่ากับ ๑/๒ พินต์ (*pint*)
๔ ยิล เท่ากับ ๑ พินต์
๒ พินต์ เท่ากับ ๑ ควอท
๔ ควอท เท่ากับ ๑ แกลลอน

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

ของแห้ง

น้ำตาล คาสเตอ ๒ ๑/๒ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

น้ำตาล ไอซิง ๓ ๑/๒ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

น้ำตาล สีน้ำตาล ๒ ๒/๓ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

ไขเนื้อหรือมันสัตว์ต่าง ๆ ๒ ๑/๒ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

องุ่นแห้ง ๑ ถ้วยชา เท่ากับ ๖ เอานซ์

ลูกนัท ๑/๓ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ เอานซ์

แป้งสาลี ๔ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

เข้า ๒ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

เข้าโอ๊ต ๓ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

กาแฟ ๔ ๑/๔ ถ้วยชา เท่ากับ ๑ ปอนด์

เนื้อรวมเป็นก้อน ๆ ๒ ๑/๒ ถ้วย เท่ากับ ๑ ปอนด์

เศษขนมปังจืด ๒ ๑/๒ ถ้วย เท่ากับ ๒ เอานซ์

ช็อก โคเล็ต ๑ ชิ้น เล็ก ๆ เท่ากับ ๑ เอานซ์

ไข่ ๔ หรือ ๑๐ ฟอง เท่ากับ ๑ ปอนด์

ไขมัน หรือ ไขเนื้อ ๑ ช้อนโต๊ะ เท่ากับ ๑ เอานซ์

กาแฟ ๒ ช้อนโต๊ะ เท่ากับ ๑ เอานซ์

แป้งสาลี ๒ ช้อนโต๊ะ เท่ากับ ๑ เอานซ์

น้ำตาล คาสเตอ ๑ ช้อนโต๊ะ เท่ากับ

น้ำตาล ไอซิง ๒ ช้อนโต๊ะ เท่ากับ ๑ เอานซ์

น้ำตาลก้อน ๘ ก้อน เท่ากับ ๑ เอานซ์

เครื่องปรุงชะนิดแห้ง หนักกว่าชะนิดเหลว ๒ เท่า

ข้อสำคัญในการใช้เครื่องวัดตวง

ก่อนที่จะลงมือตวงแป้งชะนิดใด ๆ จะต้องร่อนแป้งเสียก่อนให้แป้งกระจาย เสมอทุกครั้ง ถ้าไม่มีเครื่องวัดตวงครบชะนิด ให้กะเอาตามส่วนของช้อนชะนิดหนึ่งชะนิดใดก็ได้ตามที่ท่านมีอยู่แล้วตามอัตราที่เขียนไว้ข้างบนนี้แล้ว

ถ้าจะตวงของแห้ง เช่น แป้งสาลี แป้งเชื้อ นมข้น เนย ไข่ น้ำตาล เกลือ ต้องระวังตวงให้เต็มบริบูรณ์ ควรใช้มีดปาดให้เสมอกับริมเครื่องตวง แต่อย่ากดให้แน่น ถ้าจะตวงมันสัตว์หรือไขเนื้อ ต้องรวมสิ่งเหล่านั้นให้เย็นก้อนเสียก่อน แล้วจึงใช้มีดปาดให้เสมอกัน

ความจำ

คำว่าน้ำตาลเฉย ๆ ในวิธีทำอาหารทั้งหมด

ขอให้เข้าใจว่า เย็น น้ำตาลทราย ชะนิด ละเอียด ธรรมดา และน้ำตาลคาสเตอ อย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้ ถ้าเย็นน้ำตาลไอซิงหรือชะนิด บาร์บาคอส เคมเมอรารา จึงจะเรียก ชื่อนั้น

วิธีทาเนยในอะไรก็ตาม ควรทาให้บางด้วยนิ้ว

เวลา จะร่อนแป้ง ลงปรุงอาหาร ภายหลังที่ตวง แล้ว ควรร่อน พร้อม กับ เกลือ และเครื่องเทศ (ถ้ามี) (นอกจากจะบอกไว้ อีกวิธีหนึ่ง)

กฎเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับ การเอาอาหารที่ปรุงแล้วเข้าเตาอบ

ถ้าจะผิงขนมอย่างใหญ่ ควรจะเอาไว้ภายในที่ ๆ ต่ำที่สุดในเตา เพราะมีความร้อนกว่าที่อื่น ๆ ทำให้ขนมฟูเร็วขึ้นเต็มที่ก่อนสุก มีวิธีใช้ ใน ๓ ครั้ง สำหรับผิงขนมคราวหนึ่ง ๆ ครั้งแรกให้ร้อน พอประมาณ เมื่อ ขนมฟูขึ้นแล้ว จึงเร่งไฟให้ร้อนขึ้นอีก จนขนมนั้นแข็งเย็นสีน้ำตาล ครั้งที่สามจึงผ่อนไฟให้น้อยลงจนขนมนั้นสุกทั่วกัน

เมื่อเอาขนมออกจากเตา ควรจะตรวจดูว่าขนมนั้นยังจะสุกทั่วกันหรือไม่ ให้ใช้ไม้สะอาดปลายแหลมหนึ่งอันขนาดไม้ถักไหมพรมแทงให้ลึก ถ้าชักขึ้นมาไม่เกรอะกรังด้วย แข็งเหนียว ๆ เย็นอันสุกดีใช้การได้ ถ้ายังเหนียวเหนอะหนะติดไม้ ต้องเอาผิงอีกเย็นเวลาเล็กน้อย

ถ้าขนมเกรียม เกินไปก่อนจะสุก ต้องผ่อนความร้อนให้ น้อยลง และ ต้อง ปิด น่าขนม ด้วยกระดาษซึ่งทาเนยหรือไขสัตว์

อย่าผิงขนม หลายชะนิดใน เวลา เดียว กัน ควรผิงคราวละอย่างเสมอ

กระดาษที่ติดอยู่กับขนม ต้องเอาออกเมื่อเวลา ขนมยังร้อน ๆ เพราะ ถ้าทิ้งไว้เย็น จะเอาออกได้ยาก อาจจะทำให้ขนมหักไม่งาม

กำหนดเวลาผิงขนม

ขนมชะนิดเล็ก เวลา ๑๕ ถึง ๒๕ นาที ใช้เตาร้อนจัด

ขนมฟองน้ำ เวลา ๔๕ ถึง ๖๐ นาที ใช้ ไฟอ่อน ๆ

ขนมผลไม้อย่างใหญ่ เวลา ๒ ถึง ๔ ชั่วโมง ใช้เตาร้อนพอประมาณ

บิสกิท เวลา ๕ ถึง ๑๒ นาที ใช้เตาร้อนจัด

มัฟฟิน หรือ สคอนส์ เวลา ๑๕ ถึง ๓๐ นาที ใช้ ไฟอ่อน ๆ

พาสตรีต่าง ๆ เวลา ๓๕ ถึง ๔๐ นาที ใช้เตาร้อนจัด

หนังสือพิมพ์ชาวไทยเชื้อสายจีน

อาหารสำหรับเวลาเช้า

ค๊อทเต๊จลูฟ (*Cottage Loaf*)

เครื่องปรุง แป้งสาลี เกลือ ๑ ช้อนชา เนย ๒ เอานซ์ แป้งเชื้อเบกกิ้งเพาเดอร์ ๒ ช้อนชา น้ำร้อนหรือนม ๑๖ ช้อนโต๊ะ

วิธีปรุง ร่อนแป้งสาลี เกลือ แป้งเชื้อลงในอ่างทำขนม ละลายเนยด้วยน้ำร้อนหรือนมก็ได้ เทลงในอ่างแป้ง กวนให้เข้ากันดีแล้ว รีบเอาขึ้นบนกะดานที่เหลี่ยมผืนผ้าสำหรับคลึงแป้ง ขยำเบา ๆ อีกครั้งหนึ่ง จึงเอาพิมพ์ขนมทาเนยให้ทั่ว ตักขนมที่ได้ที่แล้วเทลงในพิมพ์ แต่งรูปให้กลม กดตรงหน้าให้ลึก ๆ เย็นขอบขึ้นมา เอาลูกแอปเปิ้ลปอกเปลือกวางบนน่าขนม นึ่งด้วยไฟร้อนจัดประมาณ ๔๕ นาที

ขนมบิ้งไข่

เครื่องปรุง ไข่ ๓ ฟอง เนยละลายแล้วหรือเนยเหลว ๑ ช้อนโต๊ะ แป้งเชื้อเบกกิ้งเพาเดอร์ ๒ ช้อนชา แป้งเข้าเข้าที่ต้มสุกและเย็นแล้ว ๑ ถ้วยชา นม ๒ ถ้วยชา แป้งเข้าโภชน์ ๒ ถ้วย

วิธีปรุง ต่อยไข่ใส่ชาม ตีให้ขึ้นฟู จึงรินนมลงผะสม ตีให้เข้ากันอีกครั้งหนึ่ง จึงเอาแป้งเข้าโภชน์ เนยเหลวลงผะสมอีก ตีให้เข้ากันโดยเร็วประมาณ ๓ นาที จึงโรยแป้งเชื้อลง กวนให้เข้ากับของเหล่านั้น เสร็จแล้วจึงเทลงพิมพ์หรือถาดตื้น ๆ ซึ่งทำด้วยเหล็กวิลาตทาเนยเตรียมไว้แล้ว ผึงในเตาที่ร้อนจัด

ดร๊อพบิสกิ๊ต (*Drop Biscuits*)

เครื่องปรุง แป้งสาลี ๑ ค๊วอท น้ำตาล ๑ ช้อนชา แป้งเชื้อเบกกิ้งเพาเดอร์ ๓ ช้อนชา เกลือ ๑ ช้อนชา เนย ๒ ช้อนโต๊ะ นมครึ่งค๊วอท

วิธีปรุง ร่อนแป้งสาลี น้ำตาล แป้งเชื้อเกลือลงในอ่างทำขนม เอาเนยกับนม ๑ ยิล ใส่ในหม้อต้มให้ร้อน เอานมที่เหลือผะสมลงในแป้ง กวนให้เข้ากันดีแล้วจึงตักใส่หม้อนม ๑ ช้อนตั้งไฟอีก ๘—๙ นาที จนข้นเย็นครึ่ม จึงเอาแป้งที่ผะสมเสร็จแล้วนั้นใส่พิมพ์ซึ่งทาเนยไว้แล้ว เข้าเตาผึง เมื่อสุกรับประทานกับครีมที่ทำไว้แล้ว

หนังสือพิมพ์ไทยเขษม

คอร์นมีลมัฟฟิน (*Corn meal muffins*)

เครื่องปรุง เนยสดครึ่งถ้วย
ไข่ ๒ ฟอง
แป้งเข้าโภชน์ถ้วยครึ่ง
นม ๑ ยิล
แป้งเชือ ๒ ช้อนชา
น้ำตาลคาสเตอ ครึ่งถ้วยชา
แป้งสาลี ครึ่งถ้วย
เกลือ ๑ ช้อนชา

วิธีปรุง เอาเนย และ นมในภาชนะ ตีให้เข้ากันขนข้น จึงร่อนแป้งเชือ แป้งสาลี แป้งเข้าโภชน์ เกลือ ลง ต่อยไข่ใส่ชามอีกใบหนึ่งตีให้ขึ้นฟู แล้วเทลงในแป้งที่ผะสมลงในชามเนย และ นม ขยำให้อ่อนนุ่มสักครู่ จึงเอาพิมพ์ขนมเหล็กวิลาตทาเนยผิงไฟให้ร้อน เทขนมลงบรรจุพิมพ์ เหลือที่ไว้ ๑ ใน ๔ ของพิมพ์นั้น ผิงในเตาร้อนจัดประมาณ ๒๐—๓๐ นาที

ฟามเฮ้าส์ (*Farmhouse*)

เครื่องปรุง แป้งสาลี ๖ เอานซ์
แป้งวีตมิล ๒ เอานซ์
น้ำตาล เอานซ์ครึ่ง
แป้งเชือเยกกิ้งเพาเดอร์ ๒ ช้อนชา
เนย ๒ เอานซ์
นม ครึ่งยิล

วิธีปรุง ร่อนแป้งเชือ แป้งสาลี และเกลือลงในภาชนะซึ่งทาเนยไว้แล้ว จึงเอาแป้งวีตมิล น้ำตาล นม ลงผะสมทีละอย่าง ขยำให้เข้ากัน เสร็จแล้วเอาขึ้นวางบนกะดานคลึงแป้ง คลึงให้แบนเป็นรูปกลม เอาถาดทาเนยให้ชุ่ม วางขนมบนถาด ใช้สันมีดกรีดให้เป็นรูปกากะบาด ผิงในไฟที่ร้อนจัด

ฮอร์สชูรอลล์ (*Horse Shoe Rolls*)

เครื่องปรุง แป้งสาลี
เนย ๒ เอานซ์
แป้งเชือเยกกิ้งเพาเดอร์ ๒ ช้อนชา
นม ๑๖ ช้อนโต๊ะ
เกลือหยิบมือ

วิธีปรุง ร่อนแป้งเชือ แป้งสาลี เกลือลงในภาชนะพร้อมกัน (และภาชนะนั้นต้องทาเนยเตรียมไว้แล้ว) ทำช่องตรงกลางให้เป็นรปวงกลม รินนมใส่ตรงช่องนั้น เอาแป้งกลบนมนั้น จนกว่านมจะซึมเข้าไปในแป้งหมด จึงขยำให้อ่อนนุ่ม ตักขึ้นบนกะดานคลึงแป้ง แผ่ให้บางประมาณ ๑/๔ นิ้ว ตัด

เย็นชิ้นสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ และแผ่ชิ้นเหล่านั้นออกอีก เริ่มตัดเย็นวงโค้งคล้ายเกือกม้า เอาเข้าผึ่งในเตาอบประมาณ ๑๕ – ๒๐ นาที เมื่อสุกดีแล้วจึงเอานมทาหน้าให้ทั่ว เอาเข้าผึ่งพอนมแห้งอีกสักครู่

โอ๊ตมีล ฟาร์ลส์ (*Oatmeal Farls*)

เครื่องปรุง แป้งโอ๊ต

นม ๑/๒ พินต์

เนย

แป้งเชื้อเบกกิ้งเพาเดอร์ ๒ ช้อนชา

เกลือ ๑ ช้อนชา

แป้งสาลี

(แป้งสาลีน้อยกว่าแป้งโอ๊ต ๑/๔ เนยเช่นเดียวกัน

วิธีปรุง ร่อนแป้งสาลี แป้งเชื้อ แป้งโอ๊ต และเกลือลงในภาชนะ เอาเนยทาน้ำมือให้ทั่ว ขยำแป้งเหล่านั้นให้เข้ากัน จึงเอานมใส่กวนอีกครั้งหนึ่ง เอาชิ้นคลึงบนกะดานคลึงแป้ง แผ่ให้แบนและบาง ทำให้เกลี้ยงอย่าให้ขรุขระ เสร็จแล้วตัดเย็นรูปสามเหลี่ยม ผึ่งไฟให้สุกทั้งสองข้าง หรือจะทำเย็นรูปไข่ยาวรีประมาณ ๕ นิ้ว เอามีดผ่าปลายให้เย็นรอย ทาเนยที่ถาดขนมให้ทั่ว วางขนมจัดใส่ถาด เอาเข้าเตาที่ร้อนจัด

เบราน์ มัฟฟิน (*Brown Muffins*)

เครื่องปรุง แป้งครึ่งถ้วย

ไข่ ๒ ฟอง

นม ๑ ถ้วย

เกลือครึ่งช้อนชา

แป้งเชื้อเบกกิ้งเพาเดอร ๒ ช้อนชา

น้ำตาลคาสเตอ ๑ ช้อนโต๊ะ

แป้งสาลี ๑ ๑/๒ ถ้วยชา

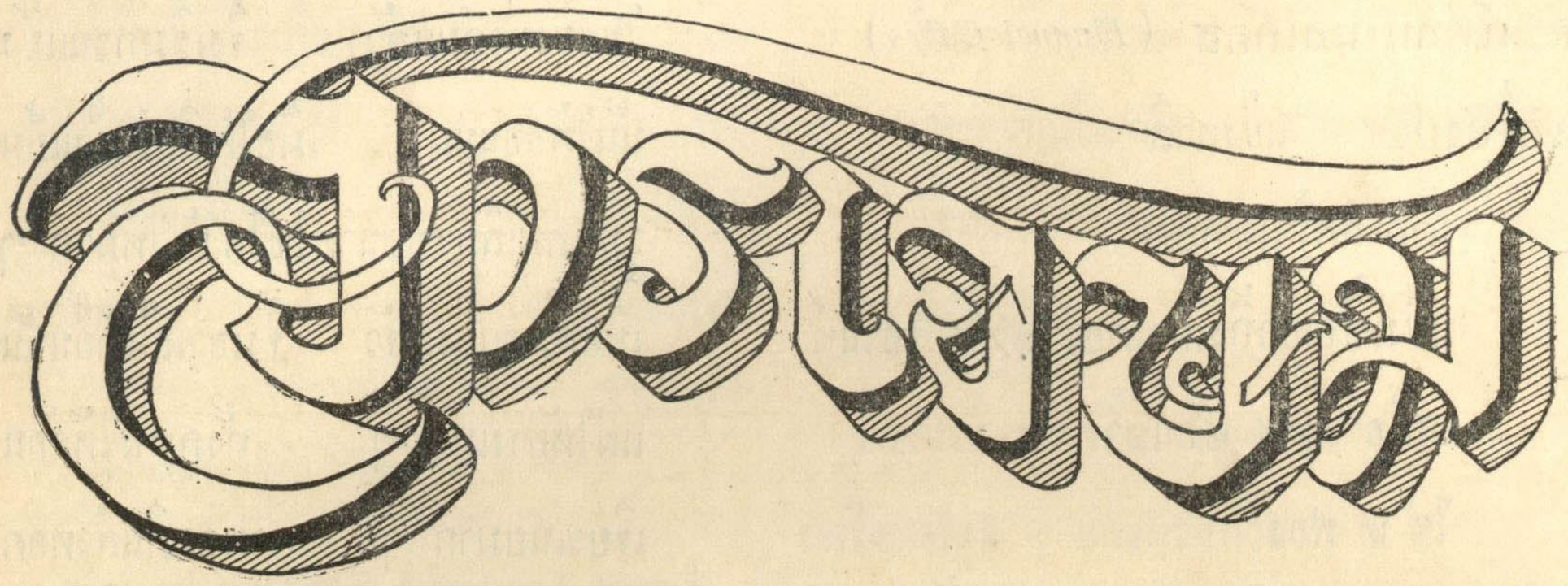
วิธีปรุง ขยำเนยและน้ำตาลให้เข้ากันดีแล้วร่อนแป้งสาลี แป้งเชื้อ และเกลือเตรียมไว้ ตีไข่ให้ฟูผะสมกวนกับนมจึงเอาแป้งที่ร่อนเตรียมไว้ ใส่ใน ชามเนยและน้ำตาลที่ผะสมไว้กวนให้เข้ากันดีแล้วจึงเอาไข่และนมที่ผะสมแล้วนั้น เทลงในชามแป้ง คราวนี้ต้องกวนให้เข้ากันทุก ๆ อย่าง เมื่อเย็นเวลานานพอสมควร จึงเอาเนยทาพิมพ์ เอาขนมบรรจุพิมพ์ผึ่งในเตาประมาณ ๒๐ นาที

แฟลนเนลเคกสฺ (*Flannel Cakes*)

เครื่องปรุง แป้งสาลี
น้ำตาลครึ่งเอานซ์
แป้งเชื้อเบกกิ้งเพาเดอร์ ๑/๔ เอานซ์
เกลือ ๑/๔ ช้อนชา
ไข่ ๒ ฟอง

วิธีปรุง ร่อนแป้งสาลี แป้งเชื้อ ลงในภาชนะทำช่องกลมกลางแป้งนั้น จึงต่อยไข่ใส่ชามใบหนึ่ง ใส่เกลือและน้ำตาลลงไปด้วยกัน ใช้ไม้ปั่นให้ขึ้นฟูจะใส่นมบ้างเล็กน้อยก็ได้ เมื่อเห็นว่าขึ้นฟูดีแล้วจึงค่อย เทไข่นั้น ลงในช่องแป้งที่เตรียมไว้ พอไข่ซึมเข้าไปในแป้งทั่วกันแล้ว จึงเริ่มกวนแป้งนั้นให้อ่อนนุ่ม เมื่อได้ที่แล้วปั้นเป็นรูปกลมเล็ก ๆ ขนาดไข่ไก่ไว้ให้มาก ๆ เมื่อหมดแป้งแล้ว จึงเอาแป้งที่ปั้นนั้นแผ่ให้บางแบน ๆ ตั้งกะทะให้ร้อนเจียวเนยมาก ๆ พอหอมดีแล้วทอดแป้งเหล่านั้น กลับไปมาให้เหลืองน่ารับประทาน ใช้จานชาวสะอาดรองด้วยผ้าขาวสะอาด จัดขนมที่ทอดเสร็จแล้วซ้อน ๆ กันราว ๖—๗ แผ่น ตัดเนยเป็นแผ่น ๆ วางบนขนมอันยอดที่สุดใช้น้ำอ้อยราดน่าขนมอีกที่หนึ่ง หรือจะใส่ถ้วยสำหรับจิ้มต่างหากก็ได้

ของ

"ทิดคุ่ย"

ภรรยาสาว "คุณพี่ — คุณพี่เห็นหรือยังคะ ผู้หญิงที่อยู่ถัดห้องเราไปนั้น มีหมวกเหมือนกับใบที่น้องสวมทีเดียว"

สามี "นั่นน้อง หมายความว่าจะให้พี่ซื้อใหม่ให้น้องอีกใบหนึ่งใช่ไหม?"

ภรรยาสาว "ค่ะ ทางที่ดีที่สุดควรเย็นเช่นนั้น เพราะราคาของหมวกใบหนึ่งถูกกว่าค่าใช้จ่ายที่เราจะต้องย้ายหนีกัน"

◎ ◎ ◎

ครู "นายเฉลิมไวยากรณ์ที่เธอตอบถูกหมดดีมาก แต่ทุก ๆ คำพูดเหมือนกับของนายทองคำฉะนั้นจะให้ฉันเข้าใจว่าอย่างไร"

นายเฉลิม (ยืนขึ้นตอบอย่างฉะฉาน) "ของนายทองคำก็ดีมากดุจกันครับเพราะเหมือนกับของผม"

◎ ◎ ◎

หนูเสริมเป็นเด็กชอบรู้ชอบเห็นสิ่งต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกบ้าน วันหนึ่งเจ็กตั้งดื่มยาพิษเข้าไปและให้ผลอย่างที่เจ็กตั้งเองประสงค์ ภายใน ๑ ชั่วโมงต่อมา หนูเสริมวิ่งมาบอกกับย่า "คุณย่าคับเจ็กตั้งดื่มยาพิษ และตายแล้ว" ย่าผู้กำลังวุ่นอยู่กับงาน "ดีแล้วจะได้เข็ดเสียบ้าง คราวหลังจะได้ไม่ต้องดื่ม"

หัวหน้างาน (พูดกับกุลีหัวล้านคนหนึ่ง ขณะ สามีหนุ่ม กำลังซ่อมแซมถนนอยู่)

"สวมหมวกเสียซี นายน้อย แดด ร้อน ๆ เช่นนี้ จะทำให้สมอง ไม่ดี"

กุลี "ช่างเถอะ, ดีแล้ว ถ้าผมมีสมอง ดีกว่านี้ ก็เห็นจะไม่ต้องมา แกร่วอยู่กับงานกรรมกร อย่างนี้ หรอก"

◎ ◎ ◎

ก่อน มิสเตอร์ โยนส์ จะ ออก จาก สโมสร ทราบว่าใครหยิบร่มคันใหม่ของตนไป และ เอาร่มเก่าเลว ๆ ไว้แทน

วันต่อมาเขาได้พบสหายคนหนึ่ง แปลกใจ ที่ร่มนั้นคล้าย ๆ กับของเขาที่ถูกเปลี่ยนไป

"อา! แน่แล้ว นั่นคงเป็นร่ม ของผม" มิสเตอร์ โยนส์ กล่าวแก่สหาย

"ผิดไปละ ก็ผมซื้อมาวานนี้เอง" สหาย ตอบ

"งั้นผมคงจำผิด แต่— เพื่อนรัก กรุณา เถอะ—"

"กรุณาอะไร?" เพื่อนถาม

มิสเตอร์ โยนส์ "เอาตราเงินที่คันร่มของท่าน ให้ผมเถอะ เพราะข้าก็ชื่อผมอยู่"

◎ ◎ ◎

"แม่อำภา ทำไมน้องจึงร้องไห้ เล่า?"

"โอ! ยอดรัก ลูกเราโตขึ้น น่ากลัวจะเป็นนักมวยแน่นอน ดู ซิขันปาก ขันคอ กำหมัด ทั้งสองแข็งทีเดียว"

◎ ◎ ◎

ผู้หญิง "นี่ค่ะแหวนหมั้นของคุณ ดิฉัน ไม่เข้าใจว่า ทำไมคุณจึงคืนหมั้น กันง่าย ๆ อย่างนี้"

เขาผู้ชาย "ยอดรัก ขอกความจริงเสีย ทีเดียว เขาของร้านบอกว่า เมื่อ พี่ไม่ยอมใช้ค่าให้ ครบ ตาม จำ- นวน ก็ให้คืนแหวนให้ทันที พี่จึงต้องปฏิบัติตามข้อหลัง"

◎ ◎ ◎

บิดากับบุตร ไปที่งานออกร้านแห่งหนึ่ง สตรีสาวได้ขายจูบ เพื่อเก็บเงินบำรุงกอง บรรเทาทุกข์ ในตำบลนั้น บิดาจึงบอกกับบุตร

"ไปเถอะ ลูกรัก นี่แน่เงินฮาฟเครานจูบเสียให้หนำใจ จำได้ว่าเมื่อพ่อยังหนุ่ม ๆ พ่อจูบเสียถึงกับพวกหากินทางนี้ร้องไห้ทีเดียว"

ครู่หนึ่งบุตรกลับมา

บิดายิ้มโดยความภาคภูมิใจ ถามว่า

"ขูบหล่อนหรือเปล่า?"

"ขูบครับ"

บิดา "โดนเหลี่ยมไหน ที่หล่อนร้องไห้?"

บุตร "ขูบแล้ว ไม่ยอมให้เงินฮาฟเครานี"

◎ ◎ ◎

แขกผู้มาพักโฮเต็ล พูดกับผู้เดิรโต๊ะ

"นี่แน่ะ หมูแฮมที่ท่านนำมานั้น เพียงแต่เศษหนึ่งส่วนสามที่ท่านนำไปให้ชายอ้วนโต๊ะนั้นก็ไม่ได้ ทำไมฉันจึงได้รับความลำเอียงเช่นนี้ ฉันจะต้องบอกผู้จัดการ" พลางลุกขึ้นจากโต๊ะ แสดงว่าโกรธขัด

"ไหนล่ะผู้จัดการ?"

คนเดิรโต๊ะ พะยักหน้าไปทางชายอ้วน "นั่นแหละครับ"

◎ ◎ ◎

ขยกที่ ๘ นักมวยผู้ทรหด คิดว่า คง พอเพียงสำหรับการซ้อมกับคู่ปรับในเย็นวันนั้นแล้ว แต่พี่เลี้ยงยังไม่ลงมติเห็นด้วย จึงหนุนให้เข้าต่อยอีก

"แต่" นักมวยกล่าวเสียงแหบแห้งเขา ๆ "ข้ามองไม่เห็นหน้าคู่ปรับก์เลยนี่หว่า"

"ช่างปะไร ขึ้นไปซิ" พี่เลี้ยงหนุน

"เหวี่ยงแหส่งเดชเดา ๆ ไปเถอะ"

◎ ◎ ◎

ครูบอกกับนักเรียน ว่าให้หาสิ่งอะไรหรือวัตถุใด ๆ ก็ตามมาเขียน เมื่อถึงบทเรียนวาดเขียน ขวนเวลาจะเข้าห้องเรียน เด็กเล็กคนหนึ่ง ได้ไปยืนเช็ดน้ำตาอยู่ข้าง ๆ โต๊ะครู โดยความเศร้าเสียใจ

"ผมได้กินสิ่งที่เตรียมมาจะเขียนเสียแล้ว" เด็กรับสารภาพผิด

ครู "อะไรน่ะที่เธอกินเข้าไป?"

นักเรียน "กล้วยหอมครับ"

◎ ◎ ◎

ผู้ซื้อ "ผลไม้วานนี้ ปรากฏว่าท่านเลือกผลดี ๆ วางไว้ข้างบน ทับผลเสีย ๆ ทั้งนั้น"

ผู้ขาย "ดีแล้วนี่ครับ คุณไม่ต้องลำบาก ค้นหาถึงก้นหีบให้เสียเวลา"

พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น เพื่อสร้างสถานที่สำหรับทางรถไฟตอนสถานีบางซื่อ

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร มหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกา มาให้ทราบทั่วกันว่า

ตามที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศ พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น เพื่อสร้างทางรถไฟ ต่อสายรถไฟหลวงฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตก ตอนที่ ๑ ตั้งแต่ทางรถไฟ สายเหนือที่ กิโลเมตร ๘.๕๐๐ ถึงแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ลงวันที่ ๕ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๓ ซึ่ง กรมรถไฟหลวงได้ จัดซื้อไว้บ้างและได้ ประกาศ ใน ราชกิจจานุเบกษา ให้ ปลดปล่อยให้ เจ้าของ ครอบครอง ถือ กรรมสิทธิ์ ไปตามเดิม เพื่อพ้นจาก การยังคับซื้อไปบ้างบางรายนั้น

บัดนี้ปรากฏว่า จำนวนที่ดินเท่าที่ได้จัดซื้อไว้ แล้ว ที่ ตำบล บางซื่อ ยังไม่ พอ กับ ความต้องการ ทรงพระราชดำริเห็นว่า สมควรจะให้ กรม รถไฟหลวง จัดการ ซื้อ เพิ่มเติม อีก เพื่อให้พอแก่การที่จะดำเนินการต่อไป

โดยเหตุนี้ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศพระราชกฤษฎีกานี้ไว้ มีข้อความดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้ ให้เรียกว่า พระราชกฤษฎีกา ว่า ด้วย การ จัดซื้อ ที่ดิน และ อสังหาริมทรัพย์ อย่างอื่น เพื่อสร้างสถานที่ สำหรับทางรถไฟตอนสถานีบางซื่อ พุทธศักราช ๒๔๗๓

มาตรา ๒ ให้ กรม รถไฟหลวง เป็น ธุระ ใน เรื่อง จัด หา ซื้อ ที่ ดิน และ อสังหาริมทรัพย์ อย่างอื่น ตามที่เห็นว่าจำเป็น เพื่อก่อสร้างสถาน

ที่สำหรับทางรถไฟ ดั่งที่กล่าวมาแล้ว

มาตรา ๓ ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น และนามเจ้าของที่ดิน ที่จะต้องจัดซื้อนั้น มีระบุไว้ในบัญชีท้าย พระราชกฤษฎีกานี้ และให้กรมรถไฟหลวง ทำแผนที่แสดงเขตที่ดินที่ต้องประสงค์ กล่าว คือ เส้นหมายและกำหนดเขตที่ดินทุกรายที่ต้องการซื้อไว้หมดทั้งแปลง หรือแต่ส่วนใด ส่วนหนึ่ง ติดไว้ในท้าย พระราชกฤษฎีกานี้ด้วย

บัญชีรายชื่อเจ้าของที่ดิน กับ แผนที่ แสดงเขตที่จะต้องซื้อซึ่งติดไว้ท้ายพระราชกฤษฎีกานั้น ให้ นับว่า เป็น ส่วนหนึ่ง แห่ง พระราชกฤษฎีกา นี้

มาตรา ๔ ให้ กรมรถไฟหลวง คัดสำเนาบัญชีรายละเอียดที่มีอยู่ข้างท้าย พระราชกฤษฎีกานี้ โดยมีเจ้าหน้าที่รับรอง พร้อมด้วยแผนที่มอบไว้ณที่ทำการ กรมรถไฟหลวงจังหวัดพระนคร ที่กระทรวงเกษตราธิการ และที่หอทะเบียนที่ดิน กับที่ที่ว่าการอำเภอ ซึ่งที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องการซื้อนั้นตั้งอยู่ ยรรดาบุคคลผู้เกี่ยวข้อง มีทางได้ทางเสีย อยู่ในที่ดินที่จะต้องจัดซื้อนั้น อนุญาตให้ตรวจดูแผนที่ได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา ๕ ตั้งแต่วันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกานี้เป็นต้นไป ให้กรมการอำเภอในตำบลและจังหวัด ซึ่งที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นที่ต้องจัดหาซื้อนั้น ตั้งอยู่ออกโฆษณาให้ราษฎรทราบ โดยยิดประกาศแจ้งความ หรือโดยวิธีหนึ่งวิธีใดตามแต่ที่มีอำนาจะทำได้

กรมการอำเภอพึงแจ้งให้ทราบทั่วกันว่า ถ้าผู้หนึ่งผู้ใดจะอ้างตนว่า มีสิทธิหรือผลประโยชน์ในที่ดิน และอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่นอันจะต้องจัดซื้อไว้อย่างไร ให้ผู้นั้นร้องขอต่อกรรมการจัดซื้อที่ดิน ภายในกำหนด ๑ เดือน นับแต่วันประกาศแจ้งความให้ทราบนั้น

อนึ่ง นับแต่วันที่ได้ออกประกาศ พระราชกฤษฎีกานี้แล้ว เจ้าพนักงานของ กรมรถไฟหลวงหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องแก่การนี้ มีสิทธิที่จะเข้าไปในเขตต์ตามแผนที่ท้าย พระราชกฤษ-

ฎีกานี้ได้ทุกเมื่อ แต่ให้พึงเข้าใจว่าผู้ซึ่งอยู่ในที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นผู้เสียหายมีสิทธิที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการที่เข้าไปนั้นโดยสมควร

มาตรา ๖ จำเดิมแต่วันที่ได้ออกประกาศพระราชกฤษฎีกานี้ในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กรรมสิทธิ์ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น ซึ่งอยู่ในเขตต์พระราชกฤษฎีกานี้ และวิธีจัดซื้อตลอดจนในเรื่องเงินค่าทำขวัญให้ปฏิบัติตามบทบังคับแห่งพระราชบัญญัติจัดวางการรถไฟและทางหลวง พุทธศักราช ๒๔๖๔ ส่วนที่ ๒ ว่าด้วยการจัดซื้อที่ดินทุกประการ

มาตรา ๗ เพื่อสะดวกแก่การจัดซื้อที่ดินและอสังหาริมทรัพย์อย่างอื่น และเพื่อจัดการตามที่จำเป็น เพื่อกำหนดและใช้เงินค่าทำขวัญทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้งให้ ๑. มหาอำมาตย์ตรี พระยาสุรเกษตร์โศภน อธิบดีกรมทะเบียนที่ดิน ๒. มหาอำมาตย์ตรี พระยาประชากิจกรจักร์ ผู้รักษาราชการจังหวัดพระนคร ๓. อำมาตย์ตรี หลวงประกอบยันตรกิจ นายช่างภาครถไฟหลวง เป็นกรรมการจัดซื้อที่ดิน

ประกาศมา ณ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๖ ในรัชชกาลปัจจุบัน

ประกาศตั้งกรมตำรวจภูบาล

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า โดยที่มีพระราชประสงค์จะให้ราชการในกรมตำรวจภูธร ดำเนิรเจริญยิ่งขึ้น เป็นการสมควรที่จะจัดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งรอบรู้ในวิชชาการ บางอย่างเป็นพิเศษขึ้นไว้ เพื่อประโยชน์แก่การสืบสวนและปราบปรามผู้กระทำผิด

จึง ทรง พระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตั้ง กรม ขึ้น กรมหนึ่ง ใน กรมตำรวจภูธร ชื่อ "กรมตำรวจภูบาล" มี เจ้ากรม เป็นหัวหน้า รับผิด ชอบ และให้เจ้ากรม มี ตำแหน่ง เป็นผู้ช่วย อธิบดี กรมตำรวจภูธร ด้วย ในการปฏิบัติราชการให้เจ้าหน้าที่ใน กรมนี้ มีอำนาจตามกฎหมาย เสมือน ตำรวจภูธร และ ตำรวจนครบาล ตามลำดับชั้นยศหรือตำแหน่งที่เทียบเสมอกัน และให้เจ้ากรม มีอำนาจออกหมายจับ หมายค้นบ้านเรือน หมายเรียกพะยานได้ตามกฎหมาย ทั้งใน และนอกเขตต์กรุงเทพมหานคร

ประกาศมา ณวันที่ ๕ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๖ ในรัชชกาลปัจจุบัน

ประกาศเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย

ยกเว้นยาเสพย์ติดให้โทษ

ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติยาเสพย์ติดให้โทษ

พุทธศักราช ๒๔๖๕

อาศัยอำนาจที่ได้มอบไว้ในมาตรา ๕ แห่ง พระราชบัญญัติ ยาเสพย์ติดให้โทษ พุทธศักราช ๒๔๖๕ ขอประกาศ ยกเว้นยาที่ปรุงด้วยยาเสพย์ติดให้โทษอีกขนาน ๑ อยู่ในประเภทจำกัดตามความข้อ ๓ (ข) แห่ง กฎเสนาบดี สำหรับยาเสพย์ติดให้โทษ พุทธศักราช ๒๔๖๕ มีอันดับชื่อ และจำนวนยาเสพย์ติดให้โทษ ดังต่อไปนี้

๕๘ Chlorodyne ปรุงด้วย มอร์ฟีน กับโอสถสารอื่น ๆ มอร์ฟีนไม่เกินกว่าร้อยละ ๐.๐๗๘ กรัม ของโอสถสาร ทั้งหมด

(The British Drug Houses Ltd.,)

ศาลาว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประกาศมา ณวันที่ ๖ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๓

จอมพล บริพัตร

เสนาบดี

ประกาศกระทรวงธรรมการ

เรื่องการใช้พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ สำหรับตำบลหนองกุ่ม อำเภอบ้านทวน ซึ่งโอนไปขึ้นกิ่งอำเภอบ่อพลอย และตำบลบ่อพลอย ซึ่งแยกจากตำบลหนองกุ่ม ขึ้นอยู่ท้องที่อำเภอเดียวกัน

ด้วย มณฑลราชบุรี แจ้งว่า ทางราชการฝ่ายปกครองได้ โอน ตำบลหนองรี ๑, ตำบลหนองกุ่ม ๑, ท้องที่ อำเภอบ้านทวน จังหวัดกาญจนบุรี และแยกหมู่บ้านใน ตำบลหนองกุ่ม ออก ตั้งขึ้นเป็นอีกตำบล ๑ เรียกว่า ตำบลบ่อพลอย รวม ๓ ตำบล ไปจัดตั้งขึ้นเป็น กิ่งอำเภอ เรียกว่า กิ่งบ่อพลอย ขึ้นอยู่ในท้องที่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี ตำบลหนองกุ่มได้ประกาศให้ใช้ พระราชบัญญัติประถมศึกษา ตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้ว เหตุฉะนั้น จึงประกาศยืนยันความนี้ สำหรับการใช้ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ คือ

๑ ตำบลหนองกุ่ม ซึ่งเดิมขึ้น อำเภอบ้านทวน ได้ไปรวมขึ้น กิ่งบ่อพลอย ท้องที่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี ตรงกับที่นิยมท้องที่ของทางราชการฝ่ายปกครองแล้ว และ

๒ ตำบลบ่อพลอย ซึ่งแยกมาจาก ตำบลหนองกุ่ม ได้ ประกาศใช้ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. ๒๔๖๔ แล้วด้วย

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๑ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๓

ธานีนิวัต มหาอำมาตย์เอก

เสนาบดี

พระราชบัญญัติประถมศึกษา แก้ไขเพิ่มเติม

พุทธศักราช ๒๔๗๓

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการ ดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า บัดนี้ สมควรที่จะพระราชทาน พระมหากรุณาแก่อาณาประชาราษฎร มิให้ต้องเสียเงินศึกษาพลี ตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้ ให้เรียกว่า พระราชบัญญัติประถมศึกษา แก้ไข เพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๗๓

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน มาตรา ๒๗ มาตรา ๒๘ และ มาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔

มาตรา ๔ ให้เติมความว่า "หรือด้วยเงินรัฐบาลออกช่วยการประถมศึกษา" ต่อท้ายความว่า "ทุนทรัพย์ของประชาชนที่ว่านั้น" ในวรรค ๔ แห่ง มาตรา ๓ ของพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔

มาตรา ๕ ให้ตัดคำว่า "เก็บเงินทุกปีตาม มาตรา ๒๗" ออก จาก บท บัญญัติ ใน มาตรา ๒๙ วรรค ข. แห่ง พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔

มาตรา ๖ ให้ตัดคำว่า "หรืออัตราเงินที่ต้องเสียตามที่บังคับไว้ในมาตรา ๒๗" ออกจากบทบัญญัติในมาตรา ๓๑ แห่ง พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔

มาตรา ๗ ให้ตัดความตั้งแต่คำว่า "รายได้ดังนี้ได้แก่" จนถึงคำว่า "ตามส่วนของรายได้" ในวรรค ๒ แห่ง มาตรา ๓๘ ของ พระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๔๖๔

ประกาศมา ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๖ ในรัชชกาลปัจจุบัน

พระราชกำหนดเสื้อครุยบัณฑิต

ของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๔๗๓

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้า ฯ สั่งว่า

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ซึ่งได้สถาปนาขึ้นเมื่อ พุทธศักราช ๒๔๕๙ บัดนี้ได้ขยายหลักสูตร์การศึกษาวิชชา นิสสิต ที่เล่าเรียนสำเร็จตามหลักสูตร์ของ มหาวิทยาลัย และได้รับปริญญานั้น ควรมีโอกาสใช้เสื้อครุยมหาวิทยาลัย เป็นที่เชิดชูเกียรติยศให้เข้ารูปเยี่ยง นิสสิตในสถานอุดมศึกษาทั้งหลายในนานาประเทศ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชกำหนดเสื้อครุยบัณฑิต ของ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ขึ้นไว้โดยบทมาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกำหนดนี้ให้เรียกว่า พระราชกำหนดเสื้อครุยบัณฑิตของจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๔๗๓

มาตรา ๒ ให้ใช้ พระราชกำหนดนี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ เสื้อครุยบัณฑิต ของ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย มี ๓ ชั้น กับชั้นพิเศษอีกชั้นหนึ่ง

ชั้นเอก (ตรงกับ Doctor) เสื้อครุยพื้นผ้าโปร่งขาว มีสำรดติดขอบรอบ และต้นแขนปลายแขน สำรดใช้สักหลาดสีแดงชาด กว้าง ๑๐ เซ็นติเมตร มีแถบทอง กว้าง ๑ เซ็นติเมตร ทาบทับขนริมทั้ง ๒ ข้าง ห่างจากริมแถบทองด้านที่กล่าวแล้วมา ๗ ½ มิลลิเมตร ติดแถบทองขนาดเล็ก กว้าง ๕ มิลลิเมตร ทั้ง ๒ ข้าง และห่างจากแถบทองเล็กนี้มาอีก ๗ ½ มิลลิเมตร ติดแถบทองขนาด ๑ เซ็นติเมตร ลงไปอีกทั้ง ๒ ข้าง ตอนกลางติดแถบสักหลาด

กว้าง ๑ เซ็นติเมตร สีตามแผนกวิชชา และมีตราของมหาวิทยาลัยรูปพระเกี้ยวเงิน ติดทับบนสำรดตอนหน้าอกทั้ง ๒ ข้าง

ชั้นโท (ตรงกับ Magister หรือ Master) แขยเดียวกับชั้นเอก แต่พื้นสำรดใช้สักหลาดสีดำแทนสีแดงชาด

ชั้นตรี (ตรงกับ Baccalaureus หรือ Bachelor) แขยเดียวกับชั้นโท แต่ตอนกลางสำรดใช้ลวดสักหลาดโต ๒ มิลลิเมตร สีตามแผนกวิชชา แทนแถบสักหลาด

ชั้นพิเศษ เสื้อครุยผ้าโปร่งขาว มีสำรดติดขอบรอบ ต้นแขน และ ปลายแขน สำรดใช้สักหลาดสีเหลือง กว้าง ๑๐ เซ็นติเมตร มีแถบทองกว้าง ๑ เซ็นติเมตร ทาบทับบนริมทั้ง ๒ ข้าง ตอนกลางติดแถบทอง กว้าง ๕ เซ็นติเมตร และมีตรา มหาวิทยาลัยรูปพระเกี้ยวเงิน ติดทับบนสำรดตอนหน้าอกทั้ง ๒ ข้าง

มาตรา ๔ สีตามแผนกวิชชาให้ใช้ดังนี้

แพทยศาสตร์	สีเขียว
อักษรศาสตร์	สีเทา
วิทยาศาสตร์	สีเหลือง
วิศวกรรมศาสตร์	สีเลือดหมู

มาตรา ๕ ให้นิสสิตจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย ที่เล่าเรียนสำเร็จตามหลักสูตรได้รับปริญญาบัณฑิตไม่ว่าชั้นใด สวมเสื้อครุยบัณฑิตของมหาวิทยาลัยได้ในงานของมหาวิทยาลัยทั้งปวง ตามแต่มหาวิทยาลัยจะนัดหมาย

ประกาศมา ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๔๗๓ เป็นปีที่ ๖ ในรัชชกาลปัจจุบัน

กฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ

พุทธศักราช ๒๔๗๓

เติมความในกฎเสนาบดี ฉะบับลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม

พุทธศักราช ๒๔๖๗ ฉะเพาะข้อ ๑

อาศัย อำนาจ ตาม ความ ใน พระราช บัญญัติ ออก โฉนด ที่ ดิน รัตนโกสินทรศก ๑๒๗ มาตรา ๗๕ เสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ เห็นสมควร ออกกฎเพิ่มเติมกฎเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ ฉะบับลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๖๗ ข้อ ๑ ว่าด้วยค่าธรรมเนียมรังวัดที่ดิน จึงออกกฎเพิ่มเติมไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้เติมบทบัญญัติต่อจากข้อ ๑ (ง) ดังต่อไปนี้

"(จ) ผู้ใดขอให้เจ้าพนักงานประจำกรมรังวัดที่ดินไปทำการรังวัดที่ดินเป็นการด่วน จะเป็นการรังวัดชะนิดใดก็ตาม ให้เรียกฉะเพาะค่ารังวัดพิเศษนี้เป็นอัตราอย่างเดียวกัน คิดตามรายวัน วันละ ๑๐ บาท ไม่ต้องเรียกค่ารังวัดแบ่งแยก รังวัดทำแผนที่ รังวัดสอบเขตต์ รังวัดวิวาท ฯลฯ อิกส่วนหนึ่ง"

ข้อ ๒ ให้ใช้กฎนี้ ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

กฎ ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๘ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๓

พระยาสรรพกิจเกษตร์การ

ลงนามแทนเสนาบดีกระทรวงเกษตราธิการ